نەوتی عەرەب‌و پارەکەی کە لە هەزارەها ملیـۆن دۆلار تێدەپەڕێ‌و لەبانقەکانی دەوڵەتە ئیمپریالیزمی‌یەکان‌دا دانراوە ، دەبێ بـۆخزمەتی جەنگی ڕزگاری دابنرێ ، نەک بـۆ خزمەتی بەرژەوەندی ئیمپریالیزمی‌یەکان‌و مەبەسەخۆبەرستی‌یەکانی هەندێ لایەن‌و کەسان
سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البکر

٢٥ فلسە

هاوکاری

٨ لاپەرە

مۆڵگای ڕۆژنامەکە : بڵاوکردنەوەی کوردی • مەیدانی الطیران شەقامی الجمهوریة • بەغدا ـ ص.پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٨٨٧٥٧٩٥ ـ ٥ خەت
سەر نووسەر : سەعاد ادیب علی

● الاثنین ١٥ كانون الثاني ١٩٧٩ العدد ٤٥٧ ●

● دوو شەممە ١٥ی کانونی (٢) ١٩٧٩ ژمارە ٤٥٧ ●

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

فیداکارانی عەرەب دەستێکی قارەمانانەیان لە دوژمن وەشاند

بەیاننامەی ناوکۆیی نێوان عێراق‌و فەرەنسا

● خستنەرووی پەیوەندیی نێوان عێراق‌و فەڕەنسا بەچەشنێک کە بەرژەوندی هاوبەشـی هەردوو وڵاتی تێدابێ .

● دووپات کردنەوەی پێویستی کشانەوەی زایۆنـی لە خاکی داگیرکراوو دان‌نان بە مافەکانی گەلی فەلەستین .

● عێراق‌و فەڕەنسا لەگەڵ دەسەڵاتداری‌و سەربەخۆیی لوبنان‌و یەکێتی خاکەکەی دان .

لە بەیاننامەیەکی ناوکۆییدا کە ڕۆژی هەینی رابوردوو دەرچوو عێراق‌و فەڕەنسا دووپاتیان کردەوە کە ڕەخساندنی ئاشتی‌یەکی عادیلانەو هەمیشەیی لە ناوچەی عەرەبیدا ، بەشێوەیەکی تایبەتی وا پێویست دەکا کە هێزە زایۆنی‌یەکان لە خاکی داگیرکراوی عەرەبـدا بکشێنەوەو دانیش بە مافە ڕەواکانی گەلی فەلەستینـدا بنرێ . هەروەها هەردوو وڵات لایەنگیریی خۆیان بۆ حکومەتی شەرعی لوبنـان نیشان داو رایان گەیاند کە لەگەڵ دەسەڵاتداری‌و سەربەخۆیی لوبنان‌و یەکێتی خاکەکەی دان .

ئەمەش بوختەیەکی بەیاننامە وکۆیی‌یەکەیە :

لەسەر بانگهێشتنی سەرەک وەزیرانی بەڕێزی فەڕەنسا ریمون‌بار ، بەڕێز طه محی‌الدین معروف جێگری سەرەک کۆماری عێراق بە سەردانێکی ڕەسمی‌و دۆستایەتی لە ماوەی ٩ـ١٢ی کانونی دووەمی ساڵی ١٩٧٩دا سەری لە فەڕەنساداو لە لایەن بەڕێز ڤالێری جیسکاردیستانی سەرکۆماری فەڕەنساوە پێشوازی کراو هەر دوولایان بەگیانێکی دۆستانە سەرنجیان سەبارەت بەو باسەنەی کە پەیوەندییان بە بەرژەوەندی هاوبەشی هەر دوو وڵاتەوە هەبە ئاڵ‌و گۆڕ کرد .

هەروەها لە دۆخێکی دۆستانەو لەیەکتری گەیشتندا گفتوگۆ لەنێوان بەڕێز طەمحی الدین‌و بەڕێز ریمون بـازدا دەستی پێ‌کردو سەبارەت بە بەرەسەندنی پەیوەندیی دوو قۆڵی نێوان هەردوو وڵات‌و بارو دۆخی جیهانی عەرەب‌و ئەنجامەکانی کۆنفرانسی نۆیەمی عەرەب کە لە بەغدادا بەستراو گەلێ مەسەلەی عەرەبی‌و دەوڵەتیانەش دوان کە بەلای هەردوو وڵاتەوە گرنگن .

لە لایەنی عێراقەوە ، بەڕێز حسن علی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری بازرگانی‌و دکتۆر سعدون حمادی وەزیری دەرەوەو بەڕێز لطیف نصیف جاسم وەزیری کشتوکاڵ‌و بەڕێز سعد قاسم حمودی وەزیری ڕاگەیاندن‌و بەڕێز عبدالحسین الجمالی وەکیلی وەزارەتی دەرەوەو بەڕێز نوری اسماعیل الویس باڵۆیزی عێراق لە فەڕەنسا لە گفتوگۆکەدا بەشدار بوون .

لە لایەنی فەڕەنساشەوە ، بەڕێز جان فرانسوا بوانسیە وەزیری دەرەوەو بەڕێز بیار فینری وەزیری کشتوکاڵ‌و بەڕێز جان فرانسوا دینو وەزیری بازرگانی دەرەوەو بەڕێز جان فیلیب لیکا وەزیری ڕۆشنبیری‌و پەیوەندییە

مرۆڤایەتی‌یەکان‌و بەڕێز ئۆلیڤیەستیرن وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری دەرەوەو بەڕێز جاک مۆریزیە باڵوێزی فەڕەنسا لە کۆماری عێراق لە گفتوگۆکەدا ئامادە بوون .

بەڕێز طه محی‌الدین معروف‌و بەڕێز ریمون بار لە پەیوەندیی نێوان هەردوو کۆماری عێراق‌و فەڕەنسا دوان‌و بەخۆشی‌یەوە تێبینی بەرەسەندنی ئەو پەیوەندیی‌یەیان کردو هەروەها لە بوختەی ئەو مەسەلە دەوڵەتی‌یانە دوان کە بەلای هەردوو لایانەوە گرنگن‌و لە سەر ئەوە ڕێک‌کەوتن کە ڕاوێژکردنی ئەو شتانە بەردەوام بن کە پەیوەندییان بەم مەسەلانەوە هەن ، هەروەها لەسەر ئەوەش یەک کەوتبون کە هەردوو حکومەت لەگەڵ بنچینەی سەربەخۆیی نیشتمانی‌و ڕێزگرتنی سەربەخۆیی دەوڵەتانی ترو دەست تێوەرنەدان لە کاروباری ناوخۆی هەردوو وڵات دان .

کاتێ پەیوەندیی ئابووری نێوان هەردوو وڵاتیش خرایە گۆڕێ ، هەر دوولا بەخۆشی‌یەوە تێبینی ئەو

بروانە : ل : ٧

ڕزگارکردنی چەند گیراوێک لە بەندیخانەیێکی دوژمن

● هەڵکوتانە سەر بەندیخانەی رملەو بەرەڵاکردنی گیراوەکان

● هێرش بردنە سەر عەمبارێکی چەک لە نزیک تل‌ابیب

● بەپێی هەواڵی ئاژانسی دەنگوباسی عێراق لە دیمەشق ، ئەو فیدایی‌یە عەرەبانەی کە لەناو خاکی داگیرکراودا کاردەکەن ، کردارێکی ئازایانەیان لەشاری رملەی داگیرکراودا بەجێ هێناوەو هەروەها هێزی بەرگری فەلەستینیش لەبەیاننامەیەکدا کە ڕۆژی چوار شەممەی رابوردوو دەری کردوە ڕای‌گەیاند کە دەستەیەک لە فیداکارانی عەرەب پەلاماری بەندیخانەی رملەیان داوەو باساوڵەکانی بەندیخانەکەیان چەک کردووەو بەستویانەتەوەو هەشت کەسیان لە گیراوەکان بەرداوە . لەپاشاندا لە گەڵ هەشت بەرەڵا کراوەکەدا بە ئۆتۆمۆبێلێ کە لەنزیکی ئەو شوێنە چاوەڕێ دەکردن ، ڕۆیشتوون .

لەلایەکی ترەوە چوارشەممەی رابوردوو رادیۆی زایۆنی دوژمن رای گایاند کە کاربەدەستانی زایۆنی هێشتا هەر بەدوای هەشت کەسە بەرەڵاکراوەکەدا دەگەڕێن ،

● بەپێی هەواڵێکی تر ، ئاژانسی رۆژنامەگەری فڕەنسا رای‌گەیاند کە دەستەیەک لە فیداکارانی عەرەب لە ((مۆشاف بیت عزا)) پەلاماری عەمبارێکی چەکی سەربازیی‌داوە کە ٤٥ کیلۆمەتر لە خوارووی تەل ـ ئەبیبی پایتەختەوەیەو بەسەر باساوڵەکانی عەمبارەکەدا زاڵ‌بوون‌و هەرچی چەکێکیش لە عەمبارەکەدا بووە دەستیان بەسەرا گرتوەو بێ ئەوەی هیچ زیانێکیان تووش بێ ، شوێنەکەیان جێ‌هێشتووە .

ئاژانسەکانی دەنگوباس رایان‌گەیاند کە لەکاتێکـدا دوژمن کەوتبۆ خـۆی‌و کون‌بەکون بەدوای ئەوانەدادەگەڕا کە کرداری پاڵەوانانەی ((رملە))یان بەجێ‌هێناوە ، دەستەیەکی‌تر لەو فیدایی‌یانەی کە لە خاکی داگیرکراودا ئیش‌دەکەن ، ڕۆژی شەممەی رابوردوو کردارێکی دلێرانەی نوێ‌یان بەجێ‌هێنا دوای ئەوەی کە هەڵیانکوتایە سەر موستەعمەرەی ((معالوت))ی زایۆنی لە ژووروی فەلەستینی داگیرکراودا . فیدایی‌یە عەرەبەکان توانیان هەموو ئەو زایۆنی‌یانەی لە بارەگای بەڕێوەبەرێتی ناوچەکەدا کاریان دەکرد ، کە ژمارەیان (٢٥٠) زایۆنی بوو ، بگرێ .

لەم بارەیەوە ئاژانسی رۆژنامە نوسانی فڕەنسا وتی ، فیدایی‌یەکان پێش ئەوەی دەست بەسەر بارەگای بەڕێوەبەرێتی ناوچەکەدا بگرن، شەڕێکی خەستیان لەگەڵ هێزە زایۆنی‌یەکانی ناو موستەعمەرەکەدا کردوەو لە ئەنجامدا چوار زایۆنی کوژراون‌و سێ‌یانیشیان لێ بریندار بوون ، هەروەها ئاژانسەکە وتی ، کاربەدەستانی دوژمن بەخێرایی کەوتۆتە خۆی‌و هێزێکی زۆری لە سەربازو پۆلیس بۆ ناوچەکە ناردوەو هەموو ڕێگاکانی دەوروبەری موستەعمەرەکەی گرتوەو بەوردی ناوچەکەی پشکنیوە .

لە لایەکی ترەوە ڕۆژی شەممەی رابوردوو هێزی بەرگری فەلەستین لە بەیاننامەیەکدا رای‌گەیاند کە بەرپرسیارە لەو کردارەو بڵاوی‌کردەوە کە تاوەختی نیوەڕۆی شەممەش هەموو فەرمانبەرە زایۆنی‌یەکانی بارەگاکە وەک بارمتە لەژێر دەستی فیدایی‌یەکاندا بوون‌و هەروەها وتی کە یەکێک لە زایۆنی‌یەکان بەردراوە بۆ ئەوەی نامە بگەیەنێتە دەست حکومەتەکەی خۆی‌و هەردوو باڵوێزی فڕەنساو ڕۆمانیا لەلای قەوارەی زایۆنی‌و نامەکانیش هەندێ داخوازی فیدایی‌یەکانی تێدا بوون ، دووبارە بەیاننامەکە وتی ، فیدایی‌یەکان لە نامەکانیاندا داوای لە هەردوو باڵوێزی ناوبراو کردوە کە بکەونەکار بۆ پاراستنی ئەو بەندکراوە فەلەستینی یانەی داوای بەربوونیان کراوەو ناردنیان بە فڕۆکە یا بە ئۆتۆمۆبێلێکی دبلۆماسی بۆ وڵاتی لە وڵاتانی عەرەب زامن بکەن .

دووبارە بەیاننامەکە روونی‌کردەوە کە ئەو کردارە فیدایی‌بە ناوی نراوە (تێکۆشەر هەواری بۆمدین)

لە بەیاننامەیەکی تری یەکەم بڵاوکرابەوە ،راگەیەنرا کە کاتێ دوژمن ویستویەتی بە پەڕەشووت چەکدار دابەزێنێ‌و هێرش بەرێتە سەر فیدایی‌یەکان شەش لەو سەربازانە کوژراون کە بە پەڕەشووت لەسەربانی بارەگاکە دابەزیون . دوای پووچەڵ‌بوونەوەی هێرشەکە، سەرکردەی کردارە فیدایی‌یەکە بە بڵندگۆ دوژمنی وریاکردۆتەوە کە ئەگەر هێرشی تر بێنێتە سەربان وا ئەوانیش بارەگاکە دەتەقێنن .

لەلایەکی ترەوە شەوی یەکشەممەی رابوردوو هێزی بەرگری لە لوبنان رای‌گەیاند کە ئەو سێ فیدایی‌بە عەرەبەی ئەو کارەقارەمانەیان بەجێ‌هێنابوو دوای شەڕێکی خست کە دوژمن جۆرەها چەکی تێدا بەکارهێنـا شەهیدبوون‌و لەم شەڕەداگەلێ لەسەربازەکانی دوژمن‌و زایۆنی‌یە گیراوەکانی ناوبارەگاکەش کوژراوو بریندار بوون .

ئاشکرابوونی کودەتایەک لە بۆلیڤیا

ئاژانسی تاس وئاژانسی دەنگوباسی عیراق لە لاباز رایان‌گەیاند کە توانراوە ئەو هەوڵە بدۆزرێتەوە کە سازکراوە بۆ گێڕانی کودەتایەک‌و سەرنگون‌کردنی حکومەتی ئێستای بۆلیڤیا ، هەروەها ئەو کەسانەش گیراون کە ویستوبانە کودەتاکە ئەنجام بدەن .

ئەم هەواڵە لە دەمی راول لوبیس لیتۆنی وەزیری ناوخۆی بۆلیڤیاوە گەیشتە ئاژانسەکان‌و وەزیری ناوبراو ئەم هەوڵی گێڕانی کودەتایەی والەقەڵەم‌دا کە بەمەبەستی کۆسپ‌خستنەبەر ڕاپەڕاندنی نەخشی بنیاتنانی دیموکراتی‌بووە . بەڵام کاربەدەستی ناوبراو ناوی ئەوانەی نەبرد کە بەرپرسیاری ڕاپەڕاندنی کودەتاکە بوون ، هەروەها کاتی بەجێهێنانیشی دیاری نەکرد .

شای ئێران لەم هەفتەیەدا ئێران بەجێ‌دەهێڵێ

تاران‌و ـ١٣ـ ئا . د . ع، ئاژانسەکان .

هەتاوەکو ئێستا دۆخـی سیاسی لە ئیراندا ئاڵۆزەو دڵ لەمستە لەچاوەڕوانـی ئەوەدا کە (شا) ئیران بەجێ بهێڵێت بەپێی ئەو ڕێکەوتنەی کە لەنێوان ئەم‌و سەرەک وەزیرانی نوێی ئیران شاپور بەختیاردا کراوە ، ئەویش وەک تەقەللایەک بۆ چارەسەر کردنی دۆخی سیاسی شپرزە لە ئیران‌داو بەجێ‌گەیاندنـی داخوازی بەرەی میللـی نەویستی ((شا)) کە ڕۆژ بەڕۆژ لەزیاد بووندایە

. سەرچاوەیەکی ئاگادار ئەمڕۆ وتوویەتی : شای ئیران لەم هەفتەیەدا ئیران بەجێ دەهێڵێت بە ئـوردن‌دا تێ‌دەبەڕێت‌و ماوەیەک لەوێ دەمێنێتەوە .

هەروەک چەند سەرچاوەیەکی باوەڕپێکراو ئەوەیان بڵاو کردۆتەوە ، کە ئەنجومەنی ویسایەت کە ئەمڕۆ پێک هێنراوە ئەو کاروباری دەوڵەت دەگرێتە ئەستۆ . وە ئەنجومەنەکە بریتی‌یە لە سەرەک وەزیران شاپور بەختیاری‌و سەرۆکی دادگای بەرز ناسر یەغنەو وەزیری بیلات علی غولی ئەردەڵان‌و سوپاسالار کریم عباس غرابی‌و سەرۆکی ئەنجومەنی پەرلەمان‌و شیخ محمد سجادی‌و جواد سعید وەزیری دادگاو سەرۆکی کۆمپانیای نەوتی ئیران عبدالله انتزام‌و ئەندامی پێشوی ئەنجومەنی پیران سید جلال تارانی .

بەجێ بهێڵێت ، زاهیدی ئامۆژگاری شای بەوە کردبوو کە بۆ ماوەیەک واز لە دەسەڵاتی خۆی بهێنێ ، بەڵام ئەی ویستوە کە بۆ ماوەیەکی درێژ لە ئیران دوور کەوێتەوە .

● **بەختیاری دەڵێت ..**

لەلایەکی ترەوە سەرەک بەختیاری لەو گفتوگۆیەدا کە ڕۆژنامەی نیورک تایمز لە گەڵیدا کردووەو ئەمڕۆ بڵاو کراوەتەوە وتوویەتی ..

ئەو توندوو تیژیەی بەرەی نەویستی شا بەسەرۆکایەتی خەمینیی‌و بەرەی نیشتمانی دەیکات بە دوور کەوتنەوەی شا کەم دەبێتەوە . بەختیاری ئەوەشی ڕاگەیاندووە کە شا ئامۆژگاری سوپای کردووە کە گوێ ڕایەڵی فەرمانەکانی حکومەتی نوێ‌بێت . ئەو بەندوباوە بەدرۆ خراوەتەوە کە ئەوەی بڵاودەکردەوە کە لە ئیران‌دا کودتایەکی سەربازی کراوە .

بەڵام ئەوەشی نیشان داوە کە ئەگەر بێتو حکومەتەکەی نوچە بدات ئەوجا دور نی‌یە کە کودەتایەکی سەربازی لە ئیران‌دا بکرێت . هەروەها وتویەتی لەمەودوا سیاسەتێکی سەربەخۆ دەگرێتەبەر بە تایبەتی بەرامبەر وڵاتە یەکگرتۆکانی ئەمریکا.

● **ڕاوێژکەری شا دەڕوات بۆ واشنتۆن .**

لە هەمان‌کات‌دا باڵوێزی ئیران لە ئەمەریکاو ڕاوێژکەری تایبەتی شای ئیران اردشیر زاهدی تارانی بەجێ‌هێشتووەو بەرەو واشنتۆن کەوتۆتە ڕێگا هەندێ لەسەرچاوە ئاگادارەکان ئەوەیان ئاشکرا کردووە کە زاهدی دەیەوێت دەست بەرداری کارەکەی بێت ئەویش وەک نیشاندانی نارەزاییەک بەرامبەر ئەوەی کە شادەیەوێت ئیران

● ئەمەریکا کەلوپەلە سەربازیەکانی لە ئیـران دەدزێتەوە .

وەلە واشنتۆن ڕاوێژکەری کاروباری سەلامەتی ئەمەریکا زبیگنۆ بریجنسکی ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە ئەمەریکا لەچەند شوێنیکی ئەمەریکادا خۆی توندکردۆتەوە بۆ ئەوە نەبا کەلو پەلە سەربازیکانی بەتایبەتی ئەوانەی نهێنین چنگ ئەوانە بکەوێت کە دژ بە ئەمەریکان.

بریگنسکی دەربارەی ئەو گفتوگۆیەی ڕۆژنامەی واشنتۆن بوست سەبارەت‌ئەم مەسەلەیە بڵاوی کردۆتەوە وتوویەتی . وڵاتەکەی دەستی کردوە بە کردنەوەی ڕادارەکان‌و ئەو ئامیرە وردە پێشکەوتوانەی تایبەتن بە کۆکردنەوەی‌زانستی جاسوسی‌یەوە . ئەویش وەک سەرەتایەک بۆ ئەوەی بیان‌نێرێتەوە بۆ ئەمریکا .

● **دانیمارک بڕیاری داوە کە ئیتر چەک بو ئیران نەنێرێت .**

وەلە کوپن هاگن حکومەتی دانیمارک بڕیاری ئەوەی داوە کە لەمەودوا چەک بو ئیران.بەڕی نەکات ، وەتەنیا هەربەبڕەوی ئەورێکەوتنەبکات کە لەم بارەیەوە لەگەڵ ئیران‌دا مۆری کردووە . ئەمەش لە بەیاننامەیەکی رەسمیدا دەرخراوە کە وەزارەتی دەرەوەی دانیمارک بڵاوی کردۆتەوە وەوتوویەتی : ئەم بڕیارە دوای لێکۆلینەوەیەکی دورو درێژی دۆخی سیاسی ئیران دراوە .

بروانە : ل : ٧

تێکچوونی تەندروستی مەلیکی مەغریب

لە رباط راگەیەنرا کە لەنکاو تەندروستی مەلیک حەسەنی دووەمی مەلیکی مەغریب تێک‌چووەو لەو بارەیەوە بەیاننامەیەکی ڕەسمی بڵاوکراوەتەوەو دەڵێ ، دکتۆرەکان ئامۆژگاری مەلیکیان کردوە کە دەبێ بکەوێتە حەسانەوەی خۆی‌و بۆ ماوەی سێ ڕۆژو لەوانە زیاتر هیچ چالاکی‌یەک نەنوێنێ

هەروەها تیبێ لەو دکتۆرانەی کە سەرپەشتی‌و چاوەدێری تەندروستی مەلیک حسن دەکەن ، وتیان ، نەخۆشی‌یەکەی ناچاری کردوەکە کاروباری ئاسایی خۆی بەجێ نەهێنێ .

هیچ گۆڕانێک لە پاکستاندا ڕوونادا تاوەکو مەسەلەی بۆتۆ بەلایەکدا نەکەوێ

● ئاژانسی دەنگوباسی عیراق بڵاوی کردەوە کە لە ئیسلام ئاباد راگەیەنراوە ، کە سەرۆکی پاکستان ضیاء الحق بڕیاری داوە هیچ گۆڕانێک لە هەیکەلی ئەو حکومەتەی ئێستادا نەکا تاوەکو دادگای بەرزی وڵاتەکەی مەسەلەی بۆتۆ کە بە ئیعدام حوکم دراوە ،بەلایەکدا نەخا ، هەروەها بڕیار دراوە کە ئێستا ئەو هەوڵە رابگیرێ کە بۆ پێکهێنانی حکومەتی هەرێمەکان‌و دەستەناوچەیی‌یەکان دەدرێ ، جگە لەوە بڕیار دراوە ئەو هەوڵەش ڕابگیرێ کە ضیاء الحق دەیدا بۆ ئاشت‌کردنەوەی هەر دوو تاقمەکەی کۆمەڵەی موسوڵمانانی پاکستان کە یەکێکە لە حزبە سیاسی‌بە گەورەکانی پاکستان .

لە لایەکی ترەوە سەرچاوە ئاگادارەکان رایان گەیاند کە ئەم بڕیارانە دوای کۆبوونەوەیەک دراون کە لە نێوان سەرۆک ضیاء الحق‌و دوو لەپێشەوا گەورەکانی هاوپەیمانی‌ی نیشتمانی پاکستان کە مفتی محمودو نواب زاد نصرالله خانن ، بەستراوە .

پێشنیازی نوێ بۆدەست پێکردنەوەی وتووێژی نێوان ڕژێمی سادات‌و زایۆنی

ئاژانسەکان بڵاویان‌کردەوە کە سەرەک وەزیرانی سادات مصطفی خلیل رای گەیاند کە ئەو نامەیەی بۆ وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا سایرۆس ڤانسی ناردوە ، هەندێ پێشنیازی نوێی تێدایە سەبارەت بە دەست‌پێکردنەوەی وتووێژی نێوان ڕژێمەکەی‌و زایۆنی دوژمن . هەروەها لە قسەیەکیدا کە ڕۆژنامەی (اخبـار الیوم) ڕۆژی شەممەی رابوردوو بڵاوی‌کردبۆوە ، وتویەتی ، حکومەتەکەی چاوەڕوانی وەڵامی ئەمەریکا دەکا سەبارەت بەم مەسەلەیە .

ئەوەی شایانی باسە پێشتر هەواڵەکان وایان راگەیاند کە کاربەدەستە زایۆنی‌یەکان لە ڕێگای باڵوێزی ئەمەریکاوە لەلای قەوارەی زایۆنی ، ئاگاداری ناوەرۆکی ناوەکەی مصطفی خلیل بوون‌و هیوایان وایە کەبەو زووانە لەسەر ڕۆشنایی ئەو نامەیە وتووێژ دەست پێدەکاتەوە .

هەروەها سەرەک وەزیرانی دوژمنیش مەناحیم بیگن بەدوای نامەکەدا دووپاتی‌کردەوە کە پێویستە ئەمەریکا راستەوخۆ لە وتووێژی داهاتودا بەشداربێ. هەر لەم پێودانەوە جێگری سەرەک وەزیرانی دوژمن ئێگال یادین لە لەندەن دوای کۆبوونەوەی لەگەڵ وەزیری دەرەوەی بەریتانیادا، وتی وتووێژی نێوان ڕژێمی سادات‌و زایۆنی لە ماوەی دووهەفتە تا سێ هەفتەدا بەسەرپەرشتی ئەمەریکا دەست پێدەکاتەوە .

ئەمەریکا بوونی سەربازیی‌خۆی لەدەریای هیندستاندا زیاد دەکا

بەپێی هەواڵی ئاژانسی (ی‌ب)و ئاژانسی دەنگوباسی عیراق لەواشنتۆن ، ئەمەریکادەستی کردوە بەزیاد کردنی بوونی سەربازیی خۆی لەم‌دەریایەداو شەوی چوار شەممەی رابوردوو سێ کەشتی‌تری دەریایی بۆ ناو ئەم دەریایە ناردوە .

لە لایەکی ترەوە قسەکەرێک بەناوی دەریاوانی ئەمەریکاوە وتی لە ناوەڕاستی مانگی تشرینی دووەمی رابوردوودا ٣ (مدمرة)ی تریش خراوەتە پاڵ ئەو دەستە کەشتی‌یەی کە بەتایبەتی پاراستنی کۆنستلێیشنی فڕۆکە هەڵگر دەکا لە دەریای خوارووی‌چیندا .

ئەوەی شایانی باسە کەشتی‌گەلی حەوتەمی ئەمەریکا لەم دواییەدا هەندێ جموجوڵی گومان لێکراوی لە دەریای هیندستاندا بەئەنجام‌دا .

Institut Kurde de Paris

دانانی «٤٧٠» جێ خانوبۆ هاووڵاتیانی قەزای مەخمور

بەڕێز محمد امین محمد احمد سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بە وەکالەت ، لە زنجیرە کۆبوونەوەیەکدا کە لە گەڵ لێپرسراوانی یەکەکانی بەڕێوەبەرایەتی قەزای مەخمورو ناحیەکانی قەراج و کەندیناوەدا کردی باسی پێویستیەکانی هاووڵاتیانو ورێو شوێنی پێشکەش کردنی باشترین خزمەت گوزاری کرد.

ئەم باسکردنە لەو سەردانەدا کرا کە بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن بەوەکالەت ، هەفتەی ڕابردوو لە قەزاکەو ئەو دوو ناحیەیە کردی و بەڕێزان ئەمینداره گشتیەکانی بەڕێوەبەرایەتیەکانی ڕۆشنبیریو لاوانو کاروباری دارایی و ئابووریو پەروەدەکردنو فێرکردنی باڵاو کاروباری کۆمەڵایەتی و کاروباری ئەوقافو شارەوانیەکانو هاوینەهەوارەکانو ئیشکردنو نیشتەجێ کردنو جێگری پارێزگاری هەولێرو بەڕێوەبەری پەروەردەکردنی پارێزگاکەی لە گەڵدا بوون .

● بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی بەوەکالەت لەو سەردانانەیدا سووری دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی دووپات کردەوە لەسەر پێشکەش کردنی باشترین خزمەتگوزاری بە هاووڵاتیانو دابین کردنی پێویستیەکانیان لەژێر سایەی پشتگیری کردنی سەرکردایەتی حزبو شۆڕشدا .

● لە لایەکی ترەوە بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەن بەوەکالەت لەگەڵ ئەندامانی ئەنجومەنەکانی گەلو نوێنەرانی ڕێکخراوە جەماوەریەکانی ئەوشوێنانەدا کۆبووەوەو گوێی لە پێویستیەکانیان گرتو ڕێگەو شوێنی جێبەجێ کردنیان دانرا .

● بڕیاردرا لە قەزای مەخمور (٤٧٠) جێ خانوو دابنرێ تا بەسەر هاووڵاتیاندا دابەش بکرێنو قوتابخانەیەکی ناوەندیو باخچەیەکی ساوانو ژمارەیەك خانو بۆ ئیشکەرانی دایەرەکانی قەزاکە دروست بکرێ وتیپێکی تەندروستی لاوێ دابمەزرێ .

● هەروەها بڕیار درا میلاکی تەندروستی پێویست بۆ مەڵبەندە تەندروستیەکەی ناحیەی قەراج دابنرێو توانای هەردوو تیپە تەندروستیە لادێیەکانی ناحیەی گوێڕو کەندیناوەش باش بکرێ .

هەروەها بڕیار درا هەرەوەزێکی کاری میللی بۆ دروستکردنی پرد لەسەر ئەو ڕێگە لادێیانە دروست بکرێن کە بۆ قەزاکە دێنو بۆ ئەم مەبەستە (٥) هەزار دینار تەرخان بکرێ .

بەڕێزان ئەمیندارە گشتیەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی هەندێ کۆبوونەوەیان لەگەڵ ئیشکەرانی دەزگاکانی خۆیاندا کردو لەگەڵیاندا باسی کارکردنی ئەودەزگایانەیان کرد

یاریدەدەری وەزیری نیشتەجێ کردنی سوریا دەست بە سەردانی ناوچەی ژووروو دەکات

بەڕێز عرفان البراوعی یاریدەدەری وەزیری نیشتەجێ کردنی سوریاو ئەو وەفدەی کە لە گەڵیدان بەسەردانێکی کورت گەیشتنە پارێزگای تامیم .

لەگەڵ گەیشتنەجێی وەفدەکەدا ، لە لایەن بەڕێز محمد حمزە پارێزگاری تامیمو بەڕێوەبەری گشتی دەزگای گشتی ڕێگاکانی ژوورووەوە بەخێرهاتن کرا .

بەڕێز پارێزگار باسی ئەو دەسکەوتانەی بۆ وەفدەکە کرد کە سەرکردایەتی حزبو شۆڕش لە ماوەی دەساڵی ڕابردوودا لە مەیدانەکانی ئابووریو سیاسیو کۆمەڵایەتیدا لە پارێزگاکەدا بەدی هێناوە

ئەوەی شایانی باسە وەفدی برا ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابردوو گەیشتبوە شاری کرکوك لە کاتی چوندا بەرەو مەڵبەندی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بۆ دەستکردنو بە سەردانێکی کورتی ناوچەی ژووروو بۆ چاوکەوتن بەو پرۆژانەی ڕێگایەی وەزارەتی نیشتەجێ کرنو ئاوەدانکردنەوە .

ڕێزنان لە خێزانی شەهیدانی پۆلیس لە دهۆك

بە بۆنەی جەژنی پۆلیسەوە بەڕێوەبەرانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ لە پارێزگای دهۆك هەفتەی ڕابردوو پاداشی ڕێزنانیان بەسەر خێزانەکانی شەهیدانو مردوانی ئیشکەرانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆدا دابەش کرد. بەم بۆنەیەوە ، لە مەڵبەندی بەڕێوەبەرایەتیدا ئاهەنگێك گێڕرا کە تێیدا هاوڕێ نوێنەری سەرکردایەتی لقی نینوای حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستو ژمارەیەك لە لێپرسراوان ئامادەبوون .

بەم بۆنەیەوە ، ڕێکخراوی دەستی ڕێزیان لە بەڕێوەبەرانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆو ژمارەیەك لە ئەفسەرو ئەفەرەکان نا ، لەسەر کارامەیی نا ئاسایی یان .

ئەفسەرانی ئاراستەکردنی سیاسی سەر بە بەڕێوە بەرێتی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆی پارێزگاکە ژمارەیەك موحازەرەی ئاراستەکردنیان بەم بۆنەیەوە بە قوتابیانی قوتابخانەکە دادا کە تێیدا فرمانی پۆلیسو بەرپرسیاری هاووڵاتیان بەرامبەر بە پۆلیس باس کرا .

بانگەوازێك

بو ئەندامانی یەکێتیی نووسەرانی کورد

نیازوایە لە هاوینی ئایندەدا یەك گەیشتنێك بو چیروکی کوردی لە هاوینەهەواری سەلاحەددین ئامادە بکری. بەوبونەیەوە داواتان لێ ئەکەین هەر پێشنیارێکتان هەیە بەمزوانە پیشکەشی دەستەی ئامادەکەری یەك گەشتنەکەی بکەن لە بارەگای یەکیتی نووسەرانی کورد لە سولەیمانی

دەستەی بەڕێوەبەری یەکیتیی نووسەرانی کورد

ئەنجومەنی کۆمیتەی یەکێتی کۆمەڵەی جووتیارە هەرەوەزکارەکان ئیش وکاری خۆی بە جێ گەیاندەوە

ڕۆژی هەینی ڕابوردووی ڕێکەوتی ١٢ی ئەم مانگە ئەنجومەنی کۆمیتەی یەکێتی کۆمەڵەی جوتیارانی هەرەوز کاری ئیشو کاری دووهەم دەورەی خۆی جێبەجێ کرد ، لەو کۆبوونەوانەدا گەلێك بڕیارو ئامۆژگاری دراوە کە پەیوەندیان هەیە بە مەسەلەی پێش خستنی ڕەوتی کشتوکاڵەوەو زیاد کردنی ڕادەی بەرهەمهێنان بەجۆرێکی وا کە ئامانجو پرۆگرامەکانی بەرهەم هێنانی پێ وەدی بهێنرێت .

هەندێك لەبڕیارەکانی دەورە کە لە ژێر دروشمی (ئەوەیەك چاکەی لێ ناوە شێتەوە زیاتر لەوە بخوات کەبەرهەمی دەهێنێو کەمتر بەروێتەوە لەوەی چاندوویەتی) بەسترابوو ، دەورەکە دوو ڕۆژی خایاند لەبەغدا کۆبوو ئەوە کانی دەستی پێ کرد ، ئامادەکردنی بلانو ئەخشەی بەسوود بۆ ورباکردنەوەو هوشمەندکردنی جوتیاران بەجۆرێك بگونجێت لەگەڵ قوناغی داهاتوودا وەخۆ ئامادەکردنێکی تەواو بۆ سەرخستنی هەرەوزی بەرینی لەناوبردنی نەخوێندەواریو بەزۆر پەروەردەکردن ئەنجومەنەکە بڕیاری داوە کە پرۆگرامێکی ئەوتۆ دابنێت زامنی ئەوەبکات کە مەسەلەی مەشقو فێرکردنی کادیرە جوتیارەکان پەرەپێ بدات و بشتگیری مەڵبەندی ڕێ نیشاندانی ئافرەتانی لادێکان بگرێتو کاری ڕۆشنبیر کردنەوەی جوتیاران بەهێز بکاتو هەلفراوانتر بکات بۆ فێربوونو مەشق کردن لە دەرەوەی وڵات . بەڵام لە مەیدانی ڕێکخستندا دەورەکە ئامۆژگاری ئەوەی کردووە کە حجمو جولێکی زیاتر بخرێتە ناو کۆمەڵەی هەرەوزکاری جوتیارانەوە بە جۆرێکی ئەوتو کە چاکترین کەڵكو سودیان لێ وربگیرێت ئەنجومەنەکە هەروەها بڕیاری داوە کە بە شێوەیەکی ڕاستەقینە بەشداری دانانی نەخشەی ساڵانەی کشتوکاڵ بکاتو ئەو هۆبانە ئامادەبکات کە دەسەلاتە بەوزەکانی نەخشە دادان بتوانی بەچاکی نەخشەکانی دابنێت .

هەروەها ئەنجومەنەکە بڕیاری داوە کە پارێزگاری زەویوزارە کشتوکاڵێکان بکاتو پارەیەکی چاك تەرخان بکات بۆ دروست کردنی بارەگای کۆمەڵە ناوەخۆیەکانو کەم کردنەوەی پارەی کارەبا لە دێهاتەکانداو بڵاوکردنەوەی کشتوکاڵی ڕابەرو بەجێگەیاندنی ڕژێمێ ناوخۆ لە کشتوکاڵی بە کۆمەڵداو هاندانی پرۆژەکانی سامانی ئاژەڵو نەباتاتو هێنانەکایەی مەکینەی کشتوکاڵی لە ڕەزەکانداو بایەخدان بەو کشتوکاڵانەی بۆ ئاڵف، دەست دەدەن لە گەڵ برەودان بە خزمەتگوزاری بەیتاڵخانەکان .

هەروەها ئەنجومەنەکە بڕیاری ئەوەی داوە کە هەوڵ بدرێت بۆ ئەوەی لە مەڵبەندەکانی بەرێکردنی بەرهەم بۆ بازارەکان بەنەقدی پارەی بەرهەمەکان بدرێت بە جوتیاران و ئەم مەڵبەندانە پەرەیان پێ بدرێتو نرخێکی هاوچەشن بۆ گۆشتی سوورو سپی دابنرێتو لەو نرخاندنەدا زروفی بەرهەم هێنەرەکە بخرێتە بەرچاوو موازەنەیەکی ئاو بەجۆرێك دابنرێت کە مەسەلەی ئاودێری پێ پێشکەوێتو بیری ئیرتیوازی هەڵکەندرێتو عەمار خورما هەڵگرتن دروستبکرێت .

هەواڵەکانی هەولێر

کۆڕێکی بەرهەمهێنان

هەفتەی ڕابردوو ئەمیندارێتی گشتی بەڕێوەبەرایەتی گواستنەوەو پەیوەستی ناوچەی کوردستان کۆڕێکی فراوانی بەرهەمهێنانی گرت لە ژێر دروشمی (بەرهەمهێنانی زۆرترو جۆریەتی باشتر ڕێگامانن بەرەو خۆشگوزەرانی کۆمەڵایەتی)و تێیدا بەڕێز احمد حامد قادر ئەمیندارێ گشتی گواستنەوەو پەیوەستو نوێنەری بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنو ژمارەیەکی زۆری فەرمانبەرانو کرێکارانی ئەمینداریەکە ئامادەبوون .

لەسەرەتادا ، دوو ڕاپۆرتی درێژ لەبارەی چالاکیەکانی بەڕێوەبەرایەتی کاروباری گواستنەوەی ڕیبوارەکانو بەڕێوەبەرایەتی گواستنەوەی شتومەکەوە خوێنرایەوە . ئەم دوو ڕاپۆرتە بەدرێژی باسی ئەو گیروگرفتو کۆسپانەیان کرد کە دێنە پێش کاری ئەو دوو بەڕێوەبەرایەتیە هەروەها باسی ئەو دەسکەوتانەشیان تێدابوو کە لەژێر سایەی حزبو شۆڕشدا هاتونەتە دی .

لە کۆڕەکەدا بەڕێز احمد حامد قادر ئەمینداری گشتی، کۆمەڵێك ڕوونکردنەوەی لەبارەی ئەو مەسەلانەوە پێشکەش کرد کە لە کۆڕەکەدا خرابوونە ڕوو .

ئەوەی شایانی باسە ، لەکۆتایی کۆڕەکەدا کۆمەڵێك پاداشی ڕێزلێنان بەسەر هەندێ لە ئیشکەرە کوشتکەرەکانی ئەمیندارێتی گشتی بەڕێوەبەرایەتی گواستنەوەو پەیوەستدا دابەش کرا .

ئەوانەی کە پاداشیان بەسەردا دابەش کرا دوانزە کەسی ئەمینداریەکەبوونو پاداشەکانیان لەلایەن ئەمینداری گشتی بەڕێز احمد حامد قادرەوە بەسەردا دابەش کرا .

لەوتارێکدا کە بەڕێز ئەمینداری گشتی بەم بۆنەیەوە خوێندیەوە دووپاتی کردەوە کە پێویستە لەکاردا ڕەفتاری دیموکراتیانە بەکار بهێنرێو ئیشکەرە کوششکەرەکان ڕێزیان لێ بنرێ تاکرداری بەرهەم هێنان بەرەو پێشەوە بچێو ئەمینداریەتیەکە بتوانێ باشترین خزمەتگوزاری پێشکەش بە هاووڵاتیان بکا .

● **دەورەی تەندروستی**

لقی هەولێری مەکتەبی ڕێکخستنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی سەر بە یەکێتی گشتی ئافرەتانی عراق بە هاریکاری لەگەڵ سەروکایەتی تەندروستی پارێزگاکەدا دەورەیەکی تەندروستی بۆ لێپرسراوانو ئیشکەرانی لقەکانی یەکێتی دەکاتەوە .

ئەم دەورەیە کە هەفتەیەك ئەخایەنێ ، بەشێکە لە نەخشەیەك کە مەکتەبی ناوبراو بۆ شارەزاکردنی کارکەرانی یەکێتیو تواناداركردنیان بۆ پێشکەش کردنی خزمەتگوزاری جۆراوجۆری تەندروستیو خۆپاراستنو چارەسەرکردن لە ئاوایی و گوندەکانی پارێزگاکەدا دایناوە .

● **دەورەی پێشڕەوایەتی**

هەزار پێشڕەوی کوڕو کچ چونە چەند دورەیەکی بەهێزکردنەوە کە ڕێکخراوی پێشڕەوانی سەر بە لقی یەکێتی لاوانی عراق لە هەولێر پێکی هێناوە .

بەشدارانی ئەم دەورانە کە دوو هەفتە دەخایەنی دەرسیان لە بەرنامە جۆراوجۆرەکانی خوێندندا دەدرێتی بۆ زیادکردنی زانستیان تا بە باشی بتوانن لە تاقیکردنەوەکانی نیوەی ساڵدا بەشداری بکەن .

ئاهەنگی بیرەوەری نۆ ساڵەی دەرچوونی «هاوکاری»

ئێوارەی ڕۆژی شەممەی ڕابوردوو ، دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی « هاوکاری » ئاهەنگێکی لە هوڵی یانەی « الاعلام » سازکرد بەبۆنەی بیرەوەری نۆ ساڵەی دەرچونی ڕۆژنامەی «هاوکاری »یەوە ، بەڕێز ماموستا سعاد ادیب علی بەڕێوەبەری گشتیو سەرنوو سەرو بەڕێز مصلح الجلالی یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتیو دەستەی نووسەران لە پێشوازی میوانەکاندابون . بەڕێزان بکر محمود رسول وزیری کاروباری کۆمەڵایەتی وماموستا شفیق الکمالی سەرنووسەری گۆڤاری « افاق عربیە »و بەڕێزان کاربەدەستانی وەزارەتی ڕۆشنبیریو هونەرو میوانی ڕۆژنامەکانی وڵات لە ئەم ئاهەنگەدا ئامادەبوون لەگەڵ نوێنەرانی یەکیتی نووسەرانی کوردو کۆمەڵەهونەریو ئەدەبیەکانی تردا .

ئەوەی شایانی باسە « هاوکاری » چەپکە گوڵی پیرۆزبای لەبەڕێز ماموستا کریم شنتاف وەزیری ڕۆشنبیریو هونەرەوە پێ گەیشت بێجگە لە چەپکە گوڵی : ئەقابەی ڕۆژنامەنوسەکان ، افاق عربیە ، ڕۆژنامەی العراق ، ڕۆژنامەی یورد ، بەڕیوەبەریتی ئیسیگەی کوردی ، ڕۆژنامەی طریق الشعب
هەروەها دەستەی نووسەرانی هاوکاری بروسکەی پیرۆزبایی لە یەکیتی نوسەرانی کورد لقی سلیمانیەوە پێ گەیشت و بێجگەلە دەیان بروسکەی پیرۆزبایی لە نووسەرو ڕۆشنبیرانەوە .

«هاوکاری» و کۆمەڵانی خەڵك

● **کاك محمد عبدالرحمن علیان** لە قەزای کەلارەوە نامەیەکی بۆ نوسیوین دەڵێ ئێمە ٦٠ ـ ٧٠ قوتابی ناوەندین . لەبەر ئەوەی ناچارین بە ڕۆژ کاربکەین، ناتوانین لە قوتابخانەی ڕۆژانە دەوام بکەین ، بۆیە داوامان وایە قوتابخانەیەکی شەوانەمان بۆ بکەنەوە تابتوانین تێیدا بخوێنین .

کاك محمد ، ئێمە وا داواکەت دەخەینە بەردەم ئەمیندارێتی گشتی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەو فێرکردنی بەرزی ناوچەی ئۆتۆنۆمیو بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی پارێزگای سلێمانیو چاوەڕێی وەڵامیانین.

● **کاك هاشم عاصی سعەە :** لە ژمارەیەکی پێشوودا قسەیەکمان لەبارەی بڵاوکردنەوەی ئەم ڕۆژنامەیەوە بڵاوکردەوە ، تکایە بیانخوێنەرەوە ، ئەو کاتە بۆت دەردەکەوێ کە بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەکە بەسەر کتێبخانەکاندا لەلایەن ئێمەوە ناکرێ بەڵکو دەزگایەکی تر ئەم کارە دەکات . لە هەموو حاڵێکدا ، ئێمە لەهەوڵ ناکەوین بۆ دانانی چارەسەریەکی بنەبڕ بۆ ئەم مەسەلەیە .

هەر پارەیەکی کۆن یان ڕزاو یان دڕاویش کەڵێت وەرنەگیرا، خێرا . بیبە بۆ بانق !

● **کاك یۆ؟ ـ** ئامادەیی کشتومالی ئەقتمق : تکایە ناوی تەواوی خۆتمان بۆ بنوسە . ئەمە جگە لەوەی کە ئێمە لە ژمارەیەکی تری بەر لەم ژمارەیەدا هەندێ شتمان لە بارەی گیروگرفتەکانی قوتابیانی ئامادەیی کشتوکاڵی ئەقتەقەوە بڵاوکردەوە کە قسەکانی تۆش دەگرنەوە وتا ئێستا هیچ وەڵامێکمان لە لایەن دەزگا لێپرسراوەکانەوە بۆ نەهاتوە .

● **کاك محمد امین محمد** قوتابی لە قوتابخانەی ناوەندی برایەتی ـ گەڕەکی کارێزەوشکە ـ سلێمانی لە نامەکەیدا دەڵێ ماوەی دوو ساڵە شارەوانی خەریکی کێشانی جادەیەکی بچووکە بۆ کارێزەوشك ، بەڵام تا ئێستا تەواو نەبووەو وەزعی هاتوچۆکردن بۆ گەڕەکەکە لە جیاتی چاك بوون ، خراپتر بووەو ئەمە بۆتە هۆی ئەوەی پاسی مەسلەحە ئەتوانێ بێت بۆ گەڕەکەکەو پاسی تریش کەمتریێن ، بۆیە دانیشتوانی ناچارن بەپێ هاتوچۆ بکەن بەتایبەتی قوتابیان کە ژمارەیان لە دووسەد قوتابی کوڕوکچ تێپەڕدەکاتو قوتابخانەکانیشیان دوورە ، زۆرجار لەدەوام دوا دەکەون .

کاك محمد امین محمد : ئێمە وا نامەکەت دەخەینە بەرچاوی شارەوانی سلێمانیو هیوادارین بەزووترین کات لە بارەی ئەو هەنگاوانەوە ئاگادارمان بکەن کە بۆ چارەسەرکردنی ئەم مەسەلەیە هەڵیان دەنێن .

بەڵام لەبارەی ئەوەوە کە دوکانەکانی گەڕەکەکە بە ئارەزووی خۆیان نرخ لە سەر شتومەکەکانیان دادەنێن ، ئێمە وای بە باش دەزانین ئەمە لە گەڵ دەزگای لێپرسراوی چاوەدێری کردنی ئەم جۆرە شتانەدا بخەیتە ڕوو .

● **کاك سالار قادر تاوەگۆزی ـ** گەڕەکی شێخ اسماعیل لە هەڵەبجە دەڵێ گەڕەکەکەمان نزیکەی هەزار ماڵ دەبێو لەگەڵ ئەوەشدا ماوەیەکە ستوونی کارەبای بۆ چەقێنراوە ، کە چی هێشتا کارەبای بۆ نەهاتوە . هەروەها گەڕەکە کە ئاویشی بۆ نەهاتوەو ئەمە بۆتە هۆی دروست بوونی گیروگرفتێکی زۆر بۆ دانیشتوانی . جگە لەم دوو گرفتە ، کۆڵانەکانی لە زستاندا ، لە بەر ئەوەی قیرتاو نەکراون ، دەبنە یەك پارچە قوڕوچڵپاوو هاتوچۆیان بەناودا ناکرێ .

کاك سالار : ئێمە وا مەسەلەکە دەخەینە بەردەم قایمقامیەتو شارەوانی هەڵەبجەو دەزگا لێپرسراوەکانیو چاوەڕێی ڕوونکردنەوەین .

● **کاك خەسرەو لەهەولێرو کاك م٠ ع٠ ح ،** قوتابی لە پاشکۆی ئامادەیی پیشەسازی لە سلێمانی تا ناوی تەواوی خۆتانمان بۆنە نووسن ناتوانین داخوازیەکانتان بخەینە سەر لاپەڕەکانی ڕۆژنامەکەمان .

● **کاك کارزان دلێر عمر** لە نامەکەیدا دەڵێ «داخوازیەکم هەیە لە دەزگاکەتان ئەگەر ئەتوانن ئەو زنجیرانەی لەبابەت ژیانی « چارلی چاپلن »ەوە بەناونیشانی « داستانی ژیانم » بڵاوی دەکەنەوە بیکەن بە کتێبێكو لەچاپی بدەن »

کاك کارزان : با تەواو بێ ، خوا یاربێ وای لێ ئەکەین . بەڵام هێشتا زۆری ماوە .

● **کاك ابراهیم یعقوب ـ** گەڕەکی ڕزگاری ـ هەولێر : کە هاوکاری لە دوانزە لاپەڕەوە بوو بە هەشت لاپەڕەو ئینجا لە هەفتەی دوو جارەوە بوەوە بە هەفتەی جارێك ، هەمووی خەتای یەك شتبوو : کەمو کوڕی چاپکردنو کادیری چاپکەری کوردی زان . هیوادارین بتوانین بەسەر ئەم کۆسپەدا زاڵبینو هاوکاری نەك تەنها بکەینەوە بەهەفتەی دووجارە ، بەڵکو بیکەین بەرۆژانە .

لە بارەی ئەو بڵاوکراوانەی سلێمانیشەوە کەباست کردوون ، وابزانم خۆیان لە ئێمە باشتر ئەتوانن وەڵامت بدەنەوە ، تکایە بۆیان بنووسە .

● **کاك هێمن محمود محمد** ـ قەڵادزێ : ئێمە وای بە باش دەزانین مەسەلەی ئەم دوو تۆمارگایەی کە باستکردون لە گەڵ دەزگای لێپرسراوی میریدا لە قەڵادزێ باس بکەیت .

● **کاك (ن٠ ل٠ م) ـ** ئامادەیی کشتوکاڵی «الطلیعة»ـ سلێمانی : تا ناوی تەواوی خۆتمان بۆ نەنووسیت ناتوانین لەبارەی مەسەلەکەتەوە هیچ بڵێین .

Institut Kurde de Paris

هەندێك لێكدانەوەو سەرنج دەربارەی -لم نیازمە-

● ئومێد ئاشنا ●

لەم ڕۆژگارەدا ئەدەبی کوردیمان بە قۆناغێکدا تێپەڕ ئەبێت کە زیاتر پێویستی بە نزیك بوونەوەو تێگەیشتن هەیە لە کۆمەڵانی خەڵك و قووڵ بوونەوە لە هۆو چۆنیەتی ناکۆکی و گیرو گرفتە بچوك و گەورەکانیدا .

کە ئەمە ئەڵێین مەبەستمان لە نزیکی ئەدەب ئەوە نی‌یە لەڕادەی قسەی بازاڕی و گفتوگۆی خەڵکدابێت هەروەها داوای ئەوەش ناکەین کەشتێکی وەها بنوسین تەنها بۆ خۆمان بێت و بۆ خۆمان ، ئەم چەند ڕستەیەی لێرەدا نوسیمان سەبارەت بە کێشەیەکی نوێی ئەوتۆ نی‌یە کە من یەکەم کەس بم باسم لێوە کردبێت و خستبێتمە پێش چاو ، بەڵام ڕازێك کە بمەوێ دەری برم بریتیە لەوەی کە .

مەرج نی‌یە پارچەیەکی ئەدەبی و هونەری تەنها لەبەر ئەوەی لە خوێندنەوەی یەکەمجاردا لە تەواوی مەبەستەکەی نەگەیشتین و بۆمان شی نەکرایەوە ئیتر ڕەفزێکی ڕاستەوخۆو یەکسەری بکەین .

هەندێ ئەدەبی بەرزی جیهانی هەیە ماوەو کاتێکی تایبەتی ئەوێ بۆ ساخ کردنەوەی و قسە لەسەر کردن و لەسەر نوسینی ، کاری هەموو نوسەرێك نی‌یە . بۆ مەسەلەی ئەوەش کە ئایائەو ئەدەبە سەر بە چ ڕێبازێك و هێڵێکی فیکری و فەلسەفی‌یە ئەمە خۆی لە خۆیدا لەسەر وەستان و ڕوانینی وردی هوشیارانەی پێویستە . لەم ڕۆژگارەدا کە ئەدەبی کوردی خاوەنی مێژوویەك و شاکاری مرۆڤانەو جوانە -مامەلەکردن لە گەڵ وشەکانی ئەو ئەدەبەداو دۆزینەوەی هەلوێستی کەسێتی کەسەر بە بەرەیەکی دیاری کراو بێت لە مەیدانی چوونە پێشەوەو ڕوون بونەوەو تەم لەسەر لاچووندایە ئەویش بەهۆی باری چاپەمەنی کوردی لەمڕۆدا کە چ گۆڤارو ڕۆژنامەو چ ئەو کتێبانەی ئەکەونە بازاڕەوە درووستی ئەکەن لەو بەرهەمانەدا بەلای منەوە شتی باش هەن ، لەلایەکی تریشەوە شتی خراپ هەن ، بەڵام ئەوەشمان لەیادنەچێ کە بەشی سێ بەمیش هەیە واتە - خراپتر - ئەوەی لە خوار خراپەوە بێت و نەدەبێکی ویران و ڕوخاو بێت . ئنجا سەبارەت بە شیعرە درێژەکەی کاك - عباس عبداللە یوسف - کە ناوی - لم نیازمە - بە ئەو ڕوون کردنەوە کورتەی سەرەوەمان نووسی و ئێستاش هەندێ بیرومان تردەر ئەبڕین .

زیاتر لە جارێك شیعرەکەی کاك - عەباس - مان خویندەوە بەڵام بەداخەوە هیچی لێ تێ نەگەیشتین . جا نازانم ئێمە لە ڕادەی تێگەیشتنی شیعرەکەی ئەودا نەبووین یاخود شیعرەکە خۆی مانای نەبوو !!

من لای خۆمەوە بەوردی بۆ ینەرەتەکانی شیعری نوێی کوردی گەڕام لە چامەکەی شاعیردا لەڕوی - وشەو - ئیماو - وێنەی شیعری و کێش و مۆسیقاو سۆزو بیرو تەکنیك و ... هتد . کەچی داخەکەم هیچم نەدۆزیەوە . خۆ کە گەیشتمە- پەراوێزەکەی شاعیر زیاتر کەوتمە گێژاوەوەو هیچم بۆساخ نەبۆوە . بۆ نمونە بڕوانە هەندێك لەو پەراوێزانە :-

١ - هەندە ڕستە لەڕوی ڕێزمانیەوە لەنگ کراون ، ڕەنگدانەوەی دەمارە گێژەکانی هۆشن . هەندە وشە لەڕوی ئیملاییەوە لەنگ کراون . ئێستاتیەندیان تەواونی‌یە . ڕەنگدانەوەی نهێنی‌یەکانمە .

٢ قوتابیەك دەڵێ : مامۆستامن حەزم دەکرد چوکلات بامە .

٣ - لەوێ لە کن ئەو دیوارەکە لە تۆڕێکی تێل دروست کراوەو لاولاوە بەسەریا هەڵگەڕاوە گەمانمان دەکرد . من ناتوانم ئەوها بیربکەمەوە (لەوێ گەمانمان دەکرد) هەر دەبێ ئەوها بیر بکەمەوە (لەوێ لە کن دیوارە تێلبەندە لاو لاوە بەسەریا هەڵگەڕاوە کە گەمانمان دەکرد) .

٤ - دوو ساڵ عاشق بووم لە زستانا پێم ووت : خۆشتم دەوێ
لە بەهارا پێم ووت : خۆشتم دەوێ
لە هاوینا پێم ووت : خۆشتم دەوێ
ئەو کات بیرم لە کەرستەی شیعر نەدەکرد - زیندووبووم نەمردبووم بۆیە کە لەپایزا پێم‌وت : خۆشتم دەوێ .

ئەم ڕستانە نمونەی گەلێ لاپەڕەکانی نامیلکەکەی شاعیرن بۆیە نامەوێ نمونەی زیاتریان لێ بهێنمەوە .

ئاشکرایە ئەمڕۆ خوێنەری کورد پەرۆشی ئەدەب و ڕۆشنبیریەکە کە زیاتر گیانی خۆشەویستی و مرۆڤایەتی و خۆناسینی تێدا بەرز بکاتەوە . فێری تێکۆشان و ڕاستگۆیی بکات لە گەڵ ناخی خۆیدا . پێویستە لەلایەن هەموو دڵسۆزێکەوە ڕێگا لە ئەدەبێکی پڕ گێژاوو کۆنەپەرست بگیرێ .

لە شیعرە درێژەکەی کاك- عەباسدا - بەئاشکرا هەست بە سێ خاڵی تایبەتی ئەکرێ .

١ - لە خوێندنەوەیدا بەوردی کەسێك ئەبینرێ کە بەدەست نەخۆشیەکی سایکۆلۆژیەوە بناڵێنێ و هەست بە - انفصام-ێکی کەسی ئەکرێت .

٢ - نوسەر وەك شاعیرێك هاتۆتە پێشەوەو ناوی لە نامیلکەکەی ناوە - شیعرێك یاخود چامەیەکی شیعری درێژ- بەڵام لە سەرانسەری نووسینەکەدا ناتوانین هەست بە بوون و بینینی شیعر بکەین . بۆیە دەبوا بینوسیایە - نوسینێکی درێژ - یاخود -پارچە پەخشانێك .

٣ - نووسەر لە ڕووی زمانەوە تەواو زمانی کوردی لە نووسینەکەیدا تێك هەڵشێلاوەو جۆرە وشەو واتای وەهای بەکارهێناوە تەنانەت لە سنووری بەکارهێنانی شێوە زمانی ناوچەیشدا ئێستە باوبان باویان نەماوە زۆر بەدەگمەن بەکارئەهێنرێن .

هیوادارم لەمەودوا کاك- عباس - پێش نووسین بیر لەوە بکاتەوە کەئەو بۆ خەڵك ئەنووسێ و هەر هیچ نەبێ خوێنەری کورد بتوانێ لەبەشێك لە بەرهەمەکەی بگات ئەگەریش نەتوانێ لە هەموولایەنێکی شارەزابێت و لێکی بداتەوەو تێی بگات .

دوو کۆڕی ئەدەبی لە سلێمانی

خوێنەری بەڕێز : لە کۆتایی ساڵی پێردا کە ئەوەندە نیەبەڕێمان کردوە ، چەند چالاکیەکی ئەدەبی و ڕۆشنبیری پێشکەش کران ، لەگەڵ هیوا خواستنمان بەوەی ساڵی داهاتومان چالاکی ڕۆشنبیری و ئەدەبیمان زیاتر لەبرەودابێ ، شایانی ئەوەیە دەست بۆ ئەوە بکێشین کە ساڵی ڕابوردو لە ساڵە ڕووناکەکانی چالاکی ڕۆشنبیری کوردی بو ، هەر لەدەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی‌یەوە بیگرە کە بەدەیان چاپکراوی بەرهەم هێنا بێجگە لە دەزگاکانی ترو یەکیتی نووسەرانی کوردو کۆمەڵەی ڕۆشنبیری و کۆمەڵەی هونەرو ویژەو تیپە هونەریەکان .

لە بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیری جەماوەردا لە سلیمانی :

لەم دوایەدا بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیری جەماوەر لە پارێزگای سلێمانی کۆڕێکی ئەدەبی دەربارەی ڕەخنەی ئەدەبی کوردی ئیمڕۆ بۆ کاك عبداللە عباس لە هۆڵی چالاکی قوتابخانەکان سازکرد .

سەرەتا کاك حمە سعید حمەکریم کۆڕەکەی دەست پێ کردو ووتی **شادمانیین کە هەموولایەنەکانی ئەم نەتەوەیەمان ئەوەندە بە تەنگ ئەدەب و باری ڕۆشنبیری خۆیانەوەن ئەمەش لە ئامادە بوونی ئێوەی بەڕێزدا لەم جۆرە کۆڕانەدا دەردەکەوێت . کۆڕی ئەمجارەمان بۆ شیعر خوێندنەوەو یادکردنەوەی بابەتێکی شیعری نی‌یە .. ! بەڵکو بۆ لایەنێکی گرنگی تری ئەدەبە کە ئەویش ڕەخنەی ئەدەبی کوردی‌یە ...)**

پاش ئەم چەند قسانە کاك عبداللە عباس لە پێشکەکی لێکۆلینەوەکەیدا ووتی : حەز دەکەم ئەوە بزانن هاتووم ساکار بدوێم ، بۆ ئەوە نەهاتووم هەر قسەیەکم کرد ناوێکی زل لەوانەی چەندان بەرگیان لە ئەدەب و لێکۆلینەوەی ئەدەبیدا نوسیوە بیکەم بەرێگەی قسەکانم .. بەکورتی هاتووم ساکار بەڵام بەمەوزوعیەت و واقعیەت بۆتان بدوێم ... ! ئینجا دەربارەی کێشەی ڕەخنە لە ئەدەبەکەماندا وتی : ئیمڕۆ ئەو کێشەیە مەودایەکی زۆر قسەو باسی گرتۆتەوەو زوربەی ڕۆژنامەو چاپکراوەکان و کۆڕو کۆمەڵە ئەدەبیەکان پێوەی خەریکن .. بگرە لەوەش دەرچوە کە بەمەوزعیەت قسەلە سەر ئەوە بکرێ ڕەخنەی چۆن دەبێ ؟ بۆچی ئەدەبەکەمان پێویستی بەرەخنە هەیە ؟

پاشان ووتی : ڕەخنە ، تەنیا ، خولقاندنی ڕووت نی‌یە ڕێ‌وشوێنی ئامادەکراوی هەبێ دیسان هونەری تەنیاکاری داهێنانی خۆویستی و داخراونی‌یە لەسنوری زاتیدا دروست ببێ ڕەخنەش هونەرەو ڕاستەوخۆ ناتوانی فێری ببی‌و ڕەخنەگر بۆی بێتە مەیدانەوە ، بەڵکو خۆی شێوەیەکە لەشێوەکانی داهێنان و لە خۆیەوە نایەت ، لە خۆیشیەوە دروست ناکرێ‌و وتی : ڕەخنەگرتن شارەزاییەکی چاکی دەوێ لەڕووی زمان و ئەدەب و مێژوو فەلسەفەو مەنتیق و شێوەی لێکۆلینەوەو زانستەکانی کۆمەڵایەتی‌و مرۆڤایەتی‌یەوە .. ئەوسا چالاکانە دەتوانێ دەست بداتە ڕەخنە .

هەروەها کاك عبداللە عباس لە بەشێکی تری باسەکەیدا بەناونیشانی [پیاچونەوەیەك لەلای ئێمە] وتی : زور بەی ئەوباس و نوسراوانەی ئەمڕۆ لە چاپکراوە کوردیەکاندا یان لە کۆڕو کۆمەڵی ئەدەبی و

د. کوردستان لەکاتی پێشکەش کردنی باسەکەیدا .

ڕۆشنبیریەکاندا بەناوی ڕەخنەی ئەدەبیەوە بڵاو دەبنەوە بێ هێزن ... بەرادەیەك زۆر کەم نوسراوێك دەبینین لەسەدادەی بێداویستیەکانی ڕەخنەی ئەدەبی ڕاستەقینەی پێوەبێ .. ئەمەو ڕوون کردنەوەی هۆکانی ئەم بێ هیزیە .. ئینجا کاك عبداللە لەبەشی سێهەمی لێکۆلینەوەکەیدا دەربارەی ڕەخنەی هۆشیارانە وتی : بریتی‌یە لەورە خنەیەی ئەگاتە ئەو ڕادەیەی ببێ بەکوتەك و بماڵرێ بە سەر داهێنەردا .. هەرگیز نەگونجاوە ڕەخنە دیوار لە نێوان داهێنەرو خوێنەردا دروست بکات بەڵکو پرد - دێکە لەنێوان هەردوکیاندا ..

پاشان لەبەشێکی کەبدا بە ناوی (تەقەڵلابەك بۆ دەست نیشان کردنی هۆی گیروگرفتەکە) وتی : ڕەخنەگرتن لای ئێمە وەك گیرو گرفتێکی کۆمەڵایەتی ڕەگی هەیە

پاشان کاك عبداللە لەدوا بەشی باسەکەیدا وتی هەندێ لە ئەدیبەکان (شاعیرو چیرۆك نوسەکان) زیاتر یان دیارتر دەوریان هەیە لە کێشەکەدا .. لە شێواندنی (ڕەخنەو ڕەخنەکاریدا) کە ئەمەشی دەگەڕێتەوە بۆ نەفسیەتی ئەدیب و شاعیرەکان خۆیان .

ئەوەی شایانی باسە لە کۆتای کۆڕەکەدا بەگەرمی باری سەرنجی میوانەکان پێشکەش کراو گفتوگۆی لەسەرکرا .

لە زانکۆی سلێمانی :

لەم دواییەشدا لە هۆڵی فارابی کۆتایی هێنرا بەیەکەم وەرزی ڕۆشنبیری کۆلیجی ئاداب لەزانکۆی سلێمانیدا .

لەم کۆڕەدا دکتۆر کوردستان موکریانی لێکۆلینەوەیەکی لەسەر شاعیرو ئافرەتی کورد خورشیدە بابان پێشکەش کرد .

ئەوەی شایانی باسە کۆڕی ناوبراو کە ژمارەیەکی زۆر لە قوتابیانی زانکۆی سلێمانی‌و ڕۆشنبیرانی شار ئامادەی بوبون لەلایەن مامۆستا کامەران موکری‌یەوە بەڕێوەبراو لە پێشدا وتی : بە خێر هاتنێکی گەرمتان لێ دەکەم و لەدوا کۆڕی ئەمجارەماندا دکتۆر کوردستان سەرۆکی بەشی کوردی‌و نوسەری ناسراومانتان پێشکەش دەکەین ...

پاشان دکتۆر کوردستان بەم چەشنە چوە نێو سەرەتای لێکۆلینەوەکەیەوە :

[پەپولەکان لەدەروونی ئەوا] بەشێکە لەو لێکۆلینەوەیەی کە ماوەیەکە کاری تیادا دەکەم ، ئەمەش دەربارەی ژنی هۆنراوەکانی‌یەتی وە بە کورتی ئەم لێکۆلیتەوەیە ئەوەی تێ ڕوون کردمەوە کەوا ژنی کورد لەکاتی سەرهەڵدانی هۆنراوەدا لاسایی پیاوی کردۆتەوە ، بەرادەیەك خۆی خاوەنی بیرو بێنوسی خۆی نەبوە .

بڕوانە : ل : ٧

وێنەی بینەرانی کۆڕەکەی بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیری جەماوەر

وەلێ زالم

● محسن ئاوارە ●

کێ دەڵێ من تۆم خۆش ناوێ ..؟
ئەی تۆ ئەو دار کرۆسکەنی ێ..
هەر کە ئاسۆ چاو هەڵدێنێ
دەشنێتەوە ، لە گەڵ دەست ڕێژی هەتاوا
منیش دەبمە ، سێبەری ژێر نیگاکانتو
بە دەورەی قەدی جوانیتا دەسوڕێمەوە ،
تا خۆر ئاوا ..؟
گەر تۆم خۆشنەویستبایە
خاوەنی دلی خۆم دەبووم
نەوەك لە گەڵ سرووەی هەر خرپەو یادێکدا
لێم بکەوێتە سمکۆڵو ، ورك بگرێ
تاکو پەنجەرەی سینگمی لێبکەمەوەو
بۆ نێو ڕەزو کوێستانی باوەشت بفرێ
× × ×
سووتانی عیشقت نەبووایە
کاتێ تاوسی شەو باڵی دەکردەوە ، ڕادەکشا
ئاشنایەتیم لە گەڵ خەوی شیرین دەبوو
هەنگی چاوم ، لە ناو پوورەی هەنگوین دەبوو
دەستم لە باخەڵی ئاسمان نەدەگیرا
تا بکەومە پەنجە بازی گۆی مەمکی گوڵە ئەستێرە
× × ×
گەر تۆم خۆشنەویستبایە
لەمیان مەیخانەو شەقامی چۆڵی شەوان
ڕووباری غەریبی نەدەهاتە پێشم
ڕێ‌گۆڕم کا .. پێچ بخواو دوورم خاتەوە
بڵێسەی گریان بکەمە بەردە بازێ
بە گۆرانی (وەلێ‌زالم) ★ بپەڕمەوە
× × ×
★ (وەلێ‌زالم) ئەومەقامە بەسۆزەیە کە مامۆستای ئاواز خوان تایەر توفیق دەیڵێ .

با ئەم دیاردەیەش پەتۆ نەبا

● نووسینی : لاوك ●

هەندێ ڕەوشت و دیاردەی کۆمەڵایەتی هەن لە گۆڕاندان . لە قۆناغێکدا بە دزێوداەنرێن کەچی کاتێك کە پەیوەندی‌یەکان دەگۆڕرێن ، کۆمەڵ هەنگاوی بەرین دەنێ و باز دەداتە قۆناغێکی نوێوەبەو پێ‌یەش پلەی ڕۆشنبیری خەڵکەکە دەگۆڕێ و چاو بەودیاردانەدا دەخشێننەوە .

چل ساڵێك لەمەوبەر ئافرەت پەچەی دەگرتەوە . پەچە گرتنەوە نیشانەی ڕەوشت بەرزیی ئافرەت بوو! . خۆ ئەگەر ئافرەتێك بێ عەباو پەچە بگەڕایە دەبووە نیشانەی تیرو توانجی خەڵکی . کەچی ئێستا ڕوانینی خەڵکی بۆ ئەو دیاردەیە کە لەخانەی ڕەوشتدا دەگیرسێتەوە تەواو پێچەوانەیە .

خۆ پەچەگرتنەوە هەر باوی نەماوەو ئێستا بە خەوش دەگیرێ . ئەمەش لە ئەنجامی بەرەو پێشەوەچوونی کۆمەڵ لە هەموو لایەنێکەوە هاتۆتە دی .. نمونەی تری لەوبابەتە زۆرن .

دزی کردنیش هەروەها دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی‌یە . بەڵام بە پێچەوانەی ئەو دیاردەیەی سەرەوە لە بەرەبەیانی مێژووەوە هیچ گۆڕانێکی بەسەردا نەهاتووە . هەمیشە بەکارێکی ناڕەواو ناشیرین دراوەتە قەڵەم و سزای توندو تیژی دزی‌کەران دراوە . هەموو ئەو یاسایانەی بە درێژایی مێژوو دەرچوون و گەیشتوونەتە دەستمان دژی دزین . هەر لە یاساکانی (حامورابی) یەوە تاکو نوێ‌ترین یاسای سەردەمی گەشتی ئاسمانەکان ، ئەم دیاردەیە بە ناڕەوا سەیر دەکەن .

دزی ، داگیر کردنی سامانی خەڵکی‌یە بێ ئارەق ڕشتن . مافی خەڵکی خواردنە . خۆ هەڵکیشانە بە ناوو داوی خەڵکی‌یەوە .. ئەگەر دزی- کردنی بۆ پارووەیەك نان بێ‌و لەبێناوی دەرامەت و گوزەراندا یاساو بدرێ‌و ئۆباڵی بدرێتە پاڵ باری کۆمەڵایاتی و ئەو چینانەی کە لەسەر ئارەقەو ماندوو بوونی هەژارەکان هەڵکشاون و تەراتێنیان کردووە ،

ئەوا بۆ دزی‌کردنی « ئەدەبی» هیچ بەڵگەو لێکدانەوەمان بە دەستەوە نی‌یە بۆ پاساودان ، جگە لە دەروون نەخۆشی‌و دەستپیسی‌و گەورەبوون لە ژێر سایەی کەسانی تردا نەبێ .. هەوڵێکی جەوت لە لایەن کەسانی بچووکەوە بۆ پڕکردنەوەی کەلێنەکانیان . بێ ئەوەی بەخۆیان بزانن بەو کارەیان ، بەدەستی خۆیان کەلێنێکی گەورەتر دەخەنە ڕەوشت و بەرهەمەکانیانەوە .

لێرەدا مەبەستم لە دیاردەکەیە کە لەم دوایی‌یەدا تەشەنەی کردووە تاکو کەسانێکی دیاری‌کراو .. لەم دوایی‌یەدا، لە سەر لاپەڕەی ڕۆژنامەو گۆڤارەکونی ولاتەکەمان بە عەرەبی‌و کوردی‌یەکانەوە ئەم دیاردەیە سەری هەڵدا ..جێی باسە ئەم کردەوە یە لای ئێمەی ڕۆشنبیرانی کورد سەمتێکی تری وەرگرتووە .. چۆن ؟..

لای برا عەرەبەکان کە نوسەرێك بە « دزی» یەکەوە گیراو بەڵگەکە خرایە بەردەم ڕۆشنبیران و بڵاو کرایەوە . ئیتر هەموو لایەك، وەکو دزێك سەیری دەکەن .خوێنەر لە بەرهەمەکانی دەتەکنەوە.. ڕۆژنامەو گۆڤارەکانیش فایلی تایبەتی بۆ دەکەنەوەو ئیتر ئاوڕ لە بەرهەمەکانی نادەنەوەو سەرنج و گومانێکی خەست دەخەنە سەر **بەرهەمەکانی پێشوی ..** کابراش کە دەستی کەوتە ڕوو ئیتر ڕووی ناو کۆڕو کۆمەڵێ نامێنێ‌و شکتر دەبێتەوە . بەدەگمەن دیومە لەوانەی دەستیان کەوتۆتە ڕوو جارێکی تر لە سەر لاپەڕەی ڕۆژنامەو گۆڤارەکان دەربکەونەوە .. کەچی لای ئێمە حەیفو دیارە ئەوانەی ئەو دەستانە دەخەنە ڕوو ، خزمەتێکی گەورەی ئەدەبەکەمان دەکەن ، هونەری ساختە لەهی ڕەسەن جودا دەکەنەوە . پاکی دەکەنەوە لە دڕك و داڵی خواستن و لاسایی کردنەوەی ڕووت لە لایەکی ترەوە مافی نووسەرانی بێگانەش دەپارێزن .هەر بەو پێ‌یە ، ڕەخنە گرو

توێژەرەکان لە ئاستی ئەم ڕووداوەدا ڕووی‌دەم تێ‌کراون و مێژوو لێیان دەپرسێتەوە . بۆیە پێویستە بێ‌دەنگ نەبن و لەڕاستی ئەم دیاردەیەدا بە درێژایی مێژوو هەر دزێو بووەو ئێستا وەکو گیا کەڵە لە باڵای ئەدەبەکەمان ئاڵاوە.

لە یاسای ئەو ولاتانەدا کە تاکو ئێستا گەیشتۆتە دەستمان زۆر بەگرنگ سزای جۆر بەجۆریان بۆ داناوە .

مامۆستا « سهیل حسین الفتلاوی » لە کتێبەکەیدا حقوق المؤلف مەخابن کارەکە وەها ناڕەوات! ..

دیارە ئەوانەی ئەو دەستانە دەخەنە ڕوو ، خزمەتێکی گەورەی ئەدەبەکەمان دەکەن ، بەوەی هونەری ساختە لەهی ڕەسەن جودا دەکەنەوە . پاکی دەکەنەوە لە دڕك و داڵی خواستن و لاسایی کردنەوەی ڕووت .. لە لایەکی ترەوە مافی نووسەرانی بێگانەش دەپارێزن . هەر بەو پێ‌یە ، ڕەخنە گرو توێژەرەکان لە ئاستی ئەم ڕووداوەدا ڕووی دەم تێ‌کراون و مێژوو لێیان دەپرسێتەوە . بۆیە پێویستە بێ‌دەنگ نەبن و لە ئاستی لێ‌پرسینەوەدا بن لەڕاستی ئەم دیاردەیەدا کە درێژایی مێژوو هەر دزێو بووەو ئێستا وەکو گیا کەڵە

تاکو ئێستا گەیشتۆتە دەستمان زۆر بەگرنگ گیراوەو سزای جۆر بەجۆریان لە باڵای ئەدەبەکەمان ئاڵاوە .

لەیاسای ئەو ولاتانەدا کە بۆ داناوە .

مامۆستا « سهیل حسین الفتلاوی » لە کتێبەکەیدا « حقوق المؤلف المعنوية في القانون العراقي » کە لێکۆلینەوەیەکی یاسا ناسی‌یە، لەم دیاردەیە دواوەو نموونەی لەیاسای ولاتانی وەکو فەرەنسا ، سۆڤییەت ، بەریتانیای هێناوەتەوەو لەگەڵ یاسای لای خۆماندا بەراوردی کردوون .

ناوبراو لەم کتێبەدا دەڵێ : « مافە ئەدەبی‌یەکانی نوسەر بە درێژەپێدانی کەسایەتی‌ی دادەنرێ . بەشێکە لە نوسەرو لێی جیا نابێتەوە ، چونکە پوختەی بیرێتی‌و ڕەنگدانەوەی نرخە مرۆڤانەکەیەتی ، پاراستنی ئەم مافە پێویستە وەکو پاراستنی کەسایەتی مرۆڤ کە یاساکان گرتوویانەتە ئەستۆ . . . لەبەر ئەمە مافی مەعنەوی‌ی نووسەر نابێ دەستی لێ هەڵبگیرێ . کەسی تر بۆی نی‌یە بەکاری بهێنێ ، بە ڕەزامەندیی نووسەرەکە خۆی بێ یان بە پێچەوانەوە ، ئەو نووسەرە لە ژیاندابێ یان مردبێ یاستا ئەرکی پاراستنی مافەکانی گرتۆتە ئەستۆو هەموو پەلامارێك کە بکرێتە سەری ڕەتی دەکاتەوە ئەگەر لەژیاندا بوو دوای کۆچ کردنیشی نەوەکانی بەر پرسیارن لەپاراستنی ، ئەو پاشمەرگە ئەدەبی‌یەی کە بۆیان ماوەتەوە . ل - ٧٣ » ئەمجا نووسەری ناوبراو باسی ئەوەمان بۆ دەکات چۆن دزی لێ کراو داوای ئەوتاندنی بەرهەمە ساختەکە دەکاو داوای بژاردن «تعويض» دەکات .. کۆمەڵێ نموونەی لەوجۆرە دزی‌و لاسایی کردنەوانەی بە بەڵگە هێناوەتەوە کە لەعیراق و دەرەوەی عیراقدا ڕوویان داوە سزاکانیشی دەستنیشان کردوون .. ئەوی جێی باس بێ لە هەموو شوێنێك بە تاوان - جريمة - ناوی هێناوە .

دواجار حەزدەکەم کۆتایی ئەم قسانەم بەم پرسیارە بهێنم :

● ئەگەر دزی‌کردن لای خەڵکی سادەو نەخوێندەوار تاوانێکی ئاسایی بێ ، ئاخۆ لای نووسەرێك کە لافی ڕۆشنبیری‌و پێشەنگایەتی، لکۆمەڵ لێبدا دەبێ ناوی چی لێبنرێ ؟

شانۆگەری بەردی ئاردتا

حمه سعیدحمه کریم

● ئەم شانۆگەرییە جۆرج شێوتوکا نوسیویەتیو محمد موکری کردویەتی بەکوردیو شێرکۆ بێکەس شیعری بۆ داناوەو ولیەم یوحەنا ئاوازی بۆ داناوەو فاضل جاف دەری هێناوەوتیپی نواندنی سلیمانی لەسەر شانۆی هۆڵی چالاکی قوتابخانەکانی سلیمانی دۆستانو جەماوەری شانۆیانی شاری سلیمانیدا پێشاد کرد .

● چۆینە بینینی شانۆگەریەکەو بەشێوەیەکی گشتی وادەرکەوت کە بەراستی تیپی نواندنی سلیمانی هەولێ تەقەلایەکی یەکجار باشیان لەگەڵدا داوەو هاوبەشانی شانۆگەریە کە خۆیان تیا هیلاك کردوەو ئەتوانم بڵێم کە هەر یەکەیان بەتەواوی دەورەکانی خۆیان دەرهێنابوو تاتەواوی ئەوتۆی تیانەبوو کە شایانی باس بێت، ئەمەو بەتایبەتی لەروی تەمسیلیەوە پاڵەوانی شانۆگەریەکە خۆشکە گەزیزەی هونەرمەندو ئەکتەرە زیرەکەکەی سەرشاشە بچکۆلانەکەی تەلەفزیون دەورێکی شۆرە سوارانەی تەواوی ئەدیو بلیمەتانە لە دەوری ژنێکی دلسۆز بەپەیمانی راستەقینەی ژنو مێردایەتیو خۆنەویستو بەرژەوەندی گشتی ویستدا تواوبوەوەو کارامەییانە خۆی خستبوە قالبێ شانۆگەریەکەوە جێگای شانازییە لەشانۆی کوردی ئەمرۆماندا هونەرمەندێکی ئاوا لەدەرگای پێشخستنی هونەری کورد بدات و بیەوێت بەردێ بخاتە سەر دیواری شانۆ تازە خەملیوەکەی گەلی کورد کە هەموو هونەرمەندانی دلسۆزمان قۆلی هەولیان لێهەڵ کردوە **بەنیازی بەدی** هێنانی پاشەرۆژێکی روناکتری شانۆییو خوشکە گەزیزەش یەکێکە لەو هونەرمەندانەو چاوەروانی دوارۆژێکی گەشەداری لێئەکرێتو ئێمەش هیوای سەرکەوتنی زیاتری بۆ ئەخوازین .

● وەکو وتمان شانۆگەریەکە کراوە بە کوردیو دوای بینینی ئەوەمان بۆ دەرکەوت کە شێوەزمانی وەرگێرانی شانۆ گەریەکە جیاوازییەکی تەواوی هەیە لەگەڵ ئەو شێوەزمانەی ناو جەماوەری سلیمانیو لێرەشدا بۆیە ئەمە ئەلێم چونکە شانۆگەریەکە لەسلیمانیدا پێشکەشکراو هەندێ زاراوەیوای تیابوو کە ئەتوانم بڵێم کە ئەم لەئامادە بوانی هۆڵەکە هەن لێیان تێ‌نەگەشتبن ، بەڵام ئەگەر کاك فاضل یاخۆ سەرپەرشتیاری شانۆگەریەکە زووتر هەستیان بەوە بکردایە ئەوا ئەیان توانی گفتوگۆکان هەر لە ماناکانی خۆیاندا بخەنە سەر شێوەزمانی جەماوەرەکەو ئەو ساکە چاکترو باشتر لێی تێ ئەگەشتنو رەنگە زیاتریش گرنگیان بدایەتێ چونکە ئاشکرایە هەتا شێوەزمانو گفتوگۆی سەرشانۆ ئاسانترو خۆماڵیتر بێت جەماوەر زیاتر گوێ رایەلو تامە زرۆی ئەبێت .

● جا ئێمەش بۆ ئەوەی زیاتر تیشکی رونکردنەوە بخەینە سەر شانۆگەریەکەو خوێنەرانی هاوکاری زیاتر لێی شارەزا بین هەندێ لەو هونەرمەندانەمان بینی کە هاوبەش لە شانۆگەریەکەو هەندێکی تریش کە پەیوەندیان نیە پێیوەیو دەربارەی هەموو لایەنەکانی شانۆگەریەکە گفتوگۆمان لەگەڵدا کردنو لەم رووەوە مامۆستای هونەرمەند عمر علی ئەمین وتی .

× برام ئەلێی خۆی بەشداری شانۆگەریەکەی کردوە بەخوامن بەشێوەیەکی بێلایەنانە رای خۆمت پێ‌ئەلێمو ئەتوانم بڵێم کە نواندنەکەی بەرادەیەك سەرکەوتوبوو کە جەماوەری تەماشاکەران واهەستیان ئەکرد کە لەگەڵ ئەکتەرەکاندا ئەژین ، ئەمە لەگەڵ ئەوەشدا کە ئەکتەرە سەرەکیەکان گفتوگۆکانیان زۆر درێژبوو ، بەڵام شێوەی دەنگو کاری گفتوگۆو جمو جوڵێ جوانو دەربڕینی بەهێز هەریەکەیان حەقی خۆی درابویە لێهاتنی ئەکتەرەکانی دەرخست لە سەرکەوتنو گەیاندنی مەبەستی شانۆگەریەکەدا ...

جگە لەوەش ئەو گفتوگۆیانەی کە بەچڕیە ئەوتران بەلایەنی هونەرکاری ئەکتەرەکان وایان لێکرابوو کە جەماوەر بەتەواوی ئەیبیستن . ئەمەش هەر لە خۆیدا جوانیەکی کەیدابو بەنواندنەکە ، هەندێ لە ئەکتەرەکان بەنۆرەو بەپێی رۆژ دەوریان ئەبینیو ئەمەشیان لەروی راهێنانو بەردەوامی پێشکەشن کردنی بەرهەمەکەدا کارێکی بەکەڵك بوو .

ئەگەر چی شانۆ بچکۆلەکەی چالاکی قوتابخانەکان جێگای شانۆ گەریەکەی تیا نەئەبوەوە ، هێشتا هەر دیکۆرەکان بەجۆرێك دروست کرابوونو گونجێنرابوون کە ماناو مەبەست وروداوەکانی شانۆگەریەکە نیشان بدات کەلێرەدا دەرهێنەر بەهۆی بەکارهێناتی روناکیەوە کارێکی کردبوو کە بچکۆلەیی شانۆکە گەورەتر دیاربێت . هەروەها دەرهێنەر مۆسیقاو جۆری دەنگی بەشێوەیەکی نایاب هەلبژاردبوو غەمگین.. ..حەماسەت ....· تأملات .... دەنگی با . دەنگیزەنگ ... هتد ئەم مۆسیقاو دەنگانە ماناو مەبەستی روداوەکانی ئەوەندەیتر رون ئەکردەوە . جلو بەرگیش هەر ئەکتەرە بە پێیشەخسیەتی دەورەکەی بۆی هەل بژێررابوو کە سەردەمو باری کۆمەڵایەتی ئەوکاتەی نیشان ئەدا کە روداوی شانۆگەریەکەی تیا روودابوو . کاك فاضل زۆر شارەزایانە لەروناکی هاتبوە دەستو بەپێی روداوەکان رەنگی روناکی بەکار ئەهێنا بەجۆرێك بەم جۆرەروناکیو مۆسیقاو دەوری سەرکەوتوی سازژەنو دیکور جەوێکی پڕ بەپێستی شانۆگەریەکەیان دروستکردبوو . هەروەها بەهۆی بەکارهێنانی تەکنیکی شانۆییەوە لەجێگەی خۆیدا مەبەستی چیرۆکەکەی گەیاندە جەماوەرو ئەمەش بەسە بۆ

بروانە : ل : ٧

ئەمین شوان لە ئینگلیزیەوە

کردویەتی بە کوردی

نازانم چۆن باسی رەزالەتی هەلسانی بەیانیان لەگەڵ تاریكو روونداو ، بەو بەیانیە ساردانە کە پیاویان دەتەزاند ، هاتنە سەر جادەی خامۆشو بێ دەنگو ترسناكو ئینجا کەوتنە ناو گەلحەجگەلحەجی کارتان بۆ بکەم · هەر چۆنێك بێت سێ هەفتەشم لێرە خایاند تا ئینفلەوەنزایەکی بەهێز گەیشت بەدەنگماو دایکم ناچار کارکردنی لێم قەدەغە کردو ناردمیەوە بۆ قوتابخانە ·

سیدنی شانزە خەرمانی تەمەنی تەواوکرد · بە شادیەوە خۆی کرد بە مالداو بە دایکمی وت کە بووە بە بۆرپەزەن لە پاپۆرێکدا کە هاتوچۆی ئەفەریقا دەکا ، مانگی بە دوو پاوەنو دە شلینك جگە لەو بەخشیشەی کە لە جیاتی سەرپەرشتیکردنی سێ مێزی نانخواردنی ناو پاپۆرەکە دەیدرێتێ. پێشەکیسێ پێنە. شلنجێشیگان دابوو پێی· هەر سیوپێنجیی خڕ کردە دەستی دایکمەوە . بەمپارەیە بەهیوای کە سیدنی بۆمانی دەنیرێ ، دوو ژوورمان لەسەر دوکانی کابرایەکی سەرتاش لە شەقای چێستەر بەکرێ گرت ·

هاتنەوەی سیدنی لەیەکەم سەفەری ئەفەریقا موناسەبەتێك بوو کەدەبوو ئاهەنگێکی بە بۆنەوە بکرایە، بە تایبەتی چونکە پڕتورەکەیەك پارەی بەخشی هێنابوەوە · پارەکە هەمووی وردە بوو ، لەبیرمە چۆن هەلی رشاندە سەر قەرەوێلەکەو زڕەی لێوەهات · هەرگیز ئەوەندە پارەم بە جێزی نەدیبوو بۆیە هەردو لەپم خستبووە سەریو دلم نەدەهات بەجێی بهێلم ···· هێندەم کردە ناو دەستەوەو هەڵمرشتەوەو ئەم دیوو ئەو دیوم پێمکرد ، تا دایکمو سیدنی لێم تورەبوونو بە چاوچنوك دایانمە قەلەم ·····کەیفی خۆیانە چ دەڵێن ، گەر دنیان نازابێ ، خۆمن جەژنمە ، بە کاویدل تێرم ئایس کرێمو شەربەتو کێكو شیرینی خوارد ··.

تا تەقە لەبنی پارەکەی هێنرا ، سیدنی هەر لەماڵ مایەوە · جارێکی تر ناردیانەوە بۆ سەفەرو سیو پێنج شلنگی تریان پێشەکی دایە ئەمیش بەسزمانە ، یەکسەر کردیە دەستی دایکمەوە ·بەڵام ئەمیش ئەوەندەی نەکێشا · خەرجکرا ! ئەگەر چی دایکم شانبەشانی ئەمە درێغی لە درومانو گرێچنی نەدەکرد . سەرتان نەیەشێنم هەوری نەبوونی بەری ئاسمانی لێمان گرتەوە·

سەرم بردو سەرم هێنا هیچم نەبینیەوە کە بیکەم . خەیاڵێکم بەمێشکداهاتو یەکسەر بۆلای دایکم هەڵپەلیکام : یەك کۆل جلە کۆنمان هەیە ، بۆ ئەچم بیان فرۆشم ؟ دایکم وتی کەس نایانکڕێ ···· هەرچی چۆنێك بێ پشتم بەخوا بەستو کەلەکەم کردنو کردمنە ناو جاخێکەوەو بەرەو بازاڕ دام بە شانداو لەوێ کەوتمە هەڕاجکردن ! خەڵکێکی زۆرم لەخۆم کۆکردەوە ،بەڵام هەر کەسەیری جلەکانیان دەکرد ، یان ئەم دیوونەو دیویان دەکردن زەردەخەنەیەکیان دەکردو سەرێکیان رادەوەشاندو لێیان دەداو دەرۆیشتن · ئەوەندەم هاوارکرد ، کابرایەکی زێڕنگەر کە دوکانی بەدەستی ئەو بەرەوەبوو ، کەوتە سەرەتاتکێو مۆڕبوونەوە . ئەخێر هات بۆلام و هەندێ پرسیاری لێکردم کە بۆنی گاڵتەپێکردنیان لێوە دەهات. ترسێکم لێنیشت. لەتاوا شتەکانم کۆکردووەو پاش ئەو هەموو هاوارهاوارە لە جوتێك گۆرەوی پوزەوانە بەولاوە، کە بە شەش پەنس فرۆشتم ، هیچی ترم بۆ نەفرۆشرا · کە چوومەوەدایکم ئەختێ تورەبوو ،وتی : گۆرەویەکانت بوچی بەوەندە هەرزان فرۆشتوە ، زیاتریان دەکرد ! هەر نەبوایە بۆخۆم لەپێم دەکردن ··.··· پاش ماوەیەك ناچار بوین بچینەوە بۆ گەڕەکەکەی جارانو یەك ژوور بەکرێ بگرینەوە ·

لەمکاتەدا ، ئاسیاریم لەگەڵکابرایەك و کوڕەکەیدا پەیداکرد کە لە پشتیرێکی پشت شەقامی کێنینگتندا کاریان دەکرد · ئەمان لەعابەی منداڵانیان دروست دەکرد و دەیانفرۆشت · لە ئیشەکەیان باش ورد بوومەوە ، بۆم دەرکەوت کە تابلێی ئاسانەو کەوتمە پاریەدانیان · سەنعەتەکە فێربووم ئەوەندەی پێ ئەچوو ئەوان رۆیشتنو من سەرمایەیەکی شەش پەنسیم پێکەوەناو ناوی خوام لێهێناو پاش ئەوەی دەستو پلیخۆم هەموو بریندارکرد ، سێ دەرزەن پاپۆرم دروست کرد · بەڵام ژوورەکەمان ئەوەندەنەدەبوو جێگەی دایکمو منو خەڵكو خوشکەکانمی تێدا ببێتەوە دایکم کەوتە بۆڵەبۆڵ لەسەر ئەوەی کە گوایە جێگەی ئیشکردنی بۆ نەماوەتەوە جگە لەمە ، گوایە بۆنی سرێشی کولاو مێشکی لەسەریدا نەهێشتبۆ ! لەبە ئەوەی ئیشەکەی دایکم پێویستترو پارەی زیاتری لێ دەهاتە دی ، ئیشەکەی من کرا بە قوربانی ئیشەکەی ئەوو ناچار وازم هێنا !

ماوەیەکی زۆربوو ئەمنو سیدنی ،ئەدایکم دیدەنیباپیرەمان نەکردبوو ، چونکە ئێمە هەر یەکەمان بە دەردی خۆیەوە گلابوو · ئەویش بە درێژەی سالی رابردوو وەزعی باشنەبوو ، دەستەکانی بەبای رۆماتیزمە نیمچە گۆد بووبوونو ئیتر دەستی چەکوشی نەدەگرت پینەچیەتی بکا · جاران کە توانای کارکردنی هەبوو بۆمان باشبوو ، یارمەتی دەداینو زور جار خواردنی خۆش خۆشی بۆ دەکردین · هەر جارە کە دەیدیم ، وەعزێکی درێژی لەبارەی رەوشتەوە دادەدامو گەلێ جاریش لەبارەی رێزمانەوە سەرزەنشتی دەکردم ،بۆیە زۆرم خۆش نەدەویست بەسەزمانە چونکە لە

بروانە : ل : ٧

لایەنی ئایینی لە فۆلکلۆری کوردیدا

لە ئایینی ئیسلامدا مرۆڤیخێرخوو خێرومەند خوا لە رۆژی خۆیدا جەزاو پاداشتی چاکەی دەداتەوە··· و تۆزقاڵێ خێرو شەڕلەلای خوا بزرنابێو لە قورئانی پیرۆزدا دەڵێ :فمن یعمل مثقال ذرە خیرا یرە ومن یعمل مثقال ذرە شرایرە) ·

بەڵام وادیارە ئەم خێرکارییە لە ناو کۆمەڵدا پەرەی سەندووەووای لێ هاتووە لایەنی دلداریشی گرتۆتەوە ... ئێمە هەموومان ئەوەمان بیستووە کە ئەوەی برسیی تێرکات یا هەژارێك پۆشتە کاتەوە خوا چەند چەنانەی ئەو کارەی پاداشتی دەداتەوەو. بە بەهشتی شاد دەکا ... دەبینین شێخێك لە تەکێیەکدا یا مەلایەك لە مزگەوتێکدا هانی خەڵك بۆ خێرکردنو زەکات دەرکردنو کاری چاکە کردن دەدەنو روونی دەکەنەوە ئەوەی ئەو شتانە جێبەجێ‌ بکات لەو دنیا بەبەهەشتی گەورەو بەرین شاد دەبێ ...

بەڵاموادیارە لە فۆلکلۆری کوردیدا خێر فراوانتر بۆتەوەو گەلێ لایەنی تریشی گرتۆتەوە کە شێخو مەلا هەستیان پێ نەکردەو لێی تەدواون ... ئەوەتا ئەم کوڕە دلدارە لە بۆتەی عەشقدا تواوەتەوەو .هەرچەند دەکاو دەکۆشێ یارەکەی ماچی ناداتێو ئەمیش دەیەوێ کار لە دەروونی بکاو دەستەمۆی کاو وای بۆ بسەلمێنێ کە ماچ بەخشین خێرەو ئەگەر کچێك ماچێك بە کوڕێك ببەخشێ لەلای خوا پاداشتی ون نابێ ... ئەوەتا روو دەکاتە کچە دلڕەقەکەو دەنالێنێو بە کەساسییەوە دەڵێ :

ئەگەر بمەیتێ لە گۆنات ماچێ حەفتاو حەفت پشتت وەدۆزەخ ناچێ

هەروەها ئایینی ئیسلام ئەوە روون دەکاتەوە کە هەرکەسێ زوڵمو زۆر لە یەکێکی تر بکا خوای گەورە یا لەم دونیا یا لەو دونیا تۆڵەی لێ دەکاتەوە ...ئەوەتا ئەم کوڕە کە بە دەسی یارە دڵبەر دینە کەبەوە داماوەو لە شەپۆلی ئازارو ژانی ئەوینی ئاگریندا تەپاو تلێتیو گێنگڵ دەدا روو دەکاتە یارەکەییو دەڵێ:

هەناسەی ساردم کێو لە بن دێنێ

ئاخۆ خواکەی من چیت بەسەر بێنێ

هەروەها لە ئایینی ئیسلامدا شووکردنو ژنهێنان بە چارەنووسەو هەر لەسەرەتای دروستکردنی دونیاوە خوا لە [لەوحیمەحفووز] دا چارەنووسی هەموو کەسێکی نووسیوە ... بەڵام وەکو دەڵێن خوا بەدەنگی داماوانو لێ قەوماوان دلشکاوانەوە دەچێو هەرکەسێ پەنای بۆ بەرێو لێی بپارێتەوە کاروباری بۆ ئاسانو جێبەجێ دەکاو زۆر جاران ئێمە دایكو باوکی خۆمانمان بینیوە لەسەر بەرماڵی نوێژدا لە خوا پاڕاونەتەوە کە لە قەزاو بەڵا بیانپارێزێو خێریان بێنێتە رێ ...ئەوەتا ئەم کوڕە عاشقەش شەیدای کچێك بوەو رەنگە کچەکە دلی نەدابێتێ یا باوكو دایکی دڵڕەقبن نەیدەنە کوڕەکە ... یا کچەکە لە چینێکی دەولەمەندەو کوڕەکە هەژارەو پارەی نیەو نایدەنێ ...ناچار هاوار دەکاتە پیرە مەگروونو لاشانی سووسێ [چونکو ئەوان بەلای ئەوەوە ئەولیاو پیاو چاکی خوانو خوا قسەیان وەردەگرێ] بەلکو لەخوا بپاڕێنەوەو چارەی [خاتە]ی دەسگیرانی لەو بنووسێ

یا پیرە مەگروون لاشانی سووسێ

چارەی خاتەو من لەیەك بنووسێ

لە لایەکی تریشەوە دەبینین جووتیارێك حەزی لە کچێکە ناوی خاتەو رێی بینینو شەو ژوانیان نیەو ئارامی لێ بڕاوەو هاوار دەکاتە ـسەید سادق ـبەلکو لە خوا بپارێتەوەو کاری بۆ بڕەخسێنێ :ـ

یاسەید سادق بەرەو تۆ هاتم

بمکە جووتیاری براکەی فاتم

ئاشکرا کە بوو بە جووتیاری براکەی فاتم ئیتر بە شەوو بە رۆژ لە مالیاندا دەبێ جگە لەوەش جووتیار لەسەر جووت خواردنی دەوێو ئیتر فاتم خواردنی بۆ ساز دەکاو بۆی دەبا بۆسەر جووت وەکو وتمان زۆر جار مرۆڤ ئەگەر کارێکی پێ نەکرێ ناچار پەنا دەباتە بەر خوا بۆی ساز کات ئەوە گوێم لەدەنگی عاشقێکە کە کێوێك لە نێوانی خۆییو یارەکەیدایەو تامەزرۆی بینینێکی یارەکەبەتیو

ـلەتیف هەڵمەت ـ

کێوەکە ناهێڵێو ناچار روو دەکاتە خواو دەڵێ :

خوایە هەڵکەنی ئەو کێوە لەبن

بەڵکو دەرکەوێ نووری چاوی من

× ×

لە ئایینی ئیسلامدا خۆرو مانگ دوو شتی لپیرۆزنو سوێندی پێ دەخۆن.. ئەوەتا ئەم کوڕە دلدارە پاکانە بۆ یارەکەی دەکاتو بەمانگی خەرمانەداو سوێند دەخوا کە نەگۆراوەو لەو زیاتر کەسی کەی خۆشناوێ :ـ

قەسەم بەو مانگەی خەرمانەی داوە هێشتا مەیلی تۆم بەکەسی نەداوە

جگە لەوەش گەنمو جۆش لە کوردەواریدا پیرۆزنو سوێندیان پێ دەخورێ ... ئەوەتا ئەم کوڕە عاشقە بە یارەکەی دەڵێ :

سوێندم خواردووە بە گەنمو بەجۆ پشتێنێ بکەم لە کراسەکەی تۆ

لە کوردەواریدا بۆ جوونی ئایینی سەیر سەیر هەیە وەکو ئەوەی رۆژی رەشی هەیەو رۆژی سپی هەیە ... بۆ نموونە رۆژانی سێ شەممەو کولە چوار شەممە رۆژێکی رەشن ... گوایە دەڵێن ئیمامی عەلی درودی خوای لەسەربێ وتوویەتی هەرکەسێ ـ سێ ـ سێ شەممە لەسەر یەك سەری ... یا ریشی لەسەر یەك بتاشێ سەری بە برین دەچێ ... من گەلێ جاران

بروانە : ل : ٧

تەندروستی

سەوزە و گرنگی خواردنی سەوزە

بەرهەمی سەوزە بەیەکێك لە زانستییە گرنگەکانی رەزگەریوبنچینەی پەروەردەکردنو بەرهەمهێنان دائەنرێت جا ئەمجۆری سەوزەیە تەمەنی ژیانی لە سالێك کەمتر بێت یاخود زیاتر بێت یاخود چەند سالێکبێت و ، هێندێك لەم سەوزانە بە ژەمێکی خۆراکی رۆژانە دائەنرێت .

وەکو (پەتاتە) کە لە نیشتمانی ئێمەدا خۆراکێکی رۆژانە یەو بە سەوزە دائەنرێت ، هەرچەندە لە لای ئەوروپاییەکان بەسەوزەی دانانێن چونکە ئەوان بەرووبەرێکی یەجکار زۆر ئەیچێنن بۆیە ئەوان بەدانەوێلەی ئەژمێرن ..

لە عێراقدا (٧٥.) هەزار دۆنم ئەکرێت بەسەوزە کە ئەکاتە ٤٪ی زەوی وزاری بەکارهێنراوی کشتوکالی ولاتەکەمان . ئەمەش (١٥.) هەزار دۆنم بۆ بەرهەمی زستانی دانراوەو، (٦٠.) هەزار دۆنمیش بۆ بەرهەمی هاوینی تەرخانکراوە ،

گرنگی خواردنی سەوزە :

سەوزە بە خۆراکێکی بنچینەیی بۆ لەشی مرۆڤ دائەنرێتو هەروەها شتێکی ئاشکراو روونە مەیلی خەڵك بۆ خۆراکی جۆربەجۆر لەمسالانەی دواییدا پەرەی سەندووەو پێشکەوتووە ، ئەویش بەهۆی پێشکەوتنی باری زانستیو کۆمەلایەتی ئەمرۆمان .. ئەوەی راستی بێت لە سالانی پێشوو بیرورایەکی ناتێگەیشتوانە هەبوو بەرامبەر خواردنی سەوزە بۆیە خەلکی خۆراکی ئالۆزیان ئەخوارد وەك خواردنی گۆشتو بەرهەمی گیانەوەریو یاخود خواردنی رووەکە ناووکییەکان .. و..سەوزەیان وەك خۆراکێکی رۆژانە بەکار نەئەهێنا .. بۆیە بەرهەمهێنانی سەوزە بە بڕێکی تەواو ، بە ئامانجێکی کۆمەلایەتی گرنگ دائەنرێت .

هەرچەندە سەوزە بەبەراوردکردنی لەگەڵ خۆراکەکانی هەژارە بە (کالۆری گەرمی « السعرات الحرارية »)

بەڵام بۆئەوەی زیاتر شارەزاییمان هەبێتو سودی خواردنی سەوزە بزانین ، پێویستە ئەوەبزانین کە سەوزە بڕێکی ئێجگار زۆر لە ڤیتامینە جۆربەجۆرەکانی تیایە .. و بەتایبەتی ڤیتامین « C » کە یەکێکە لە ڤیتامینە پێویستییەکانو کە تەنها لەبەرهەمی رووەکی داهەیە .. هەر (١٠.) گم لە بیبەری تەڕ (١٠. ـ ٣٠) ملگم ڤیتامین « C » تیایە .

گێزەریش دەولەمەندە بە ڤیتامین (A) پێویستە مرۆڤێکی مامناوەندی کە ئیشێکی مامناوەندی بکات رۆژێ [١ ملگم ف $C + A$ ملگم ف ($B_1 + B_2$) + ٥. ملگم ف C] بخوات .

گرنگییەکی تری خواردنی سەوزە ئەوەیە کە توانایەکی گەورەی هەیە لەڕووی دیاریکردنی کاری ترشێتامی لەخوێندا ، کە بەبدا ئەبێت بە هۆی خۆراکە ئالۆزەکان .. و بەکارهێنانی خواردنی سەوزە دەبێتە هۆی نەهێشتنی کاری ئەوترشیەتییە لە خوێندا .

کریم قادر حسن

لە کۆڕی هەڵمەتی نیشتمانی گشتیدا
بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری
تەوزیمی

لە تاقیکردنەوەی گەلان
تاقیکردنەوەی تەنزانیا

نەریمان

- ٧ -

سەرژمێری تەنزانیا بە پێی سەرژمێرەکەی ساڵی ١٩٦٧ گەیشتبوە ١٤٫٣٧٢٫٠٠٠ کەس ، ژمارەی ئەو نەخوێندەوارانەی کە تەمەنیان لە پانزدە ساڵان تێپەر یبوون لە ٧٥٪ بوو لە ٦ ملیۆن لاو ٣ ملیۆنیان لە تەمەنی چوونە قوتابخانەدابوون بەڵام لەمانە ١½ ملیۆن کەسیان هێشتا نەچوبوونەتە بەر خوێندنو زوربەی زۆریشیان لادێ نشین بوون ، دەسکەوتی تاکەکەسێك لە ساڵێکدا ١٠٠ دۆلارە پارەیە .

لەم وولاتەدا پرۆژەی نەهێشتنی نەخوێندەواریو رووکردنە بەرکار لەنێو تەمەن گەورەکاندا لە ساڵی ١٩٦٨ وە تا ١٩٧٢ ی خایاند ، ئەو هەڵمەتە ئاسایی یانەی پێش ئەو مێژووە دەستی پێکردبوو شێوەیەکی سادەو ئاسایی هەبوو چونکە نە فەلسەفەیەکی روونی هەبوو نە ئامانجەکانی دیاری کرابوو جگە لە مەش لە پەیرەویشدا لاوازوکەسی راهێنراویشی لەوە خراپتر بوو . سەرۆك نایرێری وتویەتی « ئەگەر ئێمە چاوەرێی منداڵەکانمان بکەین ئەوا چاوەرێ کردنەکەمان درێژەی پێ ئەدرێ ، ئێستا پێگەیاندنی کتوپڕی کەوتوەتە ئەستۆی گەورەکانەوە بەو مەرجەی ئێمە بتوانین ئەم گەورانە چاك فێربکەینو رایان بهێنین » هەروەها وتویەتی : « ئەبێ هەرکەس لە ئێمە تا لە توانایدا هەبێت خۆی فێر بکاتو فێر کردنەکەش ئەبێ بۆ خێرو بێری هەموو لایەك بەکار بهێنێت ، ئەبێ گەلی تەنزانیا راپەرێتو بزانێت چی شتێك پێشکەشی بە نیشتمانو خۆی ئەکات ،پێویستە زانیاری ببەخشێنرێتە گەل بۆ ئەوەی کار لە دەوروپشتی خۆی بکاتو بیگۆرێت ، ئەبێ گەل پەیرەوە ئیشتراکی یەکان بزانێتو پشت بە خۆیشی ببەستێت » هەروەها وتویەتی :« نابێت فێربوون هەر بۆ تاقمە کەسێك بێت نەوەکو ئەم تاقمە خەڵکی تر بچەوسێننەوە ئەبێت هەلو مەرجی فێربوون بۆ هەموو لایەك ساز بکرێت »

ئامانجی پرۆژە تاقیکراوەکەیان :

١ - فێربوونی «خوێندنەوەو نووسینەوەو ژمارە» وەك سێ پێویستی بنچینەیی .

٢ - زەلامە گەورەکان فێری ئەوە بکرێن کە لە پیشەکەیاندا کارامەبن .

٣ - نەخوێندەوارەکان فێری ئەو ووشەو زاراوەیە بکرێن کە پەیوەندی بنچینەیی بە کشتوکاڵو پیشەسازیدا هەیە .

٤ - زانستی ئەوتۆیان فێربکرێ تاوەکو بتوانن ئەو گیرو گرفتانەی کە لە کاروباری کۆمەڵایەتیو ئابووریو رۆشنبیریدا بەرنگاریان ئەبێت چارەسەری بۆ بدۆزنەوە .

٥ - بەرنامەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری ببەسترێتە پرۆژەکانی پەرەپێدانی کشتوکاڵو پیشەسازیدا .

چۆن نەخشەیان بۆ کاروباری خۆیان رێكخست؟:

١ - لێژنەیەکی راوێژکاری بەرزیان لەوەزارەتی پەروەردە دامەزراند.

٢ - لەهەموو پارێزگاو ناوچەکاندا لقو پۆپیان بۆ ئەولیژنەیە پێك هێنا .

٣ - گەلێك مامۆستاو کەسی راهێزاو فەرمانبەری پەیوەندیکاریان بۆ رێكخستنی چالاکی یەکان دانا .

بەرنامەی فێرکردن :

١ - بەهۆی چەند لیژنەیەکەوە چوونە ناو جەرگەی دێهاتەکانەوە لەوێوە دەشتیان کردەکۆکردنەوەو تۆمارکردنی ئەو کەلەپورە نەتەوایەتی یە کە لە زاری نەخوێندەوارەوە دەرئەچێ ، ئنجا هاتن تەتەلەیان کردو گوریانە سەر دیالیکتی دانیشتوانی سەر کەناری دەریاکانو چاپیان کردو بڵاویان کردوە

٢ - باسی ناو ئەوکتێبانە بریتی بوون لە زانیاری دەربارەی تەندروستیو کۆمەڵایەتیو کاروباری ناوماڵو پارێزگاری کردنی منداڵ .

٣ - بەشی یەکەمو دووەمی کتێبی خوێندنەوە سەرەتایی یەکانیان بریتی بوون لەباسی چاندنی لۆکەو توتنو گەنمەشامیو جگە لە راوەماسیو مەرومالاّت بەخێوکردنو کاروباری ناوماڵو خێزان .

٤ - سەرەرای فێرکردنی خوێندنو نووسینەوەو ژمارە لەسەر شێوازی نوێ کشتوکاڵو پیشەسازی یان فێر ئەکرێ بۆ ئەوەی بەرهەمیان چاك بێ .

قۆرتو بەرهەڵستەکان :

لەبەر ئەوەی لە ٩٠٪ی دانیشتوانی تەنزانیا نەخوێندەوار بوون گەلێك قۆرتو تەگەرە کەوتە سەر رێگای پرۆژەکەیان وەك .

١ - بەشێك لە کاربەدەستان ئەوەندە بەتەنگ سەرکەوتنی پرۆژەکەوە نەبوونو پێشوازیکی گەرمو گوڕیان لە دەزگای سەرەوەیان نەکرد .

٢ - جوڵانەوەی لیژنە ناوچەیی یەکان کزو لاوازبوو .

٣ - ناخۆشی رێگاوبان ، ژمارە کەمی کتێبە چاپکراوەکانو مامۆستاکان .

٤ - پەیوەندی یەکی تەواونێوان هەموو چالاکی یەکانەوە نەبوو بەڵکو حکومەت زۆرتر خۆیدابوە بەجێ هێنانی پرۆژەکانی دیکەی وولاّت .

× لە نوسینەکانی مامۆستا (هاشم ئەبوزەید)وە وەرگێراوەو کراوەتە کوردی ، مامۆستای ناوبراو راوێژگەری دەزگای عەرەبی یە دەربارەی نەهێشتنی نەخوێندەواری.

کاروباری بنیاتنانو بەتەنگەوە هاتنی چارەسەری گیروگرفتەکان

پارێزگای هەولێر

لەگەشتێکدا ، لەمدواییەدا بۆ شاری هەولێری مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراق ، سەرمان دا لە بەرێز بهاالدین احمد پارێزگاری هەولێرو .. ئەم پرسیارانەی خوارەوەمان خستە بەردەستی بەرێزیو ئەویش بەوجۆرەی لەخوارەوە بڵاوی دەکەینەوە وەڵامی داینەوە .

هاوکاری

× ئاشکرایە ،پارێزگای هەولێر بەپێی ئەوەی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراقە ، لە لایەن سەرکردایەتی حزبو شۆڕشەوە ، بایەخێکی فراوان دراوە بە لایەتی ئاوەدان کردنەوەی تا لە رادەی پێداویستی ئەمرۆدابێ ، تکامان وایە بە کورتی باسی ئەوکارو پرۆژە ئاوەدانیانەمان بۆ بکەین لەم لایەنەوە کراون ،- دیسان بێگومان فراوان بوونی شارەکە هەندی گیروگرفتی کوتوپڕی دروست کردوە وەك کەمی خانوو بەرەو مەسەلەی هاتووچۆ ، جا دەمانەوێ بزانین چی بەدەستەوەیە بۆ چاری ئەم دوو گیروگرفتە .

لەدوایشدا داوامان لە پارێزگاری بەرێز کرد ئەو تەقەلالایەمان بۆ هەڵسەنگێنێ کە بۆ جێبەجێ کردنی یاسای لەناوبردنی نەخوێنەواری دراوە لە پارێزگاکەداو تا چ رادەیەك سەرکەوتن زامن کراوە .

پارێزگاری هەولێر :-

● کاروباری بنیاتنانو ئاوەدانی

سەبارەت بە دروست کردنی خانوبەرەی بۆ کارگێرانی دایەرەو دەزگاکانی

دەولەت فراوان کردنو بەرەپێدانێکی بەردەوام لە ئارادایە ، لەم بارەیەوە ئیدارە محەلی گەلێك خانووبەرەی گەورەو بچوکی بۆ کارگێرانی دایەرەکانی دەولەت دروست کردووە لە مەڵبەندو قەزاو ناحی یەکانی پارێزگاکەدا ، ئەوخانوو بەرانەش بە پێی ئامۆژگاری یاسا دابەش کراون کە بە شێوەی کۆمەڵو قوناغ بە قۆناغ دروست کراون ، بەناوی خانووبەرەی فەرمانبەران و خانووبەرەی مامۆستایانو خانووبەرەی هێزی ئەمنی ناوخۆو خانووبەرەی کرێکاران ، سەدان خێزان لەو خانووبەرانەدا نیشتەجێ کراون کە ئەمەش بۆتە مایەی ئەوەی تەنگوچەڵەمەی کەمی خانووبەرە کەم بکاتەوە لە هەمان کاتدا خانووبەرەی تریش بەدەستەوەیە دروست بکرێت کە ئەوەندەیان نەماوە تەواوبن ، ئەمانەش بەشێکی تری فەرمانبەرانی دایەرەکانی پارێزگاکە لە مەڵبەندو قەزاو ناحی یەکاندا کە لێیان لێ وەردەگرن ، بەڵام دەربارەی زەوی خانوو . بۆ نیشتەجێ کردن .. بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی بەهاوکاری لەگەڵ کۆمەڵەی نیشتەجێ کردنی فەرمانبەرانی پارێزگاکە ، ژمارەیەکی زۆر پارچە زەویان بەسەر فەرمانبەرانو مامۆستایانو کارگێرەکانی تری دایەرەکانی پارێزگاکەدا دابەش کردووە ، کە زۆری ئەم پارچە زەویانە خانوو بەرەیان لەسەر دروست کراوە ، هەروەك گەرەکێك بەناوی گەرەکی «٧»ی نیسانەوە لەسەر رێگای سەلاحەددین بنیات نراوە سەرەرای دروست کردنی خانووی تر لە ناوچەی گەرەکی ئازادی شۆڕش لەهەولێر ، هەروەها زەوی تر بەسەر ئەوکارگێرو فەرمانبەرانەی تردا دابەش دەکرێت کە رەوایانە بۆ ئەوەی بیکەن بەخانو بۆ خۆیان .

● مەسەلەی هاتو چۆو رێگاوبان :

لەلایەکی ترەوە ژمارەی پاسەکانی بەرژەوەندی گواستنەوە زیادی کردووەو ژمارەیەکی تری پاس وەرگرتووە ، کە ئەوپاسانەش بەسەر خەتەکانی ناو شاری هەولێرو رێگاکانی دەرەوەدا دابەش دەکرێنو ئێستا ژمارەیەك لەو پاسانە لە رێگای نێوان هەولێرو مەخمورو هەولێرو کۆیەو هەولێرو ناحی یەی خەباتدا ئیش دەکەن ، وە دڵنیاین ئەم ساڵ ژمارەی پاسەکان زیاتر دەبێتو دابەش دەکرێن بەسەر خەتەکانی پارێزگاکەدا ، هەروەك وەرشەیەکی تایبەتی هەیە بۆ چاك کردنەوەو سەرپەرشتی کردنی ئەوپاسانە کە کۆمەڵێك کادیری شارەزا کاری تێدا دەکەنو ئیدارە محەلی لەرێگای سەلاحەدین دەستی کردووە بە دروست کردنی گەراجێك بۆ بەرژەوەندی گواستنەوە کە (٢٠٠) هەزار دیناری تێدەچێت .

● پارێزگای هەولێرو هەڵمەتی نیشتمانی لەناوبردنی نەخوێنەواری

لە سەرا نسەری پارێزگاکەدا بە شێوەیەکی سەرکەوتوانە هەرەوەزی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری دەستی پێ کراوە . لەم مەیدانەدا لیژنە بەرپرسیارەکان هەوڵێکی خستو گەوزە دەدەن بۆ سەرخستنی هەرەوزەکە لە پارێزگاکەماندا، وە لەم بارەیەوە هەموو هۆیەك ئامادە کراوە وەك تەختەی رەشو مێزو کورسیو قوتابخانە بۆ ئەوەی ئەم مەبەستە سەربگرێت وە ژمارەی قوتابیانی ئەو جۆرە قوتابخانانە لەپارێزگای هەولێردا گەیشتۆتە (٦٦) هەزارو (٣٣٨) قوتابی وە خوێندن بە شێوەیەکی چاك بەردەوامە . .

ئێمە بەردەوام لە هەوڵو تەقەللایەکی گەورەداین بۆ خزمەت کردنی ئەم پارێزگایەو بەرەو پێش بردنی لە هەموو مەیدانێکداو بۆ پێشکەش کردنی باشترین خزمەت گوزاری بە هاوولاّتیان .

یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواری

دووەم : ئەنجومەنی بەرز تەجرەبە دەستکەوتووەکان دەگەیەنێتە هەموو ئەوانەی کە لە بازنەی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا کاردەکەن بە هەموو ئەو رێگایانەی کە دەبنە هۆی پێش خستنی ئیشوکارو کاریگەرتر کردنی .

سێیەم : ئەنجومەنی بەرز کتێبو رۆژنامەو بەخشنامەی جاربەجارو لەبار دەردەکات بە ئامانجی گەشەدان بە زانینی (دەرچووانی) مەڵبەندانی نەهێشتنی نەخوێندەواریو بۆئەوەی جارێکی دیکە هەڵ نەگەرێنەوە سەر نەخوێندەواری .

ماددەی (٢٧) :

کاتێك هەڵمەتی گشتیی نیشتمانیی نەهێشتنی نەخوێندەواری کۆتایی هات یان ئەنجومەنی بەرز لەبەر هەر هۆیەك هەڵوەشایەوە سامانی ئەنجومەن بە وەزارەتی پەروەردە دەدرێتو ئەوانەی کاریشی تێدادەکەن بۆ ئەوێو بۆ ئیدارە محەللی یەکان دەگوێزرێنەوە .

ماددەی (٢٨) :

یەکەم : یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواریی ژمارە (١٥٣)ی ساڵی ١٩٧١و پەیرەو (نظام)ی نەهێشتنی نەخوێندەواریی ژمارە(٣)ی ساڵی ١٩٧٣ نامێننو ئەنجومەنی بەرزی بەزۆر نەهێشتنی نەخوێندەواری نامێنێتو ئەوانەی لەوێدا ئیشیان کردووە بە خۆیانو پلەو پۆلیانەوە دەگوێزرێنەوە بۆ ئەنجومەنی بەرزو هەموو مافێکی تر کە هەیانە بۆیان رادەگیرێت .

دووەم : تەشکیلاتی ئێستای ئەم ئەنجومەنە بەردەوام دەبێت هەتا سەرلەنوێ ئەنجومەنی بەرز دای دەمەزرێنێتەوە .

مەکتەبێت خوێندنگەها لدهوکێ

مەکتەبە زانینێو زانستە رێ روهنکەرە ژیەمبار ل میللەتێت ژنوی پێدگەهن هێشتا ژ ئازاو دربێت کەفنە پەرستیێو ئیمپریالزمێ دنالن . چمکی بەلافکرنا رەوشەنبیرێ بنیاتێ هەمی گوهرینو پێشکەفتنایە . لەوا یافەرە بەرپرسیار ب هەمی هێزو فەمژنا خو مەکتەبا پالدەن . داخازو کێماتییێت هەین پرکەن گیروگرفتێت وان نەهێلن . بێ گومان جێبەجێ

کرنا بریارا ژمارە ٥٤ یا ساڵا ١٩٧٤ چاکترین رێکە بو سەرکەفتنا کارێ مەکتەبا چمکی تاکونهو هێشتا بدرستی لگەلەك خوێندنگەها کار پێ نەهاتیە کرن ئێجاری لگوندا هەلبەت گوند نوکە پێتر پێدڤی کتێبانە نەخاسمە پشتی فێرکرنا ب خورتی دەست پێکری ، لسەر سەروبەری مەکتەبێت خوێندنگەها مە چاف پێکەفتنەك دگەل چەند بەرپرسیارێت مەکتەبا کر وان ژێ بدلەکێ خوش بەرسڤا مەدا . سەبر نینە داخازو ئاخفتنێت هەمیا وەکی ئێکبن چمکی دەردێ هەمیا ئێکە بێگومان پێدڤێ ئێك دەرمانە . بەرپرسیارێ مەکتەبا خوێندنگەها هاوکارێ گوت یافەرە هەر مەکتەبەکێ چەند پارا بو ترخاندکەن بو کرینو جلدکرنا کتێبا چمکی گەلەك ژێدەر مەنین کومامۆستاو شاگردە قازانجێ بو ژێ وەرگرن سەرڤێرا لدویف رژێما مەکتەبا تفێت بەرپرسیار دەرچوێ دەورێت تایبەتی بیت یان بێ شاهرەزابیت دکارواندا . بمێ مخابن لخوێندنگەهێت دهوکێ پوئیە پێ نەهاتیەکرن . یا ژهەمیا نەخوشتر ئەوە ژورێ بو مەکتەبێ ترخان کرین کێناهێن .

بەرپرسیارێ مەکتەبا کاوە مامۆستا هاشمی پشتەڤانیا هاوکاری کر ئو پاشی گوت ل مەکتەبا گشتی لدهوکێ ژێدەر دکێمن لەوا گەلەك یافەرە باش چاڤێ خو ل مەکتەبا بکەن کتێبێت بنرخو بها بو بکرن دا شاگرداو ماموستا ژ قەتلازیا رزگارکەن .

دیسان یافەرە هەر هەیڤێ جارەکێ هەمی بەرپرسیارێت مەکتەبا کومبونەکێ دگەل تایێ مەکتەبا بکەن لسەر گیروگرفتێت وان باخڤن داخازێت وان جێبەجێ کەن . تفێت ئەم بزانین شاگردە باهرا پێتر پێدڤی کتێبێت تورەینە بەرڤێ چەندێ یافەرە ڤان تخمە کتێبا گەلەکا بکرن . برادەرێ بەرپرسیار ژمەکتەبا پیشەسازیو خانێ ماموستایا تاگیریا هاوکاریو کاوەکر لەوا هزرو بیرێت وان مە نەنڤیسین .

صدیق علی ئامیدی
پ. هاوکاری

به بۆنەی بەستنی کۆنگرەی یەکەمی کشتوکاڵ لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا

بەڕێوەبەری یەکێتی کۆمەڵەی هەرەوەزی جووتیاران لە هەولێر بۆ « هاوکاری » دەدوێ

پ -یەکێتی کۆمەڵەی هەرەوەزی جوتیاران لە هەولێر تا چ رادەیەك جموجوڵی نواندوە وەکو رێکخراوێکی پیشەیی ؟

و-یەکێتی کۆمەڵەی هەرەوەزی جوتیاران لە شاری هەولێرو قەزاو ناحیەکان هەمیشە لە ریزی پێشەوە بووە بۆ بەجێهێنانی ئەرکەکانی سەرشانی لەهەموو لایەکەوە. یەکێتی یەکەمان لەم ساڵەدا واتە ساڵی ١٩٧٨ گەلێ جموجوڵی لە هەموو مەیدانێکدا نواندوە . لە چالاکی یەکانی یەکێتی بەشداری کردن لەو خۆپیشاندانە گەورەیە کە بە بۆنەی نەهێشتنی نەخوێندەواریو خوێندنی ئیجباری لە شاری هەولێرەوە رێکخرا.. هەروەها لەگەڵ رێکخراوەکانی تردا لە دروست کردنی قوتابخانەکاندا بەشدار بووەو چەندەها کۆڕی دەربارەی یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواریو پاراستنی بەرهەمی کشتوکاڵ سازکردوە بێجگە لەوەش چەند کۆڕێکی تایبەتی پێکهێناوە بۆ لێکدانەوەی دەستەبەری جوتیاران لە کۆمەڵە هەرەوەزیەکانداو چارەسەرکردنی ئەو کێشانەی کە پەیوەندی بە جوتیارەکانەوە هەیەو دروستکردنی چەند تەویلەیەك (حضائر) بۆ بەخێوکردنی مەرومالاّتو مریشکی گۆشت .

پ کورتەیەك دەربارەی ژمارەی هەرەوەزیەکانو شوێنو ژمارەی ئەندامەکانیانو چۆنیەتی دابەشکردنی نیشوکاریان ؟

و-ژمارەی هەرەوەزی خۆجێی بریتی یە لە (٧٢) هەرەوەزو (١٥) هەرەوەزی هاوبەشو شیناوەردێکی بە کۆمەڵو ژمارەی ئەندامەکانیان دەگاتە (٢٢١٢٠) ئەندام .هەروەها یەکێتی سەرپەرشتی پرۆژەی کشتوکاڵی ئەسکی کەلەك دەکات کە بریتی یە لە پێنج هەرەوەزی خۆجێیو هەرەوەزیەکی هاوبەشو شیناوەردێك.. ژمارەی ئەندامەکانیان دەگاتە (١٩٤٠) ئەندام. هەرەوزیەکان بە پێی قەزاو ناحیەکانی سەر بە شاری هەولێرەوە دابەشکراون . قەزای مەرکەز (١٨) هەرەوەزی تیایە (٩) لە عینکاوەو (٩)ی تری لەناحیەی قوشتەپە . قەزای مەخمور مە کەزی قەزا (٩) هەرەوەزی تیایەو ناحیەی دیبەگە(٤)و ناحیەی گوێریش (٤) واتە تێکرا دەکاتە (١٧) هەرەوەزی جوتیاران ، مەرکەزی قەزای کۆیە (١٤) هەرەوەزی لێیەو بەیەکسانی دابەشکراوەبەسەر ناحیەی تەقتەقو شۆڕشو هەریەکەیان (٧) هەرەوەزی بەرکەوتوە . قەزای شەقلاوە (١٨) هەرەوەزی تیایەو بەسەر ناحیەی سەلاح الدینو خۆشناوو حەریر دابەشکراوە. قەزای رەواندزیش (١٠) هەرەوەزی تیایەو بەسەر ناحیەی سیدەکانو خەلیفان دابەشکراوە. قەزای چۆمانیش (٦) هەرەوەزی تیایە کەوتۆتە ناحیەی گەڵاڵەو حاجی ئۆمەران . قەزای مێرگەسور تەنیا هەرەوەزیەکی تیایەو بەس.. لە گوندی تەدورەشدا کێڵگەیەکی هاوبەش بەناوی کێڵگەی البعث-وە هەبەو زەویەکەی بریتی یە لە (٣٥٠٠) دۆنم . هەروەها چوار بیری ئیرتیوازی تیا هەڵکەندراوەو لەوانەیە لە نەخشەی ساڵی داهاتوودا دوو بیری تری تیا هەڵدەکەندرێت .. هەروەها ئەو کێڵگەیە سوود لەو جۆگەلە نـ .وە دەبینێ بەلایەوە تێپەر دەبێو میوەو سەوزەوات تیا دەچینرێ . هەروەها پەتاتە بە شێوەیەکی هێجگار زۆر تیا دەچینرێو لەم ساڵەدا واتە ساڵی ١٩٧٨ بەرهەمی پەتاتەی کێڵگەیە بەدەرەجەی یەکەم دەرچوو بوو لە هەموو عیراقدا . لە هەمان کاتدا لە ساڵی داهاتوودا نیازی ئەوەمان هەیە هەرەوەزیەکی هاوبەش لە ناحیەی خەبات دابنێین . بەشی زۆری ئەو هەرەوەزیانە هۆڵی گەورەیان هەیە بۆ بەخێوکردنی مریشکی گۆشت کە قازانجێکی گەورەی هەیەو ئەو قازانجە بەسەر ئەندامەکانی هەرەوزیەکاندا دابەش دەکرێ .

زادوق آدم
ئامادەی کردوە

Institut Kurde de Paris

«ئێ. ڤون لێ کوك» و دەستنڤیسێت کوردی

ژ نیڤا سەدێ هەژدێ وێڤەهەتا سەدێ نازدێ و بیستێ بزاڤا دەولەتێت ئوروپی بەرە بەرە خورتر و دوژارتر لێ دهات کو ڕێز و سەر و بەر، زمان و شوینەوار و ڕوشەنبیریا مللەتێت د دەولەتاعوسمانیدا بزانن یاکو ب ناڤێ پەیاسێ لەساخ (نەخۆش) ددانخەلەمی ،

ژ وان کەسێت هاتینە هنارتن بو دەولەتا عوسمانی (ئێ ، ڤون لێ کوك) بو ، یێ کو دێ ب کورتی چیرۆکا هنارتنا وی و دەستنڤیسێت خرڤەکرین و بەلاڤکرین سالا (١٩٠٣)ێ ل بەرلینێ هەر وەکی وی د پێشگوتنا ب زمانێ ئەلمانی نڤیسی دێ پێشکێشی خوێندەڤانا کەین ،

د سالا (١٩٠١)ێ زا ، حکومەتا ئەلمانیای خاستیە کو بچیتە دەڤەرا (زێنگرلی یاکو دەست ب کولان و هەلشکاڤتنا زەڤیا و گران دکر بو خرڤەکرنا شوینەواران ، داکو ل دوی زمانێ وی دەڤەرێ کو کوردی بوبە بچیت و چەند تێکستێت کوردی خرڤەکەت ،

ناڤبری ئەو کارێ پێ ڕاسپارتی ب خوڤە گرتیە ئەگەرچی زمانێ کوردی نەزانیە ، ب تنێ دو دیمێستر (فەسل) یێت عەرەبی و فارسی خویندتیە ،

پاشی گەهشتی و هەیامەکی مایی پیچەك هوی (فێری) زمانێ تورکی بویە ، و بەرێ خو دایە شوینەوارێت دەرتینان ، پاشی بریار دایە کو هوی زمانێ کوردی ببیت ل نك یوسف ئەفەندی و دو دەستنڤیسی ب دەست کەڤتینە ، پاشی ژ ئەسکەندەرونێ جهێ لێ چۆیە بیروتێ و شامێ (دمەشقێ) ، ل ڤان هەر دو باژێران ب هاریکاریا دو دوکەسان شیایە (کاریە) وان هەر دو تێکستێت کوردی ب چاکی ژ کوردی ڕاڤاکەتە ئەلمانی ،

ئێکی ژ وان (جون مرادیان) ل میونیخ خویندیە و یێ د ژی (سەلیم خێد) یێ دگەل چۆیە شامێ ، پاشی ب کارێ کری تاخڤیت دبێژیت : ئەو تشتێ ب من ڤەهاتی من کری ل سەر سێ پشکان پارڤە دبیت :

١ ـ تێکستا کرمانجی یاکو ل زێنگرلی من ژ خەلکێ وێرێ ب دەست خو ئێخستی ،

٢ ـ ڕاڤا هندە تێکستان ژ وان ب زارێ زازا بو زمانێ ئەلمانی دگەل چەند پەیڤ ، گوتن و سەرهاتیان ب زارێ زازا ، کوردیا (٢) بابا و کرمانجیا ڕۆژئاڤا ،

٣ ـ خرڤەکرنا هندە دەستنڤیسا کو من ژ مەلایەکی ل تاخێ (ڕەندەکا) سەلاحیێ ل شامێ وەرگرتبون ،

ئەڤ کریارا ئەز پێ ڕابویم کو نقشتە بریتیە ژ سێ پاران (جزمان) :

١ ـ ئەو تێکستێت من ژ زێنگرلی خرڤەکرین ئو ب ڕێ نڤیسا سەیدایێ من یوسف ئەفەندی هاتینە نڤیسین ئو هندە تێکستێت زازا یێت کو هەڤالێ من یێ خەلکێ شامێ عومەر عەلی کوسەی ب تیپێت عەرەبی داینە من ، دڤی جزمیدا فوتوکوپیێ دو دەستنڤیێت کوردی یێت تێدانە :

نوبهارا ئەحمەدێ خانی و مەولیدا نەبی کو ب من وەرە ڤەهینانا مەلایێ باتێیە(٣) ،

وجزمێ دوویدا ، وەکی وان تێکستا هەبە دگەل دوبڤەلانەکێ ب ڕاڤا زازایی ، دگەل چەند گوتن و پەیڤان (سەرهاتی) ب زارێ زازا و بابا و (لولو) ،

بەلێ ل سەرێ جزمێ سێ ل سەر ڤان تێکستان د پەیڤت ، ژبەر هندێ ئەڤ جزمە بریتیە ژ ڕاڤا تێکستان ئو دوبڤەلانا وێ فەرهەنگەکا بچویك یا بێژەیانە ب کوردی و ئەلمانی ، د دویماهیا پێشگوتنیدا سوپاسا چەند پروفیسور و دکتوران دگەت وەکی پروفیسور مارتن هارتمان ، یێ کو چەند دەستنڤیسێت کوردی ژ جزیرێ برین وەکی دیوانا مەلایێ جزیری و مەم و زینێ و لیتوگرافێ دیوانا جزیری ب پێشگوتنەکێڤە ل بەرلینێ سالا (١٩٠٤)ێ بەلاڤکری ،

پاشی دبێژیت من د مەها جربا پاشیدا سالا (١٩٠٢)ێ دویماهی ب ڤی کاری ئینا ، قەوارێ لێ کوك (٣٠ × ١٨)یە ، ئەڤ بابەتە تێدانە :

١ ـ نوبهارا خانی ددەستنڤیسادا (٣٣)ێ بەرپەرە ژ (١ ـ ٣٣) ێ ،

٢ ـ عەقیدا خانی پاشی وێیە (٧) بەرپەرە ژ (٣٣ ـ ٣٩)ێ ،

٣ ـ ارکان الاسلام یا خانی (٨) بەرپەرە ژ (٤٠ـ٤٧)ێ ،

٤ ـ مەولیدا مەلا حسینێ باتەیی دگەل چەند درودان ژ (٤٩ ـ ٩٤)ێ ،

ئەڤ دەستنڤیسە د ڕۆژا (٩)ێ مەها (ذی‌القعدة) ڕۆژا سێ سێشەمبی سالا (١٣٠٥)ێ مشەختی هەڤبەری (١٨٨٨) زاینی ب دەستێ مەلا مەحەمەدی ، هاتینە نڤیسین ، بەلێ دەستنڤیسێت دی ، بریتینە ژ چەند چیرۆك و داستان و سەرهاتی ب زارێ زازا (دوملی) و کرمانجیا ژۆری ب پێر پەستەکا خومالی چاپکرینە ژبەرپەرێ یەکێ هەتا هەڤدێ (١ ـ ١٧) دبن هژمارا ئەلیفدا ،

دبن هژمارا (ب)دا چەند داستانن وەکی زەنبیل فروشی ژ (١٩ـ٦١)ێ ،

دبن هژمارا (پ)دا چیرۆك و سەرهاتی ژ (٦٣ـ٦٨)ێ ،

دبن هژمارا (ت)دا کو بەرپەرەکە چیرۆکا عومەرعەلی کوسە د بەرپەرێ (٧٢)یدا ، ئەڤ باتەنەد (لی کوك)دا هەنە ، ژبو زانین هاتنە بەلاڤکرن ،

ژێرەڤان

(1) Kurdische Texte A.V. Le coq Berlin (1903)

(٢) : د زارێ دوملیدا پرسێن (بێژە) هەر زارەکی کوردی تێنە دیتن ، کرمانجی بابا کوردی و هەورامی ،

(قەولبدا نەبی ب کوردیا دوملی کتێبخانا هاوارێ هژمان (٤) ١٩٣٣ بەرپەر (١٢) ،

٣ ـ ئەڤ فەروزە یا لێکوکێیە دەڤا وی مە ڤەگوهازت ، تەماشەی (سابا بکە د کتێبا تێکست و سترانێت کوردی بەرپەرێ (١٣)ێ فەرۆژێ هژمار (٤) کول لە سەر مەولیدا کرمانجی تاخڤیت ، محمد باتێ نڤیسیە ئەڤە ژی خەلکێ ولایەتا هەکاریە ، ناڤی باتەیی (حسین)ە نە (محمد)ە هەر وەکی تێدایە ،

پشکا دووێ

فەقیێ «وانوستەیران»ە یان فەقیێ «گوندێ تەیران»ە؟!

عبدالرحمن مزوری

جارەکادی مە سەیرانەکبرە ناڤ چەم و باغێ فەقیێ تەیران ، هێشتا لبەر دەرگەهی ئەڤ پسیارە ڕابوژێرڤە : گەلو بوچی فەقی گۆتیە خو (فەقیێ تەیران) ؟! دبەرسڤا ڤێ پسیارێدا ئەڤ بیروهزرە خو دکەنە ڕێز :

ا ـ خەلکێ گوندێ (تەیران) ە ، لەورا واسی بناڤ کریە ، (١)

ب ـ ئەزمانێ واژو تەیران دزانی (٢)

ج ـ گەلەك شعر لسەر ئەزمانێ تەیرو تەوالان ڤەهاندینە ، (٣)

د ـ ناڤێ خو بە مەجازی ژ براڤۆکا (نطق الطیر)ـ یاسۆفیێ مەزن فرید الدین العطار وەرگرتیە ، (٤) هەر چار خالێت بوری لدیف دەستکورتی و بەژن نزمیا خو دێ دەینەبەر (مەحەکێ) ، دا زێرێ ساف و پاقژ ژێ زمغەل و دوژین بێتە ڤاڤێران و باشقەکرن ،

ا ـ خەلکێ گوندێ رتەیران)ە :

جهم من ئەڤ بو چونە گەلەکا بێ هێزە ژبەر ئەگەرێت ژێری :

١ ـ ئەگەر براستی گوندەك هەبیت ناڤێ وی (تەیران) بیت ژی ، مە چو بەلگە نینن ڕاست خویاکەن و بسەلمێنن کو (فەقی) خەلکێ وێرێیە ، ئاخفتنا پیرەمێرا بتنێ بو شاعرەکێ دچاخێ پازدێ ـ شازدێدا ژیای ، کو ئەڤرو نێزیکی (٤٠٠) یان (٥٠٠) سال دسەرا بورینە ، بەلگەیەکا بێ تێزوبێژە ،

٢ ـ نە مەرجە هەمیکاڤا ئەگەر هۆزانەکی ناسناڤێ گوندەکی بکارئینا ، خەلکێ وی گوندی بیت یان لوێرێ ژدەیك ببیت ، بو نمونە نور الدین بریفکانی ئەگەر ئەم ووردو هور بو بچین ، نە (لبریفکا) بەلکو لگوندێ (ئێتوت) ژ دەیك بویەو ڤە خەلوێت خو دشکەڤتێت گوندێ ناڤبریدا ڕاکرینە ، واتە بدرستی ئەم تکارین بێژین تەیران دڤێت سەداسەدو پشتڕاست خەلکێ (تەیران) بیت ،

٣ ـ هندەك نڤیسەڤانێت کوردیت خەلکێ تورکیا ژی ، ژبل هێژا : عبدالرقیب یوسف نە نڤیسیە کو فەقی خەلکێ (تەیران) ە ، ژوان نڤیسەڤانان وەکی میر جەلادەت بەدرخان ود ، بلەج شێرکو ، (٥) تەڤاف بو کێشان و سەنگاندنا مە بو بیروهزرا ئێکێ ،

ب ـ ئەزمانێ واژو تەیران دزانی :

گەنگەشە و سەنگاندنا ڤێ خالێ بڕێکەکا زانستی نائێتەکرن ، چونکی نەجهێ باوەرێیە مرۆڤ ئەزمانێ تەیران بزانن ، ئەگەر (سلێمان) پێخەمبەر د ، خ لدیف چیروکێت قورئانێ ئەزمانێ تەیران زانی بیت (٦) ، ئەڤە حنێرو هونەرا هێزەکا ئەسمانیە نە ئەردی ،و فەقیێ تەیران خو پێغەمبەر نینە موعجیزات هەبن !

ج ـ شعر لسەر ئەزمانێ تەیرو تەوالان ڤەهاندنیە :

تبنێ سەیدا ئەتوەر مانێ بو ڤێ چەندێ چویە (٧) لێ بەرهەم و ڤەڕێژا شاعری ئەوا حەتا نهو هاتیە بەلاڤکرن پشتەڤانیا ڤێ ئاخفتنێ ناکەن بتایبەتی ئەو بەرهەمێت ئەڤان هێژایان : ص. ب . ئامێدی ، د .عزالدین مستەفا ڕەسول ،عبدالرقیب یوسف، میر جەلادەتبەدرخان ، لوسی .پ. مارگرێت ، ئارمینێ چاچانی ، م . ب . رودنکو ، وەکی براڤۆك یان گوتار بەلاڤکرین ،

د ـ ناڤێ خو بە مەجازی ژ براڤۆکا (منطق الطیر) وەرگرتیە :

وەکی ڕاستیەکا مێژوئی د.عزالدین ڕەسول بەری من دەست بو ڤێ خالێ درێژکریە (٨) ، بەلێ ئەز لدیف شیان و توانا خو ، دێ پتر پێکولێ کەم وێ پەیوەندیێ روون و ئاشکار کەم ،

د . عزالدین ناڤێ براڤۆکا (لسان الطیر) یا علی شیر نەوائی ژی ، دایە تەنشتا (منطق الطیر) یا فرید الدین العطار کو گوایە بەلکی پەیوەندیەك دگەل ناڤێ فەقیێ تەیران هەبیت یان تە ! ئەو ئاخفتنا بوری دێ گێژكو بێژنگ کەین :

١ ـ براڤۆکا (لسان الطیر) بئەزمانێ تورکی هاتیە نڤیسین و ئەم نکارین بێژین بێ بەلگەو دەلیل هۆزانڤان فەقیێ تەیران تورکی زان بو ،

٢ ـ علی شیر نەوائی بیروهزرا نڤشتوکا خو ،ژ نڤشتوکا (منطق الطیر) یا فرید الدین العطار وەرگرتیە، (عطار)سالا ١٢١٠ ز مریە، (نەوائی) پشتی وی ب (٢٩١) سالا مریە ئانکو د . احمد ناجی القیسی دبراڤۆکا (عطار نامە)دا دانایە بەرچاڤان ،(٩) سالا ١٥٠١ ز ، ئەڤ ڕاستیە

٣ ـ ئەدەبێ فارسیێ کەڤن سەرەکانیا زەلالو سافا ئەدەبێ تورکیێ کەڤن بو (١٠) حەتا سەرەکانیا بێ کوردی ژی بو ، واتە گەلەك داهێنانو ئیبداعێن سەرەکی ژفارسی کەتینە ناڤ تورکیو کوردی نە بەروڤاژی ، جا نەدویرە (منطق الطیر)ئێکێ ژوان کەتیبا بیتن ، لەیدانێ نهو بەس هەسبێ فریدالدین العطار مایە گەرم و نە بەتلی ، تو بێژی فەقیێ تەیران چ پەیوەندی دگەل هەبیت ؟! ئەڤ خالێت ژێری بەرسڤا هندێنە :

١ ـ فەقیێ تەیران خودانێ ڤەهاندنا (شێخێ سەنعانی) یە وکەسەکێ بەری فریدالدین العطار ئەو بابەت نەکریە چیروکەکا سۆفی ، هەرچەند نە دویرە (عطار) ی ، دڤێت زراڤێت هرزا چیروکێ ژ بەلاڤوکا (رسالە الطیر) یا ابن سینا (١١) (١٠٣٦ ز مریە) یان ژی ژ بەلاڤوکا (رسالە الطیر) یا غەزالی (١١١١ زمریە) (١٢) وەرگرتبن ،

٢ ـ پشتی فریدالدین العطار براڤۆکا خو (منطق الطیر) داناى ، کو چیروکا(شێخێ سەنعانی) دناڤ فەصلەکێ وێدا یە ، گەلەك نڤیسەڤانان چاڤ لێکر ، کو وەرگێرن یان پێت وەکی وێ ڤەهینن مینا : علی شیر نەوائی دچیروکا (لسن الطیر) و(شێخێ سەنعانی)دا ، شمس‌الدین سێواسی د (دەرغنامە) دا ، سلیمان گلشەری د گەیلانی د (شێخ سەنعانو (منطق الطیر) دا ، وەحدەت دلبەر ترسا)دا ، فەقیێ تەیران د (شێخێ سەنعانی)دا ، د . محمد حسین میحەندیی د (شێخ سەتعان)دا ،حسین پیر جوندی د (سەنعانو ترسا دا ، ژبل گەلەك نڤیسەڤانێت دیێت کوردو تورکو فرس ،(١٣)

٣ ـ چیروکا (شێخێ سەنعانی) یا فەقیێ تەیران دهێلو خیچێت سەرەکیدا نێزیکی یا فریدالدین العطار دبە ، لێ ئەڤە هندێ ناگەهینیت کو (فەقی) چ بلیمەتیو داهێنان لێ نەکریبە ،بەلکو بەروڤاژی جوانکاریو ووردەکاریەکا شەنگ لێ کریە ، کەزیێت وێ جوانترو سپەهیتر ڤەهینانە ،

٤ ـ فەقیێ تەیران هۆزانڤانەکێ فارسی زان بو ، وهەر پێداچونەکا مرۆڤ دناڤ شعرو ڤەهاندنێت ویدا بکەت ، دێ مشە ئاخفتنو پەیڤێت فارسی کۆمکەت ، ژبل هندێ کو باراپتر فەقیو مەلایێت کوردا ، وی سەردەمی فارسی زان بون ، ئانکو نەدویرە ئەگەر (فەقی) تێکسەر براڤۆکا (منطق الطیر)بفارسی خاندبیت ،

٥ ـ فەقیێ تەیران ناڤێ (عطار)ی دناڤ مالکێت شێخێ سەنعانیدا ئانیە وەکی شێخەك یان سەیدایەکێ شێخێ سەنعانی بخو ، کو ئەڤە دچو سەرەکانیێت مێژوئیدا نەهاتیە ، حەتا براڤۆکا (المناقب الغوثیە) یا محمد صادق الشیبانی یان براڤوکا (طرائق الحقائق) یا محمد معصوم شیرازی ،

بروانە : ل : ٧

کورتە چیرۆك

ناترسم

« گولبهار » هەر ژ بچویکاتیا خو خوشڤیا هونەری بو ... نەخاسمە ئاوازان ... هەرو دا هزرێت خو کومکەت و ئاوازەکی لێدەت و کولەکێ دەرکەت و .. ئاڤەکا زەلال ژ خابیرەکێ پاکژ بەردەتە سەر بەحرەکا شێلی ،

ئاڤودەنگێ وێ چسو .. دەمێ «بەدرخانی» گولێ بوی ڕابو تەڤنەك داناو هوزانەك ڕاچاندو قەستا وێ کرو گوتێ :

ـ ڤێ هوزانێ بخوینە ،

ـ هوزانا کێیە ؟

ـ یا منە ،

« گولبهارێ » هوزان ژێ وەرگرت و خواند ، لدیماهیێ ئاخینکەك ڕاهێلاو گوت :

ـ ئاخ !

ـ تو ژ ئاخینکا بگەڕە ... ڕابە دەست بدە تەمبیرا خوو ئاوازەکی لێدەو ڤێ هوزانێ دبەرڕا بێژە ،

« گولبهارێ » ئاوازەك لێداو هوزان گوت .... هەر چار کەنارێت ئودێ دەنگڤەدا ... لگەل هندێ رونڤك ژی دبارین ..

« کەوەکا چوست » دقەفەسکەکێدا بو لدەف وان ... دەمێ ئەو دەنگ گەهشتیە « کەوێ » تەزنك بسەر لەشیدا ڤەچون و دلێ وێ قەبو ... پەرێت وێ ڤژبون ، ژ کەبڤادا بەردا گریێ ..

« بەدرخانی » گوتە « کەوێ » :

ـ بوچی دگری ؟

ـ ژبەر ڤی ئاوازی ،

ـ ما چ لتەکر ؟

ـ بیرێت کەڤن ئینان بیرا من ،

ـ چاوا ؟

ـ هەکە ئەز کەوێ چیابم ... خودانێ ئاوازێت خوشبم و ژیێ خو ژی خو من بوراند من نەبهیستیە تا نوکە ئێکی وەکو من خواندبیت بو ڤان کەڤرو داراو بڤان دولو نهالان ، « گولبهار » تێنەبیت ژبەر ڤێ هندێ تا نوکە ئەز گەلەك دترسیام بەلێ ژ نهو پاشڤەو ژ نهو وێڤە قەد ناترسم ، چمکی من زانی « گولبهار » ێ جهێ من گرتو کەڤرو دارو نهالان ناهێلیتە بێ ئاواز ،

● بریندار ●

تەنا نابم

تەنا نابم
ئەئەز دلو تەنا نابم
بسە ل بێدەرا ژینامن
بکە گێرە
بمەیا مەیخانا ژی دلو
بەسە هەڤرانێ خوزیکا
بو مسب هێرە
بەس جیرۆك و جیڤونوکا
تو بومن چێکەو ڤەگێرە
چونکە ئەز پێ تەنا نابم
بمەیا مەیخانا ژی دلو
سوڕەلا ناڤ جەرگێ تەدا
نافەمریت
هەسپێ هیڤیێت تە دلو
ل مێرگەکا بەرب ئەبیتین
ناچەریت
لێ ناگەریت
لەوما دلو تەنا نابم

× × ×

تەنا نابم
هندی چاروکالەعلیخاناگوڤەیی
یاڤەدای بیت
هندی کو لچەل و چیا
هەسەم ئاغایێ تەیابیت
هندی کو مەم
ل زیندانا تاریێدا
بێ ڕازاییت
زینا زێدان لناڤ بالگەهێت
مرنێ دابیت
نەئەز دلو تەنا نابم

× × ×

تەنا نابم
دێ هەر ئاخینکا ڕاهێلم
قانەبرێت بیرهاتنا
دێ دڤی دلیدا ڤەکێلم
دێ ڤەگێرم تە ناهێلم
بەلکو بشێم یارا نازدار
نەناکەم ئەز
دا ئەزێ ل گەل وێ تە نابم
ئەگەر دلو تەنا نابم

× × ×

تەنا نابم
هەتا باکێ ڕوژ هەلاتێ نە
هێتڤە
ل هیزارا لەعلیخانێ نەدەتەڤە
هەسەم ئاغا
دەستێ شەپالا خو لەعلی
نەکریتەڤە
مەمێ ئالان
لنە خوشیا خو نەرابیت و
چێبیتەڤە
بساخی ل زیندانا خودا
دەرنەکەڤیت نەهیتەڤە
دەستێ زینا خو نەگریت
ل ناڤنڤینێت مرنێ را کەتەڤە
دا داستانا مەم و زینێ
سەروبنکەت
بگوهوریتەڤە
تەنا نابم
تەنا نابم

× × ×

بەلێ گەلو دێ تەتابم
دەمێ دبینم
زلکێت وێ هێلینا بژیای
بێت کوم بین و هێلنەکا ژێ
ئاڤابی
دەمێ دبینم
عەڤرێ لسەر هیڤی خوزیکێت
مر ژیای
ئەو بارونێ
تەرش و تالان و هیڤێت
ئەڤی دلی
بوخو ددرین و ددزین
بێ ڕاوەستیای
تەپك و داڤێت نەباریت من
بومن ئەدانن
یێ لگەل خو برین ڕەشە بای
ئها ،..... وێ گاڤێ بێ
تەنابم ئەز گەلو
لناڤ ڕەزباغێ ژینا
دێ بیتە گوڤەندا گولا
شالیلێ دارا ڤینا من
دێ خوینیت ئاوازێت دلا
دا برەڤینیت ژ ئاسمانێ
ژینا من کاروانێ کوڤان و کولا
کاروانێ دەردان و کولا

× × ×

ڤەهیل ئامێدی

کاروانی ڕەوشەنڤانیێ

براستی ئەم هەمی بپێکڤە دڤێت هەڤکرنێ دڕێلدانا کاروانێ ڕەوشنبیرییدا بکەین بەرێف پێشڤەچونێ و پێشخستنێ ،

ئەشکەرایە کار ئەو کارە یێ جهێ خو بگریت و پێترین کەس بێ‌دازی ، هوزان ئەو هوزانە یا ژ دلی دردکەڤیت ، دا بکەڤیتە ددلیدا ... ڕەوشەنی ئەو ڕەوشەنیە یا هەمی دەمان کریسك و چریسك ژێ دبەشن و هەر وەسا تورەوو زانین و گەلەك تایێن دیتر ،

ئەم دکارین بێژین تورەڤان و ڕەوشەنڤان ئەڤرو پێن دکەڤتینە لڤینێ و پێ‌کولێ وردە وردە رێبێ ڤەدکەمن بو ڤەژینا تورەیێ کوردی ... نهو چەند تورەڤانێن هەین یێن گەهشتینە پەیسکەکا وەتوف بشێن ڕێبێ ڤەوژێرن بو ئەڤێن لەرەخ و رویباو ئەڤێن لویرا دهێن ... براستی ئەڤ تورەڤانە دبەردەوامن دڕێلدانا کاروانێ ڕوشەنبیرییداو تورەیەکێ جوان و ڤەشەنگ پێشکێشی خویندەڤانان دکەن .. لێ نابیت چەند تورەڤان بتنێ بمینە لڤاڤێ ... نابیت هەر ئەو بن و بەس .. دڤێت هاریکارێ بکەین ئەو چەند ببنە دو ئەو چەندو سێ ئەو چەندو .. تا .. د ..

براستی ژبلی وان چەندان زور کەسێنتر ژی ژ خوریندەڤان چالاکیێ و بزاڤێ دکەن و گوتار لسەر گوتاری و هوزان لسەر هوزانێ فرێدکەن ... لێ پەیسکا ڕەوشەنیا ڤان ناگەهیتە پەیسکا ڕەوشەنیا وان چەندان ... دسەرهندێرا نابیت ئەم سامانێ ڤان بجەبهێلین و پشت لێ بکەین ،

چونکو ئەڤەژی هەڤپشکیێ دکەن دبزاڤا ڕەونشەنبیێدا ... پێ‌کولێ دکەن دچالاکیێا تورەڤانیێدا ... نەدویرە هندەك ژڤان بگەهنە پەیسکەکا چاك و ببنە شەمالکەکا هەلکریو گەلەکێن دیتر لبەر سیناهیا شەمالکا وان ڕێ بو خو ڤەکەن و بگەهنە پلەیا تورەڤانێن بەرزێن جیهانی ،

ژبەر ڤێ ... نابیت نهو ئەم چاڤێن خو لڤان بگرین ئەڤێن تازە دەستدایە خامەیو بیرو هزرێن خو خستیە سەر کاغەزێ و پەیا ڕێکا بخو خوشدەکەن دا بگەهنە ڕێیا ڕاستا بەرینا ڕەوشەنیێ ،

هەر ژبەر ڤێ ... مە ڕێ ڤەکریە بو هندە بشکوشکێن گول و کولیلکێن تورەیی و ئەڤیندارێن هوزانان ... سەخمەراتی نڤیسینەکا باش و تورەیەکێ سەرکەفتی و ... سەخمەراتی ...

پێترین کەس ژ گەنج و لاوان ڕەوشەنڤان بن و بیرو هزرێن وان بەرفرەهبن وبکارن گرفتارێن خوو یێن چڤاکی شروڤەبکەمن بڕێبەکا زانستی و سەرکەفتی ئو بشێن بەرسینگێ هەر گرێیەکێ بگرن و سەرادو بێژنك بکەن و خرابیا بهاڤێنە لایەکی و ڤەنجیاو باشیا هەلبژێرن و ژێبگرن ،

لێ هیڤیدارین ژ بشکوشکێن تورەیی و ئەڤێن ژنوی دەست هاتیتیە نڤیسینێ هەر لبەردانێ و دگومانا ملەڤانیا نەکەن ئومێدوارین لگەل پێلێن خابیری و زێی و ورویێ‌شین بگەهنە بەحرو دەریایێن جیهانی و بگەهنە پەیسکا تورەڤان و ڕەوشەنڤانێن جیهانا پێشکەفتی ،

لدیماهیێ هیڤیا مە ژ هەمی قەلەم‌خوش و هزرتیژان ئەوە پێنگاڤا ڕانن بو خزمەتا پەیڤا کوردی و ساخکرنا فولکلورێ مە یێ زەنگین کو بەرێف گوڕانێ بێخین و قوناغا ببرین و ڕێێن درێژ کورت کەین ... لگەل هندێ ئەم دزانین کو :

پەیڤێن جان ... ئاخفتنێن خوش ... تورەیێ سەرکەفتی ... هوزانێن ڤەشەنگ هەر چاك و باشترە ژ یێ دیتر ... لێ ڕامان و مەبەستێن مە هاندانا بشکوشکانە و بەلاڤ بونا ڕەوشەنیێیە لناڤ پێترین خوشتڤێن تورەیی کوردی ،

فاروق ئامێدی

Institut Kurde de Paris

شانۆگەری (پاشماوە)

سەرکەوتنی دەرهێنەر ... هەمیشە داوای سەرکەوتنی بۆ ئەخوازم و ڕێزم پێشکەش بەهەموو بەشدارانی شانۆگەریەکە ئەکەم .

● **هونەرمەند کاک جەلیل زەنگەنە رای خۆی دەربڕی و وتی .**

× بەشێوەیەکی گشتی ناوەرۆکی شانۆگەرەیەکە ئەوە ئەسەلمێنێ کە (ئەو کەسەی خۆی ئەکات بەقۆچی قوربانی لەپێناوی بەختەوەری میللەتدا بێمێشکە) چونکە ئەوەتا سەرۆکی وەستایان گەورەترین بایی پێشکەش کرد ، کە چی نرخەکەی بریتی بوو لەڕەنجەرۆیی و ئازارو سەر لێشێواوی و نەفرەتی میللەتەکەی ، ئەمەش بە پێچەوانەی ئەوەوەیە کە میللەت هەموو کات و سەردەمێ لەگەڵ ڕەورەوەی مێژوودا یادی ئەو نەمرانەی کردوە کە بونەنە چرایەك بۆ ڕۆشن کردنەوەی ڕێگای نیشتمان .

لایەنی هونەری ئەتوانم بڵێم دەرهێنەر تارادەیەك سەرکەوتنی بەدەست نەهێنابوو لەبەر ئەم هۆیانە .

١ ـ زمانی شانۆگەریەکە زمانێکی ئەدەبی گران بوو ، وەك ئێمەش ئاگادار بین زمانی شانۆ زمانێکی تایبەتیەو هەر ئەوەش بۆتە هۆی ئەوەی کە ئەکتەرەکان لەپێستی خۆیان بێنە دەرەوە .

٢ ـ هەندێ ئەکتەر تەنها دەقەکەی ئەخوێندەوە بێ ئەوەی هەست بەناوەرۆکی بکات و بزانێ نوسەر یا دەرهێنەر ئەیەوێ بەورستانە چی لە بینەر بگەیەنێت .

٣ ـ سەرۆکی وەستایان بەشێوەی سەربازی لەگەڵ کرێکارەکاندا ئەجوڵایەوە نەك وەکو وەستاو شاگرد .

٤ ـ دەقە کوردیەکە جیاوازی هەیە لەگەڵ نوسینەکەی شێوتۆکادا وەکو ئەوەی کە گۆرانی بێژ لەنوسینەکەدا پیرێکی کوێرەو عود لێ ئەدات بەڵام لێرەدا گەنج و چاوساغ و گیتار بەدەستە . ئەبێ هاوڵاتیەك کۆتایی بەشانۆگەریەکە بهێنێ بەڵام لێرەدا قەشە کۆتایی پێ ئەهێنێت . بەڵام سەرەڕای ئەمانە کاك فاضل توانیویەتی زیرەکانە بەسەر دەقەکەیدا سەرکەوێت . شانۆ گەریەکی ڕێك وپێك و بەپێزی دەرهێنابوو . هەموو ئەکتەرەکان هیلاکیان پێوەدیاربوو . جهاد دڵپاك لەدەورەکەیدا سەرکەوتوبو خوشکە مەهاباد سەلماندی کە توانایەکی بێپایانی لەناخدا هەیەو هیوای سەرکەوتن بۆ ئەوو خوشکە گەزیزە ئەخوازم . تیپی نواندنی سلیمانیش شایانی سوپاسن و داوای سەرکەوتنیان بۆ ئەکەم و هیوادارم بگەنە مەبەستی هونەری کوردیمان کە ئەکەوێتە سەرشانی هەموو هونەرمەندان بۆ بەدیهێنانی شانۆیەکی کوردی رەسەن .

● **کاک سەکۆناکامیش بەم**

شێوەیەڕای خۆی بۆ دەربڕین .

× پردی ئارتامدی وەك زۆر بەرهەمی‌تر ئەبینم دڵنیاشم نەوەکانی داهاتو وەك چۆن هەموو بەرهەمێکی بێ کەڵکی ئەمرۆ تاوانبار ئەکەن ، ئەوا لە هەمان کاتدا بەرهەمە راستکۆو لە سەرچاوە پا کە هەڵقوڵاوەکانەوە پاداش ئەکەن (مێژوش هەر وابێ بایەخ نیە) بەڕای من پردی ئارتا لە جۆری دووەمە پێشبەندی هەموو شتێ ئەم شانۆگەریە لەو بابەتانە نی‌یە کە هیچ بەخەڵکی نەڵێت ، ئەوەشی کە ئەیڵێت خراب نیە ماندوو بوون و لە خۆ بوردن و ئەرك کێشانی زۆربەی زۆری بەشدارانی شانۆگەریە کە بەئاسانی سەرنج ڕائەکێشێ دەرهێنەریش (ئەم کادیرە دانسقەو ئێجگار گرنگە) لەیەکەم کاریدا خۆی سەلماندوە کە خاوەن بەهرەو تواناو ڕێبازی تایبەتی خۆیەتی و چاوەڕێی سبەینێ‌یەکی گەشی لێ‌ئەکرێ . جاوەك چۆن هەموو هەوڵ و تەقەلاو کارێکی دلسۆز شیاوی ڕێزگرتنە ، هەر لەبەر ئەمە پردی ئارتا بەلای منەوە (بەگشتی کەلێن و کەم و کووریەکیەوە) بە بەرهەمێکی سەرکەوتو دەژمێررێ .

لە کۆتاییدا هونەرمەند کاوە احمد میرزا دەربارەی شانۆگەریەکە وتی .

× شانۆگەری پردی ئارتا نرخێکی گران بەها دەربارەی قوربانی‌دان ئەدوێ لە پێناوی کارێکی جوان و نەمرا ، لە پیناوی درست کردنی پردێ لەسەر ئاوی ئارتا ئەو پردەی باریدەدەری وەستاوتەنی کە (بۆ ئەو نیشتمانەبە ئێمە لە خزمەتیباین بۆ ئەو گەلەیە کە هیوای پێ بەستوین ، بۆ ئەو کەسانەیە کە لە پاشەڕۆژا بەسەریا ئەپەڕنەوە ، سەرۆکی وەستایان کە خاوەنی ئەوقوربانیە گەورەیە ، بۆ ماوەیەك خەڵکی پشتی تێ‌ئەکەن ، هەر وەکو زۆر نمونەی لای خۆمان ، گرنگ ئەوەیە پردەکە بەپێوە وەستا ،ڕاستی زۆرجار ون ئەبێ بەڵام تا سەر نیە ، پاش ئەوەی لەسەر ئەو پرۆژە مەزنەی بەئەنجامی هێنا بەهێمن و ئاسودەیی‌یەوە گیانی سپارد خەڵکی ڕێزی پێ‌بەخشیەوەو بەخۆشەویستی‌یەوە (لەسیمای بێگەردی‌ئەروانن جاویدی کارو لە خۆ بوردنی مرۆڤایەتیان بۆ دەر ئەکەوێ ، چۆك و سوجدە ئەبەن بۆ بادگاری و زەنگەکانیش بەرز ئەبنەوەو کارەساتی شارو دانیشتوان تێکەڵ بەکاروانی قارەمانێتی دەبێ و لەناخی چاخەکان قوناغەو قوناغ دەنگ ئەدەنەوە .

ئەمە لەبارەی ناوەرۆکەوە ، لەروی دەرهێنان و نواندن و لابەنە هونەریەکانیەوە هەر ئەوەندە ئەڵێم کە هەوڵدانێکە لەرێ رەوی بزوتنەوەی شانۆی کوریدا بەرەو قۆناغی پێشکەوتوترو گەشەدارتر .

بەیاننامەی (پاشماوە)

دۆخە زۆر چاکەیان کرد کە باڵی بەسەر پەیوەندیەکانی هەردوو وڵاتدا کێشاوەو سەرلەنوێ ئارەزووو بەتەنگەوە بوونی خۆیان بۆ زیاترکردن و پتەوترکردنی هاوکاری لە بوارە بازرگانی و ئابووری و زانیاری و رۆشنبیری و گەشت و کۆمپانیا فرەنسایی بەکانەوە ، هەر بۆ ئەم مەبەستە هەردوولا لەو شتانەیان کۆڵیوە کە هەر دوو وڵات لەگەڵ یەکدا ئاڵوگۆڕی دەکەن ، لەگەڵ ئەو پرۆژانەش کە لە لایەن کۆمپانیا فرەنسایی ـ بەکانەوە، ئێستا ئیشیان لێ‌دەکرێ .

بەڕێز طه محی‌الدین لە کۆتایی سەردانەکەیدا سوپاسێکی زۆری پێشکەش کرد بەرامبەر ئەو بەخێرهاتنە گەرم و میوانداری‌یە گەورەیەی لە خۆی و وەفدەکەی کراو داوای لە بەڕێز ریمۆن باری سەرەك وەزیرکرد کە بەسەردانێکی رەسمی سەر لەعیراق بداو داواکەی قبووڵکراو کاتێکی لەباری بۆ دیاری دەکرێ .

هەروەها بەڕێز ریمون باری سەرەك وەزیر لە وتەی کۆتایی دوا کۆبوونەوەی گفتوگۆی نێوان عیراق و فرەنسادا وتی، فرەنسا ، چاوی بڕیوەتە سەردانی بەڕێز صدام حسین جێگری سەرەك ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش کە لە ماوەی ئیمسالدا سەر لەفرەنسابدا .

فەقێ (پاشماوە)

کو باسی پەیوەندی‌یا واسی‌یا (عطار) ی دگەل شێخێ سەنعانی دکەن ، مە گۆتی حەتا ئەوڕۆی (عطار)ی دکەنە موریدەك یان زانگرەکێ شێخێ سەنعانی نە سەیدایەك و شێخەکێ وی ، ئەڤ بو چونە هەمی جهم د. ناجي القیسي نە زانستی و راستن (١٤) جا بئەنتەرو هزرا من فەقیێ تەیران ناڤێ (عطار)ی هەر وەکی داهێنەرو خودانێ شێخێ سەنعانی ئانی‌یە ، لێ گەلەکێ وورد تەبویە دکارئینانێ‌دا .

نەڤە ئەو مالکێت نافێ (عطار)ی تێدا هاتی :

تو (شێخ عطار)ێ صادقی
راست و درستێ خالقی
ئیدو وەکیلێ موطلەقی
ئیرو وەکیلێ موطلەقی
هیمەت ژ فەرمانا تەتێ

یان :

مەلەکێ هادی قەخار هات
قصەتا مورشید بکارهات
هات
شێخ قەدەستێ (شێخ عطار
دور ژ بەحرا نون و کافێ
هەر وەکی ژ کەعبێڤە تێ
(شێخ عطار) ئانی کە شافێ

سۆفیان بەردا طەوافێ
خاچ حەبین دل ڤێ کەتێ (١٥)

٦ ـ دیماهیێ لدیف بەلگەو دەلیلێت حەتا نهو بدەست مەکەتین ، (فەقیێ تەیران) نە خەلکێ گوندێ (تەیران)ە ، ونە ئەزمانێ (تەیران) زانی‌یە ، ونە شعر بو (تەیران) ڤەی‌ئتێخوژ‌ـچ ڤەهاندینە ! بەلکو نافەکێ مەجازی‌یە ژ خورا هەلبژارتی تێدا متأثر بویە ببراڤۆکا (منطق الطیر) یا سۆفیێ مەزن فرید الدین العطار ، لێ دڤیا بزانین مار سالێ جارەکێ کەڤلێ خو رادهێلیت ، و ئەگەر دپاشەرۆژێدا بەلگەیێت مۆکمتر پەیدابون ئەم ژی وێگافێ دێ کەڤلەکێ نوی راکێشینە بەرخۆ .

سەرەکانی :

١ ـ عبدالرقیب یوسف /دیوانا کرمانجی ـ النجف ١٩٧١ ـ ب : ١٢٢ .
٢ ـ میر جەلادەت بەدرخان /گۆڤارا : هاوار ـ هژمار (٣٣) سال ١٩٤١ .
٣ ـ انور المائي /الاکراد في بادنیان ـ مطبعة الحصان ١٩٦٠ ـ ب : ٢٠٣ .
٤ ـ د. عزالدین مستەفا رەسول / گۆڤارا : کولیجی ئەدەبیات ـ هژمار : ١٥ ب : ١٤ .
٥ ـ د. بلەج شیرکو / القضیة الکردیه ـ القاهرە ١٩٣٠ ـ ب : ٢٢ . دیسان : میر جەلادەت بەدرخان / گۆڤارا : هاوار ـ هژمار : ٣٣ .
٦ ـ قورئانا پیروز ـ سورەتێ : النحل .
٧ ـ د. عزالدین مستەفا رەسول / گۆڤارا : کولیجی ئەدەبیات ـ هژمار : ١٥ ـ ب : ١٤ .
٨ ـ د. احمد ناجی القیسی / عطار نامە ـ بغداد ١٩٧٨ ـ ب : ٦٠٣ .
٩ ـ د. حسین مجیب المصري / تاریخ الادب الترکي ـ القاهرە ١٩٥١ ـ ب : ٣٧ ـ ٥٢ . دیسان : محمد حرب عبد الحمید / الادب الترکي الحدیث ـ القاهرە ١٩٧٥ ـ پێشەکی ب : ٦ .
١٠ـ د. عبدالرحمن بدوی / شخصیات قلقە في الاسلام ـ القاهرە ١٩٦٤ ـ فەروزێ ب : ١٣٤ .
١١ ـ الغزالي /رسالە الطیر ـ تحقیق : محي‌الدین صبري الکردي ـ مطبعە السعادە ـ القاهرە ١٩٣٤ .
١٢ ـ د. احمد ناجي القیسي / عطار نامە ـ بغداد ١٩٧٨ ـ ب : ٦٠٠ ـ ٦٢٤ .
١٣ ـ ژێدەرێ بەرێ ـ ب : ١٨٤ .
١٤ ـ ئەف مالکێت شێخێ سەنعانی و ئەوێت بەرێ ژی ژ (چار) دەست‌نڤیسان هاتینە وەرگرتن کو ئەڤەنە : دەست نڤیسا شێخ بشیر محمد طاهر رکافی ، وحاجی عبدالله پەیداوی ، و عەزیز عەلەوی ، و خلیل صاح دۆسکی .

داستانی ژیانم (پاشماوە)

کارکەوت بردیان بۆ مەڵبەندی چاودێری کردنی پیرو پەککەوتان . دایکم هیچ رۆژێك لە رۆژەکانی سەردانی رۆژەکانی سەردانی‌رۆژبێر نەدەکرد چونکەئەم سەردانانە سەرەڕای ئەوەی بەجێ‌هێنانی فرمانێکی باوك و فرزەندی‌بوون ، چەوریش‌بوون : باپیرم هەموو جارێك یەك تورەگەی پۆ پڕ دەکرین لە هێلکە . دایکم ئەگەر خۆی هەر بۆی نەکرایە ،منی دەنارد . ئەویش زۆر بە میهرەبانیەوە دەستی بەسەرمدا دەهێناو دڵنەوازیمی دەکرد . لەگەڵ سیستەرەکاندا بەینی خۆش‌بوو ، گاڵتەی زۆری لەگەڵیاندا دەکرد دەیوت : وانەزانن رۆماتیزمە لە کاری خستووم و کەڵکی هیچم پێوە نەماوە، راستە دەست و پێم گۆناکەن . بەڵام شوێنەکانی ترم هەر ساغن ! ئەمانیش دەباندا بەتریقەی پێکەنین و زیاتر سەریان دەکردە سەری . هەر کە نەختێك لەشی سووك بوایە ، دەچوە چێشتخانەو دەکەوتە کارکردن . هێلکە کانیشی هەر لێرەوە چنگ دەکەوت . رۆژانی سەردان خۆی دەخستە ناو جێوە و لە ژێر نوێنەکانیەوە هێلکەکانی دەردەهێناو یەکە یەکە دەیخستە ناو تورەکەکەوە . چەندین هەفتەمان بەو هێلکەیە رابوارد : بە کوڵاوی ، بە برژاوی بە هێلکەو رۆن ، بە ترشاوۆکە .... بۆیە ئەو رۆژەی باپیرم چاك بووەوەو مەڵبەندەکەی بەجێ‌هێشت ،لای ئێمە وەکو تازیە وابوو .

لایەنی ئاینی (پاشماوە)

ئەو قسەبەم لە باوکم بستووەو خۆبشی وەکو شێخێك پەیڕەوی ئەو قسەیەی ئیمامی عەلی دەکات و هەرگیز بە رۆژانی سێ‌شەمان سەرو ریشی ناتاشێ ... من جاران خۆمیش وابووم بەڵام باش بوو چەند ساڵێ پێشی ئێستاکە سەربازبووم ناچاربووم هەموو رۆژێ ریشم بتاشم... ئیتر رزگارم‌بوو ... هەروەها کۆلە چوار شەمەش رۆژێکی شوومەو لە ماڵی شێخ و مەلاکاندا دۆعایەکی تایبەتی دەنووسرێ و لە کۆبەیەك ئاودا دەشۆرێتەوەو ئەوەی لێی بنۆشێ لە شوومێتی کۆلە چوارشەمە رزگاری دەبێ و تەمەنی درێژ دەبێ جگە لەوەلە کولەچوارشەمەی مانگی سەفەردا هەموو ماڵێکی دەبێ گۆزەیەك یا شەربەیەك یا کۆبەلەیەك بشکێنێ چونکو ئەگەر نەیشکێنێ ـ وەکو لە کوردەواری‌دا باوبوو ـ بەکێك لەو ماڵە دەمرێ .. من لە بیرمە دایکی خۆشەویستم تاوەکو لە ژیاندابوو هەموو کولە چوارشەمەیەك گۆزەیەك یا شەربەیەکی دەشکان ... جا هەر دوابەدوای ئەو منیش هەندێ جار هەندێ شتی ترم دەشکان ... جگە لەوەش هەتا ئێستاش لە کولە چوارشەمەی مانگی سەفەردا دۆعای کۆلە چوارشەمە لەماڵی ئێمە دەکرێ هەر لە بیرمە پێش چەند ساڵێ لە بەغداوە چوومەوە بۆ ماڵی خۆمان لە کەرکوك خوشك و براکانم زۆرتکایان لێ کردم قومێ ئاوی کولە چوارشەمە بخۆمەوە ... جا ئەوەتا خاوەنی ئەم دوو دێرە فۆلکلۆری‌یە گلەیی لەبەختی خۆی دەکاو ئەوە دەردەبرێ کە لە رۆژێکی رەشدا هاتۆتە دونیاوە ئەو رۆژەش کولە چوارشەمەی مانگی سەفەرە :

ئەو رۆژەی من بووم رۆژێ خەتەر بوو
کولە چوارشەمەی مانگی سەفەر بوو
بەختێك لە ئەزەل بەخوا دەسپێرم ...

سیاچارەبێ
دەستی لێ‌مەدەن با ئاوارەبێ

لەکوردەواری‌دا بە پێی پەیڕەوی ئایینی ئیسلام زەکات بە هەژارو پەککەوتەو ئەلێ قەوماو ومەلای مزگەوت و شیخ دەدرێ ... مەلاو شیخ هەرچەند دەوڵەمەندیش بن زەکاتیان لەسەر نیە لەبەر ئەوەی مزگەوت و تەکێیان هەیەو لەوێ‌دا خەرجی دەکەن ... بەڵام وادیارە لە دڵداری‌دا شەرع دەگۆڕێ و دڵداران فتوای سەیرو سەمەرە دەدەن ئەوەتا ئەم کوڕە دڵدارە دڵی بەکچە شێخێکەوەیەو دوای ماچی لێ‌دەکاو نایداتێ و ناچار هاوار دەکاو دەڵێ :

هەرچەند شێخ زادەی دەماخت بەرزە
ماچی سەر گۆنات زەکاتی فەرزە

جگە لەوەش لە کوردەواری‌دا بە پێی دەستووری ئایینی ئیسلام مزگەوت شوێنێکی پیرۆزە **خەڵك** بە خوایشی خۆیان حزمەتی دەکەن و دەیڕازێننەوەو فەرش و قالی و مافووری بەنرخ و گەلێ شتی تری بۆ دەکڕن و سوێندی پێ دەخۆن ... بەڵام زۆر سەیرە ئا ئەوەتا ئەم کوڕە دڵدارە هەرەشە لە بارەکەی دەکاو پێی دەڵێ ئەگەر ماڵی باوکی مزگەوتیش‌بێ هەر دەیسووتێنێ وادیارە باوکی کچەکە لە کەبن و بەبنی کوڕو کچەکە نارازی‌یەو کچەکەی خۆیی ناداتێ بۆیە کوڕەکە وەکو دەڵێن خوای نەماوەو دەڵێ :

ماڵی باوکەکەت کەوتوتە کوێوە
بیبێ بە مزگەوت ئاگر ئەنێم پێوە ...

لە فۆلکلوری وێژەیی کوردی‌دا لەو جۆرە شیعرانە زۆرون و ئەمجارە بەوەندەکە وازدێنین و تا جارێکی دی کە لە گەڵ خوێنەرانی بەرێزا لە بابەتێکی وادا یەك دەگرینەوە هەموو لایەك بەخوا دەسپێرم ...

دوو کۆڕی (پاشماوە)

ئینجا دەربارەی بەرهەمی ژن دەڵێ :

زۆرجار زۆر کەس سنور بۆ ژن و بەرهەمی دادەنێ بەوەی نێوی دەنێ بەرهەمی ژن کەچی هینی پیاو نەونانێن بەرهەمی پیاو ... ، بەلای منەوە بەرهەمی ژن و پیاو لە ئەدەبدا لە رووی جنسەوە نابێ جیاوازی بۆ دابنرێ ، بە مەرجێ چاو نەپۆشین لە ئیبداع ،

وە لەئەنجامی ئەمەدا وای لێ‌هات هەندێ ژنی نوسەر پەیدا بوون کەوا باوەری بەهیچ جۆرە نوسینێکی پیاوناکەن لەوانە (مارگرێت دورا) ، بەڵام خۆم لەگەڵ ئەورایەی سەرەوەدانیم ولەم لێکۆلینەوەدا هەوڵ دەدەم وێنەی راستی ژن بکێشم .. لێرەشەوە د. کوردستان چوە سەرمەبەستی خۆیی و ووتی : ئەو ژنە کوردەی ئەم باسەیم لەسەر نوسیوە ماوەی بیست ساڵی تەواوە گەردنی هۆنراوەی کوردی بەهۆنینەوەی ووشەی واتادارو ئاوازەدار دەڕازێنێتەوە ..

خورشیدەخان لەسەرەتای سەرهەڵدانی بەهرەی هۆنراوەییدا وەکو هەموو شاعیرێك لاسای هۆنەرەکانی پێش خۆی کردۆتەوە، لەوانەش مامۆستا گۆران و مەولەوی و بێکەس و کامەران .

ئینجا د. کوردستان دەربارەی ئیلهامی شیعری خورشیدەخان ووتی : پەپولەی هەڵبەست هەڵمژینی شاعیرێکی هەست ناسکك دەبێ بفرێتە سەرچی ؟ روو لە کوێ‌بکا ؟ دەبێ چی هەبێ کەدڵ و دەرونی داگیرکردبێ لە خەم زیاتر ... سەر هەڵدانی ئەم خەمانەش دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمی منداڵێتی .. بەڵام لەگەڵ ئەمانەشدا هێندێ جار تروسکەیەك رووناکی لەئاسۆی تاری ژینی بۆبژی نێو براو بەدەردەکەوێ و وەك شۆرشنیك هەڵدەچێ‌وهەستی شاعیریتی بەهێزتر دەکات .

پاشان دکتۆرە کوردستان لە بەشێکی تری لێکۆلینەوەکەیدا هاتە سەرباسی وێنەی ژن لەنێو هۆنراوەکانی خورشیدەخانداو دەڵێ : لە هۆنراوەی « کیژی‌لادێ» دا جوانترین تابلۆی بەووشەی ناسك و واتادارکێشاوە ... بەڵام وەنەبێ خورشیدە هەر نێوی کچی لادێی بردبێ بەڵکو لە پارچە هۆنراوەی (ئافرەتی کورد)دا بەشێوەیەکی گشتی باسی ژنی کوردی کردوە .. ، هەموویان ناهەمواری و نەبونی و کێشا کە ئەم شاعیرەمان لەپاڵ‌وەسفی کوردستاندا چەندین پارچە هۆنراوەی کۆمەڵایەتی هۆنیوەتەوە کە هەموویان ناهەموای و نەبونی و هەژاری کۆمەڵگەی کوردەواری دەست‌نیشان دەکەن .

ئینجا د. کوردستان سەبارەت بەجیهانی خۆشەویستی خورشیدە بابان دەڵێ : لە نێو هۆنراوەکانی دیوانی (دیاری و یادگار) و [تیشك]دا یەك پارچە هۆنراوەی دڵداری بەدی ناکرێ ،، بەڵام پێویستە پەنجە بۆ هۆنراوەی [پەپولەکەم] درێژبکەم هەر چەندە خۆی لە پەراوێزەکەیدا نوسیویەتی [پێشکەشە بەکچێکی بچکۆلانە کە هەمیشە لەگەڵ منابوو!] بەڵام بەلای منەوەئەم هۆنراوەیە بۆنی دڵداری لێ‌دێت . دواجار دکتۆر کوردستان چەند تێبینی‌یەکی لەسەر فۆرم و ئاوەرۆکی هۆنراوەکانی خورشیدە بابان ئاشکرا کرد .

هەروەها لە کۆتای کۆڕەکەشدا باری سەرنجی میوانەکان پێشکەش‌کرا .

فریا عبدالله پ هاوکاری‌ـ سلیمانی

دوو هەواڵ لەسلیمانیەوە

کۆبوونەوەی لیژنەی راگەیاندن

● لیژنەی راگەیاندنی‌لەناوبردنی نەخوێندەواری لە سلێمانی کۆبوونەوەیەکی کردو دەربارەی بەرنامەی داهاتوی هەندێ پێشنیاری پێشکەش کردو وابڕیاردرا کە هەموان تەقەلای بەستنی کۆڕی فراوان‌و بەدوادا چوونی بڕیارەکانی پێشوی لیژنەکە بدەن‌و لە (١٨)ی مانگیشدا ئاهەنگێکی فراوان بگێڕن کە هەموو ڕێکخراوە جەماوەریەکان بەشداری تێدا دەکەن .

لەچالاکیەکانی بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیری جەماوەر لەسلێمانی

● بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی هەفتەی رابردوو تەمسیلێکیان‌بۆ تەلەفزیۆنی کەرکوك بە ناو ونیشانی « نامەیەك لەخنکاوەوە » تۆمار کرد ،کە لە نووسینی مامۆستا عمر علی امین‌و دەرهێنانی عادل عبدالله . ئەوەی شایانی باسە تیپی نواندنی بەڕیوەبەرایەتی دەورەکانیان لە نواندندا داگێڕاوەو بڕیارە هەفتەی داهاتوو لە تەلەفزیۆن پیشان بدرێ .

پ هاوکاری لە سلێمانی

بۆ بەختەوەری (پاشماوە)

خۆ سورکردنەوەو راپەرین‌و ترساندنی منال ئەبێتە هۆی شەرمەزاری‌و سەرشۆری‌و دوژمنایەتی زیاتری بۆ دروست‌ئەکات . ئەو منالەی لە تەمەنی سێ ساڵیدا هەمیشە رقاوی‌و دوژمنایەتی بنوێنێ ،پێویستی بە چارەسەرکردنی تایبەتی و رێنمای‌کردنی پزیشکی دەرونی هەیە ، چونکە منال لەگەڵ گەورە بونیدا یارمەتی دان‌و رەوشت بەرزی‌و دلسۆزی نەبێت . بۆیە پێویستە لەو روانەوە یارمەتی تەواویان بدرێت تاوەکو لەکاروانی مرۆڤایەتی دوانەکەون لێرەوە پێویستە فێری ئەوە بکرێن چۆن یارمەتی یەکتری بدەن‌و پارێزگاری تەندروستی یەکتری بکەن ، چونکە ئەو جۆرە رێنمایی کردنە ،ئەبێتە هۆی بەرزکردنەوەی ورەی منال بەرامبەر ئاواتەکانی‌و ڕێگاکان لەبەر دەمدا خۆش‌ئەکەن تا وەکو یاری لەگەڵ منالانی تردا بکەن‌و رق‌و کینەو خۆپەرستی دەرنەبڕن‌و یاریەکانیان بدەن بە یەکتری ، بەو شێوەیە ئەو منالانە ئەبنە هاوڕێ‌و دۆستی هەمیشەیی‌و خاوەنی دەرونی بەرزی خۆیان ئەبن .

ئاشکرایە کە دایك تەنها کەسەکە دەوری تەواوو گرنگی هەیە بۆ رێکخستنی کاروباری یاری کردنی نیوان منالەکانی‌و هاورێکانیان .

شای ئێران (پاشماوە)

ئەوەی ئاشکرایە لە ساڵی پاردا دانیمارك بایی ٦٦٠هەزار دۆلار چەکی بەئێران فرۆشتووە .

● **دەست پیاهێنانی بەکۆشکی شادا لە لەندەن .**

وە لەریاز رۆژنامەی دورگەی سعودی بڵاوی کردۆتەوە کە ئەو کۆشکەی شاهەبەنی لە لەندەن ئێستاکە خەریکی دەست‌پیاهێنان‌و چاك‌کردنێتی ، لەلایەکی ترەوە دەنگوباسی ئەوە لە ئارادایە کە لەندەن جێگایەك دەبێت لەو شوێنانەی شا دەیەوێت ماوەی ئیجازەکەیدا کە لە نیوان ئەمە ریکاو سویسرادا بەسەری دەبات ای‌ی بهێنیتەوە .

● **کارگەکانی پاڵاوتن لە تەنگ‌و چەڵەمەدایە ..**

وە لەلایەکی ترەوە لە بەیاننامەیەکدا ئەوە دووپات کراوەتەوە کە یەکێتی خاوەن کارگەکانی پاڵاوتنی ئەمەریکایی دەریان‌کردووە ،کە پیشەسازی پاڵاوتن لە ئەمەریکادا لە تەنگوچەڵەمەدایە ، ئەو تەنگوچەڵەمەیە بەرین‌تر دەبێت ئەگەر بێت‌و دۆخی ئێران لەسەر شێوەی ئێستای بەردەوام‌بێت .

وەیەکی لەو خاوەن کارگانە رای‌گەیاندووە کە نەوت لە کزیدایەو خاوەن کارگەکان هەچ نرخێك دەدەن بە زەحمەت دەستیان دەکەوێت ، هەروەها وتویەتی . هەندی لە کارگە بچوکەکانی پالاوتن بە خیوەی توانایان کاردەکەن

ئەویش لەبەر ئەوەی نەوتیان چنگ ناکەوێت .

● **براڤدا واشنتۆن‌تاوان‌بار دەکات ..**

وە لە مۆسکو ئەمرۆ رۆژنامەی براڤدا جەنەراڵ رۆبەرت هایزەری ئەمەریکایی کە ئێستا لە ئیرانە بەوەی تاوان بار کردووە کە هەوڵی سازکردنی کودتایەکی سەربازی دەدات بە جۆری کودەتاکەی شیلی . رۆژنامەکە پرسیاردەکات ئایا رێگایەکی‌تر هەیە بۆ ئەوەی مانەوەی سەرکردایەتی عەمەلیاتی ئەمەریکایی پێ وەسف‌کرێت کە بۆ ماوەیەکی درێژ ئیراندا ماوەتەوە لە جەرگەی ئەو تەنگو چەڵەمەیەدا ئەگەر نیازی ئەوەی نەبێ سەربازیە ئیرانێکان بۆ کودتایەك سازبکات بۆ ئەوەی بەهۆی ئەوەوە رێبازی رووداوەکانی ئیران بە شێوەیەك بگورێت کە بەرژەوەندی ئەمەریکای تیا بێتەدی .

● **داخوازی لە بەریتانیایەکان کراوە بۆ ئەوەی ئیران بەجێ بهێلن .**

وە لە لەندەن بالوێزی بەریتانیا لە تاران ئەنتۆنی پارسۆنز سەرلەنوێ داوای لەو بەریتانیایانە کردووە کە لە ئیران بۆ ئەوەی ئەو وڵاتە بەجێ بهێڵن ئەگەر پێویستی‌یەکی زۆر گەورە بەو مانەوەیە نەبوو ئەویش بەهۆی ئەو دۆخە سیاسی‌یە سەختەوە کە ئیران دووچاری بووە .

Institut kurde de Paris

جیهانی منالان

به بۆنەی سالی جیهانی منالانەوە ، داەو دەزگاکانی راگەیاندنو رۆشنبیریو بەروەردە له ولاتەکەماندا بە گەرمی پێشوازی ئەمساڵەیان کردو لەو رۆژەوە سەرۆکی فەرماندە بەرێز احمد حسن البکرو بەرێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ، پێشوازی چەندان جگەرگۆشەیان کردو ئەوەیان دووپات کردەوە کە سەرکردایەتی شۆڕش بایەخێکی زۆر بە پاشەرۆژی جگەرگۆشە ئازیزەکانی ئەمولاتە ئەدات .

ڕێڕەو

ئێمە ، چاومان لەوەوەیە ، کە منالی بچکۆلە بکەینە مۆمی تیشك دانەوە لە ناو خێزانەکەیدا، کە لە دایكو باوكو خوشكو براکانی بێك‌هاتوە ..

هاوڕێ صدام حسین

منالە ئازیزەکان :

بەپێی بریارێکی کۆمەڵەی کشتی نەتەوە یەکگرتوەکان سالی١٩٧٩ کرا بەسالی منالانی جیهان ، هەر لە رۆژی ١-١-١٩٧٩دا ، لە هەموو لایەکی دنیادا دەست کرا بە ئاهەنگ گێران بۆ پێشوازی سالی جگەر گۆشەکانمان ، منالانی ئەمڕۆو پیاوانی دوازۆژ .

بەم بۆنەیەوە . چاوی منالە ئازیزەکانی کورد ماچ دەکەینو پێخۆشحالین ئەم بەرەبە تەرخان بکەین بۆ جگەرگۆشەکانمان . هیوادارین جێی رەزامەندیان بێ

چیرۆك بۆ منالان

کەڵەشێرو دەنکەپاقلە

ناهدە احمد
لە ڕووسی‌یەوە
کردوویە بە کوردی

هەبوو .. نەبوو ..
کەڵەشێرو مریشکێك هەبوون. کەڵەشێر هەمیشە لە کاتی دان خواردندا پەلەی ئەکرد . مریشك زۆر جار پێی ئەوت پەلەکردن باش نی‌یەو بەهۆی ئەم پەلەکردنەوە لەوانەیە رۆژێك شتێکت بەسەر بێت . بەلام کەڵەشێر زۆر گوێی نەئەدایە ئامۆژگاری‌یەکانی مریشك .

جارێکیان کەڵەشێر لەدوورەوە دەنکە پاقلەیەکی بەدی کرد . بە پەلە چوو بۆی هەلی بگرێو قووتی بدا ، نەوەك مریشك بیبینێو هەلی بگرێ . بەلام دەنکە پاقلە لەبەر کەورەیی بە قورگیا نەچوە خوارەوە . کەڵەشێر چاوەکانی زەق بوونەوەو کەوتە لنگە فرتە .

لەوکاتەدا مریشك لەولاوە پەیدابوو . کەڵەشێری بەمجۆرە دی ، تێکەیشت مەسەلە چی‌یە . بۆیە بەپەلە ڕای کرد بۆ لای کەیبانووی مالو لێی پاڕایەوە :

– کەیبانوو ! دەسم دامێنت فریامان کەوە . وا کەڵەشێر خەریکە ئەخنکێ . تۆزێ کەرەمان بدەرێ قورگی کەڵەشێری پێ چەور بکەین . بەلکو ئەمە خواردنە ئەو دەنکە پاقلەیەی گیراوەتە قورگی بچێتە خوارەوە .

کەیبانوو وەلامی دایەوە وتی :

– برۆ بۆ لای مانگا داوای لێبکە بەلکو تۆزێ شیرت بداتێو منیش لە شیرەکە کەرەتان بۆ بگرم قورگی کەڵەشێری پێ بهەنوی .

مریشك بەپەلە خۆی گەیاندە لای مانگاو پێی‌وت :

– مانگا ! بەقوربانە بکەرە فریامان ، تۆزێ شیر بدە بە کەیبانوو کەرەمان لێ بۆ بگرێ قورگی کەڵەشێری پێ چەور بکەین ، چونکە دەنکە پاقلەیەك لە قورگیا وەستاوە ناچێتە خوارەوە لەوانەیە بیخنکێنێ .

مانگا لە وەلامدا وتی

– برۆ بە کەیبانوو بلێ کیام بۆ بهێنێ بیخۆم تا بتوانم شیرت بدەمێ .

مریشك بە هەلەداوان گەڕایەوە بۆ لای کەیبانوو وەلامەکەی مانگای پێ‌وت .

کەیبانوو وتی :

– برۆ بۆ لای ئاسنگەر پێی بلێ داسێکم بۆ دروست بکەن برۆم کیای بۆ بڕمەوە . بیدەین بە مانگا تا مانگاش شیرمان بداتێ . منیش لە شیرەکە کەرە بکرمو بە کەرەکە قورگی کەڵەشێر چەور بکەین بەلکو رزکاری ببێ لە مردن .

مریشك دوو قاچی هەبوو ، دووی‌تریشی بۆ قەرزکرد و بەخێرایی خۆی گەیاندە لای ئاسنگەرو رازەکەی بۆ کێڕایەوەو داوای داسێکی لێ‌کرد .

ئاسنگەر داسێکی بۆ دروست‌کرد بیبا بۆ کەیبانوو کیای ڕنی‌یەوە بۆ مانگا ، مانگا شیری دا بە کەیبانوو ، کەیبانوو شیری کرد بە ماستو زەندیو کەرەی لێ کرتو دای بە مریشك ، قورگی کەڵەشێری بە کەرەکە چەور کرد ، دەنکە پاقلە لە قورگی کەڵەشێرا چووە خوارەوە .

کەڵەشێری چاوچنۆك تا هێزی تیابوو لەپڕ قیڕاندی :

– قوو قو قوو ... قوو . قوو !

× ×

وەرگێر :

منالی ئازیز ! ئاخۆ ڕازی « شیر دا ، بۆ داپیر دا »ی کوردی لای خۆمانت بیستووە ؟ هەست بە چ پێوەندیو لەیەکچوونێك ئەکەی لەنێوان ئەو ڕازە کوردی‌یەو ئەم ڕازە ڕووسی‌یەدا ؟

فوزیە فرج

بۆ بەهفتەوەری منالەکانمان

دایکی ئازیز :

لە کاتێکا منالەکانت پیکەوە یاری ئەکەن ، پیویستە بەحاوێکی رێزو لەخۆبوردنەوە بروانیتە هەستیان . چونکە هەموو کاتێ منالی بچوك رقاوی‌ترو تیژتر خۆی پیشان ئەدات لەمنالی کەورە ، زیاتر حەز ئەکات یاریەکانی لەخۆی نزیك خاتەوەو ریکای لەخۆی کەورەتر نادات بۆ بەکارهێنانیو یاری‌پێ‌کردنی ئەوەی وەك ئەرکێك لە ئۆبالێ ئۆدایە پیویستە

بەرامبەر رقو تورەبوونی منالە بچکولەکەت شەرمەزارو دل تەنگ نەبیت ..

چونکە ئەم تورەبونەی کە منالەکەت بەکاری‌دێنێ ، بەتایبەتی ئەگەر تەمەنی لەدوو سالیو بەروژورتردا بوو ، ئەوە ناگەبەنێ منالەکەت لەگەوزە . بونیشیدا هەروا قیرسیجمەو بوغزاویو ئالوز ئەبێت بۆ ئەوەی منالەکەت لەورك گرتنو تورەبوون رزگاری بێت پێویستە ریگای بدەی لەگەل منالانی تری هاوتەمەنیا یاری بکات بەمەرجێ ئەو منالەی یاری لەکەل منالەکەی تۆدا ئەکا بتوانی بەسەر ورکی منالەکەتدا زال بێتو پاریز کاری لەمافی خۆی بکات ئاکاداری ئەوەش بیت ، کە ئەو منالەی یاری لەکەلدا ئەکاو ئەتوانێ بەرگری لەمافی خۆی بکا ، ئەو بەرکری کردنە . نەبێتە هۆی شکاندنو ترساندنی منالەکەت ، ئەکەر بەو شێوەیەبوو ، ئەوا چاکتر وایە لە یەکتری دوز خرێنەوە ، هەرچەندە بۆ ماوەیەکی کەمیش بێت .

دایکی ئازیز : هیچ کاتێ ریگا لەبەردەم منالەکەتدا خۆش مەکە بۆ ئەوەی ئازاری منالێکی تربدا ، ئەگەر هاتوو لەسەر یاریەکانی لەگەل منالێك بەشەرهاتن ، هەولبدە بە ئاسانیو زۆر لەسەرخۆ بیبەیتە ئەولاوەو یاریەك یان ریگایەکی تری بۆ بدۆزیتەوە تاوەکو خۆی پێوە بخلافێنێ . چونکە

بروانە : ل : ٧

مناڵە خۆشەویستەکان

رۆژنامەی « هاوکاری »و بەتایبەتی لاپەڕەی دوایی ئەم‌رۆژنامەیە . هەمیشە تەقەللای داوە . جێگای هەستو هۆشی منالە ئازیزەکانمان لە سەر لاپەرەکانی بە وشەی‌جوان بکاتەوە .لەبەر ئەوە ، گۆشەی جیهانی منالانی کردەوە . هەرچەندە ئێمە ئەزانین گوشەیەکی وا بچکۆلانە جێگای هەموو حەزو ئاواتەکانی منالە ئازیزەکان ناکاتەوە . بەلام ئەوەندەی بۆمان کراوە تەقەلای ئەوەمان داوە لەو ئاواتو حەزانە نزیك بێ کە ئێوەی جگەرگۆشەو خۆشەویست خەوبان پێوە دەبینن . بە بۆنەی سالی جیهانی منالانیشەوە تەقەلا دەدەین ئەم‌گۆشەیە فراوانتر بکرێو بۆ ئەم مەبەستە . منالە ئازیزەکان : بەرهەمی خۆتانمان بۆ بنێرن .

« هاوکاری »

چیرۆکی منداڵان

رەگ

قەدی درەختێکی ئەستوور بەلقەکانی وت :

– لقینە ! مەهێلن چۆلەکەتان لەسەر بنیشنەوە .. یان هەرکاتێ منداڵان بەتی دیلانێیان هەڵخست بە ددان بیان پسێنن .. با بەر بنەوەو تەمبەیان بێ .

لقەکان وتیان :

– ئێمە بۆیە پەلو پۆمان دەرکردووە تاجوتیارە ماندووەکان دانیشنو بحەسێنەوە منداڵان وەك سمۆرە پیامانا هەڵ گەڕێن **.. چۆلەکە رەنگاو رەنگەکان جریوەمان لەسەر بکەنو بەکتری بدوێنن قەدەکە تووڕەبوو :**

– رقم هەستێنن دەنوشتێمەوە تا هەمووتان وشك دەبن .. نابێ لەقسەم دەرچن . نێ .

رەگ گوێی لەم قسانەبوو هەڵی دایە :

– من بە ناو زەوی‌دا دەکەڕێم ئاو دەهێنم تاتۆ گەورەتر ببیو بتوانی لقەکان ڕابگری . ئەگەر واز لە لە لقەکان نەهێنی ناهێلم ئاوت بۆ بێ .. ئەوساش ورده ورده وشك دەبیو دەتسووتێنن ..

قەد وەلامی دایەوە :

– دەمە هێلە ! بزانە هیچم لێ دێ

رەگ بریاری دا ئاوی نەداتێ .. گەڵاکان زەرد دەبوونو دەوەرین تالو تەزا گەلامابوون بە قەدەکەیان وت:

– ئاوا بروا ئێمە دەڕۆینو تۆش دەشکێیتەوە .. لەکەل رەگا ئاشت بەوە .. قەدەکە بەناچاری وتی باشە .. گەلا بەرەگی وت .. قەدەکە پەشیمان بۆ تەوە .. ئاوی بدەبە دەنا هەموو لامان وشك دەبینو جوانیان نامێنێ .. رەگ بانگی ئاوی‌کرد .

– ئاو هات .. بەناو قەدو لقەتینووەکاندا گەڕا ..

لەنوێ گەلای تازە هاتو بانگی چۆلەکەو منداڵانیان کرد تاجربوەیان بێو پەتی دیلانێ هەلواسن ..

جمزا عملی ئەمین

منالە ئازیزەکان ئەم هەوالە ببیستن

مامۆستا عمر علی امین چەند ئەلقەیەك بەرنامەی منداڵانی بەهاوکاری لەگەل تیپی « خەلاتو هاوزێکانی» بۆ ئیزگەی کوردی ئامادەکردوەو بەرنامەکە لە سەر رێرەوێکی پەروەردەی نوێ‌بەو منالە ئازیزکان بەگوێ گرتن لەو بەرنامەیە... سودەمەند دەبن .

خوێندنو لەناوبردنی نەخوێنەواری
دەستکردی :
کامل محمود لە هەلەبجە

دەستکردی
مان احمد لە کەرکوك .

بێ کەنینی خۆر

لە نوسینی جینەدی‌لین دۆنو وەرگێڕانی عبدالوهاب تالەبانی کۆمەلە چیرۆکێکی بەتامو بەسوودی بەروەردەی منالان لە چاپێکی خنجیلانەی رەنگاو رەنسك دەرچوە .

شیعر بۆ منالان

ساڵی منداڵ

کاکەی فەللاح

مژدەبێ لە من
مژدەبێ لە تۆ
لە خونچەو چرۆ
ساڵی حەفتاو نۆ

ساڵی منداڵە

جیهانی منداڵ
بێ گەردو خۆشە
بزەو گرو گاڵ
جولەو خرۆشە
بێتەلێ ئەمساڵ

ساڵی منداڵە

بژین ژیانێ
پرِبێ لە خۆشی
لە ناو جیهانێ
دوور لە نەخۆشی
مژدەبێ ئەمساڵ

ساڵی منداڵە

کە فریشتە بن
لەو بە هەشتە بن
دەبێ‌وەك خونچە
تێرو پۆشتە بن

ساڵی منداڵە

دەبێ وەکوو گوڵ
هەر گەشاوە بن
وەك تاسەی بەکوڵ
چاوکراوە بن
دوانزە مانگ ئەمساڵ

جەژنی منداڵە

تابان باقی — محمد مهدی — مهند ومثنی مهدي — علاء صالح — اساهیرە عثمان — شادان فوءاد — تانیا مجید — پەروین محمد

سیروان عبدالخالق — منی عونی — محمد عونی — سعد حسین — ناهد ابراهیم — اناهید ابراهیم — محمد خالد — رفاه خالد — لمی احمد

Institut Kurde de Paris

ئەو ڕێگایەی هەڵمانبژارد ، ڕێگای ئــازادیو سەرفرازی ، ڕێگای باوەڕ بەگەلو وەدیهێنانــی قازانجو ئاواتەکانــی ، ڕێگایەکی سەختە ، بەڵام هەر ئەو خۆی ڕێگــای سەرکەوتنە ·
سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البكر

٢٥ فلسە

هاوکاری

زنجیرە

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

٨ لاپەڕە

دەزگای ڕۆشــنبیریو بڵاوکردنەوەی کــوردی
مەیـــدانی الخلانی شــەقامی ، الجمهورية ،
بەغدا ـ س·پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٨٨٧٥٧٩٥ـ٥ خەت

سەر نووسەر : سعاد ادیبعلی

● الاثنين ٢٢ كانــون‌الثاني ١٩٧٩ العدد ٤٥٨ ●

● دووشـەممە ٢٢ ی‌کانونی‌دووەم ١٩٧٩ ژمارە ٤٥٨ ●

هاوڕێ
صدام
حسین

پێویستە کارگەرانی کەرتی کشتوکاڵ بەهاوسەنگی لەگەڵ هەموو جەماوەری گەلدا کاربکەن

بەڕێز صدام حسین لـــە لێکۆڵینەوەکانی کۆنفرانســی هەشتەمینی کشتوکاڵـــدا بەشداری‌کرد

ئەوەی بەجێمان هێناوە بەشێکە لــە ڕێڕەوە گەورەکە بــۆ گۆڕینی کۆمەڵگای عەرەب بەرەو باشتر

بەڕێز صـــدام حســـێن جێگری ســـەرۆکی ئە نجوومـــــــەنی سەرکردایەتی شـــۆڕش دووپاتی کـــردەوە کە دەبێ بڕیــــارو ڕاسپاردەکانی کۆنفراسەکە بۆ خزمـــەت کردنی هەمـــــوو کەرتو بەشـــەکانی دەوڵەت بێو کەڵــك‌و سوودی بۆ هەمـــوو هاووڵاتیان بێ ·

هەروەها جێگری بەڕێــــز کاتێ ئێوارەی هەینـــــی ڕابوردوو لە لێکۆڵینەوەکانــی کۆنفرانسەکەدا. لە بارەگـــای ئیقابەی ئەندازیـــــارە کشتوکاڵییەکاندا ئامــادەبـوو بە بەشدارانی کۆنفرانسەکەی‌وت :« دەبێ پاڵێوەری‌یەکجا- وەکی دەرهێنانی یاســـــای گشتی‌بێ » ·

هەروەها داوای‌کرد کـــە چالاکی‌یەکان بەرنامەی بـــو ئامانجی دیاری‌کراوو دابەشکراوبەسەر ماوەیەکی دیاری‌کراودا بۆ بکرێ ئەو کۆششەی لــەم بوارەوە ئەدرێ ، بکرێتـــــــە هۆیەکی یارمەتیدەر بـــــۆ کورت‌کردنەوەی ماوەکە بـــۆ گەیشتن بە ئامانجی خوازراو·

هەروەها جێگری بەڕێـــز وتی « نەبوونی هاوسەنگــی‌ی هیچ ئەنجامێك بەدەســـتەوە ناداو لەسەر هەموو کارگەران پێویستە کە بەهاوسەنگــی‌ی لەگەڵ گەلدا ئیش‌بکـــەن ، نەك تەنها بەهاوسەنگـــی‌ی لەگەڵ خۆیاندا ئەمەش ئـــەو ئۆباڵە مێژوویی‌یەیە کە لــــە ئەستۆی بەرپرسیارانی ئـــەم کەرتەدایەو کە ئەوەشـــــس بەشێکی ڕێڕەوی خواســـتدارە لە گۆڕینی کۆمەڵگادا » ·

هەروەها بەڕێز جێگـــــری سەرۆکی ئەنجومەنـــــــی سـەرکردایەتی شۆڕش پەنجەی بۆ ئەوەکێشا کە دەبـــــێ دەرفەتی تەواو بە لیژنەکـــان بدرێ بۆ ئەوەی بەشێوەیەکـــی زانستی‌یانە لەگەڵ هەمـــوو لایەنە پەیوەندارەکـــــان شت بپشکننەوە ، تاوەکـــــو ئاراستەیی‌کی ڕاست بەدەستە- وە بدەن ·

هەروەها وتی ئەو ئەقڵەی‌بە پاڵ‌وێکدانێکی کاریگەر تێکـەڵ بە خوێنە گەرمەکان‌و ویژدانی هەلاییساو بووە ، یاســـای ژیانەو ئەو خوێنە گەرمانـــــە هەرجۆرە چالاکی‌یەکی کەم‌بێ ، بە چالاکی‌و تەقەلایەکــــــی مردوو لە قەڵەم ئـــــەدرێو ناتوانێ کارێکی مـــــەزن بەجێ‌بهێنێو دەبێ هەمـــوو ڕاسپاردەیەکی مەرکەزیش لە ڕووی زانستی‌یەوە بە شێوازی

دەست‌پێشی‌کردن دابەش‌بکرێ ، لەبەر ئەوە پێویستە داوا لـــە خۆبکرێ کە بە تەقەلایەکــــی زیاترو بە ورەیەکـــی بەرزەوە ڕێڕەوەکە ببرێتە سەر ·

جێگری بەڕێز لــــــە ئامۆژگاری‌یەکانی‌دا بەستنـــی کۆنفرانسەکەی بــــە دوو قۆناغی‌دانا ، بەوەی کە ماوەی نێوان قۆناغێك‌و ئەوی تـــر مانگێك بێ . لە قۆناغی یەکەمدا کۆنفرانسی ساڵانە دەبەسترێ بۆ لێکۆڵینەوەی ئـــــەو ڕاپۆرتانەی دەخرێنە ڕوو بە هاوبەشی‌کردنی کۆمەڵــــە هەرەوەزی‌یە جوتیاری‌یەکان ، لەپاشداندا کۆنفرانسەکـــە دابەش‌ئەکرێ بۆ چەنـــد لیژنەیەك‌و بۆ ماوەی مانگێکـی تەواو دوا دەخرێ ، تاوەکـــو هەر لیژنەیەك ئەرکەکانی خۆی بەجێ دەهێنێ ، لە پاشانـــدا داوای کرد کەئەو چالاکی‌یانەی لە پارێزگاکاندا دەکرێـــن ، وەك دیاردەیەکی بچـــووك‌و پەرش‌و بڵاو بکرێنە یاسایەکـی گشتی‌و بەسەر دەوڵەتـــانـدا پێشنیازبکرێو لە کۆنفرانسێکی ئاوادا لێی بکۆڵرێتەوە ·

هەروەها جێگری بەڕێـــــز بەشێوەیەکی ئاشکرا دەربارەی پێویستی‌ی چارەسەرکردنـــی فرمانەکانی ئەم کەرتــە دواو بەنجەشی بۆ ئەوە کێشا کـــە ترس یاخود کۆنەپەرســـــت ناتوانێ جڵەوگیریـــــــی دەست‌پێشخەری‌و کاری وردو

بڕوا بکاو ڕۆڵی حەماســـەت‌و هۆش‌و پابەندبوونی بـــەرزو تێکـــەڵاوی یـــەکدیگیری سەرکردایەتی نێوان حـــزب‌و گەلی دووپات‌کردەوەو وتـــی دەبێ ئامانجەکان لەبـــەر دەم هەر مرۆڤێکدا ئاشکرابێ کـــە دەوری سـەرکردایەتی خـۆی بەجێ‌دێنێ ·

هەروەها جێگری بەڕێـــز وتی ، ئـــەوەی بەجێمـــان هێناوە بەشێکە لە ئەسڵـــی ڕێڕەوە گەورەکە بۆ گۆڕینـــی کۆمەڵگای عەرەب‌و بـــــۆ بەشداربوون لە گۆڕینـــــی کۆمەڵگای عەرەبدا بـــەرەو باشتر ، ئەو ئامانجانەی لــــە بارستایی ولاتیشدا بەجێمـــان هێناون ، تەنها بەشێکی کەمــە لەئـــەسڵـــــی ئـــــەو ئامانجــــــە نەتەوەیی‌یــــــە پیرۆزە بەرزانەی کە حزبـــــی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە پێناویانا تێدەکۆشێ ·

هەروەها بەڕێز لطیـــــف نصیف جاسم وەزیـــــری کشتوکاڵ‌و زەوی ســـازی، سوپاس‌و ڕێزی خۆی بەنـاوی بەشداری کەرانەوە بەرامبەر ئەو ئامۆژگاری‌یە بەنرخانـــە کە جێگری بەڕێز لـــــە دوانەکەیدا لە کۆنفرانسەکـەدا ئیشانی‌دان‌و دووپاتی‌کردەوەکە ئامۆژگاری‌یەکانی بەڕێزی وەك بەرنامەیەکی کار ڕەچاودەکرێ بۆ گەشەسەندن‌و پەرەپێدانـی چالاکی‌یەکانی کەرتی کشتوکاڵ

جێگری بەڕێز لە کۆتایـــی بەشداری‌کردنەکەیدا کە سـێ سەعاتی خایاند ، لەلایـــەن بەڕێزان تایه عبدالكريم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتـــی شۆڕش وەزیری نەوت‌و بەڕێز لطیف نصیف جاسم وەزیـــری کشتوکاڵ‌و زەوی ســــازی‌و عبدالوهاب محمود وەزیــــری ئاودێری‌و ژمارەیەك لەکاربە- دەستانی سەرکردایەتی کەرتی کشتوکاڵەوە بەڕێ‌کرا .

نامەی سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکر بۆ کۆنفرانسی ڕۆژنامەنووسانی وڵاتە بێ‌لایەنەکان

بەڕێز سەرۆکی فەرمانـدەاحمد حسن البکر سەرۆکـــی کۆماری عێراق نامەیەکی بەنرخی ئاڕاستەی ئەو وەفدانەکرد کە لە کۆبوونەوەی ڕۆژنامــــــەنووسانی وڵاتە بێ‌لایەنەکانـــدا بەشداریان کردوە ، کە لـــە بەغدا لە ٢١ـ٢٤ی کانوونـــی دووەمی ٩٧٩ دەبەســـترێ . ئەمەش دەقی نامەکەیە :

برایان ، دۆستان

جوانترین سڵاوتان لێ‌دەکەم و لە بەغدای عەرەبایەتـــی‌و شۆڕش‌و پێشکەوتندا خـــۆش‌هاتنتان لێ‌دەکـــەم هیوادارم کۆبوونەوەکەتان ئەوپـــــەڕی سەرکەوتن وەدەست بێنـــێ لەپێناوی وەدی‌هێنانــــــی ئامانجەکانیدا بەرەو چەسپاندنی هاوکاری‌و قایم‌کردنـــــی پەیوەندیەکانـــــی نێوان ڕۆژنامەنووسانی وڵاتــــە بێ‌لایەنەکان ·

ئەم کۆبوو نەوە گرنگەتـان کە بەرهەمی بڕیاری کۆبوونە- وەی دووەمی ئەنجومـــــەنی کارڕێکخستنی حکومەتیە بـــۆ کاروباری ڕاگەیاندن بەشداریەکی بەرچاوە لە داڕشتنـــی پایەی سیستەمی نـــوێی‌ڕاگەیاندنی جیهانیدا هەروەها یاریدەدەری ڕاستکردنەوەی‌ئەو نارێکیەی ئێستایە لـــــە هەڵقوڵانی هەواڵدا بەشێوەیەکی هاوکێش لە نێوان دەوڵەتان‌و گەلانداو دەبێتە مایەی بــەدی‌هێنانی گۆڕینەوەی زیاتـــری زانیاری‌و کەرەستەی ڕاگـــــەیاندن کە ئاوێنەی ئـــــەو گۆڕانکاریە سیاســـــی کۆمەڵایەتی‌و ئابـــــووری‌و ڕۆشنبیریانەیە کە ڕەوتـــی دەوڵەتانی وڵاتە بێ‌لایەنەکـــان پاش وەدەست هێنانــــــی سەربەخۆیی نیشتیمانیــی‌و بەقوربانی‌دانی گـــــەورە ، چەسپاندیان ·

بەڕێزان ،

ڕاگەیاندن ئیتر تەنهـــا ئۆباڵی ئەستۆی ڕژێمەکان‌نیە، بەڵکو بۆتە مافێکی جەماوەر کەلێیەوە ئاوات‌و ئارەزووەکانـــی دەردەبڕێ‌و دەیکا بە چەکێك بۆتوندکردنی هۆشیاری خـۆی‌و زیاترکردنی وریایی دژی ئەوپیلانە عەلەشانەی کـــــە ئیمپریالیزم‌و زایۆنیـــزم‌و کۆنەپـــەرســــــتی‌و ڕەگەزپەرستی دەیگێڕن ئـــالێرەوە ڕێکەوتنتان لەســـەر کارڕێکخستنی لـــــە نێوان ڕێکخراوەکانتاناو ئاڵوگۆڕ- کردنی شارەزایی‌و بڵندکردنەـوەی ئاستی کارامەیـــی پیشەیی‌و تەسك‌کردنەوەی ئەومەودایەی کە لە نێـــوان دەزگاکانی ڕۆژنامەنوســـی دەوڵەتە بێ‌لایەنەکان‌و دەزگاکانی ڕۆژنامەنوسی ئەو دەوڵەتانەدا

بڕوانە : ل : ٧

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی

بەیانی ڕۆژی ١٨ـ١ـ١٩٧٨ ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان لە دەورەی ئاسایی‌دووەمی دووەم ساڵیـــــدا شەشەم دانیشتنی بەســـت‌و بەڕێز محمد علی امین سەرۆکی ئەنجومەن بەناوی گەلـــەوە کۆبۆنەوەکەی کردەوەو بەڕێزان احمد عبدالقادر سەرۆکـــی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن‌و ئەمیندا رە گشتی‌یەکان‌و ژمارەیەکـی‌زۆری ئەندامانی ئەنجومەنەکەی تێدا ئامادەبوون ·

دوای تەسدیق‌کردنـــی مەحزەری دانیشتنی پێنجەم، ئەنجومەن چاوی بە بەرنامـەی کارە ئاسایی‌یەکانی خۆیـــدا خشاند کە لە١٥ بڕگەی جیاواز پێکهاتبوو لەوانە چەنـــد لێپرسین‌و پرسیارێك بوون کە ئاراستەی ئەمیندارە گشتـی- یەکانـی ڕۆشنبیری‌و لاوان‌و شارەوانی‌و هاوینەهەوارەکان‌و ناوخۆو گواستنەوەو ڕێوبـان کران سەبارەت بە کردنـەوەی مەڵبەندێکی لاوان لە قـــەزای پێنجوێن‌و دروستکردنی پەیکەر بۆ ژمارەیەك لە شەخسیەتـــە ئەدەبی‌و نەتەوەیی‌یەکانی کورد لە سلێمانی‌و بەهێزکردنـــی بڵاوکردنەوەی تەلەفزیۆنی لە ناوچە ســـنووری یەکـــان‌و دروستکردنی یاریگایەکـــی وەرزشی لە دهـــــۆك‌و یارمەتیدانی شارەوانـــی سلێمانی بە پێدانی پـــارەی پێویست بۆ جێ‌بەجێ‌کردنـــی پێویستی‌یە ئاوەدانی‌یەکانــی‌و گەلێ کاروباری تر کـــــە پەیوەندیان بە پێشکەش‌کردنی خزمەتگوزارە گشتی‌یەکانـــەوە هەیە بۆ جەماوەری ناوچەکە ·

لە کاتی کۆبوونەوەکـــەدا بەڕێز محمد امین پێنجوێنـــی ڕاپۆرتی لیژنەی کاروبـــاری ناوخۆو کۆمەڵایەتی‌و چاوەدێری کاروباری ئافرەتی سەبـارەت بە ڕاپۆرتی‌ساڵانەی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی‌کوردستان، پێشکەش‌کردو لێکۆڵینەوەیەکی فراوان دەربارەی ئەوباسانـە کرا کە لە دانیشتنەکـــەدا خرابوونە گۆڕێ ·

لەسەر بانگهێشتنی سەرۆك البکر سەرۆکی گینیا سەری لەوڵاتدا

سەر لەئێوارەی ڕۆژی‌هەینی‌ڕابوردوو لە کۆشکی کۆماری گفتوگۆی ڕەسمی نێوان بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکرو بەڕێز احمد سیکۆتـــوری سەرۆك کۆماری گینیـــای شۆڕشگێری میللی دەســـتی‌پێ‌کرد ·

لە گفتوگۆیەدا کە گیانـــی دۆستایەتی‌و خۆشەویستـــی‌و برایەتی پێوە دیاربوو پەیوەند- یکانی نێوان هـــەردوو وڵات بەرچاوخران‌و باسی ئـــەو شتانەکرا کە دەبنە مایـــەی پتەوکردن‌و بەهێزکردنی ئـەو پەیوەندیانە پێشخستنـــــی بەجۆرێکی ئەوتۆ چاکــــەی هەردوو وڵاتی دۆستـــــی تێدابێت لە ســـەروی ئـــەی باسانەی کە لەو گفتوگۆیەدا باسی‌کراوە ئەو مەسەلـــــە عەرەبی‌و جیهانیانە بووە کــــە هەردولا مـــــەبەستیانــــە لــــە گفتــوگۆکـــەدا لەلایەنی عیراقەوە بـــەڕێـــز

وەزیری دەرەوە دکتۆر سعدون حمادی‌و لەلایەنی گینیـــاوە بەڕێز ئەندامی مەکتەبـــــی سیاسی پارتی دیموکراتــــی گینیایی ســـەرەك وەزیـــران لانسابیافۆگی‌و ئەندامـــــی مەکتەبی سیاسی وەزیـــری پەروەردەو ڕۆشنبیریــــــی بەڕێز حمادی کیتایاو ئەندامی مەکتەبی سیاســـی وەزیـــری دەرەوەی گینیا فیلی سیسوکو ئامادەبوون ·

ئەوەی شایانی باسە بەڕێز احمد سیکۆتۆری سەر لــــە ئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممەی ڕابوردوو لەسەر بانگهێشتنی بەڕێز سەرۆك احمد حســـن البکر گەیشـــتە بەغــداو پێشوازیەکی ڕەسمی بۆکرا لە سەروی ئەوانەوە کــــە پێشــوازی ئـــەو میوانــە بەرێزەیان کردووە سەرۆکی فەرمانـــــدە احمد حســـن البکربوو ·

دوای پێشوازی‌کردن بەڕێز سەرۆکی فەرماندە لەگـــەڵ خۆیدا میوانی بەڕێزی گەیاند بەشێوەی نیشتەجێ‌بوونی لـە کۆشکی بغداد بۆ ئەوەی بــە هـــــەمــــوو ڕێـــــزو حورمەتێکەوە بێتە میوانــــی گەل‌و حکومەتی عێراق ·

بەم بۆنەیەوە سەرۆکـــی فەرماندە احمد حسن البکـــر سەر لــــە ئێـــوارەی ڕۆژی پێنجشەممە لە کۆشکـــــی کۆماری بانگهێشتنێکی گەورەی بۆ میوانەکەی سازکـــردووە ، لەو بانگهێشتنەدا بەرێـــزان ئەندامـــانی ئەنجومەنـــــی سەرکردایەتی شۆڕش‌و بەڕێز طە محی‌الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمـــارو بەرێـــز وەزیرەکان‌و بەڕێز ئەمینداری پایتەخت‌و پارێزگاری بەغـداو جێگری وەزارەتـــی دەرەوە عبــدالحســین الجمالـــی‌و سوپاسالارو بـەرێوەبــەری گشتی‌ی پۆلیسەکان‌و تاقمێـــك لە بەرێزان سەرۆکی نیــراوە دپلوماسی‌یە عەرەبــــی‌و بێگانەکانی بەغـدا ئامـــادە بوون ·

رۆژنامە نووسە قوبرسی‌یەکان داوای بەربوونـــی باسخالیسی ڕۆژنامەنووس دەکەن

ئاژانسی دەنگوباسی عیراق لە نیقۆسیا ڕای‌گەیاند کـــە یەکێتی ڕۆژنامە نووسانـــــی قوبرس ناڕەزایی‌یەکی تونـــدی دژی درێژەپێدان بەگرتنـــی باناپوتسی باسخالیســـی ڕۆژنامە نووسی قوبرسی داوە کە لە خاکی داگیرکـــراودا گیراوە ، هەروەهـــا داوای بەربوونی کردوە ·

بەیاننامەیەکی یەکیەتیش کەڕۆژی چوار شەممەی‌ڕابوردوو لە نیقۆسیابەبۆنەی‌تێپەڕبوونی‌ساڵێك لەو (٥) ساڵەی کـــە ڕۆژنامەنوسی ناوبراوی پـــێ‌حوکم دراوە ، دەرچووە ،دەڵێ ، هێشتا دادگای زایۆنـــی بڕیاری بەبەسەراچوونـــەوەی ئەو حوکمەی نەداوە کــــە باسخالیس داوای کردوە ·

ئەوەی شایانی باسە یەکێ لە دادگا زایۆنی‌یەکان بــــە تاوانی هاوکاری کردنــــی باسخالیس لەگەڵ بزوتنەوەی هێزی بەرگری فەلەستین‌دا ،ڕۆژنامە نووسی ناوبـــــراوی گرتوە ·

لە جیاتی سەرۆك البکر

وەزیری ڕاگەیاندن کۆنفرانسی یەکێتی یەکانی ڕۆژنامەنووسانی وڵاتە بێ لایەنەکان دەکاتەوە

دوێنێ لە جیاتی سەرۆکی بەڕێز احمد حســـن البکر ، وەزیری ڕاگەیاندن بەڕێز سعد قاسم حمودی یەکـــــەم کۆبوونەوەی کۆنفرانســــی یەکێتی‌و ڕێکخراوەکانــــی ڕۆژنامەنووسانی وڵاتـــــە بێ‌لایەنەکانی کردەوە ·

کۆنفرانسەکە کە (٣) ڕۆژدەخایەنێ ، باســـس لە ڕێ‌و شوێنی چونێتی پتەوکردنـــی پەیوەندی نێوان ڕۆژنامــــە- نووسانی وڵاتە بێ‌لایەنەکـــان دەکاو لەوە دەکۆڵێتەوە کە ئەو یەکێتی‌و ڕێکخراوانە لە بواری‌پیشەی ڕۆژنامەنووســــیدا هاریکاری لەگەڵ یەکتربــــدا بکەن لە ڕێی گۆڕینـــەوەی تاقیکردنــــــەوەی یەکترو کردنەوەی دەورەی تایبەتـــی بۆ پێگەیاندنی کادیرو هــــــەرشێوەیەکی تری هاوکاری‌کردن لە گەڵ یەکتردا ·

ئەوەی شایانی باســـــە کۆنفرانسەکە لیژنەی کـــاری نێو دەوڵەتان بەیاریدەدانــــی وەزارەتی ڕاگەیاندن‌و ئەقابەی ڕۆژنامە نووسانی عێـــــراق سازی دەکــــــاو (٣٠) ڕێکخراوەی عەرەبی‌و جیهانی‌ی‌ڕۆژنامە نووسان‌و نوێنەرانـــی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی فەلەستین‌و ئەریتریا بەشداری تێدا دەکەن ·

ئا . د . ع

شـــۆڕشگێڕانی ئەرتـــریا هێرش دەبەنە سەر هێزەکانی ئەسیوبیا لە «مندفرا»

بەپێی هەواڵی ئاژانســـی دەنگوباسی عیراق لە خرطـوم شۆڕشگێڕە ئەریترایی‌یەکـــان سێ هێرشیان بردۆتە ســـەر ناوچە ئیستیراتیجی‌یەکانـــی شاری « مندفرا »ی پایتەختی سرای‌و زیانێکی زۆریان لـــە هێزەکانی ڕژێمی ئەسیوبیـــا داوە ·

لە لایەکی ترەوە کـاربەدە- ستێکی ئەریتریایی بـــــە پەیامنێری ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی ڕاگەیاند کە بڕسیەتی کەوتۆتە ناو هێزە ئەسیوبیایی- یەکان لەو شارانەدا کــــە گەمارۆ دراون ·

Institut Kurde de Paris

لە بڕیارێکی ئەنجومەنــــی سەرکردایەتی شۆڕشدا ..

بەتەنگەوەهاتنێکی تری دڵسۆزانەی ئەوانەی لە سوپادا خزمەتیان کردووە

● ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری ئەوەی داوە کە ئەو موکەلەفانەی بە هۆی خزمەتیانــەوە لەشیــان زەرەرمەندەبووەو بە هــۆی تەواوکردنی ماوەی خزمەتــی ئیلزامی یا ئیحتیاتیانـــەوەبەرەڵا کراون بە تەقاویتێـــك دادەنرێن کە تەندروستیــان ڕێگای خزمەتکردنیان نادات.

ئەمەش تەواوی بڕیارەکەیە..

بە پێی دەسەڵاتی بڕگــەی «أ»ی مـــاددەی «٤٢»ی دەستوری وەختی ، ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لـــە کۆبوونـــەوەی ڕۆژی ١٣ی ڕێکەوتی مانگی یەکی ساڵـــی ١٩٧٩دا بڕیاری دا ..

١ - ئەو موکەلەفانەی بـە هۆی خزمەت کردنیانـــەوە [یان بە هـ]ـۆی خزمـــەتکرنیانەوە لەشیان زەرەرمەندە بــووەو [یان بە] بۆنەی تەواوکردنی خزمەتی ئیلزامی یان ئیحتیاتەوە بەرەڵا کراون بە تەقاویتی دادەنرێــن کە تەندروستیان ڕێگـــای خزمەتیان نادات ئەویش بـە پێی دەسەڵاتی یاسای خزمەتی تەقاویتی سەربازیی ژمـــارە «١١»ی ســـاڵی ١٩٧٥ی چاككراو بۆ ئەوەی مافــی خانە نشینی خۆیان وەربگرن.

٢ ـ دەسەڵاتی ئەم بڕیـــارە ئەوحاڵەتانەش دەگرێتەوە کـــە لە مەودواش ڕوو دەدات .

٣ ـ وەزیری بەرگـــری و دارایی ئەم بڕیارە جێبەجــێ دەکەن .

احمد حسن البکر
سەرۆکی ئەنجومەنـــی
سەرکردایەتی شۆڕش

سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ هەشتەمین کۆنگرەی ساڵانەی کشتوکاڵ دەکاتەوە

نێـــرراوی هاوکـــاری نووسیویەتی :

ڕۆژی سێشەممەی ڕابردو بەڕێز عزة ابراهیم ئەندامــی ئەنجومەنی سەرکردایەتــی شۆڕش سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ لــە ژێــر دروشمی « ئەونەتەوەیەی کـە زیاتر لەبەرهەمهێنانی خــۆی دەخواو کەمتر لە چاندنــی خۆی دەدروێتـــەوە خێری تێدانییە) هەشتەمین کۆنگرەی ساڵانەی کشتوکاڵ لە هۆڵــی نەقابــەی ئەنــدازیــارە کشتوکاڵییەکانی کردەوە .

لە ئاهەنگی کردنــــەوەدا ژمارەیەك لـــە هاوڕێیـــان ئەندامانی سەرکردایەتــی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەندامانـــی ئەنجومەنی سەرکردایەتــی شۆڕشو وەزیرو وەفــــدی جوتیارانی سوریــای بـــراو سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنە کشتوکاڵییەکانی پارێزگاکانو سەرۆك و ئەندامانی مەکتەبـــی تەنفیزی یەکێتی گشتـــی کۆمەڵە هەرەوەزییەکانـــی جوتیارانو ژمارەیـــەك لـــە کاربەدەستانی کەرتـــی کشتوکاڵی ئامادەبوون .

لە سەرەتاوە بەڕێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتــی شۆڕش وتارێکی خوێندەوە تیادا دووپاتی کردەوە کــە کۆنگرەی هەشتەم لە بـــارو دۆخێکی نیشتمانیو نەتەوەیی نوێ دەبەسترێ کە ڕەوتـــی دەساڵەی شۆڕشە مەزنەکەمان بەشداری لە ڕەخساندنیــا کردوەو گەلێ هەنگـــاوی گەورەی بەرەو بنیاتنانی بنکەی گۆڕانی سۆشیالیستی نـــاوە بۆ خزمەتگوزاری گەلەکەمان.

هەروەها بەڕێز سەرۆکـی ئەنجو مەنی بەرزی کشتوکاڵ دەستی بۆ ئەو پشتگیرییـــە بێ ئەندازەیە کێشا کە سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکـــر دەیدا بە کەرتی کشـــتوکاڵو باسی گرنگیەتی بەشـــداریو ئامۆژکارییەکانی هـــاوڕێی تێکۆشەر صدام حسینی کردلە بەرەوپێشخستنی کشتوکاڵو چۆنیەتی چارەسەرکردنـــی کەموکوڕییەکانیدا .

لە کۆتایی وتارەکـەیـــدا سەرۆکی ئەنجومەنی بـــەرزی کشتوکاڵ وتی جارێکی دیکـە دووپاتی دەکەمەوە کـــــە جەماوەری جوتیاران کۆڵەکەی سەرەکی ڕەوتی شۆڕشـــی کشتوکاڵن و ئەمان خاوەنــی بەرژەوندی حەقیقــــی پێشخستن و گەشەکردنـــی دێهاتەکانن .

ئینجا بەڕێز وەزیـــری کشتوکاڵو چارەسەرکردنــی کشتوکاڵ وتاری لیژنـــەی ئامادەکردنی کۆنگرەی خوێندەوە وتی ئەوجۆرە کۆنگرانـــە تەقلیدێکی شۆڕشگێڕانەیـە کەرتی کشتوکاڵ هەموو ساڵێك تازەی دەکاتەوە .. لـەدوای وتاری سەرۆکـــی لیژنـــەی ئامادەکردنی کۆنگرە بەڕێـــز کریم الجاسم سەرۆکی یەکێتی گشتـــی کۆمەڵـــە هەرەوەزییەکانی جوتیاران وتاری یەکێتی خوێندەوەو دووپاتی کردەوە کە ئامۆژگارییەکانی سەرۆکـــی فەرماندە احمد حسن البکرو هاوڕێی تێکۆشـــەر صـــدام حسین دەورێکی بەنرخیـــان هەیە لەپێشخستنی کشتوکاڵدا بە شێوەیەکی زانستییانە لەدوایدا نەقیبی ئەندازیارە کشتوکاڵییەکان وتاری نەقـــای خوێنـــدەوەو ڕوونی کردەوە کە ئەندازیارە کشتوکاڵیەکان دەورێکی گەورەیان لـــــە ئاراستەکردنی جوتیاران هەیە بۆ بەکارهێنانی پەینو ئامێری کشتوکاڵ بە شێوەیەکـــی ـ زانستییانە . ئینجا دەستکرا بە خوێندنی ڕاپۆرتەکانــی لیژنەکان لێکۆڵینەوە لـــــە کەموکوڕییەکانی . ساڵـــی ڕابردوو چۆنیەتی ڕاپەڕاندنـــی لە پلانی ئەمساڵەوا .. ئەوەی شایانی باسە کۆنگرە لـــە کاروباری دوانزە لیژنـــەی تایبەتی کۆڵیتەوەو کۆنگرەکە بۆ ماوەی سێ ڕۆژ بـــەردەوام دەبێ .

عزة ابراهیم دەستی ڕێزلە هەندێ کرێکاری کشتوکاڵی دهۆك دەنێ

بەڕێز عزة ابراهیم ئەندامی ئەنجونی سەرکردایەتی شۆڕش سەرۆکی ئەنجومەنی بـــەرزی کشتوکاڵ دەستی ڕێزی نا لـە پێنج کرێـــکاری ئێزگـــەی بەکرێدانو چاککردنـــەوەی مەکینەی کشتوکاڵی لەپارێزگای دهۆك لە سەر ئەو هەوڵـــە نائاسایییانەی کە لە هەرەوزی درەوی ساڵی ١٩٧٨دا دابویان

بەڕێز یحی محمد رشید پارێزگاری دهۆك دیاریەکانـــی بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنـــی بەرزی کشتوکاڵـــی دا بـــەو کرێکارانەی کە دەستی ڕێزیان لێنرا ، لە ئاهەنگێکدا کە بـەم بۆنەیەوە لە مەڵبەنــــدی ئێزگەکە ڕێکخراو هـــاوڕێ لێپرسراوی مەکتەبی کرێکارانی سەرکردایەتی تیپـــی حـــزب لەدهۆك و سەرۆك و ئەندامانـــی یەکێتی ناوخۆیی نیقابــــەی کرێکارانی پارێزگاکەی تێــدا ئامادەبوون .

هەروەها بەڕێز پارێزگـــار پاداشەکانی دەزگای گشتـــی هەڵکەندن و ئێزگـــــــە کشتوکاڵییەکانی بەسەر (٦) کرێکاری تری ئێزگەکـــەدا دابەش کرد لە سەر ئـــەوەی لەبەرهەمدا ئەنجامی باشیـــان وەدەست هێنابوو .

بەبۆنەی ساڵی منداڵەوە

بەوبۆنەیەوە کە ســـاڵی١٩٧٩دانراوە بە ساڵی منداڵ، لە هەموو وڵاتدا ئاهـــەنگو کۆبوونەوە بۆ ئەمەبەســـتە دەکرێ وسەر لە مەڵبەندەکانی منداڵ دەدرێ لـــە لایـــەن کاربەدەستانی دەوڵەتو دەزگا پەیوەندی دارەکانەوە .

هەر لەم بوارەدا ، ئـــەو کۆڕی لێکۆڵینەوەیەی کە چەند ڕۆژێك لەمەوبەر لـــە باری منداڵانی نۆکەندی عەرەبــەوە لە بصرە گیرا ،ڕۆژی(١٥) ی ئەم مانگە کۆتایی بە کارەکانـــی هێناو کۆمەڵە بڕیارێکـــــی دەرکرد .

لە ڕاسپاردەو بڕیارەکانیدا، کۆڕەکە دووپاتی کردەوە کەوا پێویستە شێوەی فێرکردنـــی بەزۆرو بە خۆڕایـــی بـــۆ فێرکردنی هەموو منداڵان بـە کار بهێنرێ .

ڕاسپاردەکان پەنجەیـــان بۆ گرنگی بەکارهێنانـــــی پەروەردەی نیشتیمانـــیو نەتەوەیی لە بواری فێرکردنداو بەجێهێنانی توێژینـــەوەی کۆلینەوە لـــە وەزعـــی کۆمەڵایەتـــیو ئابـــووریو ڕۆشنبیریان کێشا .

هەروەها داوای کـرد کـە مەڵبەندێکی تایبـــەت بـــە ڕۆشنبیری منداڵ لە کەنداوی عەرەبدا بکرێتەوە جگە لـــە خانەی ڕۆشنبیری تەواو کـــە **بەشی مۆزەخانەو پێشانگاو** کتێبخانەی تێدابێت .

لە بواری چاوەدێری کردنی منداڵە پەککەوتوەکانـــەوە ، کۆڕەکە ڕای‌سپارد کـــە پێویستە دەرفەتیان لە هەموو بوارێکدا بۆ پێك بهێنرێ تـــا بتوانن لەگەڵ کۆمەڵـــــدا تێکەڵاو ببنو ئامۆژگایەك بـــۆ ئامادەکردنی کادیری چاوەدێری منداڵە پـــەککـــەوتوکان بکرێتـــەوە هـــەروەهـــا مەڵبەندێکی پزیشکی بـــۆ دەستنیشـــان کــــردنـــی پەککەوتەیـــی بەر لـــــە لەدایك بـــوون بکرێتـــەوە ئەویش بۆ فەحس کردنـــی ئەو ئافرەتە باردارانەی کــە بەر لەوە منداڵی پەککەوتەیان بوە .

ڕاسپاردەکان دووپاتیـــان کـــردەوو کە پێویستـــە ئەنجومەنێکی منداڵان بۆ هەموو منداڵانی نۆکەنـــدی عـــەرەب بکرێتەوە بۆ ئاگاداریکردنـــی پەککەوتەکانو کۆڕێکـــی لێکۆڵینەوەی تایبەتی بـــۆ ئەوان ببەسترێ .

هەروەها پەنجەی بۆ ئەوە کێشا کە دەبێ بایەخێکـــی تایبەتی بە مەسەلەی ڕووکردنی بێگانە لە نۆکەندی عـــەرەب بدرێ بۆ کەمکردنـــەوەیو دروستکردنی شەخسیەتـــی نەتەوەیی منداڵو دروستکردنی دوارۆژی ڕوناکی بپارێزیـــێ

بڕوانە : ل : ٧

چالاکی یەکانی بەڕێوە بەرایەتی نەهێشتنی نەخـوێندەواری لـــە سلێمانی

بەڕێوەبەرایەتی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری لە پارێــزگاری سلیمانیدا وەك بەرۆژنامـــەی‌هاوکاری گەیاندووە لەنێــوان ١-١٢-١٩٧٨ تا وەکـــو ٣١-١٢-١٩٧٨ لەمەیانـــی نەهێشتنی نەخوێندەواریـــدا گەلێ چالاکی نواندووە ئـەمـە پوختەیەکی ئەو چالاکیانەیـە کە بەڕێوەبەرایەتی ناوبراو لەو ماوەیەدا نواندویەتی ..

١ - بەڕێز مامۆســـتامحمد پیرۆز بەڕێوەبـــەری گشتیی پەروەردەی سلیمانـــی کۆبونەوەیەکی فراوانی لەگەڵ بەڕێـــزان چاودێرانـــــی پەروەردەی مەیدانی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا کردووە ، لەوکۆبوونەوەیـــەدا بەڕێـــز بەڕێوەبەری نەهێشتنـــــی نەخوێندەواریی پارێزگـــای سلیمانی ئامادەبووە ، بەڕێـــزبەڕێوەبـــەری گشتـــیی پەروەردەی سلیمانی لـــــەکۆبونەوەکەدا لە پێویستـــی مەڵبەندەکانو مامۆستای ئـــەومەڵبەندانەی پرسیار کردووە ، کۆبوونەوەکە نزیکـــــەی‌دووسەعاتی خایاندووە .

٢ ـ ژمارەیەکی زۆر لـــەسەرپەرشتی کـــــەرە پەروەردەیی‌یـــەکانـــی وڵاتسەریـــان لە پـــارێـــزگای سلیمانی‌داوە ، ئەویش بـــۆ بەسەر کردنەوەی پێشکەوتنی مەڵبەندەکانی نەهێشتنـــــی نەخوێندەواری لەپارێزگاکەدا ، لەگەڵ سەرنج دان لەژمارەی‌ئەو کەسانەی کە تاوەکـــــو ئێستا لەو مەڵبەندانەدا خویان‌ناو تووس کردووە .

٣ ـ بەڕێز بەڕێوەبـــەری‌نەهێشتنی نەخوێنـــدەواری پارێـــزگای سلیمانـــــی‌کۆبونەوەیەکی فراوانی لەگەڵ بەڕێوەبەرەکانی مەڵبەندەکانـــی‌نەهێشتنی نەخوێندەواریـــدا کردووە ، لەگیروگرفتەکانیانی‌پرسیار کردووە . بەهیـــوای ئەوەی چارەسەری بەجێ بـــۆئەو گیروگرفتانە بدۆزرێتەوە.

٤ ـ بەڕێوەبـــەرایەتـــی‌نەهێشتنی نەخوێندەواری لەم ماوەیەدا (٣٠) سی هـــەزارهەویەی بەسەر ئەندامانـــــی مەڵبەندەکانی نەهێشتنـــــی‌نەخوێندەواریدا دابەش کردووە، بۆ ئـــــەوەی لەکاتــــی‌پێویستیو پرسیارکردنـــــدا نیشانی بدەن .

هەندێ هەواڵی ناوچەی ئۆتۆنۆمی

لە کۆبونەوەیەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندندا

ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنـــی ناوچـــەی ئۆتۆنۆمـــی لەوکۆبونەوەیەدا کە لە کۆتایی هەفتەی ڕابوردودا کردوویەتی بڕیاری دا کە (٨٧) کرێکاری کارگە بەرهەم هێنەکانـــی سەر بە ئیـــدارە محلـــی پارێزگای سلیمانی خـــەڵات بکات بۆ ئەو هەوڵو چالاکی‌یەی بۆ زیادکردنو چاککردنـــی بەرهـــەم داویـــانـــە.

هەر وەك لەو کۆبونەوەیەدا کە بە سەرۆکایەتی بەڕێز محمـــد امین محمد احمد جێگـــری سەرۆکی ئەنجومەن کـــراوە بڕیار دراوە کە سەد هـــەزار دینار بۆ فراوان کردنـــی ڕێستهاوسی هەولێر تەرخان بکرێت ، هەروەك ئەنجومـــەن بەکاروباری جێبەجێ‌کردنـــی یاسای خوێندنی ئیجبـــاریو هەرەوەزی قەلاچۆکردنـــی نەخوێندەواریدا چۆتـــەوە ، لەم‌بوارەدا ئەمینداریتـــی فێردکـــردنو پـــەروەردەی ڕاسپاردووە کە لێکۆڵینەوەیەکی فراوان سەبارەت پێویستـــیی مەلاکی خوێندنی دهۆك ئامادە بکات بۆ ئەوەی هەوڵـــی جێبەجێ‌کردنی بدات هەروەك ئەنجومەن هەندێـــك لـــە بڕیارەکانی ئەنجومـــەنـــی پارێزگای هەولێرو سلیمانـــیو ناحی‌یەی شانەدەری مـــیر خەتی سلیمانی ـ هەڵەبجـــە کردووە لەگەڵ تەواوکردنـــی تاوەکو ناحی‌یەی خورماڵ .

● ئەمینداریتی گشتـــی‌بەڕێوەبەرایەتی کاروبـــاری کۆمەڵایەتی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بڕیاریدا ماوەی قبوڵکردن لە ئامۆژگای بەرزی پیشـــــەتەندروستیەکانی هەولێردا تا بیستو سێی ئەم‌مانگە درێژبکاتەوە .

ئەوەی شایانی باســـە ، وەزارەتی تەندروستی لە مانگی کانونی یەکەمی ڕابـــوردوودا موافەقەتی کردبو لەســـەر کردنەوەی ئەو ئامۆژگایە لـــە هەولێرو وەرگرتنی دەرچوانی کورو کچی لقی زانیـــاری ئامادەیی تێیدا .

ئامۆژگاکە ، پاش خوێندنی دوو ساڵ ، شەهادەی دیبلۆمی فەنی دەدا بە دەرچوان لـــەو بەشانەدا کە تەواویان‌دەکەن . ئامۆژگاکە کە ئەمساڵ (١٦٠) قوتابی وەردەگری بەشەکانی ئامادەکردنی یاریـــدەدەری پزیشـــك و یاریـــدەدەری ئەجزاچیو نەخـــۆشەوانـــی تێدایە .

● مەکتەبی ڕاپەڕاندنـــی یەکێتی ناوخۆیی کۆمەڵـــە جوتیاربو هەرەوەزیەکانـــی پارێزگای هـــەولێر هەفتـــەی ڕابردوو کۆبونەوەیەکـــی بۆ باسکردنی نەخشەی کاری سێ مانگەی ئایندەی خۆی کرد .

بە گوێرەی ئەونەخشەیە ، ئەندامانی مەکتەبی ڕاپەڕاندنی یەکێتی بەسەر مـــەڵبەنـــدی پارێزگاکەو ناحیەکانـــیو قەزاکانی کۆیـــــەو شەقلاوەو مەخمـــــوورو ڕەواندزو چۆماندا دابەش‌دەبن بۆ چاوەدێـــری کردنـــی جێبەجێ‌کردنی نەخشـــەی کشتوکاڵـــی ئـــەم وەرزی زستانەیە .

هەروەها ، بە گـــوێـــرەی نەخشەکە ، ئەندامانی مەکتەبی ڕاپەڕاندن زنجیرەیەك کـــۆڕی هوشیارکردنەوە بۆ جوتیارانی ئەو ناوچانە دەبەستێ بـــــۆ زانینی ئەم‌سەرو ئەوسـەری یاسای هەرەوەزی نیشتیمانـــی سەرتاپاگیر بۆ لە ناوبردنـــی نەخوێندەواریو ئەو کـــارەی دەیکاتە سەر بەرهەمهێنانـــی کشتوکاڵی .

● یەکێتی گشتی لاوانـــی عیراق ـ لقی هەولێر بڕیـــاری لەسەر نـــەخشـــەی کاری ڕێکخراوی پێشڕەوانـــدا بـــۆ پشوی داهاتوی نیوەی ساڵ .

بە پێی ئەو نەخشـــەیە ، ڕەوتی بەرهەمهێنان بۆ دەزگـــا پیشەسازیو کشتوکاڵیەکانو مەڵبەندەکانی توێژینـــەوەی زانیاری دەکرێ جگە لـــــە ڕێکخستنی نومایشگـــــای زانیاریو فەنـــی بـــــۆ پێشڕەوەکان .

هەروەها لە چوارچێـــوەی ئەو نەخشەیـــەدا ، دەورەی مەشق‌کردن لەسەر حاسیبەی ئەلیکترۆنیو ئەتۆمو نەلـــەکو نموونەی فڕۆکەو وێنەگیـــری فۆتۆگرافی دەکرێتەوە جگـــە لە ڕێکخستنی یاری تۆپـــی پێ بۆ کوڕان کە تێیدا تیپـــە میللیەکانی پارێزگاکە بەشدار دەبن ، جگە لە ئاهەنگێکـــی هونەری کە تێیدا ئاکامـــــە ئیجابیەکانـــی هـــەرەوەزی لەناوبردنی ، نەخوێنـــدەواری دەردەخرێ .

● مەکتەبی سکرتاریەتـــی یەکێتی قوتابیانی کوردستان **(لقی هەولێر) کۆڕێکـــی فراوانی بۆ قوتابیانـــی ئامادەیـــی پیشەســـازی ڕێخکست لەبارەی هـــەوڵو کۆششەوە لە خوێندندا .**

قسەکەرانی کۆڕەکە ئـــەو بایەخەیان دووپات کردەوە کە یەکێتـــی بـــە بەهـــرە پێشکەوتوەکانی دەدا لـــە پێناوی پێشخستنی پەروەردەو دروستکردنی پـــەیوەنـــدی دیموکراتیانە لە نێوان خێزانـــی پەروەردەکاران قوتابیاندا .

● بەڕێوەبەرێتـــی هۆشیارکردنەوو ڕێنوێنـــی کردنی جوتیاران لە پارێزگـای سلیمانی بڕیاری‌دا ئەمســـاڵ (١٧٥) دەورەی ئامادەکردن بۆ جوتیاران بکاتەوە کـــە تێیاندا (٢) هـــەزارو (٥٢٠) جوتیاری ئافـــرەتو پیـــاو بەشدار بن .

هەر بە گوێرەی ئـــەو نەخشـــەیـــە (٣) دەوری چالاککردن ڕێك دەخرێو تێیدا (٩٠) چاوەدێـــری کـــەرو ڕێنوێنی‌کەر کشتوکاڵی بەشدار دەبێ ، هەروەهـــــا (١٠٥) کێڵگەی نیشاندان بۆ چاندنـــی سەوزەو بۆ بێستانەوانی ـ بە پانایی دو هەزارو ٧١٣ دونـــم زەویـــو (٩) کێڵگەی تـــری لەوجۆرە بۆ بەخێوکردنـــی پەلەوەر و (١٣) کێڵگەی تـــر بۆ بەخێوکردنی هەنگو (٢) کێڵگە بۆ دابەستنی گوێرەکـــە دروست دەکرێت .

هەر بە پێی ئەو نەخشەیە ، شەش مەڵبەندی ڕێنوێنی بـــۆ ڕێ نومایی کردنی ئافرەتانـــی لادێو شەشێ تر بۆ تـــازە پێگەیشتوانی لادێ لە جێگـــا جۆراوجۆرەکانی پارێزگاکـــەدا دادەمەزرێ .

« هاوکاری »و کۆمەڵانی خەڵك

● **کاك اسعد صالح لاجانی۔** ناحیەی سەنگەسەر نامەیەکی بۆ ناردوین تێیدا باســـی نەخۆشخانەی سەنگەســـەر دەکا ودەڵێ ژمارەی دانیشتوانی سەنگەسەر خـــۆی (١٠) هەزار کەس دەبێو دووناوایی عەسری لە نزیك شارەکـــەوە دروست کراون کە ژمـــارەی دانیشتوانی هەردوکیان خۆی دەداله(٤٠) هەزار کەس .بۆ ئەم (٥٠) هەزار کەسە یـــەك نەخۆشخانە هەیە کە بریتیـــە لە (٤) ژوورو یەکێکیـــان دوکتۆری لێدادەنیشـــێو دوانیان کراون بە عەمارگـــەی پێویستیەکانی نەخۆشخانەکـەو چوارەمیان جێگەی دەرمـــان۔ کردنو دەرزی لێدانە بـــۆ ژنان وپیاوانو دوو برین‌پێچی لێدادەنیشێ کە یەکیـــان ئافرەتەر ئەوی تریان پیـاو . لەبەر ئەمە نەخۆشەکـــان ناچارن سەرە بگرنو جاری وا هەیە نەخۆشێك لە بەیانیەوە لەبەر باران لە سەرەدا تـــا نیوەڕۆ ئەوەستێ ، کەچـــی سەرەی بەرناکەوێ. جگـــە لەمەش ، دوکتۆرەکە شـــەوان دەچێتەوە بۆ قەڵادزێو ئـــەوەی لەسەنگەسەر نەخۆش بکەوێ ، دەبێ تا بەیانی بمێنێتـــەوە . لێرەدا قسەکانی کاك اســـعد صالح لاجانی تەواوبوو ،لەبەر ئەوەی وەزعەکە یەکجـــاری دژوار دیارە ،ئێمـــــە وا دەیخەینە بەر چـــاوی سەرۆکایەتی تەندروستـــی سلێمانیو ئەمینداریتی گشتـــی تەندروستیو کاروباری کۆمەڵایەتی ناوچەی ئۆتۆنۆمـــیو چاوەڕوانی وەڵامیـــــن

● **کاك صالح محمـــود شوان لـــــە قەڵادزێوە** نامەیەکی بۆ ناردوین لەبـــارەی گیروگرفتەکانی شارەکـــەوەو تێیدا دەڵێ :

١ـ نەوت غاز لـــــەم زستانەدا بە گـــرانـــی دەستدەکەونو خەڵك ناچارن بچن لە ڕانیەوە بە تراکتـــۆر نەوتو غاز بهێنن ،

٢ هاتوچۆکردن لە نێوان قەڵادزێو ئاوایی‌یە عەسریەکەی نزیکی لەبەر دەستنەکەوتنـــی ئۆتۆمۆبێل دژوارە ، بۆیـــە پێشنیار دەکا دوو پاســـی دەزگای گواستنەوە بۆ هاتـــو چۆتی ناو شارو. هاتوچۆکردن بۆ ئەو ئاوایی‌یە تەرخان بکرێ

٣ ـ کەم‌دەست کەوتنـــی خواردەمەنی وەکو برنــــجو ئارد .

٤ـ کەمی ئاوی خواردنەوە.

هاوکاریو کۆمەڵانـــی خەڵك : ئێمە گیروگرفتەکـــان دەخەینە بەردەم قایمقامیەتـــی قەڵادزێو چاوڕێی وەڵامیـــن

● **کاك مصطفی مەنگوری۔** قوتابی لە قوتابخانەی ئامادەیی قەڵادزێ کوڕان : نامەکەت کـە باسی گیروگرفتەکانی خـــۆتو ناوەلە سەنگەسەریەکانـــی ترت تێیدا کردبو کەیشتـــە دەستمان .

ئێمەش داوا لە ئەمینداریتی گشتی پەروەردەو فێرکردنـــی ناوچەی‌ئۆتۆنۆمی‌وبەڕێوەبەرێتی گشتی پەروەردەی سلێمانـــی دەکەین یان پاســـــێکی هاتوچۆتان بۆ تەرخان بکـەن بۆهاتوچۆ لە نێوان قەڵادزێو سەنگەسەردا ، یان بەشێکـــی ناوخۆییتان لە قەڵادزێ بـــۆ بکەنەوو یان بە شێوەیەکی تـــر مەسەلەکەتان چارەسەر بکـەنو چاوەڕێی وەڵامین .

● **کاك احمد محمود امین۔** دانیشتووی دێی دوکان لـــە قەرەداغو قوتابی لە ئامادەیـــی کشتوکاڵی « الطلیعـــــه » نامەیەکی بۆ ناردوین کە تێیدا پێویستیەکانی دێی دوکـــان بەم‌شێوەیـــەی خوارەوە باس‌دەکا :

١ـ دێیەکە بریتی‌یە لـــە (٦٠)ماڵ کەچی تا ئێستـــا ڕێگایەکی باشی ئۆتۆمۆبیلـــی بۆ نەچووە ؛

٢ ـدێیەکە کارەبای بـــۆ نەکێشراوە .

٣ ـتا ئێستا مەڵبەنـــدی تەندروستی بۆ نەکراوەتەوە کە شتێکی زۆر پێویستە بـــۆ پاراستنی دانیشتوانی لـــــە نەخۆشی دەردو بەڵا .

هاوکاریو کۆمەڵانی خەڵـــك: ئێمەوا وێنەیەکی پێشنیارەکان دەدەین بە پارێزگای سلێمانـــی وچاوەڕێی وەڵامین .

● **بـــۆ برایـــان** «کۆمەڵێك قوتابی لـــــە قوتابخانەی‌دواناوەندی‌ئێوارانی هەولێری کوڕان »۔ تکایە ناوی تەواوی خۆتانمان بۆ بنوسن تا پێشنیارەکانتان بخەینە بـــەر چاوی کاربەدەستان .

● **کاك یاسین حمە صالح۔** گوندی سەید عوبێد۔ناحیەی کەندیناوە لە نامەکەیدا دەڵێ:

١ـ ماوەی ساڵو نیوێکـــە ستونی کارەبا بە مەبەستـــی هێنانی کارەبا بۆ گوندەکەیـــان چەقێنراوە ، کەچێ کارەباکـــە هێشتا هەر بەرێوەیـــەو نەگەیشتۆتە سەید عوبێد .

٢ ـ گوندەکە خۆی دەدا لە (٢٠٠)ماڵ کەچی هێشتـــا نەخۆشخانە یان مەڵبەنـــدی تەندروستی نیە .

٣ ـچوار ساڵەقوتابخانەی تێدا کراوەتەوە ، کەچـــی قوتابخانەکە هەردوو پۆلیە .

هاوکاریو کۆمەڵانی خەڵـــك: ئێمە وا مەسەلەکە دەخەینـــە بەر دەم پارێزگای هەولێـــرو هەردو بەڕێوەبەرێتـــــی تەندروستیو پـــەروەردەی هەولێرو چـــاوەڕوانی ڕوون کردنەوەین

● **کاك ئاوارە قادر احمد** دانیشتوی ئاوایی عەســـری تووسوران لەسەنگەســـەر لەنامەکەیدا ئەم‌گیروگرفتـــەی ئاواییەکەی باس‌کردوە کـــە دەڵێ زۆر جار خستومانەتـــە بەرچاوی لێپرسراوانی قەزای قەڵادزێو ڕانیەو ناحیـــەی سەنگەسەر بەڵام تا ئێستـــا هیچیان لە بارەوە نەگراوە :

١ـ شەقامەکانی نـــاو ئاواییەکە چەوڕێژ نەکرانو هەر بە قوڕی هێلراونەتەوەو هەر کە باران باری ئیتـــر هەمووی دەبێ بە قـــوڕو چڵپاو هاتوچۆیان پێداناکرێ ،

٢ ئەو نەخۆشخانەیەی کـە هەیە زۆر بچوکەو هەرگیـــز بەشی خەڵکەکە ناکا .

٣ ئەو بیرانەی کە بۆ ئاوی خواردنەوە لێدراون کەمـــنو دووریشن ، لەبەر ئەوە خەڵك بە زەحمەت ئاویان دەســـت دوکەوێ .

کاك ئاوارە : وا ئێمـــە مەسەلەکە دەخەینە پێشـــی چاوی کاربەدەستانـــــی قەڵادزێ ڕانیەو سەنگەسەر چاوەڕوانین مەسەلەکمان بـۆ ڕوون بکەنەوە .

Institut Kurde de Paris

خوێنەری بەڕێزم

ئەگەر حەقیقەتت مەبەستە ، تکام وایە سەرپێیی حوکم نەدەیت . کتێبەکەو نامیلکەکە هێشتا لەبەردەستدان . ئەمو زەحمەتە بکێشە کەمێك خۆتیان پێوە ماندوو بکەیت‌و بچیتە بنج‌و بناوانی قسەکانی هەردوو لامانەوە ، ئاراست‌و چەوتت لە نزیکەوە لائاشکرا ببێ .

- ح ع -

وەرام بۆ ڕەخنەکەی کاك عمر مارف بەرزنجی

حسین عارف

بەشی یەکەم

پێشەکی وتەیەك

ئەوی ڕاستی بێ ، وەختێ لێکۆڵینەوەکەم (چیرۆکی هونەریی کوردی ١٩٢٥-١٩٦٠) لە کتێبێکدا لە چاپدراو کەوتە بەردەست خوێنەران ، من دەرگای سینەم لە سەر گازی پشت بوو بۆ وەرگرتنی هەر ڕەخنەو بیروڕاو تێبینییەك کە دەربارەی بوترێ ، چونکە وەك خۆم لە پێشەکییە کورتەکەیدا ئیشارەتم دابوو ، دەمزانی لە کەم‌وکوڕی بەدەر نابێ‌و لە ناخیشەوە باوەڕم بەم قسەیەم هەبوو نەك بۆ نیشاندانی بێ‌فیزی . لەبەر ئەوە زۆر لەلام ئاسایی بوو کە چ بە نووسین‌و چ بە دەمی گەلێ لەو کەم‌وکوڕییانە دەسنیشان کران‌و منیش لەلای خۆمەوە زۆریانم سەلماندو سوودم لێ‌بینین‌و تەنانەت لەو لێکۆڵینەوەیەدا کە بە زمانی عەرەبی بۆ کۆڕی یەکەمی چیرۆکی عێراقی (٢٠-٢٥-٨-١٩٨٧- صلاح الدین) ئامادەم‌کرد ، بە ئاشکرا ڕەنگیان داوەتەوەو ئەگەر هەمووی بە چاپگەیەنراو بڵاوکرایەوە ، ئەمە بۆ هەمووان دەردەکەوێ .

بەڵام هەر لەو ڕۆژانەدا کە چووم بۆ ئەو کۆڕە ئەو ڕەخنەیەی کاك عمر مارف بەرزنجی کە لەوەبەر بیستبووم لە سەر کتێبەکەمی نووسیوە ، لە نامیلکەیەکی (٥٢) لاپەڕەیی قەوارە بچووکدا لە چاپدراو هەر لەوێ دانەیەکیم بە دەست گەیشت . کە خوێندمەوە شالاوی تانەو تەشەرو پلاروڕقی ئەستووری ، زیاتر لە هەر لایەنێکی‌تری سەرنجی ڕاکێشام . بۆیە لە دڵی خۆمدا وتم مەسەلە ئەخلاق‌و ویژدانێکی شەخسییە ..

ئەو شالاوەی چەندە پەیوەندی بە منەوە هەیە کە ئاڕاستەم‌کراوە ، دە ئەوەندە پەیوەندی بە نووسەرەکەیەوە هەیە کە ئاڕاستەی کردوە . من کۆششی خۆم کردوەو ئەوەی لە دەسەڵاتمدا بووە کردوومە بەو کتێبەو خستوومەتە بەر دەستی خەڵکەکە بەو نیازەی سوودێکی هەبێ ، ئیتر لەمە بەولاوە من خاوەن کۆمپانیایەك نیم جۆرە کەل پەلێکم خستبێتە بازاڕەوە کە قازانج‌و زەرەری مادیم لێ‌ی لامەبەست بێ‌و لەبەر ئەوە ئەگەر لە لایەن کومپانیایەکی ترەوە تەقەلادرا نرخی بشکێنرێ‌و لە بەرچاوی خەڵکەکە بخرێ ، دەبێ من بۆی بەگژدا بچم‌و پەلەقاژەی بۆ بکەم . بەڵێ . (ردالفعل)م دوای ئەو خوێندنەوەیەی یەکەمی تەنیا ئەمەندە بوو .

ئیتر بیروهۆشی خۆم ئالاندەوە کۆڕەکەو لێکۆڵینەوەکەم‌و هەوڵدانی چاکتر خۆئامادەکردن بۆ پێشکەش‌کردنی لەو هەلە مێژووییەدا کە یەکەمجار بوو بەو مستەواو بایەخە بۆ چیرۆکی کوردی هەڵدەکەوت‌و کە دەبوو کارێکی‌وا بکرێ لە دەس نەدرێ‌و بە ئەنجامێکی باش بگەیەنرێ .

بە دوایدا ڕۆژهات‌و ڕۆژ تێپەڕی . بەردەوام دەمبیست کە شێوەی دەم‌ودووی ڕەق‌و تیژو بەتانەو تەشەری ڕقاویی ڕەخنەکە ، جێگەی نارەزایی هەموو لایەکە .

هەروەکو لە پاڵیدا دەمبیست کەئەگەر ئەو شێوەیەی لێ‌لادرابە کە ڕەنگە لە (٥٢) دوولاپەڕەکە لە (٢) لاپەڕەی بەولاوە پڕ نەکاتەوە ، ئەوا ئیتر ڕەخنەیەکی پوخت‌و مەقبوول‌و دروستی لێدەردەچوو . بگرە هەبوون دەیانوت : هەروا پێنج‌شەش عیبارەتێکی لەو بابەتەتێدایەو ئیتر ئەوەکەی تری کۆك‌و پەسەندە !! .

بەنانەت ئەم باوەڕە کەم‌وزۆر لە نووسینەکانی ئەو پێنج برادەرەدا تیشکی‌دایەوە کە لە (هاوکاری‌و بیری‌نوێ) دا بە نووسین لە سەریان نووسی .

من ئەوی ڕاستی بێ خوێندنەوەی یەکەمی نامیلکەکەو وەبیرهێنانەوەی ، گومانی لەم باری سەرنج‌و بۆچوونە لا پەیداکردم کە هەستم‌کرد وا خەریکە دەبێتە حەقیقەتێکی چەسپاو . بۆیە بڕیارمدا جارێکی‌ترو بەڵام ئەمجارە بە چاوی مشتەری .. بە چاوی وردکردنەوەو ساغ‌کردنەوەی ڕەخنەکانی نامیلکە کە بێ لە شالاوەکەی ، بێ‌دا بچمەوەو بەراوردێکی لە گەڵ شوێن ڕەخنەکانی ناو کتێبەکەمدا بکەم . یەکەمجار ویستم هەروا بۆ خۆمی بکەم . بەڵام دوای حەپەسان‌و واق‌وڕمانێکی زۆر لەوەی بۆم دەرکەوت‌و لە لام ڕوون‌بووەوە ، ئەو وەختە بە ناچاری‌و لە ڕۆژانێکدا کە بەگەرمی دەستم دابووەوە نووسینی چەند چیرۆکێکی تازەو دەمویست لە گەڵ چیرۆکە بڵاوکراوەکانی لەوەبەرم‌و چەندانێکی تری بڵاونەکراوەمدا ، بیانکەمە کۆمەڵە چیرۆکێك‌و بۆ چاپکردن ئامادەیان بکەم ، بڕیارمدا وەجواب بێم‌و هەوڵ بدەم حەقیقەتی ڕەخنەکانی کاك عمر مارف بەرزنجی لەروو بخەم‌و بە باری ڕاست‌و دروستیاندا بیانخەمە پێش چاو .

یەکەم : کۆششەکانی ڕەخنەگر لە بواری چەواشەکردن‌و بەهەڵەبردندا بە ئەنقەست

نکوولی لەوە ناکرێ کە ڕەخنەگر هەم زیرەکی‌و هەم هونەرێکی چاکی لە شێواندن‌و هەڵگێڕانەوەی بیروڕاکانی مندا نواندوەو زۆر وەستایانە دەستووری .. (ولاتقربوا الصلاة) ەکەی لە لێکۆڵینەوەکەی من خستۆتە گەڕو لەم بوارەدا کارێکی وای‌کردوە کە خوێنەر ، هەر خوێنەرێك ، ئەگەر نەیەت‌و خۆی نەخاتە بەر زەحمەتی پێداچوونەوەو بەراوردکردنی ئەوەی لە نامیلکەدا وتراوە لە گەڵ ئەوەکەی ناو کتێبە ڕەخنەلێ‌گیراوەکەدا (کە ئەمە کارێکی ئاسان نییەو لە حاڵەتی ئاساییدا ناکرێ‌و لە بەر ئەوەی قاعیدە ئەوەیە کە باوەڕو متمانەکردن بەیەکتر لە بەیندا هەیە هەر لە بنەڕەتەوە ئەمە نابێتە ئیشی خوێنەر) ، ئەوا ئەو خوێنەرە ناچاری باوەڕپێ‌کردن دەبێ‌و هەر ئەم نهێنییەشە وای‌کرد کە ئەوەی لە پێشەکییەکەمدا باسم‌کرد روو لەوە بکا ببێتە حەقیقەتێکی چەسپاو

هەموو لا بێنە سەر ئەو باوەڕەی کە ئەگەر ڕەخنەکە ئەو چەند عیبارەتە توندو تیژەی لێ‌لابدرێ ئیتر دەبێتە ڕەخنەیەکی پەسەندو بەجێ‌و دروست . بەڵام تکایە ئێستا وەرن لەگەڵمدا تۆزێ بە وردی سەرنج بدەن‌و بزانن برای ڕەخنەگر چۆن کرداری لە گەڵ بیروڕاو باری سەرنج بۆچوونەکانی مندا کردوەو چۆن بە تیازی چەواشەکردن‌و **بەهەڵەبردنی ئێوە شێوانوونی**‌و بە پێی مەرامی خۆی هەڵیسووڕاندوون :

١ - ڕەخنەگر لە لاپەڕە -٧-ی نامیلکەکەیدا نووسیویە دەڵێ :

[ئەوەی لە سەرەتایشدا جێی تێڕامان‌و بیرکردنەوەیە کە نووسەر نەیتوانیوە سەرەتایێکی بەجێمان بداتێ دەربارەی چووزەرەو سەرهەڵدانی ئەم هونەرە ، لەو بارو هەل‌و مەرجانە نەدواوە کە بوونەتە هۆی پەیدابوونی چیرۆکی هونەری کوردی ، یەکسەر چیرۆکی (لەخەوما)ی وەك دەسکەلایێك بە دەستەوە گرتووە ... هتد] .

جارێ دەبێ ئەوە بزانین کە وشەی (**یەکسەر**) لێرەدا وشەی (**نەیتوانیوە**) کە لە عیبارەتەکەدا هەر تەواو پەڕ دەکاو ئەو مەبەستەی ڕەخنەگر دەگەیەنێ کە من **نەك تەنیا نەمتوانیوە ، بەڵکو** هەر لە بنەڕەتەوە بە لای ئەوەدا نەچووم هیچ تەقەلایەك بۆ مەسەلەکە بدەم‌و هەر ڕاستەوخۆ بە چیرۆکی (لەخەوما) دەستم بە لێکۆڵینەوەکەم کردوە . بەڵام ڕاستییەکەی وانییەو ڕەخنەگر لێرەدا بازدی بە سەر چوار لاپەڕەی کتێبەکەدا داوە (ل ٩ تا ١٣) کە لە دەستنووسەکەیدا (٢٢) لاپەڕەی فولسکاب بوو ، کەچی کە گەیشتە ژێر چاپ تەنیا هێندەی لی مایەوە . لە گەڵ ئەوەشدا لەو چوار لاپەڕەیەدا هەوڵم داوە زۆر بە خەستی لەم باسانە بدوێم :

١ - ئیشارەتدانێکی مێژوویی - شەڕی گەورەی یەکەم‌و تێکشکانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی‌و باری سیاسیی گەلی کورد بە دوایدا .

٢ - عێراقی ژێردەستەی بەریتانیاو بارودۆخی گەلی کورد لە ژێر سایەیداو دەس‌پێکردنی تێکۆشانی هەردوو گەلی کوردو عەرەب پێکەوە دژی ئیمپریالیزم‌و ڕژێمی کۆنەپەرستی .

٣ - ئیشارەتدان بە گۆڕانی باری سیاسی‌و ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌و لە گەڵیاندا گۆڕانی باری ڕۆشنبیریش لە عێراقی کوردو عەرەبداو بەستنەوەی بە ئەنجامەکانی شەڕی گەورەی یەکەمەوە .

٤ - ئیشارەتدان بە [illegible]

شێوەیەکی تایبەتی بە باری ڕۆشنبیریی گەلی کورد ، چ بە باری قانوونی‌و دەستووریدا **کە (ئەوە کرا بە مەرجێك کە دەوڵەتی عێراق دەبێ مافی ڕۆشنبیریی نەتەوایەتی بدا بە کورد ، بە تایبەتی خوێندنیان بە زمانی خۆیان ـل-١٠)**

و چ لە ڕووی هەل‌و مەرجە تایبەتییەکانی خۆیەوە کە بۆی هەڵکەوتن وەك **(بوونی تاقمێکی باش ئەدیب‌و ڕووناکبیر کە زۆربەیان لەوەبەر لە کۆمەڵە سیاسی‌و ڕۆشنبیرییە کوردییەکانی زەمانی تورکیای عوسمانیدا چالاکییان نواندبوو - هەر ئەو لاپەڕەیە) .**

هەروەها : **(دامەزراندنی چاپخانەی بەلەدیە لە سلێمانی‌و زاری کرمانجی لە ڕەواندز بۆ چاپەمەنی کوردی‌و دەرکردنی (١١) یانزە ڕۆژنامەو گۆڤار لە ماوەی کەمتر لە دە ساڵدا (١٩١٨-١٩٢٧)و دەسکردن بە خوێندن بە زمانی کوردی‌و بووژاندنەوەی ئەدەب‌و زمان دانانی بناغەی ئیملاو شێوەی نووسینی‌و بڵاوبوونەوەی لە ناو خەڵکیدا لە بری تورکی‌و فارسی -ل-١٠-١١) .**

٥-ئینجا سەرهەڵدانی چیرۆکی هونەری وەك ئەنجامێکی ئەو بارە سیاسی‌و ئابووری‌و کۆمەڵایەتییە نوێیەی گەلی کورد کە سەرەڕای هەموو شت بەرەو پلەیەکی نوێی ڕۆشنبیری‌و شارستانێتیی برد ، چونکە :

(چیرۆکی هونەری کە پەیدابوونی پتر بەندە بە گیانی شارستانێتی‌و بڵاوبوونەوەی خوێندەواری‌و زانستی‌و بەرزبوونەوەی ڕادەی ڕۆشنبیریی کۆمەڵەوە، دەبوو لە کۆمەڵگای کوردەواریدا وەزعی لە باری تایبەتی خۆی بۆ هەڵکەوێ تا بۆی بلوێ سەرهەڵبداو پێ‌بگا -ل-١٢) کە لە دوای شەڕی گەورەوە لە عێراقدا بۆی هەڵکەوت وەك باسمان‌کرد .

وەکی‌تر ڕەخنەگر دێ‌و دوای ئەو بازددانە بەئەنقەستەی بە سەر ئەو چوار لاپەڕەیەی کتێبەکەدا ، خۆی لە لاپەڕە (٩)ی نامیلکەکەیدا هەوڵدەدا لە مەسەلەکە بدوێ‌و دەنووسێ :

(هەروەها کۆمەڵگای کوردەواری بە هۆی کارتێ‌کردنی سیمای شارستانییەت‌و دیاردە ئاشکراکانی ژیانی بەرەو چڕو ئاڵۆزی **ڕۆیشت کە پێویستی بە هۆیەکی‌تر بوو تا دەردەدڵی دەروونی دەربڕێ‌و لە مەینەتییەکانی بکۆڵێتەوە کە ئەمەیش لە وزەی شیعردا نەبوو ، بە تایبەتی کارتێکردنی ئابووری‌و بەتین‌کردنی پەیوەندی بە بازاڕی ڕۆژئاواوە کە ئەمانەو چەندانی‌تریش لە دەرکەوتنی‌دا شوێنیان دیارەو نووسیەری باس لێیان بێ ئاگایە -ل ٩) .**

بەڵام تکایە سەرنجبدەنە ئەم پەرەگرافەی کە من لە لاپەڕە (١٠)ی کتێبەکەدا نووسیومەو لە گەڵ ئەو وتەیەی ئەودا بەراوردێکیان بکەن ... من نووسیومە :

بەڵام وەکی‌تر ، سەربەخۆیی یە سەرزاری‌یەکەی عێراق لە

بڕوانە : ل : ٧

تۆفان

که کامێرای هەستم ... لە شەقاما
نیگای چاوتی کردە کۆش
کۆشکی ئەندێشەت بەرز ئەیڕوانی
بۆباخچەیەك
چەپکە گوڵی زەردو سووری تیا ڕوابێ !
زۆر ملوانکەی وورشەدار
بە گەردنتا شۆڕبێتەوە
کە چی دەستی نەزانینت
کراسی گوڵ گوڵاوی پێ دڕانی
● ● ●
کە زەردەخەنەت ڕژانە ،
سەر ئەو عیشقەی
ئەڵێن گوایە : وەکو هاژەی ڕووبار وایە
هەر چوار وەرزە ئەژێتەوە
ئەی ئەوەتا :
بیابانەو چۆڕە ئاوێکی پیانایە .. ؟!
● ● ●
خۆ پایزبوو ،
تەم ڕوومەتە ئاڵەکانی چنی‌بووی
ئەرخەوانی ئەوینت تیا وەراند
گێژەڵوکەی تەوانباریت
بەقینەوە ...
دای‌کردە لێزەمەو تۆفان !!

عەبدوڵلاکەریم مەحموود

ژمارە ١٥

دەمویست بچم بۆ « بایرام ئۆغلو » کە لە ئەستەنبوڵەوە شەست کیلۆمەتر دوورە ، لەبەر ئەوە سواری پاسی ئەزمیت «١» بووم ، کاتێ ڕۆیشتن هاتبو ، بەڵام پاسەکە نەدەڕۆیشت ، ڕێبوارەکان ، هەر یەکە لە شوێنی خۆیان دانیشتبون ، کاتێ کە دەستیان کرد بە ورتەورت لە نێوان خۆیاندا ، یەکێك لەڕێبوارەکان وتی :

ـ دوو ڕێبوار نەهاتوون ، باکەمێکی‌تریش چاوەڕوان بکەین ، ئەو پیاوەی کەوای وت ، سەری لە دەرگای پاسەکەوە هێنایە دەرێ‌و دەستی‌کرد بەهاوارکردنی ژمارەی جێگای ئەو ڕێبوارانەی کە نەهاتبون .

ـ ژمارە پانزەەەە ! ... ژمارە بیست‌و یەەەك ! ... ژمارە پانزەەەە ! ... ئەو پیاوە ، بەبێ ئەوەی کە خۆی خەریك کردوە بەو کارەوە ، یان دەبێ شۆفێری پاسەکە بێ یان یارمەتی دەری شۆفێر ، وەیان بلیت فرۆش ...

ـ ژمارە بیست‌و یەەەك! ..

دوایی کابرایەکی زەڵام‌و قەڵەو هات ، بە دەستێکەوە زەمبیلەو بەدەستەکەی تریشەوە جانتایەك هەبو ، پشتی ملی وەکو تەماتە سووربوو وەکو کێك ئاو سابو ، بەراکردن‌و هەناسە سواربەوە هات سواری پاسەکە بوو لەژمارە بیست‌و یەك دانیشت .

ئەو پیاوەی کە ژمارەی **جێگا بۆشەکانی بانگ** دەکردوی :

ـ باشە لەکاتی خۆیدا بێ‌ی جێگای خۆت بگری‌و ئەو هەمو خەڵکە چاوەڕوانت نەکا ، نابێ !

کابرای مل ئەستور ، لە بەر ئەوەی نەیدەتوانی ملی بسوڕێنێ بۆ دواوە ، هەمو بەدەنی لەگەل سوڕاندو ئاوڕی دایەوەو وتی :

ـ هەتیو جا بەتۆچی !.. چیە وادەستت‌کردوە بە بۆڵە بۆڵ ؟

کەوای وت کابرا لەجێی خۆی بزدەنگ بو ، زۆر تێکچو ، بەدەنگی بەرز دووبارە دەستی کردەوە بە هاوارکردنی ژمارەی ئەو جێگایەی کە هەتا ئێستا خاوەنەکەی نەهاتبو ، ویستی داخی‌خۆی بەوەبڕێژێ .

ـ ژمارە پانزەەەە !... ژمارە پانزەەەە ! ... هەتیو لەکوێی ژمارە پانزەەەە ! .. هاوار کردنەکەی لەگۆڕەبانەکە دەنگی دەدایەوە .

یەکێ لەڕێبوارەکان وتی :

ـ ئیتر باپاسەکە بڕوا ، وا دیارە نایە ...

کابرای کە ژمارەی جێگاکانی بانگی دەکرد وتی :

ـ جارێ تەنیا سێ دەقیقە تێپەڕیوە ، یانی ئەگەر کەمێکی‌تر چاوەڕوان بکەین چ دەبێ دوای لە دەرگای پاسەکەوە ، دیسان دەستی کردەوە بەبانگ کردن .

ـ ژمارە پانزەەە ! .. ژمارە پانزەەە ! ..

شۆفێرەکە لەجێگای خۆی دانیشت ، مۆتۆرەکەی خستەکار ، کە وابو ئەو پیاوەی کە هاواری دەکرد شۆفێری پاسەکە نەبو .

پاسەکە لەجێگای خۆی هەڵبەز هەڵبەزی دەکرد ، کابراش بەهەمو هێزی خۆی هاواری دەکرد .

ـ ژمارە پانزەەەە! ..

دەرگای پێشەوە داخرا ، پاسەکەوە جوڵە جوڵ کەوت ، ئیتر خەریك بو بڕۆیین‌و کابرایەك بەراکردن هات ، بە زۆر گەیشتە پاسەکەو خۆی هەڵدایە ناوەوە ، کاتێ کە چو بۆ جێگاکەی بۆ ژمارە پانزە دانیشێ ، پاسەکەش وەڕێ کەوتبو ، لەبەر ماندوێتی هەناسەی سواربوبو ، سنگی وەکو هەمبانە دەچوە پێشەوەو دەهاتە دواوە .

کابرای کە ژمارە جێگە بۆ شەکانی بانگ دەکرد وتی :

ـ ئەرێ ناکرێ لەکاتی‌خۆیدابێی ئەو هەمو خەڵکە دوانەخەی !

ئەو ڕێبوارەی کە درەنگ هاتبو ، دیاربو کە شەرمنیش بو وتی :

هەفتە زۆر ، ببورە .

بەڵام کابرا زیاتر خۆی تورەکرد وتی :

ـ ماڵ‌ئاوای چی ببورە ، ئەو هەمو خەڵکە چاوەڕوانی تۆی دەکرد ... ئێستاش دەڵێی ببورە ...

ـ ئەی خوایە ... نازانم بڵێم‌چی ... کاکە داوای لێ‌بوردنت لێدەکەم ...

ـ باشە ئاخر ، بە چ‌هەقێکەوە ئێمە دوادەخەی؟.

پیاوە بە سەزمانەکەی کە لەژمارە پانزە دانیشتبو ، خۆی مات‌کردبو ، بەدەنگێکی کزەوە وتی :

ـ دیارەهەقم نیە ... زۆرعەیب بو ، زۆر ..

ـ پیاو کە بلیتی بڕی ، نابێ لەلای پاسەکەوە دورکەوێتەوە .

ـ بەڕاتی خوا هەتا ئێستا شتی‌وام نەکردوە ... چونکە ئەسڵدا من پیاوێکی زۆر بە ئیحتیاتم چ کاتێك سەفەرم کردبێ ، هاتووم پێش ئەوەی ئۆتۆمبێل بڕوا جێگای خۆم گرتوە .

ـ کوڕە پێنج دەقیقەی تەواو چاوەڕوانی تۆمان کردوە ! ..

ـ بڕوا بکە ، یەکەمجارە شتێکی ئاوام بەسەردا دێ .

ـ خەتای خۆمانە ، ئەگینا چەند لە مێژە دەبوایە چاوەڕوانی تۆمان نەکردایە ...

ـ بەڕاستی نازانم چ بڵێم ، هەفتەبرام زۆر هەقتە

ـ پاپاسەکە بڕۆشتبایەو بەجێی بهێشتبیتبایە ، ئەوسا ئەقڵت دەهاتەوە سەرخۆت .

ڕێبوارەکانی‌تر هەموبان بێدەنگ بوبون ، لەکەفتو کۆی ئەوڕێبوارەی کە ژمارە پانزە دانیشتبو لەگەڵ ئەوەی کە لەدواوە دانیشتبو گوێیان گرتبو ، ئەوڕێبوارەی کە دوا کەوتبو تەمەنی دەوروبەری پەنجا ساڵ دەبو ، لاوازبو ، چاویلکەشی لە چاودابو ، چونکە دواکەوتبو . بۆ ئەوەی کە کابرا لێی ببورێ زۆر هەوڵی داو زمانی خۆی شل‌کرد ، بەڵام بێ‌سودبو ، قرەقری کابرا هەر زیادی دەکردو دەنگی بەرز دەبوەوە .

ـ ئەستی خۆی ئینسانی‌وا ، هەر سواری ئۆتۆمبێلیشی ناکەی ، بەك سانیەش چاوەڕوانی ناکەی ، کەکاتی خۆی هات باشترین شت ئەوەیە ئۆتۆمبێل بڕواو لەسەرکەس نەوەستێ .

ـ زۆر ڕاستە ... بەڵام چی‌بکەم ، ئەوە شتێك بو ڕوی‌دا ، وەکو پێم وتی ، یەکەمجارە شتێکی وام بەسەردادێ .. هەرچی بیلێی هەرکەمە .

ـ بەدەنگێکم نوسا ئەوەندە هاوارمکرد ، ژمارە پانزە ، ژمارە پانزە .

ـ ئاخ‌ئەوە چۆن بو دواکەوتم ، بۆ خۆشم نازانم ا ...

ـ هاواربکە ، هاواربکە ، هیچ ، هەر بەجارێك ون بوبو ...

ـ ئەی خوایە ... بەڕاستی هەقتە ، هەرچی پێم بڵێ کەمە ... یەکێك بلیتەکانی کۆنترۆڵ دەکرد ، کەوا بو پیاوە هاوارکەرەکە پەیوەندی بەکاری بلیتیشەوە نەبووە بەڵکو یارمەتدەری شوفێرێ ، بەڵام کوڕێکی ترهەبو ، ئاوی خواردنەوەی بۆ ئەوانە دەهێنا کەئاویان داوا دەکرد ، باشە کەوابو ئەو کابرایە چ‌کارەیە ؟ بەڵکو خاوەنی پاسەکەبێ .. نزیکەی سی‌کیلۆ مەترمان بڕیبو ، « توزلا»مان تێپەڕ کردبو ،ئەو پیاوەی کە ئەمەدزانی پەیوەندی چی‌بو لەگەڵ پاسەکە ، بەبێ وچان دەستی‌کرد بوبە بۆڵە بۆڵ لەسەر پیاوە بەسەزمانەکەی کەلەکاتی خۆی دواکەوتبو ، ئەو پیاوەش خۆی مات‌کرد‌بو داوای لێ‌بوردنی دەکردونەیدەزانی بە چ‌جۆرێك خۆی ڕزگار بکات لە دەست ئەوپیاوە زۆر بڵێیە .

ـ ئەو خەڵکە هەمو ئیش‌و کاری هەیە .. بە چ‌هەقێکەوە دوایان دەخەی .. توخواسەیری‌کە !

ـ هەی خۆزگە نەڕۆیشتمایە ... قاچم بشکایە بەڵام لای پاسەکەوە جیا نەبومایەوە ..

ـ ئاخربرام ، کە بلیتی خۆت بڕی لەشوێنی خۆت دانیشە ...

بەڵام بەهەموی پێنج دەقیقە دواکەوتم .

ـ وەی وەی ... ئێ باشە، پێنج دەقیقەکەمە ... نەخەیر ، هەفتەیەك چاوەڕوانی ئەفەندیمان بکردایە ...

ـ ئیتر تازە ڕویدا جیهان لەدەست دێ ! ..

ـ سەبری کە ، چ دەڵێ ، ئیتر تازە ڕویدا ، کوڕە عەیبە عەیب !... پیاو هیچ نەبێ شەرم دەکاو بێدەنگ دەبێ ! ...

بەسەزمانە لە شوێنی خۆی مات بوبو هیچ قسەی نەدەکرد ، بەڵام کابرای زۆر بڵێ بە تەواوی دەنگی بەرزکردبۆوە :

ـ مادام فریا نەدەکەوتی بۆ ، پاسێکی تربلیتت بڕیایە ... نەختێ چاوەڕوانی کرد بۆ ئەوەی پیاوەکە وەڵامی‌بداتەوە بەڵام کە هیچ وەڵامێکی وەرنەگرتە وەتی .

ـ سەبری کە ، هەر دەنگیشی لێ‌دەرنایە ... پیاو هیچ نەبێ داوای لێبوردن دەکا ، بەناموسم ئەو جۆرە زەلامانە پیاوشیتت دەکەن ...

پاسەکە لە بایرام ئۆغلۆ نزیك بۆوە ، ئەو پیاوەی کە لەژمارە بیست‌و یەك دانیشتبو ، ئەوێشت مل‌سورە ئەستورەکە ئاوڕێکی دایەوە بۆ لای ئەو زەلامەی کە نزیکەی سەعاتێك بو دەستی‌کرد بو بە بۆڵەبۆڵ ، بەسەر یا شیراندی :

ـ هەتیو هەی خوێڕی ، تۆکێی ، چ کارەی ، چیی ئەو پاسەیە ؟ پیاوە زۆر بڵێکە هەر بەکپی بێدەنگ بو وتی :

ـ من؟..کێ ، من ؟ .. ئا ... من ڕێبوارێکی ئەوپاسەم .

پاسەکە لە بایرام ئۆغلو وەستاو منیش دابەزیم ، بەڵام زۆر پەشیمان بومەوە کە دابەزیم ، چونکە ئەوەندە ئارەزومەندبوم بۆ ئەوەی بزانم لەناو پاسەکەدا چی‌تر ڕو دەدا .

نوسینی عزیز نسین
عبداللە بابکر حمە ئاغا
لەتورکیەوە کردویە بە کوردی

Institut Kurde de Paris

تابلۆ کێشانو هونەرمەندێک

پێش ماوەیەك ئـــەم هونەرمەندە لاوە لە شـــاری هەولێر پێشانگایەکـــی کردبووەو ... حـەزمـان دەکرد ئەو کاتە بماندیتبـاوچەند گفتو گۆیەکمان لەگـەڵ کردبا ... بەڵام بەداخـەوەئەم دەرفەتە ڕێك نەکـەوتو نەمانتوانی بەرهەمەکانـــی ببینین .
ئیتر وا ڕێکەوت کە پـــاش ماوەیەکی درێژ چاومان بـــە هونەرمەند رەهبەر جـــلال بکەوێو لە ئەنجامـــــی دانشتنێکی هونەریدا ئـــەم گفتوگویەمان لەگەڵدا کرد :

پ :ـ لەگەڵ بەرهەمـــی هونەری لە چ دای ؟

و:ـ ئێستا خەریکـــــی بابەتێکی مێژوویم بریتییە لـە ـ٥ـ تابلۆ بە نـــــاوی (تالۆریکا) ئەم بابەتـــــە دەربارەی ڕاپەڕینێکـــــی جوتیارانە لە کۆتایی چەرخـی (١٩)دژی داگیرکەرانـــــی عوسمانی یەکان جگە لەمـــــە لە کاری هونەریما بەردەوامم ..

پ :ـ رات لە چ قوتابخانەی هونەری یەوو بۆ چێ

و:ـ من کاتێ خەریکـــــی بابەتێك دەبم بۆ ئـــــەوەی بیکەم بە تابلۆیەك سـەرنـج ئەدەم چەندەها رێبـــــازی هونەری هەیە ، وەنەبـــێ تواناشم نەشکێ بەسەر ئەوەی کە لە ناوەرۆکی ئـــــەم ڕێبازانە بگەم ، بـــــەلام پێویستە بیر لەوە بکەینـــەوە کامە ریبازیان گونجـــاوە لەگەڵ رەوتـــــی مێژووی ئەمرۆمان دالەبەر ئـــــەوەی تێڕوانینی مێژوویی زانستیانە کارێکی پێویستە بـــــۆ هونەرمەند تەنیا بە هـــــۆی شی کردنەوەی مێژوویی مرۆڤ ئەتوانێ لە دەورو بەری خۆی بداو بە کوێرەی پێداویســـت شێوازی قوتابخانەیـــــەك هەڵبژێرێ کە لـــــەگـەڵ ناوەڕۆکدا دەگونجی .مەبەست لێرەدا هەڵبژاردنی ڕێبازێـــك نییە کەوا ئەگەر جیهانیشــس بێت ئێمە لێیەوە دەستپـــێ بکەین یان لێیەوە وەرگریـــن بەڵکو پێویستە ئاوڕ لـــــە کەلەپووری میللیمان بدەینەوەو ئاگاداری بەرهەمی هونەرمـــە ندانی کوردی بەر لـــــە سەردەمی خۆمان بیـــن ... لەسەر ئەم بنکە تێگەیشتن. بەرهەمەکانمان تینوبەتیـــــی بشکێنن بە هەڵبەستنـــــی جۆگەی ناوەڕۆکو شـــێوازی جیهانی واتە نەك بکەوینـــە بەر تەوژمی ڕوبار بەڵکو لـــە ڕوبارەوە هەڵهێنجین بۆ ئەوەی جۆگەکەی هونەریی خۆمـــان بگەیێنینە ئاستی ڕوبـــارە هونەریەکانی جیهان...منیش وەکو هونەرمەندێك زیاتـــر تاقی کردنەوەکانی خۆم ئەخەمە پاڵ قوتابخانەی (واقعی)..

پ :ـ ئاستی هونـــەری کوردی ئەمرۆمان لە چ دایە ؟

و:ـ بەر لە هەموو شتێـك رەخنەی هونەری تەشکیلـــی بزرە ... ئەمەش لایەنێکـــی هو نەریی هونەرەکەمانـــە .. ئەتوانین دەیەها پرســـیار ئاراستەی گشت هونەرمەندانی کورد (بەخۆشم) بکەین ... بپرسین .. بەڵام ئایا ئـــەم پرسیارانەمانو گۆتەکانمـــان بەتەنیا جیا لە کار دەبنـــە هۆی چارە ســـــەری بەرزکردنەوەی ئاســـتی هونەری تەشکیلیمان ؟

پ:ـ مۆسیقاو تابلۆکێشان..

و: ـجگە لەوەی خـــۆم ئارەزووی مۆسیقاژەنینم هەیە بەتایبەتی ئەو کاتانەی کـــە تەنیام ... هیچ کاتێکیشـــس فلچەکەم لە دەست ناگـــرم بەبێ ئەوەی لە تەکمـــەوە گوێ بیستی ئاوازو گۆرانـــی نەبم ... بەتایبەتـــی دەنگی (خالقی) ، بـــێ گومان مۆسیقای جیهانیشــس جگە لە سەر گوزشتـــە کوردیەکان جیهانی مۆسیقـا جیهانێکی فراوانە پەندێکـــی کوردی هەیە دەڵێ :ـ«نەبکەی نەبخۆی سەیری جوانـــی بکەی » منیش ئەڵێم گـــوێ بگرێت لە مۆسیقا یا سەرنجـی هەر کارێکی هونەری بدەی... ئەم پەندەش وە نەبـــێ داوای تەمبەڵیو بێ کاری بکا لـــە مرۆڤ چونکە وەك دەڵێـــن هەموو سەماو هەڵپەرکێـــی جوانی کوردی لاسایی کردنەوەی کارە بە جوان کاریەوە جگـــە لەوەش خـــواردن وەك وزە پێویستە بۆ مرۆڤ... بەڵام زانستیی ئەمرۆ ئـــەمەی سەلماندووە کە گوێ گرتن لـە مۆسیقاو دیدەنی دیمەنی جوان یارمەتی دەرێکی گەورەن بـۆ هێمنو پارسەنگ کردنـــی مێشکی مروڤ واتە ئـــەم پەندە تەنیا لەبەر پـــیرۆز بایی بەرهەمی جوان گوتراوە.

پ: جگە لە تابلۆ کێشـانو مۆسیقا ... نیازی چـیت هەیە ؟

و:ـ نیازی وام هەیە بژیم!
پ:ـ چۆن ؟
و:ـکاربکەم .....

پ:ـ تابلۆبکێشی یاخـود مۆسیقابژەنی یان شتی....؟

و:ـ ئەم شتانە هەمـــوی پەیوەندیی بەژیانەوە هەیە ، بەڵام مۆسیقاژەنین کـــاری سەرەکیی من نییە لەگــەڵ ئەوەشا حەزی لێ ئەکـــەم تابلۆکێشان کاری سەرەکیمەو تیایا بەردەوامدەبـــم .... شتی ترو ئەوەی پەیوەندیـــی بەژیانەوە هەیە لێیـــان جیانابمەوە ....

پ:ـ پرۆژەی داهاتوت .. جگە لە تابلۆکێشان ... ؟

و:ـ کتێبی (الفن الحدیث واتجاهاته المعاصرة)م کردوەبە کوردی ، دوای پیاچوونەوەی زمانزانێکی کوردیو هونەرمە ندێکی کورد بەچاپی ئەگەیەنم .... کورتە مێژوویەکـــی هونەری جیهانی .. ئەویش گۆڕیومەتە سەر زمانی کوردیو هەر وەکو ئـــەوی تریان لەباشە ڕۆژادا بـــە چاپی ئەگەیەنم .

پ :ـ دواقسەت ؟

و:ـ ئیزنم بدەن دەچمـــە هەولێر .....!!

ـیاسمین بەرزنجەیی

مایکۆپلازماکان

مایکۆپلازماکان بریتین لـەو تەنۆچکەیەك خانەیی یانەی کـە لە قەبارەدا لە « براکینسیا » ووردترنو لە پاڵاوتەکـــان « ڤایرۆسەکان » گەورەترن . بۆ یەکەم جار لە لیکـــە گلاندەکانی چەند مێشولەیەکی ناوەندە خانەخوێ «مضیفات وسطیە » تویکە شانەکانـــی « الانسجە اللمائیە » چەنـد رووەکێکی خانەخوێ دۆزرانەوە . وە ئەم دۆزینەوەیەش بووە هۆی هەڵوەشاندنی ئەو بیـرو بۆچوونەی کە ڤایرۆسەکانـی بەسەرچاوەی ئەو نەخۆشی یە رووەکی یانەی دائەنا ، کـــە ئەبوونە هۆی تێکدانی شێوەو ڕوخسارو خاسیەتـــە سروشتی یەکانی رووەك ،وەك هەڵئاوساندنی گۆپکەو هێلکە دانی گوڵو وون کردنـــی ڕەنگە سروشتی یەکانی گـەڵا ڕەنگاوڕەنگە کاتی مایکۆپلازماکان ماکان پێکهاتنێکی ساکاریـان هەیە ، پێکهێنەکانیشیـــان بریتین لە ڕایبۆ ناوکـــە ئەسیدەکان ، واتە ( ) وە دی ئۆکسی ڕایبۆ ناوکـــە ئەسیدەکان ، واتە( )، کە گەردیلەکانـــی شێوەی لوولپێچی هاوجووتیان هەیـە « دیولب هیلیکس » ، وە لـە دوو زنجیرەی درێژ لـــە « نیوکلیۆتیدکان » پێکهـا توون کە بە دوری یەکتـــرا پێچیان خواردووەو بـــە یەکتریەوە بەستراون بەهـۆی هایدرۆجینە بەندەکان کە لـە نێوان «گوانین » لـــە زنجیرەیەکداو « سایتۆسین» لە زنجیرەکەی بەرامبەریـدا درێژبوونەتەوە . یان لـــە نێوان « تایمین » لـــە زنجیرەیەکداو « ئەدینین » لە زنجیرەکەی‌تردا . ئەم دوو پێکهێنانەش بریتین لـە دوو جۆرەکەی ناوکە ئەســید « نیوسێلس ئەسید » .

سەرباری ئەمەش خـــاوەن پێکهاتنێکی ئەنزیمی تایبەتیـن کە دووکرداری گەشەکـردنو زۆربوونیان بۆ زامن ئەکـات لەناو تۆرێکی داخراوی ژیاندا. پەیوەندیشیان بە خانە خـوێـ یەکان « ژێرماڵەکـــان » پەیوەندی یەکی مشـەخۆری یە.

بنیامین یوخنا

داستانی ژیانم

ئەمین شوان لە ئینگلیزییەوە کردوویە بەکوردی

فەسڵی چوارەم ـ١٤

لەم بەینەدا ، سیدنی شەش هەفتەی لەسەفـەر بێ چوو . دایکم دڵی کەوتە ختوورەو ناچار چـوو بـۆ کۆمپانیاکە بۆ هەواڵ پرسینی . لەوێ پێیان وتبوو کە وا لە کێپ تاون لە نەخۆشخانە کەوتوە بەڵام نەخۆشی یەکەی ئەوەندەمایـــەی مـــەراق نیـــــە . سووکە رۆماتیزمەیەکی گرتوەو ئێستا خەریکی تیمـار کردنە . دایکم بەم دڵدانەوەیە دڵی دا نەکەوتو کەوتە مەراقو نیگەرانیەکی یەکجار قووڵەوە لەلایەکی ترەوە ، دەست کورتی تەنگی پێ هەڵچنیبوینو منیش هەرچیەکم دەکرد کارێکم دەست نەدەکەوت تا پاش ماوەیەکی کورت خوا دەرویەکی خێری کردەوە . خێزانێـــك داوای لێکردم دەرسی دانس بە منداڵەکانیان بڵێمەوە بـــە هەفتانەی پێنج شلنگ .

هەر لەم کاتەشدا ، ماڵی مەك کارتی ، پاش حەوت ساڵ یەکتر نەبینین ، هاتنەوە بۆ گەڕەکەکەی خۆمان لە شەقامی کێنینگتن .

هەفتەیەکی تری پێ چوو ، سیدنی هەر بـــێ سەروشوێن بوو ، هیچ هەواڵی نەدەهات . دایکم کەوتە نیگەرانیەکی یەکجار زۆرەوەو مەراق هەراسانی کرد وئۆقرەی لی بڕا . ڕۆژان بەخەمباری لەبەر پەنجەرەی ژوورەکە دادەنیشتو هەر سەبری دووری دەکـــرد . ئیتر ئەوەندە تاقەتی لەگەڵ ڕێکوپێك کردنـــی ناوماڵەکەشدا نەما . جگە لەمە دەرمانەکانیشی وەکـو پێویست لەکاتی خۆیدا نەدەخوارد وبگرزۆر ڕۆژبێریشی دەکرد . جل کرەکان لێی کەوتنە بۆڵە بۆڵ لەسـەر ئەوەی جلەکانی بەباشی نەدەدوری . پاش ماوەیەك پێیان وت کەشتەکانی بێ کەڵکنو لەبازاڕدا فرۆختیان نیـــە . دوا بەدوای ئەمە ، مەکینەی درووما‌نـــە کەشـــیان لێ سەندەوە چونکە قستەکانی بۆ نەدەدرا . منیشــس دەرسەکانی دانسم لەکیس چوو ، بەمە قوڕەکە یەکجاری خەستبوو . دایکم ئۆقرەی لێ بڕاو توانای ئـەم بارە گرانەی نەبوو .

ژنەکەی میستەر مەك کارثی لەناکاوێکدا مرد . بەر لەوەی بمرێ ماوەیەکی زۆر بەدەم نەخۆشـــیەوە ناڵاندی . لەم کاتەدا خەیاڵێکی زۆر سەیرم بەمێشکدا هات : چەند خۆشە ، ئەگەر میستەر مەك کارثی دایکم بخوازێ . والی کوڕی تابڵێی برادەرمە . جگە لەمە ، مەگەر تەنها ئەم کارە دەرمان دەرمان بکا ، ئەگینـــا ئاسۆ روناکایی تێدا بەدی ناکرێ !

هەر کە پرسە تەواو بوو ، تازیە چی ڕەوایەوە ومیستەر مەك کارثی بە تەنهایی مایەوە ، مەسەلەکەم لەگەڵ دایکمدا هێنایە کۆڕ :

دایە گیان ، زۆر ئاگاداریی میستەر مەك کارثی بکەو هەتا بۆت دەکرێ بەدەوریدا وەرە . من دڵنیـــام ئەو ئارەزووی خواستنتی تۆی هەیە .

دایکم بزەیەکی کرد ، وەکو بەئەقڵم پێ بکەنـــێ : « کوڕم جارێ تۆ واز لەکابرای کوڵۆڵ بێنە باپشویەك بدا .» قسەکەی نەچووەگوێمەوەو وتم : ئاخـــر ئەگەر نەختێك جلی جوان لەبەر بکەیتو دەست بەخۆتدا بهێنیو خۆت وەکو جاران لێ بکەیتەوە ، من دەزانـــم مەمنونیشت دەبێ بەڵام تۆ هیچ هەوڵێـــك نادەی ، هەتاکەی هەر لەم ژوورە پیسەدا کروشکە بکەین ؟ »

بەسزمان دایە ! ئێستا چەند لەوشانەم پەشیمانم نەمدەزانی بێ خۆراکی هێزی لێ بڕیوەو تەنانەت توانای بیرکردنەوەشی لێ سەندوە .

کەوتینە هاوینو قوتابخانە داخرا . ماڵی مـــەك کارثی بۆ نیوە ڕۆژە بانگیان کردم ، منیش خواخوام بوو نەختێ لەو ژوورە ناخۆشە دوور کەومەوە ، بۆیە بـێ بەكو دوو بانگ کردنەکەم قەبووڵ کردو تائێـــوارە لەوێ لەگەڵ « والی » دا یاریم کرد . سەر لەئێوارە کە گەڕامەوە . منداڵانی گەڕەك بەریان پێ گرتمو کچێکـی بچکولە وتی :

ـ نازانی دایکت شێت بووە !؟ .

وەکو لە ئاسمانێکەوە بەرم دەیتەوە ئـەوهـام لێهات . واقم وڕماو حەپەســام . قسەکە وەکـــو کوتەکێك وابوو کە لەناکاودا بدرێ بەبنا گوێـــدا... بەشڵەژاوی هەر ئەوەندەم بۆ وترا : ئەوە دەڵێی چی ؟

بەکێکی تریان هەڵی دایەو وتی : « ڕاست دەکا . لە دەرگا بە دەرگای ئەم ماڵانـــەی داوەو تەڵەزمـــە خەڵووزێکی داوە بەهەر یەکەیان گوایە ئەمە دیـــاری جەژنی لەدایك بوونە بۆ منداڵەکانیان . ئـــەگـــەر باوەڕناکەی بچۆ لەدایکم بپرسە»

بێ ئەوەی ئیتر توانای گوێ شل کردنم هەبـــێ ، تینم دایە خۆمو بەرەو ماڵ بە هەڵە داوان رامکـرد . لە دەرگاوە ، یەکسـەر خۆم بەرەو نهۆمی ســەرەوە کوتاو دەرگای ژوورەکەم لادا . هەناسەم سواربوو . دڵم لەسـەر سەد لێی دەدا . هەڵوێستەیەکم کرد تـــا هەناسە بێنمەوە بەرخۆم . کات دەمەو ئێوارەیەکـــی هاوین بوو ، دنیا تابڵێی قەبروتاریك بوو . دایکـم ، وەکو هەمیشە ، لەبەر پەنجەرەکە دانیشتبوو . لەسەر خۆی هاوڕێکی لێم دایەوەو سەیرێکی وێڵی کردم . ڕەنگی بەرووەوە نەمابوو ، دەم چاوی بە تەواوی گۆڕابوو .

سەرئێشە

● هیوا عمر احمد ●

سەرئێشە « » هێندە بڵاوو بـــاوە ، کـە زۆربـــەی خەڵکیشـــس ، چارەسەرەکەی فێربـــووە وای لێ‌هاتووە ، گشـــت کەسێك ناوی « ئەسپریـــنو پاراسیتۆل » بزانـــێو بێ سەردانی پزیشك یـــان خەستەخانـــە ، بـــە دڵنیایی یەکەوە ، بۆ سەرئێشە بەکـاری بهێنێ .

سەرئێشە ، نیشانـــەی چەندباری نائاسایی و نەخۆشی دیکەیە ، هەرچەندە مـــادەی دەماخ نا هەستیارە بـۆ ئازار بەڵام زۆر پێکهاتووی هەستیار لەدەرەوەو کەللەدا هەیـە کـە هەستیار بێ بۆ ئازارو سـەر ئێشە دروست بـــکات وەك (بۆری یە خوێنەکانی دەرەوەو ناوەوەی کەللەو داپۆشـــەری دەمـاخو هەســـــتە دەمارەکان) ،(١) دوورنی یـە کە سەرئێشە ئازارێکـــــی گوێزراوەبێو لەچەنـــد پێکهاتوویەکی دوورو نزیـــك لەسەرەوە ، دەگوێزرێتەوە بۆ سەر وەك لـــەچـــاوو گیرفانۆچکەکانی لوتو جومگەو ماسولکەکانی سەرو ملو دەمو چاو ، دان ، یان بەکـێ لە بیکهاتووەکانی ناو سنگ یـا هەناو ...

گەر برینێك لەناو مێشکدا هەبێ پەستان بخاتە ســـەر بۆری یەکانی خوێـــن لـــەو ناوچەیەدا ، سەرئێشەی لـێ پەیدا دەبێ هەرچۆن ئـــەگەر چینەکانی پەردەی داپۆشـــەری دەماخ ، لەچەند پنتێکـــدا پێکەوە بلکێنی ، یان خوێـــن بەر بوونێ لەنێوانیانـــــدا دەبێتە هۆی سەرئێشەیەکـــی توندوتیژ .

هەروەها لەکاتی بـــەرزی پەستانی خوێندا ، لـــەو نەخۆشانەی بە ئاشکرا بـــەو بەرزبوونەوەیە جیا دەکرێنەوە، (لە کاژێرە زووەکانـــی بەیانیانـــدا تووشـــــی سەرئێشەیەکی توند دەبن)(٢) .

لەکاتی ژەهراوی بـوونـدا بەچەن مادەیەکی تایبەتـــی، سەرئێشە پێك‌دێت ، لـــــە ئەنجامی ئەوەی « ژەهرەکە = تۆکسین » دەبێتە هـــۆی فراوانکردنی خوێنبەرەکانـــی دەماخ ، هەرچـــۆن لـــە بریندار بوونی ســـــەردا ، سەرئێشە ، دروست دەبـــێ گەر ماسولکەو جومگەکانـــی سەرو مل بەرکار بگـــــەری ڕوداوەکە بکەون یان چینەکانی پەردەی داپۆشەری دەمـــاخ لە چەند چینێکدا بە یەکـــدا بلکێ ، گەر یەکێك لەخوێـــن بەرەکانی دەموچاو ، هـــەو بکاو ئەستور بێو دیوارەکانی تەسك ببنەوەو بگیرێ ، کـار دەکاتـــە ســـەر بۆری یە خوێنە کانی تری ســـــەرو سەرئێشە بەرهەم دێ ، گــەر کاریگەری یەکەی ئێجگـــار زۆربێ لەسەر خوێنبـــەرنی چاو ، ئەو دەبێتـــە هـــۆی کوێربوونی چاو ..(٣)

لەدوای کۆکەکۆك ، سـەر ئێشەیەکی توندی کەمخایـەن دەردەکەوێ ، بە تایبەتـــی لەناوەڕاستی تـەمەنـــدا ، زۆرجار لە خۆیەوە نامێنـــێو چادەبێ ، کەم جاریشـــس دەمێنێتەوە ، وڕیگـــەی چۆنی یەتی دروست‌بوونەکە شی‌نەزانراوە .

لەکاتی دان‌ئێشەو نەخۆشی چـاوو هـــەوکردنـــی گیرفانۆچکەکانی لووتدا مرۆڤ سەری دێشێ ، هۆکەشـــی ئەوەیە ئەم ئازارە لەم پێکهاتو وانەوە ، دەگوێزرێتەوە بـۆ سەرو ، دەبێتە هـــۆی (٤) هەژاندنی ئەو هەســـــتە دەمارانەی کاسەی ســـــەر دەدەمارێنن .

هەندێ سەرئێشەش بـــێ بنەڕەتی ئـــۆرگانی یـــەکە دەروونی یە(٥) ئەمەش لـــە ئەنجامی ئەوەوە دروســـت دەبێت کە پەستانی دەروونی، دەبێتە هـــۆی تونـــدی ماسولکەکانی سەرو گەردن ، ئەمەش وەکو لەمەوپێشـــن باسکرا دەبێتـــە هـۆی ، قیت‌کردنەوەی ئازارێ کە بـــە سەرئێشە ناو دەبرێ ، چونکـە ماسولکـــەکان لەکاتـــی بەرزبوونەوەی « تونـــدی » یەکەیان دەبنـــە هـــۆی دروست‌کردنی هۆکـــاری « پ » ، ئەمەش دەبێتـــە هۆی هەژانـــی هەســـتە دەمارەکانی نـــاو ئــــەو ماسولکانەی سەرو مـــلو ، هەست کـــــردن بـــــە سەرئێشە .(٦)

پەراوێزەکان :ـ

١ ـ نیۆرۆلوجی ڕۆبـــەر بانیستێر ـ لەندەن . لاپـەڕە = ١٦٣ .
٢ ـ نیۆرولوجی ڕۆبـــەر بانیستێر ـ لەندەن ـ لاپـەڕە = ١٦٤ .
٣ ـ نیۆرۆلۆجی ڕۆبـــەر بانیستێر ـ لەندەن ـ لاپـەڕە = ١٦٥ .
٤ ـ فسیۆلوجی ـ ولیـەم . ف ـ گانۆن ـ کارلینمۆرینا ـ لـ ٨٠ .
٥ ـ نیۆرۆلوجی ڕوبـــەر بانیستێر ـ لەندەن ـ لاپـەڕە = ١٦٦ .
٦ ـ فسیۆلوجی ـ ولیـەم ـف ـ گانۆن ـ کالیفورینا ـ لـ ٧٨ .

Institut Kurde de Paris

بەڕێوەبەرێتی لاوانی سلێمانیو ئاسۆی دوارۆژ

● ئاشکراو زانراوە کەلەهەمو وڵاتێکی پێشکەوتوی ئەم سەردەمەدا لاوان گرنگیەکی تایبەتی خۆیانی دراوەتێو لە هەموو بوارەکانی ژیاندا هەرچی پێداویستیان هەیە بۆیان ئامادە کراوەو باشترین باریان بۆ ڕەخساوە بۆ دەرخستنو برەوپێدانی هەموو لێهاتنو چالاکیەکیان .

● هەر لەم تێڕوانینو باوەڕەوەو بەنیازی خزمەت گوزاری لاوانی شاری سلیمانی بەڕێوەبەرێتی لاوانی سلیمانی چالاکانە لە هەوڵی جێبەجێ ـ ئیشو کارو خزمەت کردنی لاوانی سلیمانیدایەو ئێمەش حەزمان کرد تیشکێك بخەینە سەر گرنگترین چالاکی ئەم بەڕێوەبەرێتیەو لە گیروگرفتو ئیشوکارەکانیان شارەزابین بۆ ئەم مەبەستە سەرماندا لەو بەڕێوەبەرێتیەو گفتوگۆمان لەگەڵ بەڕێوەبەرو فەرمانبەرەکانیدا کرد .

● **بەڕێز کاك محمد شاکر بەڕێوەبەری لاوانی سلیمانی دەربارەی لایەنو بەشەکانی بەڕێوەبەرێتیەکەیان وتی .**

× خزمەت گوزاریو پەروەردە کردنی لاوان گەلێ لایەنو جۆری هەیەو لەزۆر سوچەوە ئەتوانرێت پەرە بەم خزمەت گوزاریە بدرێتو هەر لەم ڕوەشەوە بەڕێوەبەرێتیمان بریتی یەلەچەند بەشێکی تایبەتیو هەر بەشەشیان کاروبارو ئیشوکاری تایبەتی خۆی هەیەو لەوی تریان جیایەو هەریەکەیان ـ جۆرە خزمەتێکی لاوان ئەکات.

ئەتوانم بەشێوەیەکی گشتی بەشەکان وەك لای خوارەوەدیاری بکەم .

مەڵبەندی لاوانی سلیمانی ، مەڵبەندی پەروەردەکردنی زانستی سلیمانی ، خانوی لاوان ، شوێنی لاوان لەکارێزی وەستا شەریف ، مەڵبەندی لاوانی دەربەندیخان

جائیتر لەرێگای ئەم بەشانەوە بەڕێوەبەرێتیمان چالاکیەکانی خۆی ئەنوێنێو وەکو سەرپەرشتیار ئاگادای ئیشوکاری بەشەکانەو هەموو پێداویستیو هۆی سەرکەوتنیان بۆ ئامادەئەکاتو هەرچی گیروگرفتیان هەبێت بۆیان چارەسەر ئەکەین (هەرچی لە دەسەڵاتی ئێمەدا بێت) ئەگەر نەشمان توانی ئەوا بەهۆی ئەمانەتی گشتی لاوانو ڕۆشنبیری لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیەوە چارەسەری ئەکەین . چونکە ئێمە لە ئیدارەدا بەستراوین بەو ئەمانەتەوە . وەکو وتمان یەکێك لە بەشەکانی سەربە بەڕێوەبەرێتیمان مەڵبەندی لاوانی سلیمانیەو جا ئەویش بۆ ئاسان کردنی ئیشوکارو چالاکیەکانی لەشوێنو ڕێگای خۆیدا کراوە بەچەند بەشێکی تایبەتیەوەو ئەوانەش .

١ ـ بەشی ڕۆشنبیری .

٢ ـ بەشی هونەری شانۆگەری .

٣ ـ بەشی هونەری گۆرانیو مۆسیقا .

٤ ـ بەشی پەروەردەی زانستی .

٥ ـ بەشی پەروەردەی وەرزشو ئەم بەشانە هەریەکەیان بەگوێرەی خۆیان چالاکی هەمە جۆرە ئەنوێننو لەخزمەتی لاوانی شارەکەماندانو هەربەشەیان لێپرسراوو شارەزای تایبەتی خۆی هەیە .

حمه سعیدحمه کریم

● **بەڕێز کاك علی حسینودی سەرپەرشتیاری چالاکی ئەو بەڕێوەبەرێتیە دەربارەی هەندێ چالاکی دواو وتی :**

× ئەو بەشانەی کە کاك محمد باسی کردن هەریەکەیان ئیشوکاری تایبەتی خۆی جێبەجێ ئەکاتو والێردا چالاکی هەندێکیان باس ئەکەین .

چالاکیەکانی بەشی ڕۆشنبیری بریتی یە لە دەرکردنی بڵاوکراوەیەکی مانگانەی سەردیوار بەناوی (دەنگی لاوان) هەروەها دەرکردنی بڵاوکراوەی (تریفە) کە وەرزیەو لەبواری ئەدەبو ڕۆشنبیریدا پێش کەوتنێکی باشی بەدەست هێناوە . پێکهێنانی کۆڕی ئەدەبیو ڕۆشنبیریو گەلێ چالاکی تری لەم بابەتانەو ئەوەی شایانی باسە چالاکیەکانی ئەم بەشە لە میهرەجانی ڕۆشنبیری بەڕێوەبەرێتیەکانی لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا بە یەکەم دەرچو ئەمەش شایانی شانازیەو هیوای زیاتریان بۆ ئەخوازین .

هەروەها چالاکیەکانی بەشی شانۆگەری بریتی یە لە دەرکردنی بڵاوکراوەیەکی مانگانەی سەردیوار بەناوی (تیشکی شانۆ)و پێك هێنانو ئامادەکردنی دەورەی شانۆو بۆ فێرکردنی شانۆو هونەرەکانی .

هەر ئەم بەشە شانۆگەریەکیان بەناونیشانی (وەرزی نوێ)وە پێش کەش کردو بەرهەمی ئەم بەشەش هەر یەکەم بوو لە میهرەجانی شانۆگەری دووەمی ناوچەی ئۆتۆنومیدا کە لە دهۆك کرا .

چالاکیەکانی بەشی گۆرانی مۆسیقاش بەشێوەیەکی گشتی بریتین لە کردنەوەی دەورەی هونەری بۆ فێربوونی مۆسیقا بەهەموو جۆرەکانیە . لە هەموو یادو جەژنەکاندا هاوبەشی ئاهەنگ ڕێکخراوە گەلیەکان ئەکەن .

بڕوانە : ل : ٧

یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواری

ماددەی (٢٩)

لە توانادایە پەیڕەوو پێزانین‌نامە دەربکرێت بۆ ئاسانیی جێبەجێکردنی ئەم یاسایە .

ماددەی (٣٠)

هەر دەقە یاسایەکی تر کە لە گەڵ بەندەکانی ئەم یاسایەدا تاکۆك بێت کاری پێناکرێت .

ماددەی (٣١)

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاو کردنەوەیدا لە (جریدەی رەسمی) کاری پێدەکرێت .

احمد حسن البکر

هۆیەکانی پێویست

نیشانە بنەڕەتیەکانی سەرەتا نەزەریەکانی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی لە ڕۆژی دامەزراندنی‌یەوە ئەوەیان چەسپاندووە کە دەبێ مرۆڤی عەرەب ڕزگاربکرێتو شەخسییەتی نەتەوەی عەرەبو ئاکارەکانیو نامەنەمرەکەیبە بابەخاوە بخرێنەڕوو ، هەروەها دەریان‌خستووە کە بیری بەعس بە بیرێکی زانستانەی شۆڕشگێڕانەو ڕەسەنی هاوچەرخانە بەناوبانگە . بیری حزبیش‌نیشانەکانی ڕۆشنبیریی عەرەبی دیارکردووە کەوا ڕۆشنبیری‌یەکی سەربەستی پێش کەوتووی گشتیی قووڵو مرۆڤ‌پەروەرە لە مەبەستو مەوداکانیدا .

دەستووری حزبیش بابەخێکی گەورەی بە مەسەلەی پەروەدەو فێرکردن داوەو سنووری بۆ مەوداو ئامانجەکانی کێشاوە ، وە بەشێوەیەکی گورچکبڕ چەسپاندوویەتی کە پێویستە نەوەیەکی نوێی عەرەبی خاوەن بڕوا بە یەکێتیی نەتەوەکەی خۆیو دەست گرتنوو بە بیر کردنەوەی زانستانەوەو سەربەست لە پڕوپووچو کۆتو نەریتی کۆنەپەرستانە پەیدا بکرێت . حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی لە ڕووی هەرێمو لە ڕووی هەموو نەتەوەوە تێکۆشاوە ئەم بیروباوەڕانە قووڵ بکاتو بڵاویان بکاتەوە .

هەروەها ئەوەشی چەسپاندووە کە هێنانەدیی گۆڕینەکانی سیاسیو ئابووریو کۆمەڵایەتی ئەوە دەخوازێت کە دووبارە سەیری زوربەی تێگەیشتنو دڕشتە (صیغە)و بەرنامەو ڕێگەکان بکرێتەوە ، دوو بارەش سەیری چوارچێوەی فێرکردنو قۆناغەکانو چەشنەکانی فێرکردن بکرێتەوەو داڕشتەی شۆڕشگێڕانەی نوێ دابندرێت .

هەنگاوە سەرەتا نەزەریەکانی حزب کە شەشەمین کۆنگرەی نەتەوەیی حزب لە ساڵی ١٩٦٣دا بڕیاری لەسەر داوون چەسپاندوویانە کە دەبێت پەروەردەی هاوتیشتمان پەروەردەیەکی نەتەوەییو ئیشتراکی بێتو لە هەموو چوارچێوەو نەریتە دواکەوتووەکانی کۆمەڵایەتی ڕزگاری بکات ، تاکو مرۆڤی عەرەبی خاوەن ژیریەکی کراوەی زانستی پەروەردو خاوەن ڕەووشتی ئیشتراکیانەو بە بڕوا بە نرخو واتا کۆمەڵی‌یە ڕەسەنەکان پەیدابکات ..

جا بۆ هێنانەدیی ئەم جۆرە پەروەردەیە شەشەم کۆنگرەی نەتەوەیی بڕیاریدا (دروستکردنی ئیشتراکیەتو پیڕەوکردنی دیموکراتی وا دەخوازن کە نەخوێندەواری بەتەواویو بەخێرایی لەناوبچێتو هەموو هێزو توانای دەسەڵاتداریوحزبو ڕێکخراوەکان بخرێتە مەیدانی جێبەجێکردنی ئەم ئەرکە بە زوویی‌و سەرکەوتوویی) .

لە ١٧ـ٣٠ی تەمووزی١٩٦٨وە کە حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی جڵەوی دەسەڵاتی لە عێراق گرتۆتە دەست ، هەوڵی داوە ئەم هەنگاوە نەزەریانە بخاتە سەر ڕێی جێبەجێکردن ، ئەوەبوو دەستووری جارەکیی کۆماری عیراقی ساڵی ١٩٧٠ لە ماددەی بیستوحەوتیدا ڕای گەیاندووە کە دەوڵەت لایەنگیری نەهێشتنی نەخوێندەواری‌یەو بڕیاردانی یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواریی ژمارە (١٥٣)ی ساڵی ١٩٧١ تەعبیرێکی ئاشکرای بایەخدانە بەلەناوبردنی نەخوێندەواری بەوپێیە کە مەودایەکی بنچینەیی سیاسەتی پەروەردەکاری‌یە هەروەکو چۆن بەیمان‌نامەی کاری نیشتمانییش دەریبڕیوە کەوا :

(لەناوبردنی نەخوێندەواری یەکێکە لە مەرجە بناغەیی‌یەکانی هێنانەدیی گۆڕینی باری کۆمەڵایەتی لە ڕەگەوەو بەرەو پێشکەوتن ، شۆڕشیش هەوڵی داوە لە کردارەکانی لەناوبردنی نەخوێندەواری گورجوگۆڵی بنوێنن . بەڵام ئەم ئیشە پێویستی بە ڕەنجو توانستێکی زۆر هەیە کەدەبێت‌هەموو ڕێکخراوەکانی گەلیو پەلەکانی قوتابیانو ڕۆشنبیران ئەرکی بەشداربوونێکی تەواو بگرنە سەر شانی خۆیان بۆئەوەی بە زووترین کات بە ئەنجامی بهێنن) .

لەبڕیارە مێژووییەکانی هەشتەم کۆنگرەی هەرێمانەی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی کە لە کانوونی دووەمی ١٩٧٤دا گیراوە هاتووە دەڵێ :

(نەخوێندەواری بە مەترسیو گەورەترین کۆسپەکانی سەر ڕێی پێشکەوتنی سیاسیو ئابووریو کۆمەڵایەتی‌یە ، لەتوانادا نی‌یە کۆمەڵێکی پێشکەوتووی شۆڕشگێڕی وا دروست ببێت کە دەرەقەتی گیروگرفتەکانی سەردەم بێت ، هەروەها هەرێمەکەمان ناتوانێت دەوری شۆڕشگێڕانەو پێشڕەوانەی خۆی‌ببینێ لە ڕزگارکردنی نەتەوەی عەرەبو دامەزراندنی دەوڵەتی ـ ئیشتراکیی یەکگرتووی عەرەبدا ئەگەر ئەو ژمارە گەورەیەی نەخوێندەواران لە کابە دابێت .

تێکۆشان لە پێناوی نەهێشتنی نەخوێندەواریدابە زووترین کاتێك کە لە توانادایە مەیدانێکە لە گرنگترین مەیدانەکانی تێکۆشانمان وە بە سەر کەوتنمان تێیدا گەلێك مەسەلەی زیندووی سیاسیو ئابووریو کۆمەڵایەتی لە هەرێمەکەماندا یەکلا دەبێت، لەو هەرێمەدا کە حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی شەرەفی بەرپرسیاریی سەرکردایەتیی گۆڕانە شۆڕشگێڕیەکانی خستۆتە سەرشان .

بڕوانە : ل : ٧

ئاهەنگی «ڕۆژی زانست» لە ڕەواندوز

ئامادەکردنی :عبدالوهاب تالەبانی

پرۆڤە

کاتێ کە (چەتۆ تەماشای‌کرد ؛ وا (مژدە)ی خوشکی خەریکە لەگەڵ کچەکانی تردا ، دەچێتە دمزەوە ، بەقەوسی کەمانچەکەی بەنە رمیەکەوە لەشانی خوشکەکەی داو پێی وت!

ـهێشتا پرۆڤەی چەند گۆرانیەکی ترمان ماوە ، نەچنە دەرەوە . مژدەو کچەکانی تر ، کە گوێیان لەم قسانەی ـچەتۆـ بوو ، بێ هیچ ورتەیەك هەریەکە لە جێگەی خۆی دانیشتەوە ، ئەویش چەناگەی خستەوە سەر کەمانچەکەو ، ئیشارەتی بۆ تیپەکەی کرد کە بەردەوام بنو ...شەپۆلی ئاوازو سازی موسیقاو قیژەی کەمانچەی ئەم کوڕە ڕەواندزیە لەگەڵ دەنگی ناسکی کیژۆلەکانی کێوی کوڕەکدا تێکەڵ بوونەوەو ،وێنەیەکی ئێجگار لەمێژی دەهێنایەوە سەر پەردەی خەیاڵم ، بەکەم خێڵی ڕەوەندی کوردم دەبینی وا لەدامێنی ئەم چیاسەرکەشانەدا خێوەتیان هەڵداوەو بەرامبەر زۆزكو هەندرێن ، ئاهەنگی بنیات‌نانی قەڵای دێرینی ڕەوەند (ڕەواندوز) دەگێڕن .

لەگەڵ ماموستا زرارمحمد

● ڕۆژ ٢١ـ١٢ـ١٩٧٨و لە ڕەواندوزو ، لەیەکێ لەقوتابخانەکانیداچەند منداڵێك لەگەڵ ژمارەیەك ئامێری موسیقادا ، خەریکی پرۆڤەکردنو ماموستاکەشیان (زرار محمد) بە پەرۆشەوە گوێیان لێدەکرێو ئەگەر (نەشازێ) بکەن ، ئاگاداریان دەکاتەوەو بۆیان چاك‌دەکاتەوە ..

چوومە لای ماموستا زرارەوە لێم‌پرسی :

ـکاکە زرار شتێکمان بۆ باس‌تاکەی دەربارەی ئەم تیپە ؟

مامۆستا لەوەڵامدا وتی :

ـتیپی منداڵانی ڕەواندوز لە ١ـ٧ـ١٩٧٧دا دامەزراوەو، لەو ڕۆژەوە بەهەموو توانایەکمەوە هەوڵم داوە پێیان بگەیەنم ، تاوەکو کە گەورەبوون ، عیشقی‌ئەم ئامێرە سیحراویانە لەدڵو دەروونیاندا بچەسپێو خزمەتی هونەری موسیقای نەتەوەکەیان بکەن‌و، ئەوەشت لێ‌ناشارمەوە کە زوربەی ئامێرەکانم بە پارەی خۆم کڕیوە بەڵام حاڵی حازر ئەم تیپە یارمەتیەکی باش‌دەدرێو لەهەوڵ و تەقەللا داین بۆ پێشخستنی .

ـ چالاکیەکانتان چی‌بوە ؟

ـلەزوربەی بیرەوریە نیشتمانیەکاندا ئاهەنگمان خەڵکی شارەکمان گێڕاوەو وا ئەمڕۆش لە ئاهەنگی (ڕۆژیزانست) دا کە کۆمەڵی‌هونەرو وێژەی کوردیـ بەشی ڕەواندوز ڕێکی‌خستوە بەشداری دەکەین .پێویستە ئەوەشتان بۆ روون‌بکەمەوە کە ژمارەی موسیقاژەنەکانی تیپەکە (١٢) منداڵن هیچیان تەمەنی لە١٣ساڵ‌زیاتر نیە ، لەگەڵ (٥) کوڕ بۆ کۆرس‌و (٥) کچیشیان لەگەڵدایە . هەروەها چەند گۆرانی‌بێژیکیشمان هەیە .

ئاهەنگەکە

● سەعات ٣.٣٠ی ئێوارەی هەمان ڕۆژ لە هۆڵێکی بچکۆلانەی شاردا ، کە هەر جێگای دووسەد کەسێکی تیا دەبوەوە ئاهەنگ دەستی‌ـ پێکرد ... لەهۆڵدا جێگە نەمابوو ، لەدەرەوەشی خەڵکێکی زۆر هەرایان بوو ، دەیانویست بێنە ژوورێ .

پەردە هەڵدرایەوەو بەخێرـ هاتنی میوانان کرا ، کە پێك‌هاتبوون لەبەڕێز قایمقامی ڕەواندزوە لێپرـ سراوی ڕێکخراوی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو چەند لێپرسراوێکی ترو خەڵکێکی زۆری شارو ، کاك لقمان طه دەرگەڵەیی‌لە وتارێکا کە بەناوی کۆمەڵی هونەرو وێژەی کوردیـبەشی ڕەواندوزەوە خوێندیەوە وتی :

ـئەم ئاهەنگە بەبۆنەیەکی پیرۆزەوە دەگێرین ، کە ئەویش (ڕۆژی‌زانست)و هەڵمەتی نیشتمانی‌یە بۆ لەناوبردنی نەخوێندەواری) بەسەرکردایەتی سەرۆکی تێکۆشەرمان کاك احمد حسن البکر ..

هەروەها وتی :

کۆمەڵەکەمان پێویستی بەیارمەتی ئێوەی بەڕێز هەیە ، بۆئەوەی بتوانێ بەباشی ئەو ئەرکانەی لەسەر شانیەتی بە چالاکی جێبەجێ بکات .

لەدوایی وتارەکەیدا سوپاسی ڕێکخراوی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی کرد ، کە دەستی یارمەتیان بۆ کۆمەڵە درێژکردوەو هەمیشە پشتگیری دەکەن .

زرار محمد

نعمان طه

بجەتو محمد

ئینجا تیپی منداڵانی قوتابخانەی پاشای گەورە ، هاتنە سەر شانۆ ،(چەتۆ) بەبەرگی کوردیەوە لەبەزدەم تیپەکەدا ڕاوەستابوو ،دوایی تێگەیشتم کە ئێستا تیپەکە، پارچەیە مۆسیقا بەناونیشانی (شنەی بێجان) کە چەتۆ صالح نەوروز داینــاوە ، پێشکەش دەکا ،

ئاوازی مۆسیقا بەرز بووەوە ، دانەری (شنەی بێجان) کە لەتەمەنی ڕاستەقینەی خۆی گەلێ گەورەتر دەبینرا ، وەکو موسیقاژەنێکی گەورە، ئیشارتی بۆ تیپەکە دەکرد .. ئەوەندەی لە مۆسیقا بگەمو چەشەی بکەمو لەزەتی لێوەرگرم ، دەتوانم بڵێم کە گوێم لە شتێکی ئاسایی نەبوو ، کارێکی هونەرمەندانەی

بڕوانە : ل : ٧

ئێستگەهـ پاراستنا عەردوئاڤا زاویتە

ئەنجامێ پێش‌کەفتنـا مروڤایەتیێ ژ هەمیلاڤە بو ئەگەرکونەساخی کێمبن لناڤ میللەتا مرن ژی یا کندبی . هەلبەت عەردێ جهانـێ ژی وەکی خوینێ مای لبەرڤێ چەندێ مەحوایێ دەستـ نیشان‌کری بو مروڤەکی سال بو سالێ بەرەو کێمبونـی یادچێت لبەر پێتربو نامروڤ لەوازاناو شەهرمزایێ پێکولێ‌دکەن هەمی بیابانو دولو نەهالا بچینن .

ئەو جهێ چاندن لێ‌شوینەبیت . داروگیهای لێ‌دچینن دابیتە چەروان بو تەرشی ئوهورگومین‌و رونیاندن لێ‌نەمینیت . بێسو وەزارەتا چاندنێ لەعیراقێ هەست باب گرتگیا ڤی‌کاری یاکری بادەست هاڤێتیێ ئیستگەها فەدکەت داب تاقیکرنێت پاراستنا عەردیو ئاڤێ رابن . ئیك ژڤان ئیستگەها یا لزاویتە مەسەرەدانەك بو کر چاف پێکەفتنەك دگەل مهندسێ چاندنێ برادەر داخاز مجیدکر ئو چەند پرسیار ژێ کرن وی ژ بدلەکێ خوش‌بەرسڤا مەدا .

پرسیار : ـ ئەو کارێت هنگو ل ئیستگەهێ دکەن چنە

بەرسف :ـعەردێ دەڤەرا کوردستانێ باهرا پێتر دولو نەهالو گرن ئەم بێ تاقیکرنا دکەین تاکو بزانین عەردێ ڕاست نە بێ بەطەن دێ کێ‌چاندنێ هێت ئانەنە . ئو هەکە کێ بهێت دێ کیش جمورە چاندن دێ ژهەمیا چاکتر شوینبیت . لەوا ئەو دەڤەرا ئەم کار لێ‌دکەین مەبیت کرینە چوار کەر .

أ ـ عەردێ سەرنیشیڤیا وی ژچنە تاکو ١٠٪ لڤی عەردی چاندنو کێلان ب سناهی لێ تێتەکرن .

ب ـ یێ‌کو سەرنشیڤیاوی ژ ١٥٪ تاکو ٣٥٪ لڤی عەردی مەچاندن یا لێ‌کری سەر کەسمێ دبنێ چاندنا « مسطب » چمکی کێلان لێ‌ناهێتەکرن .

ج ـ عەردی ٣٥٪ ـ ٤٥٪ رك یاب زەحمەتە چاندنا « مسطب» چمکی کێلان ژی سەرکەفتی نینە مە جورەچاندنەك یا لێ‌کری دبنی کەنتوری .

د ـ عەرد ٥٠٪ تاکو ٨٠٪ سەر نشیڤی بیت ب چاندنا کەنتوری ژی‌چ لێ‌شوین‌نابیت. عەردێت هوسا ئەم بەرجانا دەینێ تاکو ئاخاوی نەهێتە خاری ئو ب هورگومیت .

پرسیار : ـ باشە هنك پێدڤی چ زانینن بەری بڤی کاری‌رابن

بەرسڤ:ـتڤێت لەڤزانینیت خاریێ لنك مە دیارو روهن بن تاکو ئەم بشێین بدرستی کارێ خو بکەین .

١ ـ چەند باران روژێ ئان هەیڤێ باریە ئو نمرا گەرمایەتیو شها بای چەندە .

٢ ـ نمرا گەرماتیا ئاخێ ل کویراتیا مترەکێ چەندە .

٣ ـ با ژ کیش لای تێت ئو لەزاتیا وی چەندە د سەعەتێدا .

٤ ـ هەر وژی چاڤێ روژێ چەند سەعەتا تێتەدەر.

٥ ـ نمرا گەرماتیا ئاڤێ یا بچویكو مەزن .

پرسیار : کێماتییت فەرمانگەها هەوە چنە .

بەرسف : ـ ترومبلێت فەرمانبەرا ڤەدگوهێزن دکێمن.

٢ ـ تلەفون تاکونهو مە نینە .

٣ ـ مهەندسێ چاندێ بسپور ب بیشنا مە نینە .

٤ ـ پەزێ بادێ ناڤ جهێ کارێ مە بو ئاڤ ڤەخارنێ مە یێ‌گوتیە پارێزکەری بەلێ هێشتا چو جارە بونەدبتبە هەلبەت پەز گەلەك روووەکێت « تبات » مە چاندین دخوتو بیجدکەت .

صدیق علی ئامیدی

Institut Kurde de Paris

سەرنجێکی تر لە ئەدەبی فۆلکلۆری کوردی

« نۆرخان غالب »

بۆ خۆشەویستی مەرجێکی زۆر گرانو مەزن پێویستە کە ئەویش بریتی‌یە لە دلسۆزیو قوربانی‌دان ، لەو کاتەدا دلدار هەرچی شتێك دەبا لەو دنیایەدا دەیکا بەسەر گەردانی دولبەرەکەی هەموو جوانی‌و شۆخی‌یەك لەو جیهانەدا بە بەشی ئەو دەزانێ، جا کاتێ دەیەوێ تەعبیر لە ناخی خۆی بداتەوە بەرامبەر بە خۆشەویستەکەی ، ئەو ، هەروەك « دنیا لەناو ئەوا توابێتەوە » بۆیە رووی تێ ئەکاو ئەلێ :

بەفیدای بالآتبم لە دووربووی دیاری
دەلێی وەنەوشەی هەوەل‌بەهاری

وەیا هەر بەو زەوق‌وشەوقەوە دەیەوێ لەسەر پێدا هەلدانەکەی بەردەوام بێ‌وبلێ :

بەفیدای بالآتبم بالآ داری‌گوێز
قەند بەناز پێچراو کارخانەی تەوریز
بەفیدای بالآت بم بالآت داری حەمەی
رەنگ گولە مینا سەیر کەم‌تاکەی .

وەیا خود کاتێ سەلامی‌خۆشەویستەکەی پێ دەگا ، ئەم بۆ چاکتر سەلماندنی ئەوسەلامە وا چاوەڕوان دەکا کە لە گەڵ سەلامەکەداشتێکی لە گەلە کە ئەویش دیاری‌یە چونکە وەك سەلامەکەدیاری‌یەکی رۆحی‌یە دەبێ دیاری مادیشی لە گەلدابێ بۆیە پێی دەلێ :

سەلامت ناردووە کوانێ‌دیاری
ئاغا گەییەجێ کواخزمەتکاری

چونکە دیاری بۆ یادگاری‌و ئەو رۆژانەی کە پێك دەگەن ، هەتا بلێی‌خۆشەو رۆژانی دێرینی تیا ئەبینرێ ، بۆیە بە دیاری چاکتر دل وەقرە ئەگرێ،

یادگارەکەی تۆم لە کنە   بۆیەکا دلەکەم ساکنە

ئەگەر لەم رۆژانەدا ژنی‌شاعیر هەبێ ، ئێمە شیعرەکانیان ناتوانین لەشیعری شاعیرە پیاوەکان جیا بکەینەوە ، چونکە لە شیعری شاعیرە ژنەکاندا هەستی ژنێتی تیا نی‌یە ، هەر زیاتر وەك هیوابەت ئەچێ کە شیعر بلێ نەك شیعرەکانی ناوێتەی‌هەستی ناوەوەو دەروونی بێ ، دیارە کە پیاو هەستو‌نەستی بەلای ئافرەتدا ئەجولێ ، هەر بەو هێزەبەلام بە پێچە وانەوە ژنیش دلی لێ ئەداو ئەجولێ بۆئەمەش پێویستە ژن وەك ژن ناخی خۆی پێشکەش بکا .

لە فۆلکلۆری کورددا زۆربەئاسانی ئەتوانین شیعری ژنان جیا بکەینەوە لە شیعری‌پیاوان ، واتا ئەو شیعرانەی ژنان وتویانە بۆ پیاوە،دلدارەکانو حەز لێ‌کردووەکانیان ، ئەمە بۆخۆی مایەی گەورەیی ژنو ئازایەتیانە . ئەم دێرەی‌خوارەوە دەربڕینی ژنێك دەرئەخا بەرامبەر بەهەلبژاردنی دەزگیرانەکەی .

ئەوا مانگ هەلات داویە‌لە دلم
لە جوتەی برا کامیانەهەلگرم

ژن لە هەلبژاردنی‌مێردەکەیدا هەر مەسەلەی جینسی بە هەموو شتێ نازانێ‌بەلکو لەپاڵ ئەویشدا گونجانی دەروونیو جوانیش‌وەرئەگرێ ، ئینجا بۆ پاشە رۆژیش ئەروانێ‌و پیاوێك‌ئەخوازێ کە بە هەردووکیان بەرێکی چاك بدەن بەدەستەوە ، بۆیە ژنێك دوای چاوەڕوانی‌یەکی زۆر دەلێ :

خوا زۆر شوکر لە پارەوە   ئەو کوڕە گولە بە دارەوە
بۆ خۆم‌دەی‌چنم لە خوارەوە

لەم بارەوە زۆر بەندو باوی فۆلکلۆری تر هەیە وەك ئەمانەی لای خوارەوە .

لەو لاوە هاتی نەمزانی‌تۆ بووی
وەم زانی مانگ بووی‌بەرامبەر کۆ بووی

چاوت ئەستێرەی رۆژێ هەندێ لەپێش گەلاوێژێ
رێم بێ‌ئەگرە دەچمەنوێژێ .

ئەوی چوکم ناوێ باخی‌بێ‌بەرە
ئەوی گەورەم دەوێ خەلفی‌دولبەرە

جوابم بۆ ناردی بۆ درەنگ‌هاتی
بازن لەسەر وەستا کەوالەسەر خەیاتی

بەبێ سوچو بەبێ تاولەسەرچی لێت گرتم قین
بەچەند سوێندو کەلامان‌بە عاسمانی حەوتەمین
بە گومەزی هەیوان سەرین‌بەمەرقەدی شێخ یاسین
ئەمن هیچ گوناهم نی‌یەبەسەری بابم هەمین

ئەو مەسەلە کۆمەلایەتی‌و ئازاوەو نارێکانەی ئانێستاش لە ناو کوردەواریدا بلاوەپەیوەندی نارێكو ناگونجانی بووكو خەسوو بووك هەوێ‌وشە ، جار بووە ئەورقە بەرایەتی‌و تێنە گەیشتنی‌ژنان لە ناو خۆیاندا بۆتە هۆی ئەوەی ژنو مێرد لە یەکتر دابڕێن چونکە ناخۆشی‌یەکە تینی سەندووە ،وای لێ هاتووە ژیان تال بێ ، بۆ ئەوەش دەردی کورددەلێ کە « چاو ئازاری زۆر بوو دەری دێنن » جا لەژێر باری ناچاریدا قەوماندوویانە .

لەم گۆرانی‌یە فۆلکلۆری‌یەدادەردو داخی ژنێ لەتاو « هەوێ »ی دەردەبڕێ کە لەترس‌و تاوی ئەو دەڕواو سەری خۆی هەلدەگرێ‌و توشی دەردو ئازارو ئەشکەنجە دەبێ . نەك هەرقسەی ناشیرینی پێ‌دەلێ ، بەلکو نانی ئیسراحەت‌وچاکیشی ناداتێ ، نوێنی پوختەو پاکی ناداتێ پێی‌بخەوێ ، بۆیە دەلێ :

چزوم دێتە پێیە   لە ترسی هەوێ‌یە
هەوێ سەر لە قورێنێ   بە بەرێم دەنوێنێ
لانکەم پێ رادەژێنێ .

ئێمە وتمان کە بۆ یەکێك‌بیەوێ دیراسەی فۆلکلۆرو سامانی کوردی بکا ئەتوانی‌بارە جیاجیاکانی ژیانی کوردەواری نزیك لە واقیعەوەشارەزابێ‌و بگاتە ئەو ئەنجامەی تارادەیەك چۆنیەتی‌ژیان‌و لابەنەکانی کۆمەلایەتی‌و ئابوری‌و سیاسی‌و رۆشنبیری‌و فەلسەفی بزانێ .

بۆیە ئەبینین پێشینانمان‌کە ناخۆشی‌و دەردی سەری رووی تێ‌کردبن ورەیان‌بەرنەداوەو دەستیان نەکردووە بە فرمێسك رژاندن ،چونکە زانیویانە دۆستو دوژمنیان هەیە ، بۆیە ناکرێ‌بە ئاشکرا بگرین ، وە ئەگەر لەوپەری نارەحەتیشدا بن ـلە دلی خۆیاندا ئەگرینو بە تالەی دەروون لە ناوەوەجیهان ئەلەرزێنن وەك .

رەنگ زەردوو زەعیف‌زەعفەران رەنگم
وەك چینی دیوار ماتو‌بێ‌دەنگم .

ئەو کورتەیە بوو لەوگۆرانی‌یە فۆلکلۆریانە کە زیاتر بۆ ئەو مەبەستانەوتراون کە ئێمە دەست‌نیشانمان کردن ، ئێستا دێینە سەر گۆرانی فۆلکلۆری جوتیارو ئیش‌کردن .

لەکاتی ئیش‌کردنداو کەماندوێتی‌و هیلاکی تینی خۆی دەگەیەنێتە ئیشکەرو فەلاکان ، دەست‌ئەکەنە گۆرانی وتن بۆ ئەوەی شەتەکی لەشیان‌دەرچێ ، کارێزکەن‌و بەدەم کارێزلێدان‌و قولنگ‌وەشاندن‌و گەل‌کار بە تەورو تەورداس لێدان لە کاتی‌گەل‌کردن‌و یا پالەکان بە دەم داس‌خستنە کاری درەوومەلۆکردن‌و جوتیار بە دوای گاجووت‌و زەوی کێلانەوەدەست ئەکەن بە گۆرانی وتن بە جۆرێك ئەو گۆرانیانەهیلاکیان ئەرەوێنێتەوەو باری شانیان خۆش ئەبێ .

بزوتنەوەی ئیش کردن‌ودەست‌بەکارهێنان لەگەل ئاونگی گۆرانی‌یەکاندایەك‌ئەگرنەوە ، وەکو ئەوەی لێ‌دێت کە لە جیاتی مرۆڤەکان‌ئاوازو گۆرانی ئیش‌بکەن ، بۆیە جۆش‌و خرۆشی کارکردنیان زیاتر ئەبێ بۆ هەر جۆرە ئیشێك جۆرەگۆرانی‌یەك هەیە ، بەمانای گۆرانی درەو چەشتێکە ،گۆرانی گێرە جۆرێکی‌تر ، گۆرانی شەتل لێدان‌و گۆرانی‌گەل‌کردن‌و جووت هەریەکەیان ئاوازێکی جیاوازو وشەی‌جیاواز جیاوازیان هەیە .

بڕوانە : ل : ٧

مەرگی و عەشق

«دەلال المغربی» تا بۆ باسی ئەکەم

شیعری : عبداللە عباس

[دەلال المغربی ـ ئەو کچە فەلەستینیە تێکۆشەرەیە کە لەگەل دەستەیەك لە فیداکارانی فەلەستیندا بۆماوەی شەوو رۆژێك رێگای «تل ابیب» یان لە هێزەکانی زایۆنیزم گرتو لە بەرەبەیانی دوابیندا لەگەل چەند هاوڕیەکیا شەهید بوو ، « دەلال » دوای شەهید بوونی نامەیەکی بلاوکردەوە کە بەر لەچونی بۆ شەڕ نووسیبوی‌و هەموو دەزگاکانی راگەیاندنی فەلەستین بلاویان کردەوە ، لەو نامەیەدا سەرگوزشتەی منالی خۆی‌و خۆشەویستی فەلەستین باس‌دەکا .]

پێشەکی :
یەتۆ ئەروا ، بەئاسمانا ، یەتو ئەروا ..
کە بەسەر شاری بەغدادا ، وەك بروسکە رائەبورێ
زەردەخە ، ئەبەخشنە رووی نازداری ، یەتو ئەروا ..!
هەموو چاوێك ، سلاوی گەرمی لێ‌ئەکاو ئەو هەر ئەروا
لەچەقی رێگای ((دێر یاسین)) خوێن هەلئەچێ ..
[تۆ ـ دەلال مەغریبی] یتو ...
لێرە ، ماچێکی گەرم بۆ خوێنی بازرقە بەستوت
بەرێ ئەکەین !]
لە ((دێر یاسین)) خوێن هێناتی ،
× ×
لەسەر چەقی رێگای ئەویش خوێن بردیتی ،
هەروەك عاشق ، خۆت‌و خاکی خوێنەکەت ماچ ئەکەین !

ـ ١ ـ
ئارەزووت ، منالێکەو هەموو رۆژی گەورە ئەبێ‌و
پێ‌ئەگرێ ● / ئارەزووت ، لەم خوێنمانایەو گەورە ئەبێ ●
[ـ ئەم ـ دەلال ـ ● ئینسانێکە ، شەرمی منالی
رووی ناگرێ‌و یەتو ئەروا ● / لەنێوان
ئارەزووی ئیستاو منالیا ● / گول ئەروێنتو ،
برینەکان ساریژ ئەبن ● / دەمێکە لە روویا دیارە● /
لەو شوێنەدا ، خاك چوار مشقی دانیشتوەو
ئاو کۆچ ئەکا ● / ئەم ، ئارەزووی تامی پەرینەوە
ئەکا ● / ئەیناسین ، هێشتا نیوەی گەرمای هاوینی
رابووردووی لە باوشەو ● / ئەم تامەزرۆی سەرمانی
زستانی داهاتوە ● /] .

● ● ●

ـ ٢ ـ
عاشقی خاکی دزراوە ..
گەردی سالآنێکی دووری هەلگرتوە ..
دواجار ، کەدیم ...
بەکول ، گریا !!
ئەمجارە ، دیم ، پێ‌ئەکەنی ..!
بەزەردەخەنەی ئەمجارە ، دنیایەکی تری درووست ئەکرد.
رووی گریاوەکانی ئەسرێ ..

● ● ●

بەرەو هیلانەیەکی نوێ ، ئەروا .. ئەروا ..
بالندەیەکە ، ئەزانێ ، جۆگەلەکان لە کوێوەین ،
بۆ کوێ ئەچن !
شەو ، چاوی لێدا ئەبچڕێ ، ئەم سل‌ناکاتەوە ئەروا ..
خۆی ئەزانێ ، قەرسیلەکان لەکام کێلگە چاکتر ئەروێن
جۆگەلە ، چۆن ئەبێ بەچەم
رووبار چۆن دروست ئەبێتەو
لەکام دەریا ، ئاوی سەرچاوە سوێر ئەبێ ..

● ● ●

ـ ٣ ـ
ئەو ، گورانییەك ئەزانێ ..
بشکویە ، لەئسارێکا گەشاوەیە ، ئاوی چاوی ، گەلای
درەخت ئەر ئەکاو دوایش چرۆ هەر ئەبێتەوە بەپشکۆ ...
لە دەروازەی سالە گەرداویەکان دەرچوو ..
بووبە سروود ...
یەك ، یەك وا دەنگی ئاوازە نەمرەکان داگیرسانەوە ..
یەتو ئەروا ..
ئاو بۆ بالندە تینوەکان ..
گەلای سەوز بۆ دارەکان ،
لە هەموو لوتکەکانەوە تاجێکی رۆژ
سروودی نوێ دروست ئەبێ
هەر ئەگەرێ ...
دەست ئەکاتە ملی تیشك‌و هەر ئەگەرێ
عەشقی دنیا ماچ ئەکاو ماچی ئەکەن

● ● ●

ـ ٤ ـ
بەیانی زوو ، لەخەو هەستا ، بەیانیەکی سەوز بوو،
لەگەل ئاسۆ ، ملی رێی گرت ،
بەرەو رۆخی دەریا ئەهات ، چاومان لێی بوو !
بۆ بیلبیلەی چاوی عەشق ، رێگای ئەبری !
یادگارێکی تری درووست ئەکرد ...

● ● ●

((دەلال ئیستاکە گەورەیە
ئاوی دەریا ئەوەستێنێ ..
ئەو ، ئەتوانێ ،شەپولە رابو ردوەکانی دەریابێنێتەوە
بۆ سەرچاوە●
شەوە زەنگ تیشك دەخاتە سەر هیلانەی ئاوارەکان
لەگەل شەپۆل ، خەو نابینێ ، رێگا ئەگرێ
لە دیر یاسین لەناو خوێنا لەدایك بوو
هەر لەوێشدا ، ئەچێ بەگژ، هەموو دنیای
شەوەزەنگا ...))

● ● ●

لە دیر یاسین ، خوێن هێناتی ،
لەسەر چەقی رێگای ئەویش خوێن بردیتی
هەروەك عاشق خۆتو خوێنو
خاکی خوێنەکەت ماچ ئەکەین .

بیروڕای شاعیرەکانو

شیعری ئێستای کوردی لە کوێدایەو بەرەو کوێ دەچێ ؟

لاپەڕەی ئەدەبوژیان ـبەمەبەستی کردنەوەی دەرگای گفتوگوکردن‌و دەربڕینی بیروڕای نووسەرو رۆشنبیرەکان دەربارەی باری‌ئیستای بزوتنەوەی‌ئەدەبیمان ، نیازی وایە چەندپرسیارێك ئاراستەی ئەو ئەدیب‌و رۆشنبیرانە بکات‌و‌ئەوانیش باری سەرنجی‌خۆیان‌دەربڕن کە هەر یەکەشیان‌شایانی قسە لە سەرکردنی‌ترەو وا بەشیعروقسەکردن دەربارەی شیعردەست پێ‌دەکەین‌و پرسیاری(شیعری ئیستای کوردی ، لەکوێدایەو بەرەوکوێ دەچێ؟)دەخاتە بەردەم چەندشاعیرێك . والەم ژمارەیەداوەلامی شاعیری لاو ((جەوهەر کرمانج)) دەست پێ‌دەکەین‌ودەقی وەلامەکەی دەربارەی‌پرسیارەکەمان بلاو دەکەینەوەبەهیوای بلاوکردنەوەی وەلامەکانی تریش .

● ئەدەبو ژیان ●

● کەباس دێتە سەر شیعری ئێستا کوردی مرۆڤ دەبێ هەلوێستەیەك بکاتو سەرنجێك بەهەموو لایەنەکانی خۆیدا بگێڕێتەوە ، ئەگەر بلێم من وای دەبینم کە شیعری کوردی ماوەیەکە لە شوێنی خۆیدا چەقیوەو تەکان نادات ، رەنگە تا رادەیەك راست نەبێت ، بەلام راستیەکەی ئەوەیە تەنیا چەند شاعیرێك نەبێت کە بەپەنجەی دەست دەژمێردرێن‌و توانیویانە خۆیان لە دووبارەکردنەوە رزگار بکەن‌و گۆڕانێك بەسەر شێوەکانیاندا بێت لەرووی خۆرمو ناوەڕۆکەوە ، بەلام ئەگەر جارێك چاوبەلاپەڕەی رۆژنامەو گۆڤارەکاندا بخشێنین بۆمان دەردەکەوێ کە زولمێکی گەورە لە شیعر دەکرێ‌و دەبێ رەخنەگرەکان لە ئاستیەوە دەستەو ئەژنۆ دانەنیش ، کە کۆمەلێك ناوی تازە دەبینین بۆ یەکەمجار شیعر دەنووسن‌و یەکسەر شیعرەکانیشیان بلاودەکرێنەوە کە زوربەی زۆریان ئەم بابەتانە دەجوونەوە کە چەند سالێك لەمەوبەر وتراوە ئەمە جگە لەوەی تازەکردنەوەیەکی شێوەیش بەخۆیانەوە ببینن ، کە ئەم قسەیە دەکەم مەبەستیشم ئەوە نیە کە دەنگی وایان تێدا نیە لە دوارۆژا بتوانن شوێن پێی خۆیان بکەنەوە ، نەخێر ناوە ناوە شیعری زۆر خاوێن‌و جوان سەرهەلدەدەن‌و خاوەنەکانیان چاوەڕوانی زۆربان لێدەکرێ ئەمە لەلایەك، لەلایەکی تریشەوە شەپۆلێکی شیعر چاپ‌کردن لەدووتۆی دیواندا بۆتە باو ، کە زووربەیان بەیەکەمجار دەبیسترێن ، بۆ ئەوەی تاکە شیعرێکیشیان لە رۆژنامەو گۆڤارەکاندا بلاوکرابێتەوە ، کە ئەمەشیان بەلای‌منەوە کاردەکاتە سەرکەسایەتی شیعری کوردی رەسەن‌و پێویستە ئەم رەقابەیە نەختێ چاو بە خۆیدا بگێڕێتەوەو بەزەیی بە وشەی کوردیدا بێتەوە ، وەبەلای منەوە واش چاکترە ئەگەر ئەم ئەرکە بەیەکێتی نوسەران بسپێردرێ ، بەلکو رەنگ‌و رووی شیعری کوردی چیتر ناشێوێ ، وە هەر وەکو وتم ، چەند شاعیرێك هەن کە بەعەشقەوە مامەلە لەگەل وشەی کوردی دەکەن‌و بابەتەکانیان لەخزمەت کردنی ئەم میللەتەیە چاوەڕوانی داهێنانی گەورەیان لێ دەکرێ، لەکۆتاییدا دەمەوێ ئەمەش نەرامۆش نەکەم کە لەپال ئەم چەند شاعیرە ناسراوەشدا کە دەنگی تایبەتی خۆیان هەیە، یەك دوو گەنجی تریش زۆر بەدیقەت‌و بە وردی بە دوای وشەی کوردی پاکدا دەگەڕێن بۆ ئەوەی گەردانەی هۆنراوەی رەسەنی لێ دروست بکەن .

لەپێش هەمووشیانەوە ، خوشکە ئەجیبە ئەحمەدە . کە خۆی پارچەیەکە لەشیعرەکانی‌و لێی جیانابێتەوە .

پۆستەی خوێنەران

لەم ژمارەیەدا ، هەول دەدەین ، وەلامی ژمارەیەك لەو خوێنەرە بەرێزانە بدەینەوە کە کۆششی ئەدەبی خۆیان ناردوە ، بێگومان وەلام دانەوە بە هەر جۆرێ بێ ، حەز دەکەین هاندان بێ بۆ تەقەللای باشتر :

● کاك اسعد دزەی پارچەشیعرێکی بۆ ناردوین کە ئەم چەند دێرەی لێ‌هەلدەبژێرین :

دێم بۆنی ئەم گولە ئەکەم
دەست لەملی بووکێ ئەکەم
زۆر دەمێکە تاریکی شەوی بۆ ئەبەم
دلدار مەوخۆشم ئەوێ .

● لە هەولێر کاك عبید مجید صالح لە پارچە شیعری « ئەفام »ەکەی ئەم کۆپلەیە بلاو ئەکەینەوە :

ئەی خۆت ئەتوت ..
گەر ئەتەوێ تێر بخەوم ...
لەرەی دلم دامر کێت‌و لە ئاهی ساتێ بسرەوم
هەموو شەوێ لەمزستانە
من کورپەم لە باوەشتا ئارام ئەگرم ..

● کاك حمید احمد عبدالفتاح لە سلیمانی لە شیعرەکەیدا بە ناونیشانی‌دیاری گول ئەلێ :

وتم گیانە .. دیاریەکانت لەناودلما
بە فرسیکی چاوەکانت رووا‌و ..
سەوز بوون !

● کاك عبدالکریم علی اسماعیل لە شیعرە گۆرانیەکەیدا ئەلی :

دلدارەکەم ...
چەندە جوانی ..
هەروەك پەپولەی بەهاری
جوانی گولی کوردستانی .

● **کاك ع. علاف** لە هەولێر باسێکی دەربارەی ژیانی مامۆستا مەلاکاکە حەمە بۆ ناردوین ، بەلام زۆر ناتەواوە لە رادەی ئەوەدانیە بۆ باسی زاتێکی وابگونجێ . ببورە لە بلاونەکردنەوەی .

● **کاك علی احمد عبداللە لە سلیمانی** : ئەو پارچە شیعرانەی شاعیرە کلاسیکیەکان‌کە باسی پیریان کردوە هەلت بژاردون زۆرجار بلاوکراونەتەوە ببورە.

● **بۆبرا یان :**
احمد هەلبتەیی لە دیالە ، جمال محمود لە هەولیر ، خالدکابان‌و صابر علی حسن لە کەرکوك هاوڕێ احمد ، شێردل احمد ، بەرزە عبداللە عزیز ، سالار رشید احمد،محمد کریم محمد،دلشاد عبدالرحمن ،دەرسیم جمال ، جلال‌عبداللە صالح لە سلیمانی ببورن شیعرکانتان بۆ بلاوکردنەوە نەشیان حەز دەکەین زیاتر خۆتان ماندوبکەن . تا .. پێ‌بگەن‌و ئەوسا دەست بدەنە شیعر .

● بۆ خاوەنەکانی ئەم بەرهەمانە :
چیرۆکی چەتری پاسێك دواهەناسە ، سێ هەنگاوی کورت ، جگە رەکێشان ، ببورن لەوەی چیرۆکەکانتان بۆ بلاوکردنەوە نەشیان .

ـ ئەدەبو ژیان ـ

وەرامێ (پاشماوە)

راستیدا خالی نەبوو لەوەی كە بە پێچەوانەی ئیرادەی ئیمپریالیزم و حوكمڕانە كۆنەپەرستەكانەوە ، لە وزەیدا بێ ولات بخاتە بەردەم پلەیەكی مێژوویی نوێوەو بە حوكمی گەلێ گۆڕانی ناوخۆیی و جیهانی لە هەموو روویەكەوە ، رەنگكورووی دواكەوتەیی ژێردەستەیی زەمانی عوسمانی‌یەكان لە رووی شارستانێتی‌یەوە بەرەو پێشكەوتن بەرێ . دامەزراندنی دەوڵەتی عێراق لە گەڵ ژێردەستەیی‌یەكەشیدا ، گۆڕانێكی سیاسی و ئابووری و كۆمەڵایەتی‌ی بە سەر وڵاتدا هێنا كە لە گەڵیاندا گۆڕانی باری رۆشنبیریشی دەبێتە شتێكی حەتمی و بە دوایدا شێوەو ناوەرۆكێكی نوێ وەردەگرێت و رێبازێكی جیاواز دەگرێتەبەرو بە چەندوبە چۆن دەگۆڕدرێ ـ ل ١٠)

ئایا ئەوەی ئەو وتوویە لە بەراوردكردندا هەر ئەمە نی‌یە كەمن وتوومەو كەچی وای داوەتە قەڵەم كە من هەر هیچم دەربارەی ئەو مەسەلەیە نەنووسیوە ؟! .

٢ ـ رەخنەگر لە ل (١٣)ی نامێلكەكەیدا ، دەربارەی ئاواتی دل ـ یا گەشتێ بە سەر باڵی پەرەندەی‌خەیاڵەوە)ی پیرەمێرد ، تەقەلای داوە ئەوەم بە سەردا بسەپێنێ كە من تەنیا یەك بۆچوونم بە (مطلق) بۆ ئەو نووسینە هەبەو دەڵێ :

لە سەرپێودانی رایەكانی پێشووی كەوتۆتە حوكمدان و دەربڕینی بۆچوونی نەگونجاو . بێ ئەمەیش بەڵگەیەك بهێنێتەوە دەڵێ (من بە دووری نازانم لە سەرەتادا كە دەستی داوەتە نووسینی ، بە پەرۆشەوە بۆ ئەوە چووبێ لە بابەتی كۆمیدیای خواوەندی ـ دانتی ـ لە ئەدەبی كوردیدا بهێنێتە بەرهەم) .

ئینجا بە ئارەزووی خۆی لە سەر بناغەی ئەم قسەیەی ، دەستی كردۆتە گاڵتەپێكردنم و تەقەلای داوە خوێنەریش لەمەدا لە گەڵ خویدا بەشداربكاو بپرسێ كە ئایا نووسەر ـ من ـ (ئەم بۆچوونە لەرزۆكەی لە كوێوە هەڵگۆزتووە ـ ل ١٤). جا تكایە ئەمجاریش وەرن لە گەڵمدا وردی بكەنەوەبزانن ئەو چی خستۆتە پێش چاوتان و من چیم وتووە ؟! . نووسیومە :

بە دووری نازانم لە سەرەتادا كە دەستی داوەتە نووسینی، بە پەرۆشەوە بۆ ئەوە چووبێ شتێك ـ نووسیومە شتێك و برای رەخنەگر ئەم وشەیەی لە خوێنەر حەشارداوە كەخۆی لە من باشتر دەزانێ جی‌دەگەیەنێ و لەو شوێنەدا چ بایەخێكی لە رووی زمانەوە هەیە ـ ح.ع ـ لە بابەتی (كۆمیدیای خواوەندی)ی دانتی لە ئەدەبی كوردیدا بهێنێتە بەرهەم . بەڵام بەشێك و دوان و سیانی لێ‌نووسیوەو ئیتر لەوێدا وەك وتم لە بەر هەر هۆیەك بووبێ ، وازی لێ‌هێناوە . من بە رادەی یەكەم وەهای تێدەگەم . بەڵام لە هەمان كاتدا دەگونجێ بووترێ : نە . . . پیرەمێرد لە بنەڕەتەوە ئەو گەشتەی تەنها وەك وتارێك و بۆ مەبەستێكی (ئەخلاقی) نووسیوەو نە نیازی ئەوەی هەبووە زۆر درێژەی پێ بدات و نە مەبەستیشی چیرۆك‌نووسین بووە !] .

هەروەها رەخنەگر ئەوەی دەربارەی (ئاواتی دل) كردوێتی ، بۆ چیرۆكی (دوانزە سوارەی مەریوان)یشی كردووەو زیاتریش شوولی لێ‌هەڵكێشاوە . سەبارەت بەمیان نووسیویە دەڵێ :

[بۆ چیرۆكی (دوانزە سوارەی مەریوان)یش وەك چیرۆكێكی هونەری نیشانی داوە كە لە راستیدا ناچێتە ریزی چیرۆكەكانی سەردەمی خۆیشی‌یەوە . بەڵكو وەك خۆی دەڵێ (كە چەند باسێكی فۆلكلۆری‌یەو دەماودەم لە باوك و باپیری‌یەوە بیستووە)و خستویەتی‌یە ئەو چوارچێوە تایبەتی‌یەوە ـ ل (١٤)ی نامێلكەكە] .

ئایا لەمە چی تێدەگەین ؟!. ئەوەی نەچێتە بنج‌وبناوانی ـ یەوە ، ستەمە بتوانێ تێبگا كە چ وەستایی‌یەكی بەهەڵەبردنی تێدابەكار هێنراوەو كە مەگەر لە ئەنجامدا هەر خۆم و خۆی بتوانین سەری لێ‌دەربكەین !. لە گەڵ ئەوەشدا وا تەقەلا دەدەم هێندەی بتوانم بۆ ئێوەشی روون‌بكەمەوە :

١ ـ گوایە من چیرۆكەكەم وەك چیرۆكێكی هونەری نیشانداوە ، لە كاتێكدا خۆی لە سیاقی لێكۆلینەوەكەمدا لە هەر كەسێكی‌تر باشتر لەوە حالی‌یە كە من مەبەسم لە چیرۆكی هونەری لەم لێكۆلینەوەیەدا چیرۆكی نووسراوە نەك هونەری بەو پێوانەی ئەو مەرجانەی ئێستا هەن و لە كایەدان و زانراون كە ئەمە دەگونجێ جێگەی رەخنەیەك بێ لە من و دەبوو هەرزوو لە سەرەتای لێكۆلینەوەكەمدا شتێكم دەربارەی بوتایە .

٢ ـ تێكەڵاوكردنی عیبارەتی (كە چەند باسێكی فۆلكلۆری‌یەو دەماو دەم لە باوك و باپیری بیستووە) كە لە ناو دووكەوانەدا دانیاوە لە گەڵ عیبارەتەكەی ناو دووكەوانەكەی مندا كە دەڵێم : (وەك پیرەمێرد خۆشی ئیشارەتی پێداوە ـ ل ٤١ی كتێبەكە)و ئینجا گوێزانەوەی خوێنەر بۆ پەراوێزی ژمارە (١٣)ی نامێلكەكەی ، كە ئەمانە هەموو دەبنە گێژكردنی خوێنەرو دواجار چەواشە كردنی و ئەوسا بەدی‌هێنانی ئامانجەكەی : بەهەڵەبردن .

٣ ـ ئینجا بە دوای ئەو جەنجاڵ‌كردنەدا ، تێگەیاندنی خوێنەر بە حوكمێكی بنەڕەتی كە چیرۆكەكە بە چیرۆكێكی هونەری دانانرێ و لە .

لە (راستیدا ناچێتە ریز چیرۆكەكانی سەردەمی خۆیشی‌یەوە . ناوەڕۆكەكەشی زادەی بیری نووسەر نی‌یە ـ ل ١٤ ـ نامێلكەكە)

دواجار تاوانباركردنی من بەوەی كە لە نەشارەزایی‌یەوە قسەدەكەم و هەروا هەڕەمەیی حوكم دەدەم ! .

خۆزیا ئەم گەمەی پشیلەو مشكەی سەبارەت بە دوانزە سوارەی مەریوان لێرەدا بڕایەتەوە . بەڵام نەبڕاندۆتەوە ! .. لە لاپەڕە (٢٠)ی نامێلكەكەیدا با دەداتەوە سەری و دەڵێ :

[چونكە چیرۆكەكانی قۆناغی یەكەم بە تایبەتی بابەتەكانی (پیرەمێردو محەمەد عەلی كوردی) تێكڕا سەرچاوەكانیان فۆلكلۆرەو رەنگدانەوەی بابەتی كەلەپووری نەتەوایەتین و لە چەكەرەدەركردنیدا ـ واتە چەكەرەكردنی چیرۆكی هونەری‌ی كوردی ـ ح.ع ـ پاڵپشتێكی تەواوبوون بۆ نووسەران] ! .

ئایا ئەمە یانی‌چی ؟! .. بڕوانن ! .. كە من ناوی دوانزە سوارە بە چیرۆك دەبەم ، رایەكەم پووچدە ـ كرێتەوەو رەخنەگر ئەوەم وەك تاوانێكیش دەداتە پاڵ . كەچی دوایی خۆی دێت و دەنووسێ :

[چیرۆكەكانی قۆناغی یەكەم بە تایبەتی بابەتەكانی (پیرەمێردو محەمەد عەلی كوردی) تیكڕا . . . هتد !!)] .

ئینجا من لێرەدا بە چاكی دەزانم تەواوی ئەو پەرەگرافەتان بخەمەوە پێش چاو كە لە (ل ٤١ ، ٤٢)ی كتێبەكەمدا دەربارەی ئەو چیرۆكە نووسیومە ، تا خۆتان بەراوردێك بكەن و حوكم بدەن . پەرەگرافەكە دەڵێ :

[چیرۆكەكە (وەك پیرەمێرد خۆشی ئیشارەتی پێداوە) ، لە بنچینەدا داستانێكی فۆلكلۆری بووەو بە بەیت و مەقام خەڵكی دەماودەم گێڕاویانەتەوە . بەڵام ئەم هاتوە لە قالبی چیرۆكێكی هونەریدا تۆماری‌كردوەو وەك خۆی هەر لە ناواخنی چیرۆكەكەدا لە بەینی دوو كەوانەدا نووسیویە : (ئەگەر حەقتان ئەوێ ، ئەوەڵ پاروو بەر من ئەكەوێ ، من زیندوویان ئەكەمەوە ـ پیرەمێرد) ، لە خۆی بەئاگا بووە بەو كارەی رووداوێكی مێژوویی كە بوو بووە بەیتێكی فۆلكلۆری بە سەر دەمی خەڵكەوە ، دەكاتە چیرۆكێكی نووسراوو بەمەوە رزگاری دەكا لە فەوتان و لە بیرچوونەوەو لە كۆڕی ئەدەبی نەتەوەییدا نەمری‌ی دەداتێ ـ ل ٤١ ، ٤٢] .

هەر لە باسی پیرەمێرددا رەخنەگر جارێكی تریش بیرو راكانی منی دەربارە شێواندوە . لە ل (١٦)ی نامێلكەكەیدا نووسیویە :

[جگە لەمانەیش نووسەر سەرجەم چیرۆكەكانی پیرەمێردی بە مێژوویی داناوە ، كەچی لە جێیەكی تردا هێڵێكی راست‌وچەپ بە سەر ئەم رایەدا دەهێنێ و دەڵێ چیرۆكەكانی (لە رووی كۆمەڵایەتی‌یەوە بە شێوەیەكی گشتی دواوە)] .

لە كاتێكدا من نووسیومە :

(واتە سەرئەنجامی كار سەبارەت بە پیرەمێرد لە كۆڕی چیرۆك‌نووسیندا ئەوەیە كە بە پێچەوانەی جمیل صائب و احمد مختارەوە ، ئەم خۆی بەدوور گرتوە لە رژێم و باری سیاسی‌ی سەردەمی خۆی و هەڵوێستێكی ئاشكرای بەچاك و بەخراپ دەربارە نەنواندوە . بەڵكو وەك لەوەبەر باسمان‌كرد یا رووی كردۆتە مێژوو ، و فۆلكلۆرو تەقەلای داوە لێیان هەڵبهێنجێ ، یا لە رووی كۆمەڵایەتی‌یەوە بەشێوەیەكی گشتی دواوە ـ ل ٤٣ ، ٤٤ ی كتێبەكە)

واتیدەگەم پێویست بە هیچ روونكردنەوەیەك ناكاو ئاشكرایە رەخنەگر هێڵە راست‌وچەپەكەی چۆن بۆ دروست كردووم ! .

٣ ـ رەخنەگر لە ل (٣٣)دا نووسیویە :

[هەر ئەمەیش وای لە دوكتۆر عیزەدین مستەفا كردووە كە دەربارەی چیرۆكی (مردن بۆ دوژمنی هەردوولا) رایەكی بەجێ دەربڕێ و بلێ (كە بە چیرۆك ناژمێررێت و ریپۆرتاژێكی رۆژنامەنووسی یە)] .

بێگومان من لێرەدا جارێ باس لەوە ناكەم كە ئایا ئەوە چیرۆكە یا چیرۆك نی‌یەو لە شوێنێكی‌تردا دەگەڕێمەوە سەر باسی چیرۆكەكانی ساڵانی پەنجاكانی خۆم . بەڵام باس لە ئەمانەتی زانستی دەكەم كە خۆی زۆر جار بەخەی منی لە سەر دەگرێ و دەپرسم : ئایا بۆچی رایەكەی دوكتۆری وەك خۆی نەنووسیوەوبە ئارەزووی خۆی خەستی كردۆتەوەو ئەو وتەیەی لێ‌پێك هێناوە ؟! دوكتۆر وتوویە :

(ئەم كارە ئەدەبی‌یە ـ واتە چیرۆكەكە ـ ح.ع ـ لە گەڵ ئەوەشدا كە باسەكەی بابەخدارە ، بەڵام لە رووی دارشتنی‌یەوە وەك چیرۆك ناتەواوەو تا رادەیەك دەچێتە ریزی وتارێكی سیاسی یا ریپۆرتاژێكی رۆژنامەنووسی یەوە ـ ریالیزم لە ئەدەبی كوردیدا ـ ل١٥٣ ـ پەراوێزی ژمارە ـ ١ ـ) .

ئایا ئەمە ئەوە دەگەیەنێ كە دوكتۆر بەو شێوە (مطلق)ەی رەخنەگر لە زمانی‌یەوە وەرگرتوە ، وتبێتی : (بە چیرۆك ناژمێررێت و ریپۆرتاژێكی رۆژنامەنووسی‌یە) ؟! . جگە لەمە هەر دوكتۆر خۆی پێش ئەو تێبینی‌یەی سەبارەت بە چیرۆكەكە ، لە لاپەڕەی پێشوودا (١٥٢) دەربارەی نووسیویە :

(نووسەر لە چیرۆكەكانیدا نەخشە بۆ ئەو رێ‌وشوێنەی سەركەوتن و رێگا راستە دەكێشێ كە هێزە نیشتمانی‌یەكان پێوبستە لە كاركردنیاندا رەچاوی بكەن . بۆ نموونە چیرۆكی (مردن بۆ دوژمنی هەردوولا) ناكۆكی‌یە ناوخۆیی‌یەكانی نێوان هێزو چینەكانی دوژمن بە ئیمپریالیزم نیشانەدا ، ئەو ناكۆكی‌یانەی كە لە گەڵ دەركەوتنی یەكەم مەترسیدا لە لایەن دوژمنەوە ، لە بەینەدا نامێنن و ئەو دەست و مەچەكانەی لەوەبەر لە یەخەی یەكتری گیردەكران ، دەچنە یەك ریزەوە بۆ بەربەرەكانی‌كردنی ئیمپریالیزم دوژمنی هاوبەشی هەموو چینە نیشتمانی‌یەكان)

دوكتۆر عزالدین مصطفی بە دوای ئەم قسەیەیدا ئینجا بە پەراوێزێك لە رووی هونەری‌یەوە ئەو رایەی دەربارە دەربڕیوە . ئیتر رەخنەگر بە چ هەقێك دێت و لە زمانی ئەوەوە بەو شێوە (مطلق)ە ئەو رایەی لە سەردەدا ؟ ! .

(ماوێتی)

یاسای نەهێشتنی (پاشماوە)

هەشتەم كۆنگرەی هەرێمانە شێوەی كاركردنی دیاركردووە بۆ قۆناغی هاتوومان كە وای داناوە :

« لەناوبردنی نەخوێندەواری پێویستی بە هەڵمەتێكی گشتی‌ی نیشتمانی هەیە كە حزب سەركردەی بێت و رێكخراوەكانی گەل و هێزەكانی چەكدارو پەیوەندی‌داری دەوڵەت بەشداری تێدابكەن ، وە هەموو ووزەو توانای نیشتمانی و جەماوەری تێدا بەخت‌بكرێت و پێویستی‌یەكانی ماددی و زانستی تەواوی بۆ دابین بكرێت » .

جا بۆ جێ‌بەجێ‌كردنی ئەم ئامانجە نیشتمانی و نەتەوەییانەی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراكی پەسندی‌كردوون بڕیار لەسەر ئەم یاسایە درا .

لەرۆژنامەی (الوقائع العراقیە)ی ژمارە ٢٦٥٦ی رۆژی ٢٩ـ٥ـ١٩٧٨دا بلاوكراوەتەوە. ئەم دەقەش لە گۆڤاری (المعرفة)ی‌ژمارە ـ١ـی ٨ ئەیلولی ١٩٧٨وەرگیراوەو كراوە بە كوردی.

سەرنجێكی‌تر (پاشماوە)

لەگەڵ ئەمانەشدا شوان‌كارە بە جۆرێكی تایبەتی بە سۆزی شمشاڵ و جووزەلە گۆرانی دەڵێ ، ئاشەوانیش بە دیار باراش‌هارین و گەڕانی بەرداش و چەقەنەی ئاشەوە ، بەبێ شەو چەرەی گۆرانی ناتوانێ شەو بە كۆلەوە بگرێ و باراشی خەڵكی بهارێ ئەگەر گۆرانی نەڵێ و دەنگی لێ‌بەرز نەكاتەوە .

لە بەشەكانی داهاتوودا زیاتر لەم‌بارەوە ئەنوسین و شت روون ئەكەبنەوە .

نامەكەی سەرۆك (پاشماوە)

هەیە كە لەباری تەكنۆلۆژیاوە پێشكەوتوون ، دەبێتە مایەی بێ‌لایەنی و تێگەیشتنی زیاتری پشتگیری نوێ بۆ بزوتنەوە گبروگرفت و داخوازیە عادیلانەكانی دابین دەكا .

برایان ، دۆستان

حزبەكەمان ، حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست ، هەر لە دروست‌بوونیەوەو تائێستاش بە هۆی هەڵوێستەكانی دەسەڵاتداریە شۆڕشگێڕانە كەپەوە ئەو رێبازە نیشتیمانیە سەربەخۆیانەیە دووپات دەكاتەوە كە سەرچاوەكەی خاسیەتە تایبەتیەكانی گەلەكەمانەو رێگەیەكی بێ‌لایەنانە لە پەیوەندیە نێو دەوڵەتیەكانی خۆیدا دەكێشێ و بەرهەڵستی هێزەكانی ـ دوژمنكاری ئیمپریالی و زایۆنی و رەگەزپەرستی و هەموو قازانجە چەوسێنەرەوە جلێسەكان دەكا كە لە كەرامەتی ئینسان و ماف و ئازادیەكانی دەكەون ، لەهەمان‌كاتدا كە تاقیكردنەوەی شۆڕشگێرانەی نەتەوەیی و سوشیالیستانەی خۆی دروست دەكاو بەرینترین پەیوەندی هاوكاری كردن لەگەڵ ئەو دەوڵەتانەدا دادەمەزرێنێ كە عەدالەت و خێرو ئاشتیان لامەبەستە . عراق ، بە توندی پاڵپشتی بزوتنەوەی بێ‌لایەنی‌یەو چالاكیەكانی دەگرێتە ئامێزو بەجیدیانە بەشداری چالاكیە جۆراوجۆرەكانی دەكاو داوای كرد كۆنفرانسێكی باڵا بۆ دەوڵەتە بێ‌لایەنەكان ساڵی ٩٨٢ لە بەغدا بگیرێ ، ئەمیش لە باوەڕیەوە بەدەوری ئەم كۆمەڵە دەولیە لە نەرم‌كردنی تیژی ئاڵۆزی نێودەوڵەتان و پتەوكردنی رەگو ریشەكانی ئاشتی جیهان و پاكودانی بنكەكانی دوژمنكاری بە تایبەتی لە فەلەستینی داگیركراودا كە تێیدا زایۆنی دوژمن درندانەترین كرداری سەركوتكاری و دوژمنایەتی و مەزنیخوازی و رەگەزپەستی دژی گەلی عەرەبی فەلەستینی بەكار دێنێ ، كە لە پێناوی گەڕانەوە بۆ وڵاتی داگیركراوی و دەرخستنی چارەنووسی لەسەر خاكی نیشتیمانی خۆبداتێ دەكوشی .

دووبارە سلاوتان لێ‌دەكەم و هیوادارم بگەنە بڕیاری ئەوتۆ كە لەگەڵ ئەم قۆناغە ناسكەدا كە جیهانی ئێستامانی پێدا دەڕواو لەگەڵ ئاواتەكانی گەلە تێكۆشەرەكانماندا بگونجێ .

احمد حسن البكر
سەركۆماری عراق

بەڕێوەبەرێتی (پاشماوە)

بەشی پەروەردەی زانستی‌یش هەر بەشی خۆی ئیشوكارو چالاكی هەمە چەشنە پێشكەش ئەكات وەكو وێنە گرتنی هەموو چالاكی و جموجولەكانی مەڵبەندەكەو ئامادەكردنی جهازە كارەباییەكان لە هەموو ئاهەنگ و بۆنەكاندا .

چالاكیەكانی بەشی‌هونەری تەشكیلی تازە لەخەملین‌دایەو ئەتوانم بڵێم بریتی‌یە لە پێ‌گەیاندنی لێ‌هاتنی هونەری ئەندامانی مەڵبەندەكەو یارمەتی دانیان بۆپێش‌كەوتن و برەوپێدانی هونەرەكانیان . هەروەها هاوبەشی‌كردنە لە پێشانگاكانی وڵات‌داو كردنەوەی پێشانگای تایبەتی بۆ ئەندامانی مەڵبەندەكەو

بەشی پەروەردەی وەرزشی چالاكیەكی باش و رێكوپێكی هەیەو گەلێ سەركەوتوون و لەهەموو بوارێكی وەرزشدا تیپیان هەیەو لەوانەش تۆپی‌پێ ، سەبەتە ، دەست ، باڵە . بۆكسێن جمناستیك ساحەو مەیدان پاسكیل و هەریەكێك لەمانە تیپی تایبەتی خۆی هەیەو شارەزایان سەرپەرشتیان ئەكەن . هەمیشە خەریكی كردنەوەی دەوراتی تەدریبین بۆ بەهێز كردن و رۆشنبیركردنی هەموو تیپەكان و هاوبەشی هەموو پاڵەوانیە كانی وڵات ئەكەن لە هەموویاریەكان‌دا .

● دەربارەی مەڵبەندی پەرومردەی زانستی كە سەربە بەرێوەبەرێتی لاوانە لە كاك محمد شاكرمان پرسی و وتی .

× ئەم مەڵبەندەش هەر وەكو مەڵبەندی لاوان لەناو خۆیدا كراوە بە چەند بەشێكەوەو هەر بەشەیان تایبەتیە بە بابەتێكی تایبەتیەوەو هەر یەكەشیان بانەی تایبەتی خۆی هەیە بۆ هاوبەشی‌كردنی ئەندامان لە چالاكیەكانیان‌دا ئەم بەشانەش بریتین لە بەشی ، كەردوون ناسی ، فیزیاء ، وێنەگری فۆتۆغرافی، فڕین ، جیولۆجیا، كارەباو ئەلەكترون ، میكانیك ئەم بەشانە تازە كراونەتەوەو لە سەردەمی دەست‌پێ‌كردنی ئیشوكاریان چونكە لە ـ٨ـ٧ ١٩٧٨دا كرانەوەو هەر لەبەكەم كردنەوەدا نزیكەی ٢١٤ لاو بەكوڕو كچەوە هاوبەشیان لە دەورەی یەكەمدا كردو دەورەی دوەمیش ٨٠كەس بوون و ئیش ئەم بەشانە گرنگیەكی تەواو ئەدەن بەلێ‌هاتن و شارەزایی و پێگەیاندنی‌لاوان‌لە هەموو رویەكی زانستی‌یەوە ، ئێستاش دەورەی سێیەم كراوەتەوەو خوایاربێت پاشە رۆژێكی روناكی ئەبێت و هەر ئەم بەشانە توانیان هاوبەشی ئەو كێ‌بركێ‌یە بكەن كە بەرێوەبەرێتی‌پەروەردەی‌زانست لە بەغدا كردوبەوەو كۆمەلێك ئامێری جۆراوجۆریان بردكە هاوبەشانی بەشەكان دروستیان كردبوون و ئەنجامێكی باشیان هەبوو . هەروەها لەگەڵ پەروەردەی زانستی بەغدادا هاوبەشی پێشانگای بەغدای نێودەو لەتانیان كرد بەشەكانی ئەم مەڵبەندە گەلێ چالاكیان نواندوەو چاوەر وانی باشتریشیان لێ ئەكرێت و ئێمەش بەردەوامین لەجێ‌بەجێ كردنی پێداویستیەكان‌داو هیوامان وایە لەماوەیەكی كەمدا بتوانین گەلێ لەلاوانی شارەكەمان شارەزا بكەین لەو زانستیانەی كە خۆیان حەزی لێ‌ئەكەن .

● لەكۆتاییدا كاك محمد دەربارەی ئاسۆی دوارۆژی چالاكی بەرێوەبەرێتی‌یەكەیان وتی .

× هەر لەگەڵ داهاتنی ساڵی ساڵی تازەدا بەرێوەبەرێتیمان گەلێ گۆرانكاری و پێش‌كەوتن بەدەست ئەهێنێ و رێ‌رەوەكەی چاكتر بەرێ ئەكات و گەلێ پێداویستی و هۆی سەركەوتنی هەموولابەنەكانی بۆ ئامادەئەكرێت بۆ پێش‌خستن و برەو پێدانی هەموو چالاكیەكان لەخزمەت كردنی لاوانماندا و هەرلەم رووەوە لەوانەیە لەم چەندانەی دواییدا بەرێوەبەرێتیمان بگوێزینەوە بۆ ئەو بینایەی كە تازەكراوە لە سەرێگای سلیمانی و سەرچنار كە بە یەكێك لەتازەترین مەڵبەندی لاوان دائەنرێت لە هەموو وڵاتدا

بەخششی شۆڕش (پاشماوە)

دەرهێنیانی هونەرمەند زهیر عبدالمسیح پێش‌كەشی ئەكات.

ـ لە پاشەرۆژی شانۆی كوردیداو لە وەزرۆژەی كەشانۆی كوردی لە گیروگرفتەكانی رزگاردەبێ و خەڵكیش بەچاوی مرۆڤەوە تەماشای كچە ئافرەتی كورد بكەن بۆ ئەوەی ساردنەبنەوە.

● شێرزاد ●

ئاهەنگی (پاشماوە)

زۆر چاك بوو ، بۆ منداڵێكی وەكو (چەتۆ)، خۆم پێ‌رانەگیرا هەركە پارچە موسیقاكە تەواو بوو ، چوومە پشت شانۆكەوەو ، ئەم منداڵە موسیقاژەنەم بانگ كردو ، ئەویش كە قەڵەم و كاغەزەكەی بەدەستمەوە بینی، زیرەكانە خۆی دەستی‌پێ‌كردو وتی :

ـ ئەوەی كە فێری مۆسیقای كردم و دەستی گرتم و ئێستاش پشتگیریم دەكا مامۆستا (زرار‌محمد)ە، من خۆشم پەروەردەی ناو خێزانێكی هوتەردۆستم و ، مۆسیقام زۆر خۆش دەوێ .

وتم :

ـ كارزان و هاوڕێ‌ شەهیدەكانی . . . .

نەیهێشت پرسیارەكەم تەواو كەم ، بریقەی‌فرمێسكێكی گەرمم لەناو چاوە مامزیەكانیا بەدی كرد .. وتی :

ـ نەمدیبوون ، بەڵام وام هەست دەكرد كە هەمیشە لێمەوە نزیكن ، هاورێی ئازیزمانن ، مردنیان لەم رێگا پیرۆزەدا هەمیشە هاندەرمانن .

داوا لەتیپی موسیقای هەولێر دەكەم حیسابێك بۆ ئەم (چەتۆ)یەبكەن .

● ئاهەنگ بەردەوام بوو، چەند لاوێك بەشداریان تیا كرد بە گۆرانی‌هەڵبژاردەی خۆش (جمال حسنین ، خدر فقی عولا، رشدی احمد)ئەوەی كە سەرنجی راكێشام گۆرانی‌بێژێك بوو بەناوی(ولی حسن) بەراستی دەنگێكی نایاب و خۆشی پێوەیە ، لام سەیرە ، چۆن تائێستا لە ئیزگەیان لەگەڵ بەكێ لەتیپە مۆسیقیەكانی كوردستانا گۆرانی نەوتوە ، وابزانم نزیكترین تیپ ، بۆ ئەم كاكە (ولی) یەهەر تیپی مۆسیقای هەولێرە .

هەروەها لە ئاهەنگەكەدا ، دوو دیمەنی شانۆگەری كورت پێشكەش‌كراو ، خەڵكەكە زۆربان پێ‌خۆش بوو .

ئاهەنگەكە لەسەعات ٥ر٣٠ دا تەواو بوو .

● زانیمان كە رێكخراوی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە رەواندوز ، بڕیاری‌دا كە ٢٥٠ر دینار پێشكەش بە كۆمەڵی هونەرو وێژەی كوردی ـ بەشی رەواندوز بكاو ٢٤ سەعاتیشی پێشكەش بە تیپی منداڵان‌كرد. هەروەها چەند لێپرسراوو هاوولاتیەكیش سەروو مەبلەغێ‌بارەیان پێشكەش بە كۆمەڵ كرد .

لەگەڵ كاك لقمان طە دەرگەلەیی‌دا :

× لەكۆتایی ئاهەنگەكەدا، چاومان بە كاك لقمان كەوت كە سەرۆكی كۆمەڵەیە لەرەواندوزو لەوەڵامی پرسیارێكمانا وتی :

تائێستا دوو ئاهەنگی گۆرانی و موسیقامان پێشكەش كردوە هەروەها كۆڕێكشمان بۆ چیرۆكی كورت رێكخست و بە دەستمانەوەیە لەگەڵ تەواوبوونی بینای هولی قوتابخانەی پاشای گەورەدا شانۆگەریەك پێشكەش بكەین، هەروەها خەریكین پێشانگایەكی فۆتۆگرافی بكەبنەوە ، هەروەها نیازمان وایە میهرەجانێكی شیعر خوێندنەوە لەشارەكەماندا رێكخەین و ، بەشێكی زۆر لەشاعیرە ناسراوەكانمانی بۆ بانگ دەكەین و هەوڵ‌دەدەین كە هەموو ساڵێ و لەهەمان رۆژدا ئەو میهرەجانە لەرەواندوزدا بگێرێ .

دەربارەی گیروگرفتیشیان وتی :

ـ گەورەترین گیروگرفتمان نەبوونی دەرامەتی داراییە، وای بەپەسەند دەزانین كە دام‌ودەزگا رۆشنبیریەكان یارمەتیمان بدەن و ، بەشێ لەو پارەیەی بۆ یارمەتی‌دانی تیپە هونەریەكان دانراوە ،بە كۆمەڵەكەی ئێمەشی بدەن ، هەروەها داوا دەكەین پارچەیە زەویشمان بدەنێ، بەڵكو لە پاشەرۆژدا بتوانین بارەگایەكی لەسەر دروست ـ بكەین ، ئەگەر بێتو مەڵبەندی گشتی لە سلێمانی هەندێك لەو یارمەتیە ساڵانەیەی دەیدرێتێ بەشێكمان بداتێ ، ئەوا دەمان‌توانی زۆر لە پێویستیە سەرەكیەكانی بەشەكەمانی پێ جێ‌بەجێ بكەین .

بەبۆنەی (پاشماوە)

جگە لەمە، كۆڕەكە لەچاوەدێری كردنی تەندروستی كۆلینەوە لە بارەی شێوەكانی بەخێوكردنی منداڵ و دانانی نەخشەیەكی تەواوی بۆ پێشخستنی ئاسۆكانی چاوەدێری تەندروستی و دابین‌كردنی مەڵبەندەكانی چاوەدێری‌كردنی دایكایەتی و منداڵیەتی لە خەلیجی عەرەبدا دووپات كردەوە .

لەلایەكی ترەوە ، وەزارەتی تەندرروستی بەم بۆنەیە زنجیرەیەك كرداری ئامادەكرد بۆ پاراستن و چارەسەركردنی منداڵ لە نەخۆشی تا بەم‌جۆرە چاوەدێری‌كردنی تەواویان بۆ دابین‌بكرێ .

ئەم‌هەواڵە لە لایەن دوكتۆر ریاض ابراهیم حسین وەزیری لەندروستیەوە راگەیەنرا كە وتی لایەنە تەندروستیەكان هەنگاوێكی جۆرەكیان لە بواری پێشكەش كردنی خزمەتگوزاریەكانی‌دا بۆ هەموو هاوڵاتیان بە شێوەیەكی گشتی و بە منداڵان بەشێوەیەكی تایبەتی وەدی هێناوە، ئەمیش بۆ دابین‌كردنی باشترین شێوە بۆ پێداویستیەكانی منداڵ تا بتوانێ چالاكانە لە پەرەسەندنی نەتەوایەتیدا بەشدار بێ .

هەروەها وتی ، وەزارەت لەم‌ساڵەدا بە خێرایی دەرمانی منداڵ دابین دەكا جگە لە كردنەوەی بەشی تایبەتی منداڵان لە نەخۆشخانەكانداو زیاتر بەكارهێنانی ئەو دەرمانانەی كە یەكجار بەكاردەهێنرێن بۆ ئەوەی تەندروستی منداڵان بپارێزرێ .

هەروەها بەرێز وەزیری تەندروستی دوپاتی كردەوە كەوا وەزارەت پیویستی هەموو نەخۆشخانەكانی منداڵان و مەڵبەندەكانی دایكایەتی و منداڵیەتی دابین‌دەكا لە جۆرەكانی شیر جگە لە پوختەتركردنی ئەو خواردنانەی كە لە نەخۆشخانەكاندا دەدرێن بە منداڵەكان .

جگە لە مانە ، لە هەموو ناوچەكانی وڵاتدا ئاهەنگ بەم بۆنە پیرۆزەوە دەگیرێ‌و چالاكی جۆراوجۆر دەكرێ وەكو كردنەوەی پێشانگای كتێبی منداڵان و مەڵبەندەكانی سەردان لە مەڵبەندەكانی چاوەدێری كردنی منداڵان .

Institut Kurde de Paris

ئافرەت

لەمەیدانی تەقەللادانی بەتوانای مۆڤانەی خۆیدا

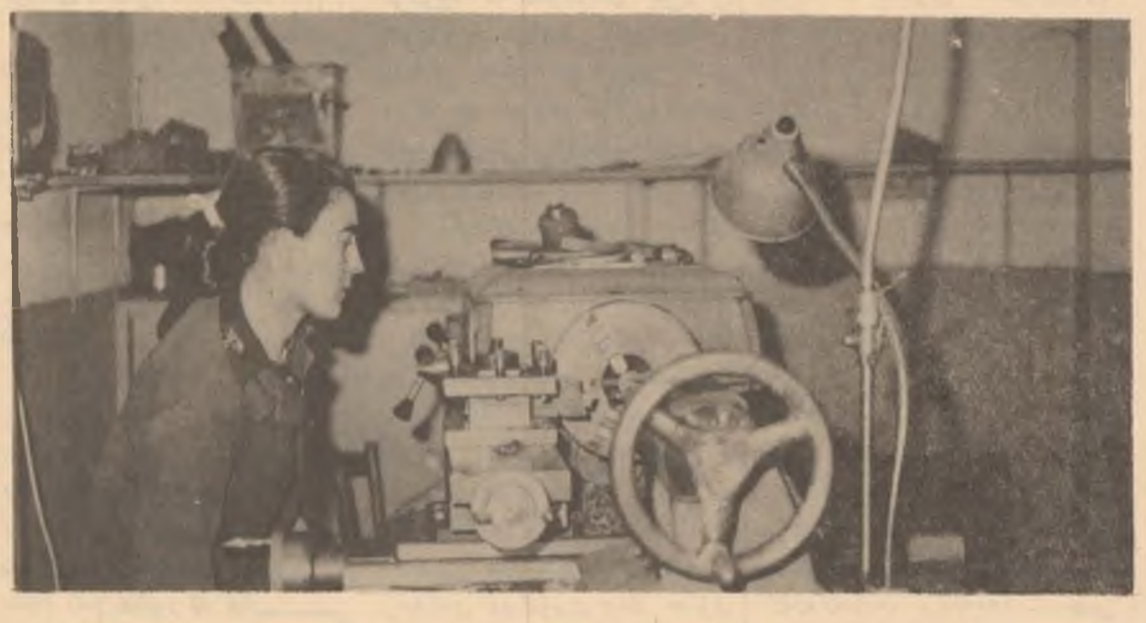

● عبدالقادر علی مردان ●

ئافرەت لەسەرەتاوەشان بەشانی پیاو بەشداری گۆڕانی کۆمەلایەتی و ئابوری کردوە .. ئەمەش لەلایەکەوە لەبەر ئەوەی کە نیوەی کۆمەڵەو لە لایەکی ترەوە بۆی هەیەو ئەتوانی شوێنی خۆی لەوکاری پەرەسەندانەدا بکاتەوە کە پێویستی بەکرێکاری چابوکو لیهاتو هەیە .

له وڵاته‌كه‌ماندا ئەم کارە مەزنە لە دەزگا بەر هەمهێنەرەکان و کارگە پیشەسازی و کارگەکاندا زۆر چاك دیارەو دەستە دەستە ئافرەت بەرەو کارو بنیاتنان ئەچن بۆوەدیهێنانی دوارۆژێکی باشتر .

له کارگەی جگەرەوشەکرو باڵندەو رایەخ و دەزگاکانی تر ئافرەتی کورد بەبەرگی کوردیەوە هەیە بەڵام نەبینراوە کە وەستایەکی « میکانیمك » بێ و گەورەترین و نارەحەترین مەکینە بەشارەزایی و لیهاتنێکەوە چاك بکا .

ئەمڕۆ رۆژنامەی هاوکاری یەکەم ئافرەتی کوردستان پێشکەش ئەکا کە « معاون ملاحظی فنی »یە لە چاپخانەی « دار الحریة » .

لەومرشە بچکۆلەکەیدا چاومان پێی کەوت بە لەشەبچکۆلە کورتەکەیەوە لەش سوکانە سنوقی کەلوپەلی هەلگرتبو :

– لائقة – نازانم ئەگەر بورغیەکت بۆ نەکرایەوەیان بتەوێ پارچەیەکی گران بجولێنی کە لەسەنگی خۆت زیاترە ، چۆن هەست ئەکەی ؟

زەردەخەیەك گرتی و سەری دانەوان بۆ ئەوەی بەو پەڕی بڕواوەبڵێ :

– هەندێ جار لەکاردا هەست بەماندویتی ئەکەم چونکە من ناتوانم ئەکارە بەچاکی جێبەجێ بکەم لە بەر ئەوەی بچکۆ لەم و لاوازم ، ناچار ئەبم کە گەلێ جار پەنا بەرمە بەر برایەکی کرێکار . کە لە گەڵما ئیش ئەکات و بەم جۆرە ئەو نارەحەتیە ناهێڵین .

– بەم بۆنەیەوە .. باشە یەکەمجاری کارت لەگەڵ کرێکارەکاندا چۆن بوی ؟

– سەرەتا پەیوەندیم لەگەڵیانا هەندێك ساردبو ، چونکە ئەوان چاوەڕوانی ئەوەیان نەئەکرد کە ئافرەتێکی وردی وەك من هاوبەشی کارەکەیان « میکانیکێ » بکات ، بەلایانەوە وا بو کە پاڵی لێ ئەدەمەوەو هیچ ناکەم و ئەبم بە بارێك بەسەریانەوە . بەڵام من لەیەکەم بانگکردنی چاککردنەوەی « مەکینەیەك » پێش هەموان یەکسەر کەلوپەلم گرتەدەستەوەو کەوتمەجێ ، ئەمە شتێکی سەیربو بەلایانەوە چونکە من کارەکەم بەجۆرێکی ئەوتۆ ئەزانی کە لەچاوەڕوانی ئەواندا نەبو . بەڵام ئێستا هەمو رێزم لێ ئەگرن و بایەخێکم پێدرا دوای ئەوەی کە زانرا من قوتابی دەرچوی زانکۆی تەکنەلۆژیام .

– چۆن لقی میکانیکت بۆ خۆت هەڵبژارد ؟

هەڵبژاردنی ئەم لقە بەئارەزوی خۆم بو چونکە من هەستم وابو کە ئافرەت ئەتوانێ هەمو ئەو کارانە بکات کە پیاو ئەیانکا بەتایبەتی ئەوەی کە لەبارەی ژنی کوردیەوە ئەمخوێندەوە یان ئەمبینی .

له سەرەتاوە کەس و کارم رێیان نەدام هۆی ئەمەش ئەوەبو کە ئەوان ئەیانوت تۆ ئافرەتێکی لاوازی و ناتوانی ئەوکارە گرانانە بکەیت کە پێویستیان بەهێزو بازو هەیە.

بەڵام لەبەر ئەوەی کە بڕوام بە خۆم هەبو (ئەمەبڕوابونەشم گەورەترین پشت گیری سەرکەوتنی زانکۆو کارکردنە) توانیم رازیان بکەم و رێم لێ نەگرن .

لائقة حسن

– ئاواتەکانی دوارۆژت چین ، ئەگەر جارێکی تر بۆ کارێ بگەڕێی کارێکی تر پەسەند ئەکەی یان ئەچیتەوە سەر ئەم ئیشەی ئێستات ؟

– بەراستی من کارێکم جگە لەم کارەکردبوێ ئەوە بو لەحساباتی بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیری کۆن بۆ ماوەیەك ئیشم کرد ، دوای ئەوە وێنەی پیشەسازی کە ئەمەیان هەر کاری خۆم بو ، ئەمەش وای لێ ئەکردم کە هەست بکەم کە من ئەبێ هەر لەپشت مێزو لەگەڵ رۆتیندابم . . ئەشمتوانی وابم . . بەڵام وا هات بەبیرما کە من ئەبێت بەراستی بچمە مەیانی کارەوە . . ئەو مەیدا نەی کە لە میکانیکدا شارەزاینم تیایا هەیە ، ئاواتەکەم ، هێنایەدی، هۆی سەرکەوتنیشم ئەو هاندان و رێزەبو کە لەلایەن برایانی کرێکارو کار بەدەستەکانی دەزگاکەوە پێم ئەگەیشتن بۆ کۆلنەدان و لەسەررۆشتنی کارە کەم، خواستی دوارۆژیشم ئەوەیە کەخوێندنی بەرز لەدەرەوەی وڵات تەواو بکەم .

– لەم کاتەدا کرێکارێك هات وتی خوشکە لائقە مەکینەی چاپکردنی ئۆفسێتەکەمان پەکی کەوتوە وەرەچاوێکی پیابخشێنە . بەم جۆرە کۆتایی بەگفتوگۆهات و لائقە زەردەخەنە یەگرتی و وتی ئەبێ ببورن و دەستی دایە هەگبەیەکەل و پەلی کارو لێی دارۆی – ئێمەش هاتینە دەرێ .

له دەرەوەی سنوور

سینەما ..

ئەکتەری سینەمایی ناسراو مارلۆن براندۆ ، کە لەمدواییەدا بەوهونەرمەندە ناسراوە بە گەرمی بەرگری لە مافی هیندیە سورەکانی دانیشتوی رەسەنی ئەمەریکا دەکا ، دوا کاری هونەری ، بریتیە لە دەورێکی بچوك لە فلیمی « سوبرمان »دا کە بە گەورەترین فلیمی خەیاڵی زانستی دەزانرێ دوای فلیمی « جەنگی ئەستێرەکان » .

براندۆ لەم فلیمەدا دەوری حاکمی ئەستێرەیەك دەبینێ و کاتی ئەوئەستێرەیە ویران دەبێ ، ئەمتاقە منداڵێك کە لەوێ دەمێنێتەوە بەرەو سەرزەمین بەرێ دەکاو خۆی لە ناو دارو پەردوی ئەستێرەی وێراندا لەناو دەچێت .

ری ڕەو

ری ڕەو

کۆمەڵ لەنێوانی کارتێکردن و بەیەکدا هاتنیدا لەگەڵ مرۆڤ بەهەموو لایەنە فیکری و سیاسی و نەفسی و ئابووری و سوپاییەکانیەوە کار دەکاتە سەر بیرکردنەوەی مرۆڤ و سەرداڕشتنی کە هەندێ جار ئەم داڕشتنە لەوانەیە چەند لایەنێکی چاك یان خراپی لێ پەیدا ببێ ، ئەم داڕشتنانەش لەوگۆڕانی بەرەوپێش چوونە کە هەوڵی بۆ دەدەیسن دەردەکەوێ ..

هاوڕێ صدام حسین

له ساڵی جیهانی منداڵدا

گەورەترین کتێب

● بەبۆنەی ساڵی جیهانیەوە کە ١٩٧٩و بۆ منالان تەرخان کراوە ، لەشاری فرانکفورت لەپێشانگایەکدا گەورەترین کتێب دەربارەی منال دانراوە کە هەر قورسا ییەکەی بریتیە لە هەشت تەن !

لەم کتێبەدا چەندان قسەو باس و حەکایەتی بەتام و بەسووی منالان هەیە کە منالان ئەتوانن هەر لە پێشانگاکەدا بخوێننەوە ، چونکە کتێبەکە نە دەکرێ نە هەلدەگیرێ ..!

پێشانگای بەرهەمی منالان .

● دیسان لە فەرەنسا پێشانگایەك بۆ بەرهەمی منالان دەکرێتەوە کە دووهەزار بوکە شووشەو یارتری منالانی تیا پیشان دەدرێ و هەموشیان دەستکردی منالان و پێشانگاکە بەسەرپەرشتی رێکخراوی یونسکو دەکرێتەوە .

ووشەی شیرین بۆ منالە ئازیزەکان :

منالە ئازیزەکان ...

کامتان تیشك ئەبەخشنە ئەوی ترتان ... ئێوە یان رۆژ، بەیانیا گولەکان کە بەزەدەخەنەی سەرلێوی ئێوە ئەگەشێنەوە .. ؟ کامتان جوانن ؟! ئێوەیان رەنگەکانی بەهار ؟

ئێوە ، منالە ئازیزەکان ، هەرە بەهرەی جوانی و خۆشەویستی و تیشك و ئاسۆی هەرە رووناکی پاشەرۆژن... بۆیە .. هەموو دنیا ئەمساڵ، رێزو خۆشەویستی بۆ ئێوە دەرئەبڕێ و تەقەللای ئەوەئەدا ... زەردەخەنەی سەر لێوتان ، لەپاشە رۆژا ژیانی چاك و خۆشەویستی پاك و زیاتر رووناکی بێ ...

بەخشیشی شۆڕش بۆ هونەرمەندی کورد

لەم رۆژانەدا بەرێز خالدعبدعثمان وەزیری دەولەت بۆ رێكخستنی کار لەگەڵ دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی خەلاتێکی رێز لێگرتنی بەکچە هونەرمەند سهام محمد - بەخشی، کە لەم ماوەیەدا چالاکی هونەری نواندوو لە میهرەجانی شانۆیی رۆشنبیری جوتیاران لە هەمووولات بەیەکەم دەرچو .

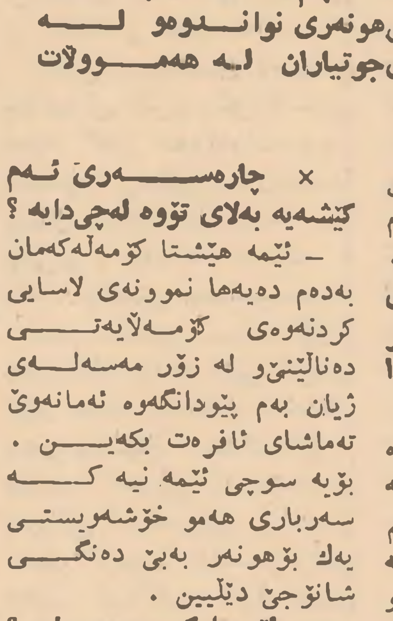

وە ئێمە چوین بۆ مالی خوشکە سهام و ئەم گفتوگۆیەمان لەگەلدا سازکرد.

× بەکورتی باسی کاری ئەو خەلاتە بکە کە بەرێز وەزیری دەولەت لەم ماوەیەدا پێشکەشی کردی .

– لەو کاتەدا هەستم بەوە کرد کە لە بەسۆزترین ساتەکانی ژیانا خۆم ئەبینم و شادیم بەرامبەر بەم رێز لێگرتنە هیچ سنوورێکی بۆ دانانرێ و هەوڵ ئەدەم بەقەد ئەو هەستە پاکە خزمەتی شانۆی کوردی بکەم .

× لەکاتی بەیەکەم دەرچونت لە هەمو عیراق هەستت بەچی کرد ؟ .

– بەلای منەوە سەرکەوتنە کە گەورەتربو نەك خەلاتەکە ، چونکە من لەلای خۆمەوە بڕوام وایە کە هونەرمەند پێویستە بۆ سەرکەوتن خۆی هیلاك کات نەك بۆ خەلات و من لە سەرکەوتنێکدا خەون بەشتی گەورەتر ئەبینم بۆ پاشەرۆژی روناکتر .

× رات چیە بەرامبەر کاروبارت لەسەرشانۆ ؟

–بەبێ هیچ پێچو پەنایەك من ئافرەتێکی ئازاردراوم لەلایەن کۆمەلەوە ، وەکو هەر کچێکی تر کە لەکاتی نواندندا ئەبێ بەپارچەیەك لە ئازار . سا لە بەر ئەوە حەز ئەکەم لە شانۆگەرییەکدا بەشداربم کە زو دەورەکەم تەواو بێ و زو خۆم لە شانۆ دورخەمەوە ئەگەرچی من شانۆم لە هەمو شتێ بەلاوە گەورەترەو حەز ئەکەم لە سەرشانۆ بمرم، بەڵام هەندێ جار خەلك فێری ترسم ئەکا .

× چارەسەری ئەم کێشەیە بەلای تۆوە لەچیدایە ؟

– ئێمە هێشتا کۆمەلەکەمان بەدەم دەیەها نمونەی لاسایی کردنەوەی کۆمەڵایەتی دەنالێنێ و لە زۆر مەسەلەی ژیان بەم پێودانگەوە ئەمانەوێ تەماشای ئافرەت بکەین . بۆیە سوچی ئێمە نیە کە سەرباری هەمو خۆشەویستی یەك بۆهونەر بەبێ دەنگی شانۆچێ دێلین .

× لێرەدا کێ بەرپرسیارە ؟

– ئێمە هەمومان بەرپرسیارین لەوەی ئافرەت شانۆچێ دێلی و لەمالەوە دەچێ دەبێ بە تەنیا کەیبانویەك و ژیانی تەنیا بریتی دەبێ لە چێشت لێنان. بۆ بنبڕبونی گرفتەکەش پێویستمان بە تەقەللای زیاتر هەیە بۆ زیندە بەچاڵ کردنی وێنە لێخنەکانی کۆن و ئەو هۆیانەی ئافرەت لە هەمو گۆڕان و سەر هەلدانی دورئەخاتەوە .

× لەکام شانۆگەریدا بەرای خۆت باشترین سەرکەوتنت بەدەست هێناوە ؟!

– ئەگەرچی من خۆم لە شانۆگەری – ژانی گەڕانەوە – زۆر لەخۆم رازیبوم بەڵام بۆشت هەیە لە خەلکی تر بپرسی !؟ .

× ئایا بەئومێدێ ئەوەبین لەبەرهەمێکی تردا وەکو ئەکتەرێك بتبینین ؟!

– ئێستا لەبەر هەمێکی نوێدا کار ئەکەین کەشانۆگەری « تیشك »ە ، وە تیپی شانۆیی رۆشنبیری جوتیاران بەم نزیکانە لە

بڕوانە : ل : ٧

چاپکراوی نوێ

یادی قانع

بیرورای کۆمەلێك رۆشنبیری کوردە بەرامبەر بە شاعیری نەمر « قانع » برهان قانع کۆی کردۆتەوەو سەرپەرشتی لەچاپدانی کردوەو بە یارمەتی ئەمینداریتی گشتی رۆشنبیری و لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لەچاپدراوە . بریتیە لە ١٠٤ لاپەڕەی قەوارە گەورە .

× ×

تاڤگەو بنار

کۆمەلە شیعرەکەی شاعیر حمە سعید حسن لەمدواییەدا کەوتەبازارەوە، لە٦٤ لاپەڕەی قەوارە بچوکدا کە ئەوشیعرانەی شاعیری تیایە کە لەم سالانەی دواییەدا نووسیونی .

× ×

سروودی شادمانی

بریتیە لە نۆ چیرۆك بۆ منالان لە نووسینی عبدالله کریم محمود ، لەم دواییەدا کەوتۆتە بازارەوەو لە ٣١ لاپەڕەی قەوارە گەورەدایە .

پێش ئەوەی تاریك دابێ

بەیارمەتی ئەمینداریتیی رۆشنبیری و لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی یەکەم کۆمەلە چیرۆکی شیرینێك بەناونیشانی « پێش ئەوەی تاریك دابێ » دەرچو ، ئەم بەرهەمەی ئافرەتی چیرۆك نوس بریتیە لە (١٦) کورتە چیرۆك .

× ×

خرین

بریتیە لە کۆمەلە شیعرێکی جلال ملا حسن خۆشناو لەم دواییەدا دەرچوەو لە ٥٤ لاپەڕەی قەوارە گەورەدا بەرهەمەکانی کۆتایی سالانی حەفتای کاك جلالە .

بۆنی ووشە..!

محمود زامدار

کۆنترین کتێبفرۆشی نێوشارە ، جگە لەقادراغای خوالێ خۆشبوو کەس لەم پیشەیەدا پێشی نەکەوتوە .. لەساڵی ١٩٤٨دا ، تەنیا رۆژنامەی ژینی ئەفرۆشت.. دوای پەنجاکان بوو بە کتێبفرۆش .. یەکەمجار لەپەنادیواری قوتابخانەی ئەوسای فەیسەلیەدا بوو ، لەپاشا چوەپەنادیواری دایەرەی پۆستەی سەر شەقامی مەولەوی .. ئێستاش برادەرێکی دلسۆزی مۆبیلیاتفرۆش ، لەشەقامی کاوەدا دەستی یارمەتی بۆ درێژکردومو کونجێکی بۆ تەرخان کردوەو خەریکی ئاهەنگەی خۆی و دوکوڕو کچێلکوهاوسەرەکەیەتی ...سەرباری دەسکورتی و ئەم پیشە بێمایەمشی ، تا رۆژی ئەمڕۆ هەشت کتێبی کوردی لەسەر ئەرکی خۆی بەچاپ گەیاندوە، لەوانەیش « دلی کچان- کردی- شەهیدان- دیوانی حەریق- دیوانی وەلی دێوانە - دلداری و پەیمان پەروەری -هەمیشەبەهار (جار)- دیاری و یادگار !!!» مەحموخاکی ، یا وەك هەندێ لە کتێب و رۆژنامە-

کرەکان پێی ئەڵێن :(مەحموو- خەفنی ئەڵێ :

–پیرەمێردی شاعیر فێری ئەم پیشەیەی کردم .. کە جارجار ئەچومە بەردەرگای چاپخانەکەی و پارچەکاغەزی رۆژنامە (ژین) م هەلئەگرت و بەتاسەوە ئەمخوێندەوە .. تومەز ئەم کارەم زۆر سەرنجی پیرەمێردی راکێشابوو ، بۆیە رۆژێ بانگی کردم و دەستەیەك (ژین)ی دامێ و لەپاشا وردەوردە لەسەر ئەم پیشەیە رایهێنام .. هەر لەپەنای ئەم پیشەیەوە پێوەندیەکی توندم لەگەڵ زۆربەی زۆری ئەدیب و رۆشنبیرانی پەنجاو شەستەکان و هێنی ئەمڕۆشی لەگەلدابێ ، پەیاکرد ، ئەوانیش بوون بە دۆستی بەردەوامی کتێب و رۆژنامە ،

منیش هەربەگەرمی کتێب و رۆژنامەکانم ئەخستنە بەردەس ...!! لەپاك ئەمەیش ، مامۆستا نجم الدینی مەلا ،کە خۆم جلەکانیم بۆ ئەشۆردو پارەی قوتابیەکانیشم بۆ کۆئەکردەوەو چێشتیشم بۆ لێئەنا ، لەم بوارەدا جێ پەنجەی خۆی لەژیان و لەم پیشەیەما هەیە .. قانیعی شاعیریش هەرچەمارەو بەخۆڕایی ، کتێبەکانی خۆی ئەدایێم تا بیان فرۆشم .. لەتەك چەند کە ساتێکی کەی دلسۆزی ووشە ..»

خولەخاکی ، بەحەزو تاسەوە ، درێژەی بەقسە بەپێزەکانی داو ووتی :

«لەبیرمە ساڵی (٥٤) دوپارچە شیعری هەژارو کامەران چاپکرابوو ،(١٠٠٠) دانەم پێگەیشتبوو ، هەموم فرۆشتبوو ، تەنیا (١٠)دانەی پێمابوو ، کاتێ تەنها پۆلیسێك هات و بۆ پۆلیسخانەی بردم ، لە سەرەکۆلانێکا پۆلیسەکەم خلافاندو بانگی منالێکم کردو هەر (١٠)دانە کتێبەکەم دایێ ، ئەمیش زۆر زوو تێگەیشت و بۆی دەرچوو ، کەچو ینە مەرکەز ، بەوردی بشکنیانم و چش ، ئینجا بەرێزو حورمەتەوە بەرەلاکرام

..لەساڵی ١٩٦١ یشا ، لەسەر کتێبی کوردی ئەمری گرتنم بۆ دەرچو ، فریاکەوتم خۆم شاردەوە ، کەچی هاورێکەمیان گرتبوو ، کە چوبوونە مالەوەیش زۆربەی کتێبەکانمیان کە (٣) هەزار کتێب بو ، بردبویان باقیەکەشیان سوتاندبوو ..! »

–باشترین سەردەمی برەوی رۆژنامەو .و کتێبی کوردی کەی بو ؟

× لەپەنجاکاندا کتێبی کوردی زۆر رەواجی هەبو ، بەڵام لەسەرەتای حەفتاکانەوە ،رەواجێکی زۆر سەیرو دلخۆشکەری پاپاکردوە ...

– بەرۆژ چەندت دەس- ئەکەوێ ؟

× نزیکەی دینارێك و شتێ ، بەڵام کە گۆڤاری (بەیان)و (رۆشنبیری) ئەگات ، نزیکەی دووسێ دینارم پێ ئەبڕێ ...!

–ئەڵێن عەشقی کتێبی- کوردی لەسەری داوی ؟

× راستە .. تائێستاش زۆربەی شەوان کەلەمالەوە دائەنیشم ، پەڕەی کۆنە رۆژنامەو کتێبەکان هەلئەدەمەوەو تێرتێر بۆنیان ئەکەم و بەتاسەو میهرەوە ئەیانخوێنمەوە ، تاماویشم هەروا ئەمێنمەوە .. لەمرۆژی ئەمڕۆدا پتر لە –١٥٠٠– کتێب و رۆژنامەی هەمە جەشنەی کوردیم هەیە .. کە هەمو سەرمایەو بنمایەمە ..!

Institut Kurde de Paris